

Kazanç vergisi hakkında 1/173 numaralı kanun lâiyhası ve İktisat, Maliye, Bütçe ve Adliye ve Dahiliye encümenlerinden mürekkep muhtelit encümen mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı: 6/4090

21 - XI - 1931

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Kazanç vergisi hakkında Maliye vekâletince yeniden hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 15 - XI - 1931 tarihli içtimarında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Kazanç vergisi kanunu projesi hakkında esbabı mucibe

Umumî mütaleat

Türkiyede, tüccar ve sanat erbabının kazançları üzerinden vergi alınması 1241 tarihinde ihdas olunan (ihtisap resmi) ile başlamıştır. Bu resim (şehriyei dekâkin) ve (yevmiyei dekâkin) namile tüccar ve esnaftan ve muhtelif namlarla bilûmum mekûlât ve müstehlikât ve madeniyat ve müceverat, mensucat ve mamulâtta alınırdı.

Tanzimatın ilânından sonra 1254 senesinde bir ferman ile ihtisap resmi kaldırılmış ve 1255 senesinden itibaren mevcut örfî tekâlifin, herkesin emlak ve arazi ve hayvanatına ve esnaf ve tüccarın sesnevî temettülerine birer kıymet takdir olunmak suretile ve binde hesabıle tarhı kabul ve temin edilmişti. O tarihte, her şahsın emlak ve arazisi, hayvanları, malları ve bir senelik kazancı için talimatnamesi mucibince teşekkül eden heyetler tarafından bir kıymet takdir edilmesi usul ittihaz edildiğinden, vergi bir şahsın umumî serveti üzerine mevzu adeta (umumî irat vergisi) manzarasını haiz bulunuyordu.

1255 senesinden 1275 senesine kadar 20 sene zarfında, kazanç vergisi, bu suretle mükellefin servet ve iradı üzerine tarhedilen ve o zamanki tabirile (ancemaatin tevzi olunan) vergi meyana dahil olarak devam etmiştir.

1275 tarihli tahrir talimatı ve 1277 tarihli umumî tahrir nizamnamesi mucibince, ticaret ve sanat erbabının senevî kazancı miktarı ayrıca tahrir ve tahmin edilerek 1277 tarihinden itibaren müstakil bir temettü vergisi ihdas edildi. 1277 tarihli nizamname ile, nüfus, arazi, bina tahrirleri yapıldığı gibi; ticaret ve sanatla işigal edenlerin senevî temettüleri miktarı da tahmin edilerek vergi alınmağa başlandı. Verginin nisbeti, tahmin olunan senevî kazanç miktarının binde otuzu idi.

4 şubat 1295 tarihli emlak vergisile ağnam ve âşar kararnamesinin 3 üncü maddesinde, temettü vergisinin, ticaret ve sanat ve hırfet ile meşgul olan eşhasın senevî temettüünden muayyen bir nisbet üzerinden alınacağı, nisbetin icabına göre muvazenei maliye kanunu ve irade ile azaltılıp çoğaltılabileceği; 4 üncü maddesinde de bir tacir veya sanatkârın senelik temettüünün, her mahalde belediye ve nahiyeye meclislerinden intihap olunmuş yeminli muhamminler vasıtasile tahmin ve

takdir olunacağı yazılıdır. Mezkûr seneden itibaren, temettü vergisi bu esas dairesinde tarholunmuş, nisbeti de binde 30 dan yüzde 4 e çıkarılmıştır.

24 temmuz 1302 tarihli emlak nizamnamesi, 4 şubat 1295 tarihli kararnamenin temettü vergisine taallük eden hükümlerini esas itibarile almakla beraber, tahmin hususundaki şikâyetleri bertaraf etmek için tahmin salâhiyetini munhasıran belediye ve nahiye meclislerinde bırakmamış « tacir ve sanatkâr ve esnaf temettüünün takdiri için her sınıfın kendi içinden iki muhammin tayin ve ilâve olunur » hükmünü vazeylemiştir.

1304 senesinde, bütçe açığını kapatmak üzere, vergi nisbetleri artırıldığı sırada temettü vergisine de zammedilerek nisbet, yüzde 4 ten yüzde 5 e çıkarılmıştır.

Temettü vergisinin tarhına ait ahkâm daima vergi kararname ve nizamnameleri içinde bir iki madde mündericatinâ munhasır olarak o ahkâmın tatbikatını temin için başkaca nizamname ve talimat yapılmadığından bu verginin tatbikatı ziraat erbabına, hayvan yetiştirenlere de teşmil edilmeğe başlanması üzerine şikâyetler başlamış, bu vaziyet senelere devam etmiş ve nihayet 1313 senesinde bilûmum zürra temettü vergisinden muaf tutulduğu gibi; hayvan besleyenlerle bağcılar ve bahçıvanlar dahi bilâhare temettü vergisinden istisna edilmiştir. Maahaza hüküm noksanları ve tatbikat hataları devam edeceğinden bu hale nihayet vermek için 1323 malî senesi iptidalarında bir nizamname hazırlanmış ve 8 kânunuevvel 1323 tarihinde tatbikat sahasına konulmuştur. Bu nizamnamede; vilâyet liva ve kaza merkezleri bulunan ve nüfusu iki binden ziyade olan mahallerde sakin ticaret ve sanat ve hırfet erbabı temettü vergisile mükellef tutulmuş, vergiden muaf tutulacaklar tasrih ve tadat olunmuş, tarh ve cibayet şekilleri nisbî bir intizam altına alınmıştır.

Maktu kısmı, sınıfı mahsus ile, dört sınıf üzerine taksim edilmiş, bir tacir veya sanatkârın hangi sınıfa ithal edileceği ve bir mükelleften ne kadar temettü vergisi alınacağıın takdiri, belediye ve nahiye meclislerinden ikişer ve erbabı ticaret ve sanattan iki muhammin ilâvesile teşekkül eden heyetler yerine, mal ve vergi ve tahsil memurlarından mürekkep heyetler verilmiştir.

Nisbî kısım da üç nevi itibar edilmiş, bu kısma birinci kısma dahil olmayan ve kazançları işgal ettikleri binaların kıymetleri üzerinden tayin ve takdir edilebilecek serbest meslekler erbabı büyük ticarethaneler, fabrika ve imalâthaneler eshabı gibi mükellefler, müstahdemler buraya alınmıştır. Nisbî kısımda üçüncü nevi olarak gösterilen müteahhitlerle mültezimlere ait vergilerin, taahhüt ve iltizam bedeli üzerinden hesap ve istifası kabul olunmuştur.

Meşrutiyetin ilânından sonra 1330 senesinde Fransız patent vergisi esaslarından mülhem olarak yeni bir temettü vergisi kanunu hazırlanmıştır. Bu sene içinde neşrolunan 30 teşrinisani 1330 tarihli kanunu muvakkat ile zeyilleri olan 25 şubat 1330 ve 3 nisan 1333 tarihli muvakkat kanunlarla hâkim olan ruh, mükelleflerin kazançlarına hakkile nüfuz imkânsızlığına binaen bir takım zahirî karinelere istinat ederek kazanç miktarını tayin ve vergiyi ona istinaden tarheylemek olmuştur. Bu devreye ait mükellefiyet şekilleri:

- A) Safi temettü üzerinden,
  - B) Şifri daffer üzerinden,
  - C) Zâhirî karineler üzerinden,
  - D) Maktuiyet,
- olmak üzere hulâsa edilebilir.

Temettü vergisi kanununun ana hattı, zâhirî karinelere istinat ediyordu. Başlıca müracaat edilen karineler, mükelleflerin buldukları şehir ve kasabaların nüfus adedi, şimendifer ve sahil olması, istihdam edilen müstahdemler ve işçi adedi ve mükelleflerin mesken icarları; deniz nakliye vesaitinde bunların tonilâtoları kara nakliye vesaitinde neveleri ve cer vasıtaları olup bu karineler icabına göre memzucen dikkate alınarak verginin tayini cihetine gidilmekte idi.

Vergi nisbetleri ise; nisbî, mütehavvil ve maktu olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Vergi nisbetleri noktasından mükellefler:

- A) Nisbî ve mütehavvil ve aynı zamanda mesken icarı üzerinden mükellef tutulanlar,

- B) Yalnız nisbî ve mütehavvil vargi almanlar,
- C) Yalnız mütehavvil vergi almanlar,
- D) Yalnız maktuiyete tâbi bulunanlar,

olmak üzere dört sınıfa ayrılmış bulunuyordu Mükellefler, tarz ve mevzuu istigallerine, kazançlarının derecesine göre yukarıda yazılı nisbe ler dairende vergiye tabi bulundurulmakta idi.

30 Teşrinisani 1330 tarihli temettü kanunu muvakkati hükümleri 1926 senesine kadar meriyette kalmıştır. Bugün cari olan kanun 1926 malî senesi bidayetinden itibaren tatbik edilmekte bulunan 755 No. ve 27 - 2 - 1928 tarihli kazanç vergisi kanunudur. Bu kanun ile, kazancın tayininde vasi miyasta beyanname usulüne gidilmiş ve maamafih küçük erbabi ticaret ve sanat için zahiri karineye müraعات şekli de bırakılmıştır.

Kazanç vergisi kanunu başlıca üç gruba kazanıcı istihdaf etmektedir.

- A) Erbabı ticaret ve sanayiın kazançları,
- B) Serbest mesai erbabının kazançları,
- C) Memurlar, müstahdemler, ceirler ve işçilerin kazançları.

Kazanç vergisi kanunu, ilk şeklinde, birinci ve ikinci gruba dahil mükelleflerden, kanunun 3 üncü maddesinde tadat olunanlarla 14 haziran 1326 tarihli müsakkafat kanunu mucibince 1331 senesinden evvel cari kiralara göre işgal ettikleri ticarethanelerin muhammen gayri safi iratları senevi 40 ve 1341 senesinde cari kiralara göre muhammen gayri safi iratları senevi 300 lira olan sair bileümle erbabi ticaret, sanat ve hırfet beyanname vermekle mükellef tutulmuş ve üçüncü gruba dahil mükellefler ile işgal etmekte oldukları ticarethanelerin gayri safi iradı yukarıda gösterilen şekilde 40 veya 300 liradan aşağı olan küçük erbabi ticaret ve sanat ve hırfetin vergileri ise, dükkânları veya imalâthaneleri için ödedikleri senelik hakiki icareye nazaran tahakkuk ettirilmesi kabul olunmuştur. Beyannameye tabi tutulanlar birinci kısım, ve icarelerine göre vergi verecekler de ikinci kısım mükellef itibar edilmiştir.

Kazanç vergisi kanununun birinci kısım mükellefler için tesis ettiği beyanname usulü, muntazam bir muhasebeyi ve beyannamelere pilângo ve kârüzarar hesabının müfredatlı bir cetvelinin raptını istilzam eylemekte bulunduğundan bu nevi mükelleflerin şikâyetlerini mucip olduğundan kanunda bazı tadilâta lüzum görülmüştür. Bu itibarla bir taraftan kanunun hututu umumiyesine mümkün mertebeye riayet etmek ve diğer taraftan vergi tatbikatını teshil ve erbabi sanatı arzularını yerine getirmek üzerine 21 mayıs 1927 tarihinde kazanç vergisinin başlıca maddelerini tadil eyleyen kanun kabul edilmiştir.

Bu tadilâta nazaran :

1) Kollektif, komandit, limtet, anonim ve kooperatif şirketler ve bunların şubelerile merkezleri eenebi memleketlerde bulunan bilûmum şirketlerin Türkiyede çalışan şubeleri beyanname ve pilângo vermekle mükellef tutularak bunların haricinde kalan birinci kısım mükellefler için pilângo tanzimi mecburiyeti ilga edilmiş, ticaret ve sanatları mütedavil sermayeye ihtiyaç gösterip göstermediğine göre kendileri için hususî beyanname tarzları tatbik olunmuştur. Bu nevi mükelleflerden ticaretleri mütedavil sermayeye ihtiyaç göstermeyenler beyannamelerinde gayri safi kazançları ile masarifi umumiyelerini tesbit etmektedirler. Bunların gayri safi kazançları ifa ettikleri hizmet mukabilinde aldıkları meblâğ mecmuundan, masarifi umumiyeleri de kanunun 15 inci maddesinde tadat olunan masariften ibarettir. Bu mükelleflerin gayri safi kazançları ile masarifi umumiyeleri arasındaki fark, vergiye tabi tutulacak safi kazançlarını ifade etmektedir.

Ticaretleri mütedavil sermayeye ihtiyaç gösterenlerin de, musaddak bir muamele ve satış defteri tutmaları ve bu deftere her günkü satış ve muamelelerini kaydetmeleri ve ertesi sene bidayetinde bunun yekûnunu bir beyannameye dereile varidat idaresinne vermeleri ve ayrıca bir hulâsai hesabiye raptetmeleri kabul olunmuştur.

Bu mükelleflerin kazançları, satış ve muameleleri yekûnundan (şifri daffelerinden) itibaren tayin kılınmaktadır. Her malî seneye takaddüm eden mart ayı içinde mahalli en büyük mal memurunun riyaseti altında ticaret odasından veya belediyelerden intihap olunan iki zattan mürekkep üç kişilik bir heyet marifetile her nevi ticaret ve sanat için yüzde hesabile tayin kılınacak kazanç nisbe-

tinin satış ve muamele yekûnuna nazaran tutarı bu usule tabi mükelleflerin senelik kazancı itibar edilmekte ve vergileri de bu suretle bulunan kazançlara istinat ettirilmektedir.

2) Kazanç vergisi kanununun 3 üneü maddesi mucibince, beyannameye tabi tutulacakları mezkûr olanlardan maada senelik gayri safi iratları 40 veya 300 lirayı müteceviz olanlara ait olan hükümde:

A) Gayri safi irat gibi, sureti tayini bir çok merasime tabi ve binaenaleyh sağlam adolunabilecek bir esasın terkile yerine çok defa tahkiki kabil olamayan bedeli icarenin ikame edilmesi.

B) Satış ve muamele beyannamesine tabi olabilmek için bedeli icarenin senevi 500 lirayı müteceviz olması kabul olunmuştur.

Kanunun diğer hükümleri de bu iki esasın icabatı dairesinde tadil edilmiş ve bazı ıslahatı muhtevi bulunmuştur.

755 numaralı ve 27 - II - 1926 tarihli kazanç vergisi kanunu, 1038 nmuaralı ve 21 - V - 1927 tarihli tadilâta rağmen, mevcut şikâyetleri bertaraf edememiş, tatbikatın salim bir şekil almasını temin için sarfedilen bütün gayretler, maksadı, matlup veçhile temin edememiştir.

Mevcut kazanç vergisinin ıslah ve tadili icap eden başlıca ahkâmı şunlardır:

1) Bazı teşebbüsâtın vergi mevzuu dahilinde olup olmadığı, vergi mevzuunu tayin eden maddenin iphamı dolayısıyla tereddüdü mucip olmaktadır.

2) Kanunda mükellefin kim olduğu, her hadiseye göre tayin edilmediğinden tatbikatta bazı müşkülâta tesadüf olunmaktadır.

3) Beyannamelerin sureti tanzimine, tetkikine ait hükümlerde mühim noksanlar vardır.

4) Matrahın tayininde, şifri daffere kazanç emsali tatbiki usulü, tatbikatta matlup neticeyi vermediğinden kaldırılması icap eylemiştir.

5) Beyanname tetkikatının, tahakkuk memurunun eliinde bırakılmasının mahzurları sabit olmuştur.

6) Resen tarhiyat muamelesinin icrası her halde bir komisyona verilmelidir.

7) İşe başlama, devir, terk hallerinde tatbik olunacak hükümlerin ihtiyaca göre tadili lâzımdır

8) Küçük erbabı ticaret ve sanatın vergi nisbetlerinin tahfifi iktiza eder.

9) Müstahdemın vergilerinin tahakkuk ve tahsili sakat ve zayıfları icap ettirecek mahiyettedir.

10) Tahsilâta ait hükümler bilhassa resen takdir hallerinde, tadile mühtağtır.

Takdim olunan projenin ihzârı sırasında bu cihetler kâmilten nazarı dikkate alınmış şimdide kadar cereyan eden tatbikatın verdiği tecrübeler, ticaret odalarının temenniyatı, geçen devrede yüksek Meclisin İktisat Encümeninde tebellür eden fikirler ve kanaatler, daima göz önünde tutulmuş olduğu gibi; son senelerde muhtelif memleketlerde kabul ve tatbik edilen kanun metinleri birer birer tetkik edilmiş projeye gerek mükellefin, gerek hazinenin hukukunu temin edecek en muvafık bir şekil verilmek istenilmiştir.

Projenin umumî esasları şunlardır:

A) Kazanç vergisi kanununun birinci maddesile verginin hem mevzuu hem mükellef tayin edilmek istenilmiştir. Verginin mevzuunu tayin eden maddede mükellefinde tasrih edilmesi muvafık olmadığı gibi her iki maksadı bir maddenin çerçevesi içerisinde almakta esasen kabil bulunmadığından projede verginin mevzuu ile mükellef ve teklif mahalleri ayrı ayrı maddelerde zikredilmiş ve icap eden izahat dercolunmuştur.

Verginin mevzuunu tayin ederken, kazanç vergisinin (hakikî) bir vergi olduğu ve matrahında mükelleflerin kazancı bulunması nazarı itibare alınarak, vergi mevzuu maddesinde vergiye tabi kazançlar vergi ile sureti mükellefiyetleri noktastan zümrelere taksim edilerek tadat olunmuştur.

Kazanç vergisi (hakikî) bir vergi olduğu için mevzuun tayininde (kazancın menşei) esas takip edilmiş olmakla beraber, Türkiyede mütemmim ve şahsî bir (iradı umumî) vergisi bulunmadığından iradı umumî vergisi mevzuuna dahil olan mükellefiyetlerde açıkta bırakılmamıştır. Bu itibarla Türkiyede satış olmayıpta ihracatla işgal eden şahısların ve müesseselerin Türkiyede (mukim) olmaları halinde eenebi memleketlerdeki satışlarından mütevellit kazançları dolayısıyla vergiye tâbi tutulmaları iltizam edilmiştir. Yani proje hem (menşe) hemde (ikamet) esasma istinat ettirilmiştir.

B) Beyanname usulü, matrahın tayini bahsinde, başka türlü harekete imkân görülemediği vaziyetlere ve hadiselere hasredilmiş ve maahaza arzu eden mükelleflerin beyanname usulünü tercih edebilecekleri tasrih kılınmıştır.

C) Beyannamelerin sureti tanzimi, bunların tetkikatı yeni hükümlere bağlanmış, tahakkuk memurlarının salâhiyeti tamamen alınmış, resen tarhiyat komisyonlara verilmiş, büyük şehirlerde defatiri hesabiyenin, istihdam edilecek hesap mütchassısları marifetile tetkik edilmesi temin olunmuştur.

D) Mükelleflerin şifri daffelerine kazanç emsali tatbiki suretile vergi tarhi usulü ilga edilmiştir.

E) İşe başlama, devir terk hadiseleri; itiraz halleri mükellefin hukukunu temin edecek en mütekâmil kanunlara göre yeni hükümlere raptedilmiştir.

F) Vergi nisbetlerinden, mevcut kanunda birinci kısım diye tefrik edilenlerden, projede beyanname usulünde bırakılanlara ait nisbetler aynen muhafaza edilmiş; işgal ettikleri binaların gayri safi iratları vergiye matrah ittihaz edilenlerin vergileri chemmiyetli miktarda tenzile tâbi tutulmuştur.

G) Hizmet erbabına ait vergi nisbetleri, bunlar nerede çalışırlarsa çalışsınlar yeknesak bir hale getirilmiş ve müterakki şekil yerine verginin nisbî olması tercih olunmuştur.

H) Hizmet erbabına ait vergilerin tayin ve tahsili işinde vergi, şahıslarına ait olmaması itibarile bitaraf vaziyette olan patronların tanzim edecekleri aylık bordrolara istinat ettirilmiş ve bu suretle verginin (menbadan tahsili) kaidesi bütün şümülile temin olunmuştur. Bu kaidenin netayici cümlesinden olmak üzere, devlet devairine ve imtiyazlı şirketlere teahhüdatta bulunanlara ait vergilerin tediye sırasında tevkifi cihetine gidilmiştir.

I) 1629 numaralı ve 19 - V - 1930 tarihli eğlence ve hususî istihlâk vergisi, kazanç vergisile tevhit ve bu vergiye tabi ticarethane ve müesseselerin vergi nisbetleri tevhide göre ve bir miktarda tenzilâtlı tesbit olunmuştur.

J) Projeye vergi kanunlarında aranılması icap eden tertip ve nizam verilmiş, tetkikatı teshil ve hükümleri tasnif için kanun projesi metni, hükümlerin icabatına göre, kısımlara kısımlar da fasıllara tefrik edilmiştir.

Projenin başlıca maddelerine ait izahat aşağıda sırasile arz olunmuştur.

Birinci kısım

Verginin mevzuu, istisnaları, mükellef ve teklif mahalli

Birinci maddede kazanç vergisi mevzuu, kanunun müteakip maddelerinde tayin olunan mükellefiyetler tarzlarına göre zümrelere taksim edilerek tadat olunmuştur.

Birinci maddenin (A) fıkrasında yazılı hesaplarını aleniyete vaza' mecbur olan müesseselerin birinci maddenin (B) fıkrasındaki müesseselerdentefriki, bu nevi müesseselerin vaziyeti mahsusaları nazar itibare alınmasından ileri gelmiştir. Filhaki'ka (A) zümresine dahil olan mükelleflerden, merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan müesseselerin Türkiyede çalışan şubelerile yerleşmiş teşebbüsâtının ve devlet, vilâyet ve belediyelere ve menafii umumiyeye hadim cemiyetlere ait olup iktisadî bir gaye takip eden müesseselerin hesaplarının aleniyete vaz'ı lâzım ve faideli bulunduğu kadar, bunların merkezleri Türkiyede bulunan ticaret şirketlerinden farklı bir muameleye tâbi bulundurulmamaları da zati maslahata muvafık görülmüştür.

Maddedeki serbest mesai erbabından bir yere merbut ve müstahdem vaziyetinde olmaksızın müstakillen ve kendi hesaplarına çalışan şahıslar kastedilmiştir. Serbest meslekler erbabı bu meydanaadır.

Maddedeki hizmet erbabından bilûmum resmî ve hususî müesseselere ve şahıslara merbut olarak aylık, haftalık, gündelik ile veya her hangi bir suretle aidat ve ücretle veya bu mahiyette bir bedel veya aym mukabili istihdam olunan şahıslar anlaşılacak lâzım gelir.

İkinci maddede mevcut kanunda mevzubahs edilmemiş ve müphem kalmış olan ecnebi müesseselerin ne zaman Türkiyede vergi noktasından (yerleşmiş) addedileceğini tasrih etmektedir.

Merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyede şube açmaları veya

sabit tesisat vücade getirmeleri, bu müesseselerin Türkiye'de yerleşmiş olduğunu ifade eder. Bunun haricinde kalan vaziyetlerde bir müessesenin (yerleşmiş) addini istilzam edecek deliller madde metninde beyan ve tasrih kılınmıştır. Metinde yazılı formül, cemiyeti akvam malî komitasının (mükerrer vergiler) hakkında yapmış olduğu uzun tetkikat ve tettebbüat neticesinde mükerrerliğe mani olmak üzere muhtelif memleketlere tavsiye ettiği esaslardan aynen alınmıştır. Beynelmilel tebellür eden kanaatlere ve muhtelif memleketlerin yekdiğerine yapmış oldukları iki taraflı mukavele-nameler hükümlerine tamamen mutabıktır. Madde metninde tesbit olunan hükümlere göre, bir eenebi müessesesinin Türkiye'de komüsyoncu, tellâl gibi müstakil ve muhtar bir mutavassıt delâletile yaptığı işler dolayısıyla o eenebi müessese Türkiye'de yerleşmiş addedilmeyecektir.

Umumî mütaleat kısmında da yazıldığı üzere kazanç vergisi Türkiye'de başkaca bir (iradı umumî vergisi) bulunmaması dolayısıyla hem (hakikî), hem (şahsî) vergiler prensipleri telif edilerek tanzim kılınmış olduğundan merkezi idaresi Türkiye'de bulunan ve Türkiye'de mukim addedilen müesseselerin, eenebi memleketlerdeki teşkilâtı vasıtasile elde ettiği kazançlarda (ikamet) esasının tabii neticesi olarak vergi mevzuu meyanma dahilidir.

Üçüncü madde de, kazanç vergisinden müstesna tutulacak kazanç erbabını tadat etmektedir. İstisnaların tesbitinde, bugün mevcut olanlar hemen aynen alınmış, daha vuzuh verilmiş, resmî hususî daire ve müesseselerde çalışan hizmet erbabının muafiyet dereceleri aynı miktarlara getirilmiş olduğu gibi bunlara ilâveten maadin rüsumu vermekte olan maadin istihsalâtı; mevzu işigali munhasıran sahip olduğu garyi menkulâtı kiraya vermekte olan her nevi şirketler, ev sanayii seyyar satıcılar metnindeki kuyut ve şurut dahilinde vergiden hariç bırakılmıştır.

Mevcut kazanç vergisi kanununda, mükellefin kim olduğu tayin kılınmamış ve kanunun birinci maddesinde çok müphem bir şekilde bu hususa temas edilmişti. Verginin tahsilât sırasında, tediye ile mükellef olan şahısların tasrih kılınmamış olması dolayısıyla tatbikatta bir çok ihtilâflara ve bazen haksızlıklara sebebiyet verildiği vakidir. Bu eiheti bertaraf etmek üzere dördüncü maddede de verginin tediyesile mükellef olan şahıslar beyan ve tadat olunmuştur.

Beşinci maddede de, verginin tarhedileceği varidat tahakkuk idaresi tayin kılınmış, muhtelif kazalara sari olan ticarî teşebbüsatta mükellefiyetin ne yolda tesis edileceği ve hangi varidat tahakkuk idaresinin verginin tarhına salâhiyettar bulunduğu tasrih edilmiştir.

İkinci kısım

Matrahın sureti tayini

Bu kısım, kazanç vergisine matrah ittihaz edilecek kazançların, her zümreye göre, ne suretle tayin ve tesbit edileceğini beyan eylemektedir. Altıncı maddeden 17 inci maddedeye kadar devam eden kısımda matrahın tesbiti dört fasıl üzerine tertip edilmiştir.

Birinci fasıl:

Hesaplarını aleniyete vaz'a mecbur olan müesseselere teallük etmektedir. Bu müesseselerin isimleri ve mahiyetleri projenin altıncı maddesinde beyan olunmuştur. Bu müesseseler, vergiye tâbi tutulacak kazançlarını beyanname ile bildirmek mecburiyetindedirler.

İkinci fasıl:

Ticarî ve smâî teşebbüsât erbabının kazançlarının ne suretle tayin edileceğini tasrih etmektedir. Projenin 7 inci maddesi bu nevi mükelleflerden beyannameye tâbi olanları (1) ve (2) numaralı gruplar altında toplamaktadır. Bu nevi mükelleflerin (1) ve (2) numara altında iracesi aşağıdaki maddelerde beyan edilecek tarzı mükellefiyetleri yekdiğerine uymamasından ileri gelmiştir.

Ticarî ve smâî teşebbüsât erbabının beyannameye tâbi tutulacakları, kazançları başka bir vasıta ile tayin edilmek imkânı görülemeyen veya yapmış oldukları muameleler dolayısıyla beyanname vermeleri kabil olan mükelleflerdir. Beyanname verebilmeleri, tecrübe ile sabit olanlar işgal ettikleri binaların gayri safi iratlarına göre mükellef tutulmuşlardır. Bu itibarla, kazan-

em en doğru bir şekilde tayini mümkün olan ve medenî bir memlekete yakışan beyanname usulünden feragat edilmemiş olmakla beraber, tecrübelerin verdiği netayikle ihmal olunmamıştır.

Mevcut kazanç vergisi kanununun muaddel üçüncü maddesinin 6 nci fıkrasında, senevî icarı 500 lira ve daha fazla olan mahallerde icrayı ticaret eden bileümle ticarî ve smaî teşebbüsât erbabı da beyannameye tabi tutulmuştu. Bu mikyasın dar olduğu ve memleketimizde senelik icarı 500 liradan fazla mahallerde oturupta yine beyanname usulünün icabatını ifa edemiyen ve bu yüzden müşkülâta ve hatta haksızlıklara maruz kalan mükellefler bulunduğu nazarı itibare alınarak bu mikyas genişletilmiş, 2000 liraya çıkarılmıştır. Aynı zamanda senelik icar yerine, tayini bir çok usul ve merasime tabi olan (gayri safi irat) esasıtercih edilmiştir. Hamamlarla, fırınların gayri safi iratları ne miktara balığ olursa olsun, bunların gayri safi iratları üzerinden vergiye tabiiyetleri de başkaca tasrih kılınmıştır.

8 inci maddede, beyanname usulüne tabi bulunanlar meyanında tadadı lâzım gelen bazı mükelleflere tatbik olunacak hususî muameleler beyan edilmiştir. Devlet devairile imtiyazlı şirketlere taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mütezimlerle Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen veya Türkiyede mukim bir şahıs veya şahıslar vaastasile teşebbüsatta bulunmayan mükelleflerin vergileri, bunlara devlet devairile, imtiyazlı şirketlerden tediyat vuku bulduka vergilerinin hesap ve tevkif edilmesi usulü vazolunmuştur. Bu nevi mükellefler eğer hariçte başkaca teşebbüsatta da bulunmakta iseler, o teşebbüsleri için bittabi başkaca beyanname vereceklerdir. Maddedeki devlet devairinden maksat, umumî, hususî, mülhak bütçelerle idare edilen veya bu idarelere merbut bulunan daire ve müesseselerdir. Keza 8 inci maddede de ecnebi vapur kumpanya ve acentalarının ve beynelmilel nakliyat kumpanyaları acentalarının kazanç vergileri için hususî bir muamele kabul olunmuştur. Bu nevi teşebbüsât erbabının Türkiyeye isabet eden safi kazançlarının beyanname ve bilânço ile tayini ve bu eihetin tevsiki şimdiye kadar cereyan eden tecrübe ve tatbikata göre mümkün olamayacağından diğer memleketlerde olduğu gibi, eşya ve yoleu nakliyatı için aldıkları mebalığ üzerinden vergiye tabiiyetleri icap eylemiştir.

9 uncu maddede, ticarî ve smaî teşebbüsât erbabından, işgal ettikleri binaların senelik gayri safi iratları üzerinden vergiye tabi tutulacaklar hakkında hükümü ihtiva eder. Bu maddede gayri safi iradın hesabında, depo ve ardiyelerin ithal edileceği tasrih kılınmıştır.

Türkiyenin her tarafında bina iratları vergisi kanunu mucibince, henüz her kazada binaların gayri safi iratları tayin kılınmamış olduğundan, maddeye, kıymet esasına göre bina vergisine tâbi tutulan yerler hakkında dahi keza, bir mahallin yalnız bir kısmını işgal eden teşebbüsât erbabının o kısma ait gayri safi iratların ne suretle tefrik edileceğine ve irat veya kıymeti bulunmayan yerlerde ne suretle muamele olunacağına dair ahkâmı mahsusa vazolunmuştur. Bu suretle yapılacak tefrik ve tayinlere mükellefin itiraz hakkı bulunduğu da tasrih kılınmıştır.

10 uncu madde, 9 uncu maddeye müteferri olarak aynı mahalde inhisara tabi mevat gibi kazanç vergisine tabi olmayan eşyadan satıldığı takdirde, bu nevi eşyaya isabet eden gayri safi iradın ne suretle tefrik olunacağı beyan edilmiştir.

Üçüncü fasıl: Bu fasıl serbest mesai erbabının kazançlarının ne suretle tayin edileceğine dairdir. Serbest mesai erbabı, projede biri mukim, diğeri seyyar olmak üzere ikiye ayrılmış her biri hakkında olunacak muamele tasrih kılınmıştır.

Serbest mesai erbabından, serbest meslekler erbabına ait kazançlar, bu nevi mükellefrin hasren iştigal ettikleri yazıhane veya muayenehanelerinin gayri safi iratları üzerinden hesap edildiği takdirde, hakikî kazançlar miktarını öğrenmek kabil olmayacağı kadar, aynı meslek mensupları arasında haksızlığı da intağ edeceği nazarı dikkate alınarak, bunlar için, buldukları şehirlere ve sanatlarına göre projeye merbut cetveli mucibince başkaca maktu vergi alınması da muvafık görülmüştür. Serbest meslekler erbabının sanatlarını, mensup oldukları meslekî teşekküller tarafından tayin edilecek ve şayet o şehir veya kasabada bu yolda meslekî teşekkül mevcut değilse, belediyelere iera kılınacaktır.

Serbest mesai erbabından seyyar olanlara ait hükümü de ikiye tefrik edilmiştir. Projenin 12 inci maddesinin (A) fıkrasında yazılı olanlar hakkındaki hüküm, mevcut kanunun aynıdır; (B) kısmın-

daki hüküm ise (A) fıkrasında tadat edilenler haricinde kalan cüzî kazançlı seyyar mesai erbabına ait bulunmakta ve bunların vergileri maktuïyete bağlanmaktadır.

Dördüncü fasıl: Bu fasılda hizmet erbabına ait matrahların ne suretle tayin edileceği zikredilmektedir. Bu nevi mükellefler için kaide olarak, kendilerini istihdam eden şahısların ve müesseselerin tediye sırasında vergilerinin hesap ve tevkif edilmesi ve bunun aylık bordrolarla alâkadar varidat tahakkuk idaresine bildirilmesi kabul edilmiştir. Hizmet erbabına ait kazanç vergilerinin hesap ve tayini hakkındaki bu kaide bilûmum medenî memleketlerde cari olup mevcut kazanç vergisinde münhasıran birinci kısım mükellefler diye ayrılan mükellefler nezdinde çalışan müstahdemlere hasredilmiştir.

Büyük inşaat ve taahhüdatta ve muayyen mevsimlerde fazla işçi istihdam eden müesseseler için, esami üzerine bordro tanzimindeki müşkülât bittetübe sabit olduğundan, bu kabîl teşebbüsât erbabına bir teshilâtı mahsusa olmak üzere, projede zikredilen şerait dairesinde yalnız işçi adedile, tevkif edilen vergi yekûmunu muhtevi bordro verilmesi kabul olunmuştur.

Şimdiye kadar artistlerden vergi alınması kabîl olmıyordu. Muvakkat bir zaman için memleketimize gelen ecnebi artistlerle, Türkiyede seyyar bir halde çalışan artistlerden, vergi alınabilmesini temin için bunlarında, nezdinde çalıştıkları şahıs veya müessesenin müstahdemi gibi, müstahdemin bordrolarına ithalleri ve vergiye tabiiyetleri temin olunmuştur.

Keza ecnebi memlekette bulunan bir müesseseye merbut olup Türkiyede çalışan mühendis, montör gibi şahısların da Türkiyede çalıştıkları müddetçe vergiye tabiiyetleri, umumiyet kaidesi icabından bulunduğundan, bu kabîl şahısların nezdine gönderildikleri müesseselerin ve şahısların müstahdemin beyannamelerine ithalleri için hüküm konulmuştur.

Umumî, hususî, mülhak bütçelerden maaş, ücret ve sair namlarla para alan hizmet erbabının vaziyetleri mevcut kanundaki hükümler dairesinde, hükme bağlanmıştır.

Üçüncü kısım

Verginin nisbeti

Projede 18 inci maddeden 24 üncü maddeye kadar olan maddelerde muhtelif zümrelere tatbik olunacak vergi nisbetleri beyan edilmiştir. Mevcut kanunda merkezleri Türkiyede bulunan eshamlı şirketlerle merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan bu kabîl şirketlerin Türkiyede çalışan şubelerine aynı nisbet üzerinden vergi tarhını icap ettirmeyecek bir ifade kullanılmış ve bundan da, ecnebi müesseselerin, Lozan muahedesile kabul etmiş olduğumuz esaslara mugayeret noktasından itirazları tehdüs etmiş idi. Bu kabîl müesseselerin merkezleri Türkiyede olması veya olmaması itibarile tabi tutulacakları vergi nisbetlerinde bir fark yapılması doğru olmadığı kadar ahdi vaziyetlere de muhalif olacağından, nisbetler tevhit edilmiş ve 18 inci maddeye ona göre hüküm konulmuştur.

Mevcut kanunda, birinci kısım diye tefrik edilmiş olan mükellefler için mevzu vergi nisbeti, bu projede beyannameye tabiiyetleri kabul edilen mükellefler için aynen ipka edilmiştir. Memleketimizde, kazanç vergisi haricinde bir umumî irat vergisi bulunmadığına göre büyük kazançlar için mevzu vergi nisbetlerinin indirilmesi doğru görülmemiştir.

20 inci maddede, kazanç vergileri kendilerine tediye sırasında tevkif edilecek mükellefler için tediye miktarının yüzde ikisi üzerinden vergi almacağı yazılıdır. Bu nisbetin, yerli ve ecnebi müteahhitler için aynı olması lâzım geldiği kadar, normal bir komisyon haddinin fevkinde bulunmamasına bilhassa iltizam olunmuştur.

20 inci maddenin ikinci fıkrasında ecnebi vapur kumpanya ve acentelerile beynelmîl nakliyat kumpanyaları acentelerinin vergi nisbetleri aldıkları ücretin yüzde beşi olarak tesbit edilmiştir. Bu nisbetin tayininde ecnebi vapurlarının Türkiye limanlarına uğramalarını müşkülâta uğratmıyacak bir haddin kabulüne itina olunmuş ve komşu memleketlerin aynı vaziyette tatbik ettikleri vergi nisbetlerinden aşağı olmasına dikkat edilmiştir.

21 inci maddede de, işgal ettikleri binaların gayri safi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak

mükelleflerin vergi nisbetleri diğer mükelleflerin vergi nisbetleriyle mukayese edildikte ağır olduğu görüldüğünden, mühim miktarda tenzile tâbi tutulmuştur. Bu nevi mükelleflerin nisbetlerinin tayininde tarzi iştigal itibarile kazançları az ve fakat buldukları binaların gayri safi iratları yüksek olan mükellefler için vergi nisbeti hafif tutulmuştur. Bu proje ile hususî istihlâk vergisine tabi tutulan ticarethane ve müesseseler üzerindeki hususî istihlâk vergisi kaldırılmış olduğundan, bu kabil mükelleflere ait vergi nisbetlerinin tesbitinde her iki vergi nisbeti tevhit edilmiş olmakla beraber, bu iki nisbetin baliğinden çok aşağıya düşmüştür.

Muhtelif nisbetlere tâbi iştigali olan mükelleflere tatbik edilecek nisbetin sureti tayini, veya nisbeti irae edilmeyen iştigallerde mümaselet gözedilerek bir nisbet tayini hakkında projeye ahkâmı mahsusa dercedilmiştir.

Gündelik gayri safi kazançları üzerinden vergiye tabi tutulacak mükelleflerin vergi nisbeti tenzil edilmiştir.

24 üncü maddede de hizmet erbabı için vergi nisbeti, seyanen yüzde beş olarak tesbit olunmuştur. Gerek kazanç vergisi kanununun vazı aslisinde gerek bilâhare kabul edilmiş bulunan 1847 numaralı kanunda hizmet erbabının vergi nisbetleri bunların umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare edilen daire ve müesseselerde veya diğer müesseselerde çalışmalarına göre aynı olmadığı gibi, başkaca müterakki veya dereceli nisbetlerde kabul ve tatbik edilmekte bulunduğundan bu vaziyete nihayet verilmek üzere, hizmet erbabının çalıştıkları mahal nazarı dikkate alınmıyarak seyanen ve nisbî bir surette ve yüzde beş üzerinden vergi ile teklifleri, vergi tekniğinin icabından telâkki edilmiş ve ona göre hüküm konulmuştur.

Dördüncü kısım

Vergi'nin tarhi

Projenin 25 - 50 inci maddeleri muhtelif zümrelere ait vergi tarhiyatının hangi esaslara istinaden irae kılmaçağını tafsil eylemektedir.

Birinci fasıl; Bu fasıl beyannameye tabi olan mükelleflerde, beyannamelerin ne suretle tanzim edileceği hakkındaki hükümleri ihtiva eder. Kanunun 25 inci maddesinde, ticarî senenin ne olduğu tasrih edildiği gibi, ticarî senelerinin takvim senesi nihayetinde kapatılması imkânı olmadığını ispat eden mükellefler içinde (ihraeat tacirleri gibi), Maliye vekâletinin müsaadesile ticarî sene tayini kabul olunmuştur. Beyannamelerin mevcut kanunda mart ayında verilmesi tasrih kılınmaktadır. Bu hüküm muhafaza edilmekle beraber, eshamlı şirketlerde mart gayesine kadar beyanname verilmesi, bazan imkân olmadığı nazarı dikkate alınarak bunlar için beyanname müddeti nisan ayı gayesine kadar temdit edilmiştir.

Projenin 28 inci maddesi, beyannameye tabi mükelleflerden, beyannamelerine pilâncoları rap-tetmek mecburiyetinde bulunanların pilâncolarını ne suretle tanzim edecekleri hakkında umumî hükümleri ihtiva etmektedir. (Ticarî bilânço) ile (malî bilânço) nun aynı olması imkânı yoktur. Ticaret ve muhasebe usulleri itibarile, pilâncunun muhtelif hesaplarına geçirilebilecek bazı masarîf vardır ki bunların (malî bilânço) da iraesî ve kabulü caiz değildir. Mükellefler ticarî pilâncolarını istedikleri gibi tanzim etmek salâhiyetini haiz olmakla beraber, varidat tahakkuk idaresine verecekleri bilânçoları kazanç vergisi kanunu hükümleri dairesinde tadil etmeğe mecburdurlar. Bu mecburiyet her memlekette mevcuttur. Bu mülâhazaya ve vergi tarhile iştigal eden memurlara ve komisyonlara ve beyannameleri ihzar eden mükelleflere bir teshilât olmak, içtihatlarla, indî mülâhazalara nihayet verilmek üzere bilânçonun (mevudat ve matlubat) kısmile (düyunat) kısmının ne yolda tanzim edileceği 38 inci maddede de birer birer tadat olunmuştur.

Bilânçonun mevudat ve matlubat kısmının tanziminde, stok emtianın mevcut kanunda ne suretle kıymetlendirileceği yazılı olmadığından, bunların maliyet fiyatı üzerinden geçirileceği ve maliyet fiyatının ne olduğu tasrih kılmadığı gibi tezeyüt veya tenezzülü kıymet hallerinde, ticaret bor-saları ve ticaret odaları bültenlerindeki kıymetler ve tütünlere tütün inhisar idaresinin vereceği kıymetler nazarı itibare alınarak bu nevi emvalin kıymetlendirilmesi usulü de kabul olunmuştur.

Meşkûk matlubat, mevcut kanunda nazari dikkate alınmamıştır. Bu eihet meşkûk matlubat eshabı için haksızlığı mucip olduğundan, projede meşkûk matlubatın ayrı bir hesapta gösterileceği ve kazanç vergisi noktasından meşkûk matlubatın ne olduğu tasrih kılınmıştır,

Bilânçonun mevcudat ve matlubat kısmına ait hükümler, geçen devrede iktisat encümenince ihzar olunan projedeki hükümlere tamamen mutabık bulunmaktadır.

Bilânçonun düyunat kısmının tanziminde,

Şimdiye kadar cereyan eden tatbikat neticesine göre tereddüdü mucip olan eihetler hakkında sarıh hükümler konulmuştur. Bu kısımda merkezleri cenebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin, Türkiyede çalışan şubeleri için ifraz ve tahsis edilen sermaye ve sair mebalîğ hakkında yeni hükümler konulması zarurî görülmüştür.

Türkiyede çalışan bu kabîl müesseselerin, sermaye olarak tescil ettikleri mebalîğ için, diğer yerli müesseselere tatbik olunduğu veçhile faiz kabul edilmemesi tabiidir. Şu kadarki Türkiyede müseccel sermayelerinden maada, tedavül akçesi olarak getirilecek mebalîğın memleket iktisadiyatına yapacağı faydeli tesir nazarı itibare alınarak, bu mebalîğ, şubelerin merkezinden veya Türkiyede bulunmayan diğer şubelerinden de gönderilmiş olsa faize tabi tutulması örf ve teamülü ticariden olmasına binaen bu vaziyet aynen kabul olunmuştur. Faiz nisbetine gelinece, bunun beynelmilel iskonto fiyatının vasafı haddi olan yüzde beş üzerinden derecedilebileceği zikredilmiştir. Maabaza, sermayeye ilâveten ifraz ve tahsis edilecek mebalîğın, kazanımın tamamına sirayet ettirilmesi imkânında derpiş edilerek, buna karşı bir tedbir olmak üzere, faize tabi tutulacak miktarın, müseccel sermayenin üç mislini tecavüz edemeyeceği, fazlasının kâra ilâvesi iktiza edeceğide bilhassa kayıt ve işaret olunmuştur.

Projenin 29 uncu maddesi, beyannamelere raptolunacak kâr ve zarar hesabının müfredatlı cetvelinin tanziminde nazari dikkate alınması lâzım gelen hükümleri ihtiva etmektedir. Bu hükümler, geçen devrede iktisat encümeni tarafından ihzar olunan projede yazılı olan hükümlerin aynıdır. İlâve edilen hüküm, sigorta şirketlerinde tesviyesi derdesti tazminat karşılığı (Hasaratı muallâka) hesaplarının zarar sütununa yazılabileceği tasrih olunmuştur.

Projenin 30 - 32 inci maddelerindeki hükümler mevcut kanun hükümlerine ve iktisat encümeninin geçen devrede kabul ettiği esaslara tamamen mutabıktır. Bu maddelerden 31 inci maddenin sonuna şehir ve kasabalarda apartmanları ve hanları toptan isticar edip ahara icar edenlerin tutacakları musaddak kazanç muamele vergisi defterine ve bu defterden çıkarılacak beyannamelere ait, bu kabîl mükelleflerin vaziyetleri nazari itibare alınarak amelî ve basit hükümler konulmuştur.

Beyannamelerin tetkiki ve verginin tarhi:

Projenin 33 üncü maddesile (muvakkat tarhiyat) usulü kabul olunmuştur. Muvakat tarhiyatın maksat, mükellefin beyannamesinde zikrettiği kazanç miktarı üzerinden, yapılacak tetkikata intizar etmeksizin, vergiyi hesap ve tarh etmektir. Mükellefin imzası altında vereceği beyannamede yazılı kazanç miktarı, kendisinin kabul ve beyan ettiği miktar olduğuna göre, şimdiye kadar cereyan ettiği veçhile, tetkikat neticesini beklemek ve bu suretle vergi tarhiyatını buna talik etmek amelî bir tarz olmadığından terkedilmiştir.

Projenin 34 üncü maddesi, beyanname tetkikatının büyük şehirlerde hesap mütehasısları marifetile iera edileceğini tasrih etmektedir. Beyanname usulünden edilen şikâyetlerin en büyüğü beyanname tetkikatına taallûk ettiğinden, bu husus varidat tahakkuk memurlarının elinden tamamen alınmıştır. Hesap mütehasıslarının sureti intihap ve istihdamları iera vekilleri heyetince tasdik olunacak bir talimatname ile tayin olunacaktır.

Hesap mütehasısı istihdam edilmeyen küçük şehirlerde dahi, beyanname tetkikat noktasından haiz oldukları mutlak salâhiyet varidat tahakkuk memurları elinden alınmış, beyannamelerin tetkikata muhtaç olup olmadığı tayin ve tefriki mahallinin en büyük mal memuruna verilmiştir. Bu gibi yerlerde, beyannamelerin en büyük mal memuru tarafından tetkika muhtaç olmaları tefrik olunduktan sonradır ki, varidat tahakkuk memurları tetkikata başlayabileceklerdir.

Projenin 37 inci maddesinde, tetkikat neticesinde, bulunan vaziyetler üzerine yapılacak mua-

meleleri beyan etmektedir. Tetkikat üzerine bulunacak fark, bir sehvi maddiden ileri geldiği ve sui niyete mahmul olmadığı tetkikat yapan merciler tarafından anlaşılacak olursa, bu suretle meydana çıkan farkın zamma tabi tutulmaksızın matraha ilâvesi kabul edilmek üzere, hüsnü niyet sahibi mükellefler lehine âdil bir hüküm vazolunmuştur.

Resen tarhiyat:

Mevcut kazanç vergisi kanununun en fazla şikâyeti mucip bir ciheti de, resen tarhiyata taallük eden hükümleri olduğu malûmdur. Projenin 39 - 43 üncü maddeleri resen tarhiyat hâdiselerinde tatbik olunacak muameleyi tasrih etmektedir. Şimdiye kadar varidat tahakkuk memuru elinde olan tarh salâhiyeti, projede komisyonlara verilmiştir. Bu komisyonların kimlerden mürekkep olacağı projenin 39 uncu maddesinde beyan edilmektedir. Her hangi bir haksızlığa mahal bırakılmamak üzere tarhiyat komisyonlarının en büyük mal memurunun riyaseti altında hesap mütehasısları istihdam edilen şehirlerde, bunlardan birinin ve mükellefin mensup olduğu müseccel meslekî teşekküllerden ve bu kabil teşekküllerin bulunmadığı yerelerde ticaret odalarından ve ticaret odaları bulunmayan mahallerde belediyelerden müntehap bir ehli vukuftan müteşekkil olması tesbit olunmuştur.

İkinci fasıl: Bu fasıl, işgal ettikleri binaların gayri safi iratları üzerinden vergiye tabi tutulacak mükelleflerde vergi tarhiyatında ne suretle muamele olunacağını beyan etmektedir. Mevcut kanunun 27 inci muaddel maddesi, bu kabil mükellefleri senelik icarelerine nazaran mükellef tutmaktadır. İcarenin, konturatoya raptı ve konturatolarında her zaman talebi kabil olmakla beraber, şimdiye kadar cereyan eden tatbikatta icarenin matrah ittihazının mükelleflerin aleyhine olduğu kadar işlerin sıhhat ve selâmetine de müessir olduğu neticesini vermiştir. Kazanç kanunu icare konturatlarının muvazaalı olması ihtimaline karşı, icareyi tayin edecek komisyonlara tenzil ve tezyit salâhiyetini de vermiş ve tatbikatta bu cihet ekseriyetle mükelleflerin haklı şikâyetlerini mucip olmuş olduğundan, senelik icare yerine, binaların gayri safi iratlarının matrah ittihaz edilmesi tercih olunmuştur. Geçen devrede İktisat Encümenince ihzar olunan projede bu cihet ehemmiyetle nazarı dikkate alınarak, gayri safi iradın matraholarak kabulü karar altına alınmıştır.

Projenin 45 inci maddesinde işgal ettikleri binaların gayri safi iratları üzerinden vergiye tabi tutulacak mükelleflerin, arzuları halinde beyanname usulünü tercihe salâhiyetleri bulunduğu zikredilmiş ve bu suretle beyanname usulünün prensip olarak idamesi temin olunmuştur.

Bir mükellefin, ticarî vaziyetin icabatına göre ve işine geldiği şekilde bir sene beyanname ertesi sene gayri safi irat üzerinden vergiye tabiiyeti, varidat tahakkuk idarelerinin vergi kuyudatını bozacağı gibi, selâmeti muameleyi de ihlâl edeceğinden buna karşı tedbir olmak üzere, bir kere beyanname itasna talip olanların, üç seneden evvel bu usule tebeyyetten feragat edemeyecekleri 45 inci maddede tasrih kılınmıştır.

Üçüncü fasıl: Bu fasıl, serbest mesai erbabından seyyar olanların vergiye sureti tabiiyetlerini beyan etmektedir. Bu kabil mükelleflerin seyyar bulunmaları itibarile, vergilerinin ihbarname ile kendilerine tebliği imkânı olmayacağından, malî senenin birinci ayında yoklamaları yapılarak vergilerinin birinci taksitlerinin derhal tahsilleri cihetiue gidilmiş ve bu vergilere bir gûna itiraz varsa bunun birinci taksitin tediyesinden sonra icra edileceği madde metninde kaydedilmiştir.

Maddede inzibatî mahiyette olmak üzere ruhsat tezkerelerinin ne suretle ve ne zaman vize edilecekleri de tasrih olunmuştur.

Dördüncü fasıl: Bu fasıl, alelittlak hizmet erbabının vergilerine taallük etmektedir. Projenin 47 inci maddesinde bu bapta olunacak muamele zikredilmiştir.

Beşinci fasıl: Bu fasıl, işe başlama, devir, terk hallerinde olunacak muameleyi tasrih etmektedir. Mevcut kazanç vergisi kanununda bu hallerde tatbik olunacak muameleler, mükelleflerin beyannameye tabi veya gayri tabi olmalarına göre başka başka olduğu gibi, bazı ipham ve tenakusları da muhtevirdir. Projenin 48 - 50 inci maddelerinde yazılı hükümlerle, olunacak muamele, bilûmum mukim mükellefler için seyyar bir hale getirilmiş, devir ve terk hallerinde hazine hukukunu temin edecek tedbirler ittihaz olunmuştur.

Beşinci kısım

İtiraz

Projenin 51 - 61 inci maddeleri itiraz vaziyetlerini, itiraz ve temyiz komisyonlarını, bunların ne suretle teşekkül ve ifayi vazife edeceklerini bütün tafsilâtile ihtiva etmektedir.

Projenin 51 inci maddesinde mal memurları tarafından bidayeten yapılacak itiraz, resen tarihyata hasredilmiş, ve bu salâhiyetin mahallinin en büyük mal memuru tarafından icra edileceği de tasrih kılınmıştır.

İtiraz hakkını istimal eden mükellefler, bazan birinci itiraznamesine ilâveten, ikinci ve mütemim bir itirazname daha vermek mecburiyetinde kaldıkları nazarı itibare alınarak bu hususa dair 52 inci maddede tasrihatta bulunmuş ve bu suretle vaki itirazlarda yazılı hususat reddedilmeksizin itiraz komisyonlarınca karar ittihazi halinde, bu kararların temyizen tetkikat sırasında nakzolunacağı da ilâve edilmiştir.

Mükellefler tarafından vaki olan itirazlar, bazanın maddî hata ve yanlış nisbet tatbiki gibi sarih bir kanunsuzluğun tashihi mahiyetinde olduğundan, bunların itiraz komisyonlarına sevkile, komisyonları fuzuli surette meşgul etmek doğru görülmediğinden, mahallinin en büyük mal memurunun esbabı mucibeli muvafakatile tashihleri kabil olacağı hakkında projenin 53 üncü maddesine hüküm konulmuştur.

Projenin 54 üncü maddesi itiraz komisyonlarının sureti teşekkülünü beyan etmektedir. Bu komisyonların mükelleflerin hukukunu temin edecek şekilde teşkillerine itina olunmuştur.

İtiraz komisyonlarının tarzı mesaisine bir istikamet vermek üzere, tetkikatın itiraz edilen hususa taallük edeceği, muteriz izahat vermeği tahriren talep ederse, dinlemek mecburi olduğuna, tetkikatın indelicap mahallen icra edilebileceğine dair hükümler konulmuştur.

İtiraz evrakının, itiraz komisyonlarında uzun müddet kalmamasını temin için, tetkikatın kânunuevvel nihayetine kadar bitirilmesi mecburiyeti 56 inci maddede derecolunmuştur.

Mevcut kazanç vergisi kanununda yalnız bir temyiz komisyonu mevcut olup Ankarada ifayi vazife etmektedir. Temyiz taleplerinin fazlalığı ve temyiz komisyonlarının veraset ve intikal vergisile hayvanlar vergisi kanunu mucibince yapılacak temyiz taleplerinin de tetkikatının verilmiş olması işleri tezyit etmiş olduğundan projede biri merkezde Ankarada, diğeri münhasıran İstanbul vilâyeti işlerine bakmak üzere İstanbulda iki temyiz komisyonu teşkili hakkında hüküm konulmuştur. Temyiz komisyonlarına dahil olacak âzanın ehliyet ve liyakatli olması ve vergi kanunlarına olduğu kadar, memleketin umumî iktisadiyatına da vakıf bulunması ve aynı zamanda tetkik edilen mesail ekseriyetle hukukî sahada bulunduğundan bu eihetten de komisyonların takviyesi lâzım ve zarurî görüldüğünden, komisyonların Maliye vekilinin intihap edeceği bir reis ile, hukuk işlerinde mütehassıs bir âza, İktisat vekâletinden tayin edilecek bir âza ve mahallî ticaret odalarından intihap olunacak iki âzaki, ceman beşer zattan terekküp etmesi ve kendilerine beşer liradan aşağı olmamak üzere Maliye vekâletince takdir olunacakmiktarda yevmiye verilmesi 58 inci maddede kayıt ve işaret olunmuştur.

Mevcut kazanç vergisi kanununda, tarholunan verginin ne zaman kesbi katiyet edeceği müphem bulunmaktadır. Bu iphamı izale için, verginin itiraz ve temyiz halinde, temyiz komisyonları kararı ile kesbi katiyet edeceği kaydedildiği gibi; temyizkomisyonları tarafından nihaî karar verilmezden evvel, ihtilâflı olan tarihyatın tahsil olunamayacağı da projenin 61 inci maddesinde tasrih kılınmıştır.

Altıncı kısım

Verginin tahsilî

Projenin 62 inci maddesi, aşağıda yazılı haller hariç olarak, tahsilât için kaideyi vazetmektedir. Bu maddeye göre tahakkuk ettirilecek vergiler biri temmuz diğeri kânunuevvel aylarında olmak üzere iki taksitte tahsil olunacaktır. Taksitlerin ikiden ziyadeye çıkarılması şimdiye kadar bir ta-

lep olmadığı gibi, zarurette görülmemiştir.

Tahsilât noktasından hususî vaziyetler, 62 incimaddenin A, B, C fıkralarında yazılıdır.

Mevcut kanunda resen veya ikmalen icra olunacak tarhiyatta kanunun 55 inci maddesindeki hüküm, mükellefler için çok ağır geliyordu. Bu hükme göre, tahsilât vergiye ait ihbarnamenin tebliğiyle beraber istifa olunmaktadır. Haklı şikâyetleri mucip olan bu vaziyet değiştirilmiş ve projenin 63 üncü maddesinde, bu kabil tarhiyata karşı itiraz ve temyiz halinde temyiz komisyonunun kararını, itiraz edilmeyenlerde itiraz müddetinin hitamını müteakip vergilerin nısfı tebliğ tarihini takip eden on beş gün zarfında ve diğer nısfı da dört ay sonra tahsil olunur hükmü vazedilmiştir. Hizmet erbabına ait resen tarhiyatta da, mütehakkak verginin, tebliği takip eden günden itibaren on beş gün zarfında kâmil tahsili lâzım geleceği ilâve olunmuştur.

Ticarî teşebbüsün devri halinde, olunacak muamele mevcut kanunda kâfi derecede vüzuhu ihtiva etmediği kadar, devren alanların mesulübil mal buldukları da bilâkaydüşart zikredilmiş bulunmaktadır. Projenin 66 inci maddesinde devredenlerle devralanların mesuliyetleri tefrik edilmiş ve devralanlar, devredenlere ait vergi borçlarını ödemeği teahhüt ettikleri takdirde tahsilât hususunda, devreden lehine teshilâtı mahsusa gösterilmiştir.

Mevcut kanunda, kazanç vergisinin tarh ve tahakkuk muamelâtı ikmal ve vergide tahsil olunduktan sonra, gerek senesi için de gerek müteakip senelerde verginin noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malûmat ve yeni deliller zuhur ettiği takdirde, noksanın ikmali için varidat tahakkuk memurlarına geniş salâhiyet verilmiş ve bu salâhiyetin istimali tarzı, mükellefleri mütemedi surette iz'âç ettiği gibi, mükellefleri daima vergi memurunun tazyiki altında bırakmaktadır. Bu vaziyete nihayet verilmek üzere, projenin 68 inci maddesine ahkâmı mahsusa dercedilmiştir. Bu maddeye göre, yapılacak tetkikat, mütehasıs istihdam edilen şehirlerde mütehasıslar tarafından ve mütehasıs bulunmayan şehirlerle, resen tarhiyat komisyonları tarafından veya Maliye müfettişlerince icra edilecektir. Tahakkuk memurları ancak, malûmat ve yeni delilleri toplamakla muvazzaf olup tarhiyata müdahale edemeyeceklerdir.

Mükellef, senesi içinde, kazancının noksan bildirilmesinin bir sehivden ileri geldiğini alâkadar mercilerin teşebbüsten evvel bizzat ihbar edecek olursa, kendisine ikmalen tarholunacak verginin cezasız olacağıda 68 inci maddede tasrih kılınmıştır.

Mükellefin ilânihaye varidat tahakkuk idaresine karşı muhatap ve mesul olması caiz olmadığından 70 inci maddede de tahakkuk ve tahsil müruru zaman müddetleri tayin edilmiştir. Malî senenin hitamından itibaren her hangi bir sebeple olursa olsun üç sene zarfında tarhedilmeyen ve tarhedilip kesbi katiye ettiği tarihten itibaren üç senede tahsil olunamayan kazanç vergileri müruru zamana uğrıyacaktır. Maddedeki tarh tabiri verginin varidat tahakkuk memuru tarafından hesap ve tayin edilerek mükellefe tebliği, ve kesbi katiyet tabiri de, itiraz ve temyiz halinde temyiz komisyonunun nihaî kararı, itiraz edilmediği halde itiraz müddetinin hitamıdır.

Tahakkuk ve tahsil müruru zamanlarının tayin ve tesbitinde diğer memleketler mevzuatı tamamen gözden geçirilmiş ve diğer memleketlerde kabul edilmiş olan müddetlerin fevkine çıkılmak arzu edilmiştir.

Yedinci kısım

Ruhsat tezkereleri, müteferrik hükümler, muvakkat maddeler, mülga hükümler

Birinci fasıl: Bu fasıl, 71-72 inci maddeleri muhtevidir. Ve ruhsat tezkerelerine taallük etmektedir. Mevcut kazanç vergisi kanunundaki ruhsat tezkerelerine ait hükümler tazvih edilerek aynen alınmıştır.

Ruhsat tezkereleri, hazineye senevi üç yüz bin lira kadar bir varidat temin etmekle beraber, daha fazla kontrol ve malî inzibatı temin gayesile mahfuz tutulmuştur. Bu tezkerelerin iktisadî vaziyetlerin temevvücünü takip noktasından da faidesi âşikârdır.

72 inci maddede rüsumu bahriye kanunu mucibince taife tezkeresi alanlarla, deniz ve kara av vergileri ruhsat tezkeresi alanlar, mükerrer ruhsat tezkeresine tabi tutulmamak noktasından, Tür-

kiyede yerleşmiş addedilmeyen mükelleflerde tatbikat imkânsızlığından dolayı ruhsat tezkeresinden müstesna tutulmuşlardır.

İkinci fasıl: Mevcut kanunda tebliğata ait hükümler muhtelif maddelere ait hükümler bir taraftan noksan diğer taraftan muhtelif maddelere dağıtılmış bir haldedir. Projede, tebliğata ait hükümlerin, metne dereci halinde, kanunun bir az daha büyüyeceği ve buna bir lüzum da olmadığı nazarı itibare alınarak tebliğatın, esaslı hükümleri ihtiva eden hukuk muhakemeleri usulü kanunundaki tebliğat eşkâli dairesinde cereyan edeceği 73 üncü maddede tasrih edilmiştir.

74 ve 75 inci maddelerde yazılı hükümler, mevcut kanundan aynen alınmıştır.

Projenin muhtelif maddelerinde vazolunan mecburiyetlerin müeyyidesi olmak üzere, 76 maddede, mahkeme kararile alınacak para cezaları tayin kılınmıştır.

Vazifesini kanunî miatlarında ifa eden varidat tahakkuk memurlarına, sayü gayretlerini takdir ve daima daha iyi çalışmalarını temin için mahallinin en büyük memurunun veya Maliye müfettişlerinin gösterecekleri lüzum üzerine ve Maliye Vekilinin tensibile tahsisatlarıyla birlikte iki maaş nisbetini teavüz etmemek şartile ikramiye verilmesi muvafık görüldüğünden 77 inci maddede buna ait hüküm konulmuştur.

Projede verginin gerek tarh gerek itiraz ve temyiz vaziyetleri mükelleflerin hukukunu temin edecek bir şekle konulmuş olduğu gibi; idarî mercilerden verilen kararların nihai derecede tetkiki şurayı devlet kanunu mucibince, şurayı devlet olduğundan projenin 78 inci maddesine vergi tarh ve tahakkukatı ve tahsilâtı dolayısıyla adli mahkemelere gidilemeyeceği hakkında hüküm konulmak mecburiyeti hiss olunmamıştır. Adli mahkemin bu suretle vaki müracaatları salâhiyet noktasından reddetmeleri selâmeti muvafık itibarile lâzımdır aksi takdirde şurayı devlette ihdas edilen Contentieux kısmının hikmeti vücudu kalmamak neticesi hasıl olur.

Muvakkat maddeler: Mevcut kazanç vergisi kanununda proje ile tesbit olunan hükümlere intikal edilirken intikal devresine ait hükümlerin beyanı ve bu meyanda, mükellefler lehine bazı tasfiyelerin icrası lüzumlu görülmektedir.

Bu itibarla muvakkat maddelerden (A) maddesine 1926, 1927, 1928 senelerinde mevcut kanunun muaddel 71 inci maddesi mucibince 1340 senesinde vermiş oldukları temettü vergilerinin üç mislini vermek suretile mükellefiyetlerini ifa etmiş olanlara hiç bir sebeple bu seneler için yeniden vergi tarh edilmeyeceği, bu suretle tarhedilmiş olupta henüz tahsil edilmemiş bulunanların terkinin lâzım geleceği hakkında hüküm konulmuştur. Bu hükme lüzum vardır. Mevcut kanunun muaddel 71 inci maddesi, temettü vergisinin üç mislini vermek suretile edayi mükellefiyet etmek için mükelleflerin (Vaziyeti maliyelerinde bir gûna tebeddül vukubulmaması) kaydı vazetmiş ve tatbikatta vaziyeti maliyenin tebeddül edip etmediği bahsi küçük memurlar elinde bazı haksız safhalara girmiş, bir kısım idarî mercilerden tashih edilmiş bazıları da muhtacer tashih bir halde bulunmuştur.

Muvakkat maddelerden (B) maddesi, Türkiyede yerleşmiş addedilen cenebi şirket ve firmalar için şimdiye kadar tatbik olunan muameleler içinde bir tasfiye hükmü vazetmektedir. Mevcut kanunda gerek verginin mevzuuna taallük eden birinci madde de, gerek muaddel üçüncü madde de mevzu hükümlerin müphemiyeti dolayısıyla bu nevi müesseselere tatbik olunan muamelelerde, yapılan bütün idarî tedbirlere rağmen, bir vahdet ve yeknasaklık temin edilememiş gerek mükellefler, gerek mal memurları tarafından vaziyet başka başka şekillerde mütalea ve ona göre hareket edilmiş olduğundan bir tasfiye hükmü mahiyetinde olmak üzere, yeni projenin kanuniyet kesbettiği tarihe kadar bu suretle tarhedilmiş olan vergilerden henüz tahsil edilmeyenlerinin cezasız tahsilleri lâzım geleceği tasrih kılınmıştır.

Muvakkat maddelerden (C) maddesi, mevcut kanundan proje hükümlerine intikal devresinde, mevcut kanun dairesinde tarhedilmemiş vergilerin matrah ve nisbet noktasından mevcut kanuna göre ve usule taallük eden tetkikat, itirazat gibi hükümlerinin de yeni hükümlere göre intaç edileceğini mükellefler lehine tasrih etmektedir. Aynı maddede vergileri, matluplarının tediyesi sırasında tevkif edilecek olan mükellefler için, eğer bu mükelleflerin, bu nevi teşebbüslerinden mada başkaca beyannameye tâbi istigalleri yok ise, projenin mevki meriyete girdiği tarihte muame-

lelerini katederek, beyanname vermeleri lâzımı geleceği kayıt ve işaret edilmiştir. Şayet, bu kabil mükelleflerin, beyannameye tâbi başkaca ticarî ve sınaî teşebbüsleri varsa bu takdirde projenin mevkiî meriyete girdiği tarihe kadar olan muamelelerini de, umumî muamelelerine ait beyanname meyanında ve kanunî miadında vereceklerdir.

Projenin, 1 haziran 1932 tarihinden itibaren mevkiî meriyete vaz'ı teklif edilmiş olmakla beraber, bu tarihten evvel tarhiyata ait ihzaratta bulunulması ve komisyonların faaliyete geçebilmesi ve bu kabil hükümlerinin neşriini müteakip tatbik edilebilmesi için, (D) maddesine hüküm konulmuştur.

Projenin 80 inci maddesi mülga olan hükümleri beyan etmektedir. 81 ve 82 inci maddeleri ise kanununun mevkiî tatbika konulacağı tarihi ve icraya memur olan mercileri tadat ve beyan eylemektedir.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Karar № 18
Esas № 1/173

23-III-1932

Yüksek Reisliğe

Kazanç vergisi hakkında olup encümenimize havale buyurulan lâyiha ve esbabı mucibesi Maliye Vekili Beyin huzurile tetkik ve müzakere edildi:

Hükümetin esbabı mucibesinde tafsilâtile yazılı olduğu gibi bu gün hükmü cari olan kazanç vergisi kanunu 926 senesinden itibaren meriyet mevkiine geçmiş ve ondan sonraki senelerde bir çok maddeleri üzerinde mühim tadilât yapılması mecburiyeti hâsıl olmuştur.

Bununla beraber yine halihazır ihtiyacata tekabül etmeyen ve gerek mevzu ve matrah ve gerekse tatbik noktaî nazarından bir takım müşkülât ve karışıklığa sebebiyet veren mevcut kazanç vergisi kanununun bu gibi noktalarını islâh ve tadile yarayan bu kazanç vergisi lâyihası esas itibarile encümenimizce muvafık görülmüş ve yalnız aşağıda yazılı olan sebepler dolayisile bazı maddelerin de tadilât icrası luzumlu ve faideli sayılmıştır.

Madde 2 — Bu maddede yapılan değişiklikler kelime tashihinden ibarettir.

Madde 3 — Bu maddenin « 1 » numaralı fıkrasındaki « İktisadî » kelimesinin her iktisadî teşebbüsün mutlaka ticarî bir mahiyeti haiz olmaması lâzımgeleceğinden « ticarî » suretinde tashihi daha ziyade muvafık görülmüştür.

Menafii umumiyeye hizmet eden cemiyetlerin de istisnalar meyanında tasrihi lüzumunu derpiş eden encümenimiz bu hükmün temini zımında « 1 » numaralı fıkranın son cümlesini ayrı ve ikinci fıkra olarak tesbit eylemiş ve bizzarure diğer fıkralar numaralarında da müteselsilen tadilât yapılmıştır.

Üçüncü fıkra olarak tesbit kılınan « 2 » nci fıkradaki tadilât iştilgal mevzuu munhasıran sahip olduğu gayri menkulatı kiraya vermekten ibaret olan fertlerin de şirketler gibi istisnalar meyanında bulduklarını ifadeye matuf olan bir tavzihten ibarettir.

Beşinci fıkra olarak yazılı olan ve istisnalar meyanında bulunan « maadin istihsalâtı » cümlesinin tavzihi lüzumlu görülmüş ve ondan dolayı bu madde ona göre yazılarak « 6 » inci fıkra olarak tesbit ve aynı maksatla « 8 » inci fıkra olarak yazılan 7 nci fıkra da değiştirilmiştir. 9 üncü fıkra halinde tesbit edilen « 8 » inci fıkradaki tadilât munhasıran muhitindeki köylerin ihtiyacını tatmin eden köy değirmenlerinin salâha doğru ilerleyebilmesinin temini ve susuz mıntakalarda kabil ise motorla çalışabilecek değirmenlerin yapılmasını mümkün kılabilmek gayesine matuftur.

Onuncu fıkra olarak yazılan « 9 » uncu fıkradaki değişiklik hükmün tavzihinden ibarettir.

Ziraat veya sanat tahsiline ait müesseselere ihtiyacımız derkâr olduğundan bu gibi teşebbüs-
satı teşvik için istisnalar meyanına bunların da ithalini lüzumlu gören encümenimiz « 14 » üncü
fıkraı ona göre değiştirerek « 15 » inci fıkra halinde tesbit eylemiştir.

On sekizinci olarak yazılan « 17 » nci fıkradaki değişiklik de cümle tashihiinden ibarettir.

Hayat sigortalarının verdikleri primi müddetin hitamında alanlar evvelce vermiş oldukları
parayı istirdat etmiş, vefatı müteakip alanlar ise veraset mevzuu dahiline girmiş ve binaenaleyh
ayrıca vergiye tâbi olacaklarından bunların da kazanç vergisi istisnaları meyanında tutulması,
bundan başka uçuş ikramiyesi gibi dalış ikramiyesi de olduğundan onun da ilâvesi tensip
edilmiş ve ona göre « 20 » nci fıkra olarak yazılan « 19 » uncu fıkranın hükmü değiştirilmiştir.

Madde 4 — Bu maddedeki değişiklik limitet şirketlerinin ilâvesinden ve cümleinin tashi-
hinden ibarettir.

Madde 5 — Nakliye vasıtalarında çalışan müstahdemlerin vergilerini tarha memur makamın
tavzihi lüzumuna mebni bu maddede tadilât yapılmıştır.

Madde 6 — Ayrı bir hükme tâbi tutulmuş olan acenta ve kumpanyaların hesaplarını
aleniyete vaza mecbur diğer ecnebi müesseseleri gibi muamele görmeyeceklerini tasrih maksa-
dilebu maddede tadilât yapılmıştır.

Madde 7 — Ufak toptancılığın ancak perakendeciler tarafından yapıldığı ve bu iki muame-
lenin ise bu gibi ufak teşebbüslerde ayırt edilemeyeceği ve esasen büyük toptancıların senelik
gayrisafi iratlarının (2 000) lirayı tecavüz eyliyeceği tabii ve bu gibilerin ise beyanname
vermeleri zarurî olduğundan « toptancılar ve komusyoncuları » kelimelerinin tayy ve onun
yerine muhtelif şekilde olan hakiki komusyoncuların ilâvesi tensip edilmiştir.

Madde 8 — Bu maddenin birinci fıkrasında hususî muameleye tâbi tutulacak mükellef
matrahları sayılırken yalnız Devlet devairine denip ona mensup olan müessesat zikredilmedi-
ğinden bu hususun da tasrihi lüzumlu görülmüş ve aynı fıkranın ecnebi firma ve şirketlerine
ait olan kısmında da cümle tashihi yapılmıştır.

Transit vapur acenteciliği yapanlar hakkında hiç bir hüküm konmadığından bunların ilâvesile
ikinci fıkra değiştirilmiştir. Bundan başka merkezleri Türkiye'de olmayan ecnebi vapurlarının
limanlarımıza uğramalarının teşviki ve bu suretle beynelmilel ticarî münasebatımızın kolaylaş-
tırılması zımında bunlarla alâkadar olan acenta veya kumpanyaların yolcu ve eşya nakliyatı
için aldıkları paranın yalnız yüzde onunun safi kâr sayılması ve ona göre vergi tarhi makul
görüldüğünden bu hususu teminen bu maddeye yeni bir hükmün konması tensip edilmiştir.

Madde 9 — Bu maddedeki değişiklik, bu maddeye dahil olan mükelleflerden beyannameye
tâbi teşebbüsâtı aynı mahalde ve memzuç bir halde yapanlar hakkında tatbik edilecek muame-
lenin tavzihiinden ibarettir.

Madde 11 — Bu maddede yalnız kelime ve cümle tashihi yapılmıştır.

Madde 12 — Kazançları emsalile kıyas kabul etmeyecek bir derecede olan İstanbul balık-
hane kabzımaları hakkında ayrı bir hükmün konması lüzumlu görülmüş olduğundan bu hususu
temin için bu maddeye bir fıkra ilâve edilmiş ve bir kaç da kelime tashihi yapılmıştır.

Madde 13 — Bu maddede yazılı olan komisyon azalarının hini tefrik ve intihabında ehliyet
ve ihtisasa dikkat olunmasını ve resen tahkikat icrasından mümkün mertebe tevakkî edilmesini
ve bir liman dahilinde vesaiti nakliye faaliyetinin yerine göre pek çok değişeceği tabii oldu-
ğundan en faal sahayı nazarı dikkate alarak ona göre günlük gayrisafi kazanç miktarının
takdirini münasip gören encümenimiz bu hususları teminen bu maddede değişiklik yapılmasına
karar vermiştir.

Madde 14 — Anonim ve limitetlerde dahi murakıp olabileceğinden bunların ilâvesi suretile
bu maddenin tashihi zarurî görülmüş ve artistler kelimesinden sonra « şarki söyliylenler ve
çalğı çalanlar » cümleleri ilâve edilmiştir.

Madde 17 — Bu maddedeki değişiklik cümle tashihiinden ibarettir.

Madde 19 — Bu güne kadar kazanç kanunu vergiye matrah ittihaz ettiği kazançlarla bu
kazançları doğuran sermaye arasında bir nisbet gözetmemekte ve hepsinide aynı derece üzerin-

den vergiye tâbi tutmakta idi. Kazançla sermaye arasında bir nisbet gözetilmemesi ve bilfarz sermayesine nisbetle yüzde ondan aşağı bir kazanç temin edebilen her hangi bir teşebbüsle sermayesinin yüzde yirmisi derecesinde bir kâr yapan teşebbüsün aynı nisbet üzerinden vergiye tâbi tutulmasını encümenimizin ekseriyeti adilâne bulmamış ve esas itibarile maddenin şumulüne dahil olan kazançların müterakki vergi sistemine tabiiyetini kabul etmekle beraber tasvir edilen iki vaziyet arasında vergi tatbikatı noktai nazarından fark gözedilmesini muvafık bulmuştur. Encümen ekseriyetinin iddiasına nazaran beş bin lira bir sermaye ile beş bin lira kazanan bir teşebbüsle yüz bin lira sermaye ile beş bin lira kazanabilen bir teşebbüs arasında büyük fark olduğu aşıkârdır.

Birinci şikka nazaran temin edilen kâr çalışan sermayeye nazaran fevkalâde bir kazanc olduğundan bundan alınacak yüzde otuz verginin sermayedarı müteessir etmiyeceği gibi adalete de münafi olmadığı,

İkinci şikka gelince: beş bin lira kazanan yüz bin lira sermayenin bilhassa bizim memleketimizde faizine bile tekabül edemeyecek kadar mütevazi olduğundan bu takdirde sermayeye tabii bir hakkı hayat vermek ve vergi nisbetini asgarî bir had üzerinden almak icap eder.

Ekseriyetin kabulüne mazhar olan bu mütaleaya karşı Maliye Vekâletince sâyin ihmal edilerek sermayenin himaye edilmesinin doğru olmayacağını ve vergi tatbikatında hakikî sermayeyi tetkik imkansızlıklarından bahsedilmiştir.

Halbuki encümence kabul edilen mükellefiyet tarzı sermayeyi sâyin aleyhine çıkacak bir himaye sistemi olmadığı gibi hakikî sermayenin tetkikinde de müşkülât görülmemiştir. Bir kere haklarında beyanname usulü tatbik edilecek mükelleflerin bidayet teşebbüslerinde sermayelerini tescil ettirmeleri - bilhassa kollektif şirketlerde kanunî bir mecburiyet olduğu gibi sonradan irat esasında beyannameye geçmeği tercih edenlerin de evvelâ sermayelerini tescil ettirmeleri hususu madde kanuniyede mecburî kılınmıştır.

Esasen beyanname üzerinden alınan vergilerin hemen üçte ikisini eshamlı şirketler teşkil etmekte olup bunların ise lâyihai kanuniyede tâbi olacakları nisbeti teklif yüzde on bir olarak bırakılmaktadır. Mevzuu münakaşa olan diğer teşebbüs erbabına gelince bunların da kazançlarla sermayeleri arasında bir nisbet gözetilmesi muvafık olur kanaatine vâsıl olunmaktadır.

Teklif nisbetlerine gelince asgarî ve azamî hadler Hükümetin teklifi veçhile kabul edilmiştir.

Madde 20 — Ecnebi acenta ve kumpanyalar hakkında sekizinci maddede kabul edilen yeni esas üzerine bu maddede tadilât icrası lüzumlu görülmüş ve yüzde beş nisbeti [% 11] e çıkarılmıştır.

Madde 21 — Bu maddedeki değişiklik hasırcılar, mutaflar, nalıncılar gibi bir kısım mükelleflerin ilâvesinden ibarettir.

Madde 23 — 12 nci maddede yapılan tadilât dolayısıyla bu maddede değişiklik yapılması zarurî görülmüştür.

Madde 25 — Kazanç mefhumunun tavzihi zımında bir cümle ilâvesi lüzumuna mebni bu maddede değişiklik yapılmıştır.

Madde 26 — Bu maddenin birinci fıkrasının vazih olarak yazılması ve mükellefin muhtelif teşebbüsleri için bir veya ayrı ayrı defter tutmalarının ve ona göre beyanname vermelerinin kendi ihtiyarlarına bırakılmaları için bu maddede tadilât yapılmıştır.

Madde 27 — Bu maddenin son fıkrasında yazılı olan ve mükelleflerin beyannamelerine blâncolarile beraber kâr ve zarar hesaplarının müfredathı cetvelini raptetmek mecburiyetini tahmil eden fıkranın müşkülâtı müstelzim muamelâta münker olacağını düşünen encümenimiz maddenin ona göre değiştirilmesini münasip görmüştür.

Madde 28 — Meşkük matlubat hakkında mükellef lehine teshilât icrası ve bu husustaki tarhiyatın adilâne olması zımında bu maddede tadilât yapılmasına karar verilmiştir.

Madde 29 — Menafii umumiyeye hadim cemiyetler tarafından talep edilmekte olan iane ve teberraların zarar kısmına kaydini ve şirketlerin yalnız müstahdemleri için verdikleri sigorta

bedellerinin vergiye tâbi tutulmak şartile masraf gösterilmesini teminen bu maddede tadilât yapılmıştır.

Madde 34 — Talimatname muhteviyatının kanunî ahkâmıla teyidi doğru olamayacağından bu maddenin ona göre tadili ve talimatname yerine nizamname denmesi münasip görülmüştür.

Madde 35 — Bu maddedeki tadilât kelime tashihinden ibarettir.

Madde 37 — Cümledeki muğlâkiyet dolayısıyla bu maddede tashihat yapılmış ve ayrı hükme tâbi olan şirketler tarafından verilen beyannamelerin tetkiki neticesinde görülen fark hakkında yapılacak muamelenin umumî hükümlere tâbi olamayacağı tasrih kılınmıştır.

Madde 38 — Bu maddede yalnız kelime tashihati yapılmıştır.

Madde 39 — Resen matrahın tayini zımında toplanacak olan heyetin daha ziyade alâkadar teşekküller tarafından intihap edilmiş azadan tereküp etmesi münasip görülerek bu madde ona göre değiştirilmiştir.

Madde 41 — Bu maddede yalnız kelime tashihî yapılmıştır.

Madde 44 — Maddenin tanzihî zımında mükellefiyetin nevinin yazılması lüzumlu görülmüş ve ona göre bu maddede tadilât yapılmıştır.

Madde 45, 46 — Bu maddelerde yalnız kelime tashihî yapılmıştır.

Madde 47 — Muhteviyatı itibarile talimatnameye girecek tanzihat kabilinden olduğundan ve bir hüküm ifade etmediğinden bu maddenin tayyî tensip edilmiş ve bundan dolayı da aşağıdaki fasıl ve madde rakamlarında tadilât yapılmıştır.

Madde 48, 49, 50, — 47, 48, 49 uncu madde olarak tesbit olunan bu maddelerdeki tadilât ufak kelime tashihinden ibarettir.

Madde 54 — İşi çok bulunan yerlerde teşkil edilecek olan itiraz komisyonlarında mahallî teşkilâta dahil kimselerin ekseriyet teşkil etmesi Hükûmetin teklifi üzerine münasip görüldüğünden bu maddede ona göre tadilât yapılmış ve 53 üncü madde olarak tesbit kılınmıştır.

Madde 60 — 59 uncu madde olarak tesbit kılınan bu maddede ki değişiklik tetkiki itiraz komisyonunun faaliyetini temine matuf tadilâttan ibarettir.

Madde 62 — Evvelki maddelerde limitetlerin diğer şirketler meyamına ithal kılınmış olması ve bazı rakam ve kelimelerde tashihat icrasının zarurî bulunması dolayısıyla bu maddede tadilât yapılmış ve 61 inci madde olarak tesbit edilmiştir.

Madde 65 — 64 üncü madde olarak tesbit kılınan bu maddedeki değişiklik 47 nci maddenin tayyî dolayısıyla rakamlarda yapılması zarurî olan tashihattan mütevellittir.

Madde 68 — Bu maddede yalnız kelime tashihî yapılmış ve 67 inci madde olarak tesbit kılınmıştır.

Madde 76 — 65 inci maddede yazılan sebep dolayısıyla bu maddede tashihat yapılmış ve 75 inci madde olarak tesbit kılınmıştır.

Madde 77 — Elyevm mevkiî meriyette olan kanunun bu maddeye tekabül eden hükmünün daha musip olduğunu düşünen encümenimiz bu maddenin ona göre tadilini ve 76 ncı madde olarak yazılmasını tensip eylemiştir.

Madde 79 — Temyiz komisyonlarımızı aynı zamanda muamele vergisinden mütevellit temyiz taleplerini görmesi iktiza edeceğine binaen o hükmü teyiden bu maddenin değiştirilmesi ve 78 inci madde olarak tesbiti takarrür etmiştir.

Muvakkal maddeler, şimdîye kadar takip ve tatbik olunan usule göre tesbit edilmediğinden

yerleri değiştirilmiş ve harf yerine birer numara vazı suretile yazılmıştır.

Havalesi veçhile Maliye encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. En. Reisi İzmir <i>M. Rahmi</i>	M. M. Bu lâyihamın istihdaf eylediği vergi mevzuunun kazanç olduğu ve halbuki 19 uncu maddede tesbit edilen hükmün sermayeye bir faiz ayırmaktan başka bir şey irae eylemediği cihetle bu maddenin aleyhinde ve hükümetin teklifi taraftarıyım Mardin <i>Ali Rıza</i>	Kâ. <i>İsmail</i>	Aza Aksaray <i>Yaşar</i>	Aza Konya <i>A. Hamdi</i>
Aza Trabzon <i>Daniş</i>	Aza Bursa <i>R. Ferit</i>	Aza 68 inci maddeye müteallik olarak ilâvesini teklif ettiğim fıkra hakkındaki fikrimi müdafaa ediyorum Bolu <i>Şükrü</i>	Aza 19 uncu maddeye muhalifim Ankara <i>Eşref</i>	

Maliye encümeni nazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No: 53
Esas No 1/173

12 - V - 1932

Yüksek Reisliğe

Kazanç vergisi hakkında Maliye vekâletince hazırlanıp Başvekâleti Celilenin 21 - XI - 1931 tarihli ve 6/4090 numaralı tezkeresile gönderilen kanun lâyihası ve İktisat encümeninin bu bapta ki nazbatası encümenimize tevdi kılınmakla Varidat umum müdürü hazır olduğu halde mütalea ve tetkik edildi:

Eldeki kanunun tatbikından hâsıl olan teerübe ve kanaatler göz önünde tutulmak ve son senelerde muhtelif memleketlerde kabul edilen kanun metinleri ve bilhassa beyannameler tetkikatının tahakkuk memurlarının elinde bırakılmaması nazarı dikkate alınmak ve bu beyannamelerin tetkikine ait görünen mühim noksanlar ıslah edilmek sureti ile mezkûr lâyihamın tanzim edildiği anlaşılmıştır.

Kanun lâyihası icabı hale göre hem menşecü hem ikamet esasına istinat ettirilidiği gibi beyanname usulü de, başka türlü harekete imkân görülmiyen vaziyetlere ve hâdiselere hasredilmiş ve maahaza arzu eden mükelleflerin beyanname usulünü tercih edebilecekleri tasrih kılınmıştır.

İşgal ettikleri binaların gayrisafi iratları vergiye matrah ittilihaz edilenlerin vergileri ehemmiyetli miktarda tenzile tâbi tutulmakla beraber hizmet cıbabının vergi nisbetleri yeknasak bir hale getirilmiştir.

1629 numaralı eğlence ve hususî istihlâk vergisi kazanç vergisile tevhit ve bu vergiye tâbi ticarethane ve müesseselerin vergi nisbetleri bir miktar da tenzilatlı bir surette tesbit olunmuştur. Velhasıl verginin gerek sureti tarhında, gerek mükelleflerin lehinde olmak üzere sair kuyut ve şurutu da ihtiva etmek suretile kaleme alınmış olan mezkûr lâyihamın heyeti umumiyesi encümenimiz-

ce de kabul edilmekle maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Birinci madde — Maddenin hükmüne ve kas'ettiği manaya hâlel gelmemek şartile fıkralar daha vazih bir şekle ifrağ edilmiştir.

(B) fıkrasını teşkil eden « ticarî ve sımâî teşebbüsât erbabı » denilince yalnız bu teşebbüsâtın fertlere münhasır olduğu manası istidlâl edilmemek ve tereddüde mahal verilmemek için ticarî ve sımâî teşebbüsatta bulunan hükmi şahıslar ve müesseselerin de bu hükmü dahil bulunduğu esbabı mucibe mazbatasında zikre lüzum görülmüştür.

İkinci madde — Bu madde ihtiva ettiği ahkâm itibarile aynen kabul edilmiş ve fakat cümlelerin daha sarih bir surette anlaşılmasını temin için ayrı ayrı fıkralarla ifadesi muvafık görülerek yalnız tertip tarzı değiştirilmiştir.

Üçüncü madde — Birinci fıkrasında Devlet tarafından doğrudan doğruya idare edilen inhisar müesseseleri alehtlak kazanç vergisinden istisna edilmiş ve fakat Devlet, vilâyet ve belediyelerle menafîi umumiyeye hadim cemiyetler tarafından işletilen müesseselerin vergiden istisnası ancak ticarî bir gaye takip etmemelerile meşrut ve mukayyet tutulmuştur.

Halbuki Tütün inhisar idaresi, yaprak tütün alım ve satımların kazanç vergisinden istisna edildiği takdirde aynı surette alım ve satımda bulunan yerli ve cenebi şirket veya fertlerin bu vergi ile mukellef tutulacaklarına nazaran bu hal inhisar idaresile efrat veya şirketler arasında ademî musavat tevhit ederek bir kısım bayilerin belki de yabancı memleketten mübayaatta bulunmalarını saik ve binaenaleyh müstahsillerin zararını baîs olacağı cihetle bu mahzuru def için Tütün inhisar idaresinin de yalnız yaprak tütün alım ve satımında kazanç vergisile mukellef tutulması ekseriyetle kabul edilmiş ve bu cihet fıkraya ilâve olunmuştur.

Aynı fıkrada verginin dairei istisnası dahiline giren müesseseler meyanında ticaret odaları gibi müessesatı umumiyenin zikredilmediği görülmüş olup halbuki umumî müessesatın da ticarî bir gaye takip etmemek suretile vaki olacak teşebbüslerin de bu vergiden istisnası tabîi bulunduğundan bilâhara tereddüde mahal kalmamak üzere « kanunu mahsusla teşekkül etmiş olan müessesatı umumiyeye » de fıkraya derecedilmiştir.

İkinci fıkra : « Müessesatı umumiyeye » bu fıkranın dairei şümulüne de girmesi tabîi olduğundan « müessesatı umumiyeye » tabiri buraya da konulmuştur.

Beşinci fıkra : Munhasıran azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıklarından maksat : devair ve müesseselerde memur ve müstahdemlerini tasarrufa alıştırmak ve ledelicap kendilerine muavenet veya ikrazatta bulunularak ihtiyaçlarını tehvin ve teshil maksadile ve muhtelif unvanlarla teşekkül etmiş olan tahsilât ve tasarruf sandıkları bulunduğundan tatbikat sahasında bir noktai tereddüt teşkil etmek üzere keyfiyetin esbabı mucibe mazbatasında beyanile iktifa edilmesi münasip görülmüştür.

Altıncı fıkra: Hükûmetin teklifinde yalnız maadin istihsalâtı kazanç vergisinden istisna edildiği halde İktisat encümeni bu istisnayı tevsî ederek fıkrayı (bizzat işlettikleri madenlerden istihsalâtta bulunan hakikî ve hükmi şahıslar ve bunların istihsal ettikleri madenlerin satışları) suretine ifrağ etmiştir. Gerçi istihsal edilen madenlerden ayrıca maden resmi alınmakta olması itibarile bu madenlerin bilfiil ticaret safhasına intikalinden evvel yani çıkarılan kömür veya sair bir maden istihsal sahası dahilinde bir depoya vaz ve ithar edilir veyahut yığın halinde olarak meydanda bırakılırsa bundan kazanç vergisi alınması doğru olamazsa da istihsal sahası dahilinde bir mağaza veya dükkânda satılacak veya bu saha haricinde satış deposu, mağaza veya yazıhane açarak fûruht edilecek olan madenlerin kazanç vergisinden istisnası muvafık görülmemiştir. Çünkü kanun lâyihasının gerek unvanının ifade ettiği mana, gerek tarzı tanziminde istihdaf edilen gaye, doğrudan doğruya kazançlardan vergi alınması noktasına matuf olduğu cihetle bu yolda satılacak madenlerin temin edeceği kazançların da vergiden istisnaya bir sebep görülmemiştir. Binaenaleyh satılacak madenlerin eshabı vergile mukellef tutulmak suretile fıkra tadil edilmiştir.

Dokuzuncu fıkra : Hükûmetin bu husustaki teklifinde « kuvvei muharrikesi makina olmıyan tek taşlı köy değirmenleri » denildiği halde İktisat encümeni bu fıkrayı « bulunduğu muhitteki köylerin ihtiyacını tatmin eden ve ticaret sahasında unları satılmıyan her nevi köy değirmenleri » yolunda tadil etmiştir. Halbuki ticaret sahasında satılıp satılmadığını takip ve mürakabe etmek hemen he-

men mümkün olmayacağına binaen bunun kabiliyeti tatbikiyesini görmiyen encümenimiz, Hükümetin teklifini daha amelî bulmuş ve yalnız maksat, kuvvei muharrikesi makina olmıyan köy değirmenleri olmasma ve bu değirmenlerin bazan birden fazla taşlı bulunmasına mebni buradaki « tek taşlı » tabiri kaldırılarak kuvvei muharrikesi makina olmıyan bütün köy değirmenlerinin vergiden istisnası muvafık görülmüştür.

Onuncu fıkra : Hükümetin bu husustaki teklifini şekil itibarile encümenimiz daha vazih ve maksadı temine kâfi mahiyette görmüştür. Yalnız bu formüldeki bazı kelimeler mezkûr encümenin kabul ettiği tarzda türkçeleştirilmiştir. Aneak Hükümetin teklifinde, bu mevaddın şekli tebdil edildiği halde vergiye tâbi olacağı gösterilmekte ise de bu kayıt, çiftçinin meselâ kendi hayvanından istihsal ettiği sütten imal edipte dükkân açmaksızın satacağı yağ, yoğurt ve peynir gibi şeylerden resim alınmasını da istilzam edecek mahiyette olduğundan ve bunun kabulü halinde, bu gibilerin himayesine matuf olarak kanun lâyihasında takip edilen gaye tahdit edilmiş olacağından mevzubahs mevaddın velev şekli tebdil edilse bile dükkân açmaksızın satıldığı halde vergiden istisnası encümenimize muvafık görülmüş ve fıkra ona göre tashih edilmiştir.

On birinci fıkra : Ziraatte müstahdem işçiler ceir bile olsalar vergiden istisna edildikleri halde balıkçı tayfalarının bu istisnaya mazhariyetleri, ceir olmamalarile mukayyet tutulmaktadır. Halbuki bu tayfaların da tahammül ettikleri müşkülât ziraat işçilerinden dun bir derece de olmadığından mezkûr tayfaların dahi müsavi muameleye tâbi tutulmalarına ve binaenaleyh ceir olsun olmasın ziraatte müstahdem işçiler gibi vergiden istisnalarını encümenimiz münasip görmüş ve buradaki « ceir olmıyan » kelimeleri çıkarılmak suretile fıkra tadil edilmiştir.

On dördüncü fıkra : Köy ve belediye hududuna munhasır kalacak şekilde «veya kasaba veya şehir arasında» cümlelerinin ifade ettiği maksadın tatbikını daha kolay ve amelî bir şekle sokmak ve köylülerin kasaba veya şehre veya başka bir köye hayvan arabalarile getirecekleri yiyecek, içecek ve yakılacak maddeleri vergiden istisna etmek maksadile fıkra tavzih ve tadil ve dairei şümulü binnisbe tevsi edilmiştir.

On beşinci fıkra : Vergiden istisna edilen hususî mektepler meyanında sanat mektepleri de vazihan zikredilmiş olduğu halde fıkranın sonunda ayrıca (sanat mektepleri) denmesi zait görülmüş ve fıkradan bu kelimeler çıkarılmıştır.

On altıncı fıkra : Müellifler ve mütercimlerin, tereüme ve telif edip gazetelerde tefrika suretile neşrettikleri eserlerden dolayı vergiye tâbi olup olmadıkları münakaşa ve müzakere edilmiş ve neticede müellif ve mütercimlerin kitap şeklindeki neşriyatile gazetelerde tefrika suretinde vaki olacak neşriyatın, temin ettikleri maddî menfaat itibarile ayrı ayrı şekilde oldukları mütalea kılınmıştır. Çünkü gazetelerdeki tefrikaların ücrete tâbi olması suretile emin bir menfaat elde etmesine mukabil kitap suretinde vaki olacak neşriyattan ekseriya satışın revaç bulunmamasından dolayı zarar etmesi varittir.

Binaenaleyh telif ve tereüme ettikleri eserleri gazetelerde ve tefrika suretile neşreden müellif ve mütercimlerin bu istisnanın dairei şümulünden hariç bırakılarak yalnız bu eserlerini kitap suretile neşredenlerin vergi mükellefiyetinden istisnasını encümenimiz ekseriyetle muvafık görmüştür.

Bundan başka aynı fıkradaki istisnalar meyanında köy mektep muallimlerinin de şehirdeki muallimlerden ziyade maddî bir istifade temin etmele için mukabil masrafları da binnisbe daha mahdut olduğu halde şehir muallimleri vergi ile mükellef tutularak köy muallimlerinin bundan istisna edilmeleri muamelede ittiratsızlık tevhit etmekte olduğundan köy muallimleri de şehir muallimleri gibi müsavi bir muameleye tâbi tutulmuş olmak üzere istisnadan hariç bırakılmış ve binaenaleyh «köy,, kelimesi fıkradan çıkarılmıştır.

Dördüncü maddenin birinci fıkrasının (A) kısmı : ilk cümleinin başındaki «evli kadın,, dan sonra bir (,) konmak suretile ibareye yuzuh verilmiştir.

(C) fıkrası : Buradaki «her biri ayrı ayrı teklif edilir,, cümlesi, «her biri ayrı ayrı mükellef tutulur,, tarzında tashih edilmekle ibare daha selis bir hale ifrağ edilmiştir.

İkinci fıkranın (B) kısmındaki «adî veya eshamlı komandit,, cümlesinden «adî,, kelimesi çıkarılarak yerine daha resmî ve mütearef bir tabir olan «eshamsız,, kelimesi konmuştur. Bu cümleyi takip

eden “hisseler nisbetinde ve hissedarların namma tarhedilmekle beraber,, kelimelerinin istihdaf ettiği maksat daha vazih bir şekilde ifade edilmiş olmak üzere “hisselere göre tesbit edilmekle beraber,, tarzına ifrağ edilmiştir.

Altıncı maddeye geçilmeden evvel yazılı olan “fasıl: 1,, in tarifindeki ibare birinci maddede yapılan tabir değişikliğiyle tevafuk hâsıl etmek üzere tashih edilmiştir. Gerek bu maddenin tazammun ettiği hükmü ifa ile gerek birinci maddedeki tabir tashihile tetabuk hâsıl etmek için altıncı maddenin birinci fıkrasındaki mükelleflerin yerine “müesseseler,, tabiri kullanılmış ve bu suretle bazı kelime ve ibare tashihi yapılmıştır.

3 numaralı fıkranın da, üçüncü maddenin birinci fıkrasında kabul edilen şekil ile mütenazır olması için ticarî bir gaye takip eden müesseseler meyanında müessesatı umumiyenin de zikredilmesi muvafık görülmüş ve fıkraya bu cihet ilâve edilmiştir.

Birinci maddenin birinci fıkrası : dahile ve harice eşya irsalâtı mânasını tazammun eden ve beynelmilel ticaret âleminde müstamel umumî bir tabir olmasından dolayı buraya aynen konulan (Consignment) kelimesinin dahil olduğu cümleyi, müteakip cümleden ayırmak ve ifadeye vuzuh vermek için (Consignment) suretile iş yapan komusyonculardan sonra bir (,) işareti konmuştur.

Fıkroda tadat edilen iş erbabı meyanında, komusyon üzerine iş yapan ticaret ve fabrika müesseseleri zikredilmemiş olup halbuki bu suretle muamelede bulunanların da vergi ile mükellefiyetleri tabii olduğundan bu kısım mümessillerin dahi fıkraya ilâvesi suretile vergiye tâbi tutulmaları encümence münasip görülmüştür.

Birde bu fıkranın sonundaki (2000) lira ve ondan fazla olan ticarethaneler, fabrikalar, matbaalar ve imalâthanelerin tabirinden bunların kazançları kastedilmeyip bina iratları vergisi kanunu mucibince senelik gayrisafi varidatları 2000 lira ve ondan fazla olanlar demek olduğundan atıyen tatbikatta bir yanlışlığa meydan verilmemek üzere keyfiyetin esbabı mucibe mazbatamızda bu suretle tavihi muvafık bulunmuştur.

Mezkûr maddenin ikinci fıkrasında zikredilen meslek erbabının yeknazarda bir birinden daha sarih surette tefrikını temin için icap eden yerlere «;» işareti konmuştur.

Bu fıkrada beyanname vermeği terih eden serbest meslek erbabından maksat bütün serbest meslek erbabı olup halbuki bunu ifade eden cümlelerin ortasında zikredilmesi, müteakip cümlede yazılı olanların beyannameden istisna edilmiş olmaları gibi bir ihtimali hatıra getirdiğinden, maksadın daha kolay bir surette anlaşılmasını temin için « beyanname vermeği terih eden serbest meslek erbabının » cümlesi fıkranın ortasından kaldırılarak sonuna derecedilmiş ve bu fıkrada tadat edilen mükellefler meyanına ikrazatçıların da ithali muvafık görülmüştür.

Madde 8 — Fıkra 1 : Aynen kabul edilmiştir.

Madde 8 — Fıkra 2 : Fıkroda tadat edilen iş erbabı meyanında komusyon üzerine iş yapan ticaret ve fabrika mümessilleri zikredilmemiş olup halbuki bu suretle muamele yapanların da vergi ile mükellefiyetleri tabii olduğundan bu kısım mümessillerin dahi vergi ile mükellef olanlar meyanında sarahahten zikredilmesi muvafık görülmüştür.

Bu fıkranın son cümlesinin iptidasındaki « bu kumpanya acentalarının » (bu kumpanya ve acentalarının) olduğundan bu suretle tashih edilmiştir. Bu fıkrada mevzubahs olan kumpanya ve acentalar bazan bir mahalle gidecek ve gönderilecek yoleu ve hamule için o mahallin bir kısım mesafesine kadar olan ücreti kendi hesabına ve diğer kısma ait olan ücreti de başka bir acenta veya kumpanya hesabına almakta olmalarına ve bunların başkalarına ait bir iş için onlar hesabına alacakları ücretten dolayı vergi ile mükellefiyetleri bittabi doğru olamayacağına binaen başkalarının hesabına alınan ücretlerin vergiden hariç olacağını gösterir surette fıkrada tashihat yapılmıştır.

Madde 9 — Gayrisafi iratları, bina vergisi kanunu mucibince binanın gayrisafi iratları tadil iline kadar kazanç vergisinin tarhında esas tutularak tadilat vukuundan sonra esasına göre tadili icap etmesine nazaran bu cihet maddeye ayrı bir fıkra ile ilâve edilmiştir.

Madde 10 — Gerçi aynı mahalde kazanç vergisinden muaf eşya satılacak olursa bu kısım eşyanın satıldığı mahalle isabet eden irat miktarının tefrik ve tenzili fıkrada beyan olunmuş ise de esasen bu eşyanın tefrikındaki müşkülât hasebile keyfiyetin takdir suretile hallinden başka çare bu-

lanamayacağına ve bu da mükelleflerle takdire salâhiyettar olan memurlar beyninde daimî bir ihtilâf tahaddüsünü baîs olacağına mebnî bu kısım satışlar için gayrisafi iratlardan tenzilât icrasından sarfı nazarla mevcut eşyanın kâmilen vergiye tâbî tutulmasını encümenimiz muvafık görmüş ve fıkra Hazine lehine olarak o yolda tashih edilmiştir.

Gerek üçüncü faslın mevzuunu tayin eden ibarede gerek on birinci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yazılı olan « serbest mesai erbabı » tabiri de birinci maddenin (C) fıkrasında kabul edilen şekilde mütenazır olmak üzere « gayriticarî meslekler ve teşebbüsler » suretinde tashih edilmiştir.

Müşavir sıfatile serbest bir meslek dahilinde çalışan ve meslekî teşekküllere kaydedilmeyen veya kanunen kaydedilmelerine imkân bulunmayan kimselerin sınıflarını tefrik hususunda bir yanlışlığa mahal kalmamak üzere meslekî münasebeti olan teşekküller tarafından tayini muvafık görülmüş ve meslekî teşekküllerin bu hususta salâhiyettar oldukları on birinci maddenin ikinci fıkrasının sonuna ilâveten derecedilmiştir.

Müşterek bir surette ve bir arada çalışan meslek erbabının sınıflarına göre mükellef tutulacakları maktu vergi için maddede sarahat olmamasını ve bu gibi müşterek faaliyetlerde bulunacak her şerikin sınıfına göre ayrı ayrı vergi ile mükellef tutulması muktazi bulunmasına binaen bu eihet lâyihamın sonundaki birinci cetvelin altına ayrıca derecedilmiştir.

Serbest meslek erbabının derecelerini tasnif suretile yapılmış ve bu lâyihamın sonuna konulmuş olan cetveldeki sınıflara mensup serbest meslek erbabının tefriki, ilmî vaziyetlerine ve meslekî müktesebatına göre olmayıp kazançları itibarile bu sınıflardan hangisine münasebeti görülürse bu eihetin tetkikile oraya ithal edilmeleri muktazi olduğuna binaen bu gibilerin, kazançları miktarına göre, sınıflara tefrik edilmeleri tabii bulunmuş ve keyfiyetin esbabı mucibe mazbatamızda bu suretle tazyihî münasip görülmüştür.

Mezkûr cetvelde birinci sınıf şehirdeki birinci sınıf serbest meslek erbabı için (250) lira konulmuş ise de serbest meslek erbabı meyanında pek vâsî kazanç temin edenler mevcut olmasına ve bunların da birinci sınıfa dahil olan meslek erbabı ile aynı seviyede vergiye tâbî tutulmaları muamelede bir nisbetsizlik tevhit edeceğine binaen bu gibi fevkalâde kazanç temin etmekte olanlar için fevkalâde namile ayrı bir sınıf ihdas edilmiş ve bu sınıfa dahil olanlardan da senevi 2 000 lira vergi alınması muvafık görülerek cetvele bu eihet ilâve olunmuştur.

Yalnız İstanbul şehri cetvelde birinci sınıf olarak gösterilmiş olmasına nazaran (birinci sınıf şehirlerde) tabiri de «birinci sınıf şehirde» olarak tashih edilmiştir.

Madde 12 -- Buradaki (serbest mesai erbabı) tabiri de birinci maddede kabul edilen şekilde tevfik edilmek üzere (gayriticarî meslekler ve teşebbüsler)tarzında tashih edilmiştir.

A) fıkrasında vergiden hariç bırakılan vapor ve gemilere ait cümle parantez içine alınmak suretile daha vazih bir şekilde konmuştur.

B) Aynen kabul edilmiştir.

(C) Bu fıkradaki seyyar sattaclar ve serbest işçilerden kastedilen mana (serbest mükellefler) olduğundan bu eihet daha az kelime ile ifade edilmiş olmak üzere o suretle yazılmıştır.

On üçüncü madde : Bu maddede gösterilen mükelleflerin gayrisafi kazançları ile vergi miktarını takdir edecek komisyonun, mahallinin en büyük mal memurunun riyaseti altında teşkil edileceği yazılmışsa da mal memurunun her hangi bir sebep dolayısıyla bu riyaseti ifa edememesi ihtimalini nazarı dikkate alan encümenimiz, muamelât muattal bir hal almamak için riyasetin mal memuruna hasrını doğru görmemiş ve binaenaleyh bu komisyonun, mahallinin en büyük mal memurunun veya tevkil edeceği zatın riyaseti altında teşekkülünü tensip ederek fıkrayı bu suretle tazyih etmiştir.

Bu komisyonların kara vesaiti nakliyesinde en çok faaliyetli olan saha ile daha az faaliyette bulunan sahayı başka başka nazarı itibara alarak ona göre gayrisafi günlük kazançları takdir etmesi tabii bulunduğundan maksadı tazyih için kara vesaiti nakliyesinin (A) fıkrasının sonuna (en çok faaliyetli olan saha) cümlesi ilâve edildiği gibi en az faaliyetli olan saha da ayrıca yazılan (B) fıkrasına derecedilmiş ve maddenin aslında mevcut olan (B) fıkrası (C) fıkrasına ve (C)

fıkrası da (D) fıkrasına tebdil olunmuştur. Bundan başka maddede bazı kelime tashihâtı da yapılmıştır.

Madde 14 — Bu maddenin birinci fıkrasında tadat edilen mükellefler meyanında alelittlâk meelisi idare ve murakabe meelisi reis ve azasının aldıkları ücreti huzurlarını da vergiye tâbi olduğunun sarahaten gösterilmesi muvafık görülmüş ve bu hüküm, buna müteferri cümle ile mezcedilmek suretile fıkranın münasip bir yerine konulmuştur.

Madde 15 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 16 — Maddede zikredilen umumî, hususî ve mülhak bütçeler meyanında belediye bütçeleri yazılmamış olduğundan bilâhare tatbikatta bir yanlışlığa meydan verilmemek üzere belediye bütçeleri ayrıca tasrih kılınmak suretile madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 17 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 18 — Meelisi idare ve murakabe meelisi reis ve azaları hisselerile her nevi müessis ve intifa hisselerinin de bu maddedeki hükme tâbi olması lâzımgelceğine nazaran maddenin birinci fıkrasının sonuna bu cihet ilâve edilmiş ve bazı kelime tashihâtı da yapılmak suretile madde kabul olunmuştur.

Madde 19 — Bu maddede tadat edilen mükelleflerin vergi nisbetini tayin hususunda Hükümetin kazanç esası üzerine teklif ettiği şekli İktisat encümenini muvafık görmiyerek sermaye nisbetine ifrag etmiş ise de memleketimizde sicilli ticaret teşkilâtı henüz yapılamamış olduğundan, vergi nisbetini sicilli ticarete yazılı sermaye miktarlarile mütenasiben mütalea etmek filî vaziyete uymıyacağı gibi, esasen safî kazançların takdirinde müşkülâta düşülürken, buna bir de sermayenin miktarını tayin ve tesbit ameliyesinin inzımanı ve bunun için mal memurlarının vesaik talep etmesi başkaca müşkülâtı ve müdahaleyi davet edecektir. Sermayeyi müseccel sermayeye hasretmek ise, sermayenin mütedavil ve gayrimütedavil aksamı ihtiva edebilmesi itibarile tatbikatta karışıklıkları mucip olacağı gibi lâyhada kârdan yüzde beş ihtiyat akçası kabulü ve gayrimenkulâtta amortismanın mevcudiyeti ve bunlara ilâveten borsaya tâbi emval için tenezzülü kıymetin de mevzuabâh olması dolayısıyla, bunlara ilâveten nisbetin sermaye ile müştereken mütaleası musip görülmüştür.

Esbabı mesrûdeye nazaran encümenimiz Hükümetin yaptığı formülün daha muvafık olduğu kanaatine vâsıl olarak İktisat encümeninin bu husustaki mütaleasına iştirak etmemiş ve binaenaleyh Hükümetin teklifini aynen kabul etmiştir.

Yalnız birinci fıkranın sonunda beyannameye tâbi tutuldukları zikredilen mükelleflerden maksat yedinci maddenin ikinci fıkrasına dahil bulunan mükellefler olduğuna nazaran bu cihet fıkrada tashih edilmiştir.

Madde 20 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 21 — Bu maddenin (A) fıkrasında iratlarının yüzde yirmisi nisbetinde vergiye tâbi tutulan mükellefler meyanında muafiyetler haricinde kalan köy değirmenleri de beyan edilmiş olup ancak üçüncü maddenin 9 numaralı fıkrasıyla kuvvei muharrikesi makina olmayan köy değirmenlerinin vergiden istisna edilmiş bulunmasına ve burada vergi mevzuu dahiline alınan köy değirmenleri ise kuvvei muharrikesi makina olan köy değirmenleri olmasına nazaran keyfiyetin esbabı mucibe mazbataımıza bu suretle derecedilmesi muvafık görülmüştür.

B) Bu fıkrada tadat edilen mükelleflerin, iratlarının yüzde yirmi beşi nisbetinde vergile mükellef olduklarına nazaran buradaki bina kelimesi tayyedilmiştir.

C) Aynen kabul edilmiştir.

D) Yedinci madde haricinde kalan komusyoneuların vergi mevzuu dahiline alınmamış olduğu anlaşılmiş olduğundan bunlar da fıkradaki mükellefler meyanına ithal edilmiştir.

E) İbare tashihi yapılmıştır.

F) Bankerlikle iştigal etmeyen sarraflarla ikrazatçılar bu fıkra mevzuu dahiline alınmış iseler de bunların kazançları binnisbe fazla olmasına mebnî bu nevi sarrafların bu maddenin (G) fıkrasındaki yüzde elli nisbete tâbi tutulmaları muvafık görüldüğü gibi ikrazatçıların da yedinci maddenin

2 numaralı fıkrasında beyannameye tâbi olanlar meyanına alınmış olmalarına nazaran her ikisi de bu fıkradan çıkarılmıştır.

G) Alelûmum müşavirler ve mütehasıslar ile yedinci madde haricinde kalan sarrafların da bu fıkroda tadat edilen mükellefler ile birlikte vergiye tâbi tutulmaları muvafık görüldüğünden bunlar dahi fıkroya ilâve edilmiştir.

Madde 22 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 23 — Birinci fıkradaki « serbest mesai » birinci maddenin (C) fıkrasında kabul edilen şekle tevafuk etmek üzere « bahrî ticarî meslekler veteşebbüsler erbabı » suretinde yazılmış ve bunların senelik vergiye tâbi tutulacaklarına nazaran mezkûr fıkroya « senelik » kelimesi ilâve olunmuştur.

Madde 24 — Aynen kabul edilmiştir .

Madde 25 — Lâyihanın diğer maddelerinde gayrisafi iratlar tabiri kullanıldığı halde bu maddenin üçüncü fıkrasında “varidatları,, denilmiş olduğundan yalnız bu kelime “iratları,, suretinde tashih kılınmış ve maddenin ahkâmı aynen kabul olunmuştur.

Madde 26 — Hükme dokunulmaksızın yalnızcümle ve kelime tashihleri yapılmış ve madde kabul edilmiştir.

Madde 27 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 28 — Bir müessesenin sermayesi için kâr ve zarar hesabına faiz konmayacağına ve merkezleri eenebi memlekette bulunan şirket ve müesseselerin de sermayeye ilâveten ifraz ettiği mebalîğin kabul edilebilecek faiz miktarlarına mütedair olup bu maddedeki blâncolu düyuanat kısmının tanzimine müteallik (A) fıkrasının ikinci kısmını teşkil eden hükümlerin maksada lâyıkile temin edecek şekil ve kifayette görülmesine ve esasen sermayenin kâr ve zararını teferru eden bu hükümlerin bu hususa müteallik olan 29 uncu maddeye konulması da daha münasip olacağına binaen bu kısım fıkra buradan çıkarılıp daha şümulü bir tarzda 29 uncu maddenin (A) fıkrasına dercedilmiştir.

Madde 29 — No. 1 (A) Ana merkezi eenebi memlekette bulunan şirket ve müesseselerin gerek istikraz edecekleri gerek müseccel sermayelerine ilâveten merkezde veya şubelerinden ifraz ve tahsis eyleyecekleri mebalîğe ait faiz miktarının tahdidi her hangi bir ihtimale karşı muktazi olduğu gibi bu şirket ve müesseselerin kendi kârlarından ana merkezlerinin umumî masarifine hisse tefriki suretile iştirak etmeleri için de merkezin umumî sermayesile Türkiyedeki teşekkülünün müseccel sermayesi yekûnu arasında bir tenasüp bulunması doğru bulunduğuna ve Türkiyede çalışan eenebi şirket ve müesseselerinin, ana merkezin zararını kapatmak üzere kârlarında hisse tefrikını kabul etmek de caiz olmayacağına binaen bunlar hakkında mezkûr 28 inci maddenin tayyedilen fıkra kısmı yerine kaim olmak ve daha şümulü kuyut ve ahkâmı ihtiva etmek üzere 29 uncu maddenin 1 numarasını takip eden işbu (A) fıkrasına bir ikinci kısım ilâve edilmiştir.

B) : Bu fıkroda mükelleflerin senevî yekûru beş bin lirayı tecavüz etmemek şartile sermayesinin yüzde onuna kadar şahısları için ücret tefrik edebilecekleri yazılmış ise de beş bin lira miktarı encümenimizce fazla ve yüzde on nisbeti de az görülmüş olduğundan gerek Hazinenin gerek mükelleflerin bu husustaki menfaatleri mütenasiben gözetilmek suretile beş bin lira miktarı dört bine tenzil ve yüzde on haddi de yüzde on ikiye tezyit edilmiş ve fıkra ona göre tadil olunmuştur.

C. D. E) : fıkraları aynen kabul edilmiştir.

F) : Mütekâmil her müessesenin meslekî neşriyatı takip etmesi zarurî olduğu cihetle ticarethanelerin mesleki dahilinde bulunan gazete, risale, kitap, kod, bülten gibi mevkut veya gayrimevkut neşriyat abone veya iştirak bedellerinin de müessesenin asıl faaliyetine taallûk eden müteferrik masraflar meyanına dahil olması tabî olduğundan atiyen bir yanlışlığa mahal kalmamak için bu cihetin esbabı mucibe mazbatamıza derei münasip görülmüştür.

G, H) : Aynen kabul edilmiştir.

I) Bu fıkroda mevzubahs olan ticarî ve sınaî vesait kıymetleri meyanında bittabi demirbaşlar da dahil olduğundan keyfiyet esbabı mucibe mazbatamızda zikredilmekle iktifa olunmuştur.

Zarar sütununa ithal edilmesi muvafık görülmeyen masraflar meyanına sermaye için verilen

faizlerin de ilâvesi icap ettiği halde bu eihet fıkrada zikredilmemiş olduğundan mezkûr numaranın ihtiva ettiği fıkralar bir (J) fıkrası ilâvesi suretile bu nevi faizlerin de zarar sütununa ithal edilmeyeceği gösterilmiştir.

Madde 30 — Esas mukavelenameleri Hükûmetçe mnsaddak şirketlerin meclisi idare heyetile memurlarına tefrik edilecek hisselerle müteallik hükümler lâyihamın 14 üncü ve 18 inci maddelerine ilâveten derecedilmiş olmasına mebni bu maddenin aynı meseleye dair dördüncü fıkrası kâmilen tayyedilmiştir.

Madde 31 — İkrazatçılara kazanç vergisinin salim ve doğru bir tarzda tarhedilebilmesi bunların ikrazat muamele ve hesaplarını havi defterin, bu maksadı temin edebilecek şekilde tutulması ile mümkün olacağından buna ait hükümleri ihtiva etmek ve bu maddenin 4 üncü fıkrasını teşkil eylemek üzere ayrıca bir fıkra yazılarak maddeye ilâve edilmiş ve diğer fıkralar aynen kabul olunmuştur.

Lâyihamın 32, 33, 34, 35, 36, 37 ve 38 inci maddeleri encümenimizce aynen kabul edilmiştir.

Madde 39 — Defter tutmadıklarından veya sair sebeplerden dolayı kazançlarının resen tarhına zaruret hâsıl olan mükellefler meyanında, bu kanun ahkâmına muvafık surette defter tutmayanların da zikredilmesi icap ettiğinden bu eihet dahi birinci fıkraya ilâve olunmuştur.

Üçüncü fıkrada: Hesap mütehassısı istihdam olunmayan vilâyet merkezlerinde matrahın tayini, biri ehli vukuftan olmak üzere üç kişilik bir heyet tarafından icra olunacağı beyan kılınmakta ise de heyet azasının diğer ikisi, mahallinin en büyük malmemurüle varidat müdürü olması itibarile komisyonun ekseriyetini Hükûmet memurları teşkil etmekte bulunduğuna ve bu gibi komisyonların bir dereceye kadar halk ile Hükûmeti tevzin edecek mahiyette olarak teşekkülü halkçılık noktasından ve halkın menafiiini gözetmek eihetinden takip edilen gayeye tevafuk edeceğine mebni ehli vukufun iki kişiye iblâğı suretile bu komisyonu da mütevazın surette dört kişiden terekkep etmesi münasip görülmüş ve fıkra o yolda tashih olunmuştur.

Bu madde mucibince teşekkül edecek komisyonlar mukarreratının ekseriyeti mutlaka ile verilmesi halkın menfaatı ve maslahatın selâmeti noktasından muktazî olduğundan bu eihet te 4 üncü fıkranın sonuna ilâve olunmak suretile temin edilmiştir.

Beşinci fıkranın sonunda, bu komisyonlarda bulunacak ehli vukuf ile azayı intihap ile mükellef olan ticaret odaları ile belediyelerin vergi teahhüründen dolayı mesul olduklarına dair olan kayde encümen lüzum görmemiş olmakla buna ait cümle fıkradan çıkartılmıştır.

Madde 40 — Bazı kelime tashihâtı yapılmak suretile madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 41 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 42 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 43 — Kelime ilâvesile aynen kabul edilmiştir.

Madde 44, 45, 46, 47 ve 48 — Aynen kabul olunmuştur.

Madde 49 — Bir cümle tashihi suretile madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 50 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 51 — Mükellefin itiraz veya temyiz komisyonunca itiraz hakkında bir karar verilmezden evvel birinci itiraznamesini kâmilan vereceği itiraznamede yazılı hususâtı ret ve cerh edilmeksizin komisyonlarca karar verilecek olursa bu gibi kararların mafevk mercii tarafından nakzolunacağı muharrer ise de nakız keyfiyetinin yalnız bu maddeye maksur olmayıp sair hususattaki itirazlar hakkında da aynen tatbik edilmesi tabii olduğundan tatbikatta bir ihtilâf vukua gelmemek üzere keyfiyet maddeye ayrıca derecedilmiştir. Bundan başka maddeye bir de « tazvil » kelimesi ilâve olunmuştur.

Madde 52 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 53 — Mükellefler tarafından vaki olacak itirazları tetkik etmek üzere her kaza ve vilâyet merkezlerinde üç kişiden mürekkep birer komisyon teşkil edileceği maddede muharrer ise de bu üç kişiden birinin ticaret odasından veya belediyece intihap edileceğine ve bunlardan ancak biri halkı temsil edecek mahiyette olup bu da komisyonca itihaz edilecek mukarreratta bir tevazün husule getiremeyeceğine mebni 39 uncu maddeye ait esbabı mucibede de beyan edildiği veçhile Hükûmet ile halkı mütevazın bir şekilde temsil etmek ve biri ticaret odasından, diğeride belediyece gerek kendi

azası meyanından gerek hariçten olmak ve ticaret odası bulunmayan yerde her ikisi dahi belediyece intihap edilmek üzere bu komisyonun da dört kişiden terkihi muvafık görülmüş ve maddenin birinci fıkrası o suretle tashih ve tadil olunmuştur.

Yine mezkûr 39 uncu maddenin esbabı mucibessinde beyan edildiği ve hile bu komisyon mu-karreratının dahi ekseriyeti mutlaka ile ittihazı muvafık olduğu cihetle bu suret te mezkûr fıkranın sonuna ilâve kılınmıştır.

Madde 54 — Muterizin izahat vermediği tahminen talep ettiği takdirde itiraz komisyonunca dinlenmesi mecburî olduğu maddede beyan edilmek suretile muhassıran mükellefin dinlenmesi takyit edilmekte olup ancak muteriz bizzat izahat vermediği arzu etmeyipte vekili marifetile izahat vermesini talep ettiği takdirde vekilin de müdafaai hukuk noktasından aynı sıfatı haiz olması itibari-le bu talebin reddine mahal görülmediğinden muterizin veya vekilinin vereceği izahatın dinlenmesi hususu tasrih olunmak ve bazı kelime tashihati yapılmak suretile Madde kabul edilmiştir.

Madde 55 — Aynen kabul olunmuştur.

Madde 56 — Bu maddede mevzubahs olan itirazın birinci derecede tabirile takyidiine mahal görülmüyerek mutlak surette yazılması muvafık bulunmuş ve maddeden “birinci derecede,, ke-limeleri çıkarılmıştır.

Madde 57 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 58 — Bir kelime tashihile kabul edilmiştir.

Madde 59 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 60 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 61 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 62 — Aynen kabul edilmiştir.

Madde 63 — Devair ve müesseselere tevkif edilecek mebalığın her ayın beşinci günü malsandıklarına teslimi ve teslim edilmediği takdirde muhasebecilerin maaşlarının tevkifile tecziyeleri muharrer bulunmuş ise de her hangi bir sebep dolayısıyla ay başında tediye vakı olamaması ihtimalini nazarı itibara alan encümen mezkûr mebalığın, tediye tarihinden itibaren beşinci günü akşamına kadar teslimini tasrih etmek suretile maddenin şeklini daha amelî ve daha doğru bir tarzda koymuştur.

Madde 64 ve 65 aynen kabul edilmiştir.

Madde 66 — Bazı kelime tashihile aynen kabul olunmuştur.

Madde 67 — Verginin noksan tarhına sebep olanlar hakkında tatbik edilecek ahkâmı mutazammın olan bu madde esasen üç şekli ihtiva etmektedir.

1 - Kayitleri muntazam olmakla beraber blânço ve beyannamelerini usulüne muvafık surette ha-zırlamamış olmalarından dolayı noksan tarhiyata sebebiyet verenlere ait vergi.

Bu kabül mükelleflere ait verginin yüzde beş zamlı istifası maddede beyan edilmiş ise de her ne de olsa bu kısım mükelleflerin blânço ve beyannamelerini usule muvafık bir surette hazırlamamış olma-ları neticesi olarak noksan vergi tarhına sebebiyet vermiş olmalarından ve binaenaleyh muamelele-rinde matlup olan alâka ve intizamı göstermemiş bulunmalarından dolayı cezaen istifa edilecek olan bu yüzde beş zammı encümenimiz az görmüş ve binaenaleyh bu zammın yüzde ona iblâğı suretile vergile-rinin tahsilini muvafık bulmuştur.

2 - Ketim suretile vergi tarhına sebebiyet verenler.

Tetkikat neticesinde böyle bir hal tahakkuk ettiği takdirde bu kısma ait verginin bir misli zammile tahsili hakkındaki teklife encümen de iştirak etmiştir.

3 - İliç bir ketim kastına matuf olmayıp kazancı, meselâ muhasibin bir hatasından veya seh-vinden mütevellit olarak noksan bildirenler ve fakat bu noksanı malî sene içinde görüp alâkadar-ların teşebbüsünden evvel tahakkuk idaresine haber verenler.

Bu kısma ait vergilerin zamsız olarak tarh ve tahsilini encümenimiz de muvafık görmüştür.

Bu üç hükmü ihtiva eden maddenin, daha sarıh ve vazih bir şekilde ifadesini teminen ikinci kısmı tazvih ve tadil edilmek suretile yeniden yazılmıştır.

Madde 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74 ve 75 inci maddeler aynen kabul edilmiştir.

Madde 76 — Kazanç vergisini miadında ve kanuna muvafık surette tarheden tahakkuk memur-

larına iki maaş nisbetinde ikramiye verilmesi bu maddede gösterilmiş ise de esasen vazifesinde fevkalâde muvaffakiyet gösteren memurlar memurun kanununda ayrıca hükümler olmasına nazaran bu maddeyi, encümenimiz lüzumsuz görerek, lâyihadan kâmilen çıkarmıştır.

Ancak umumî ve hususî ve mülhak bütçelerle ve belediye bütçeleriyle idare edilen daire ve müesseseler ve belediye ve menafii umumiyye hâdim cemiyetler ile müessesatı umumiye, bilûmum şirketler ve Türkiyede yerleşmiş addedilen müesseseler tarafından serbest meslek erbabına bir defada tediye edilen mebalığın alâkadar varidat tahakkuk idaresine muayyen müddet zarfında bildirilmesi mecburiyetini ve bu ihbarı zamanında yapmıyan müdür ve muhasebecilerden müştereken ve mahkeme kararile para cezası alınmasını mutazammın olarak lâyihaya ayrı bir madde konulmasını Hazinesinin menafii ve muamelenin inzibatını temin noktasından encümenimiz muvafık görmüş ve tayyedilen mezkûr madde yerine yeniden bir madde vaz ve ikame etmiştir.

Madde 77 — Bir kelime tashihi ile kabul edilmiştir.

Madde 78 — Bir kelime tashihi ile kabul edilmiştir.

Madde 79 — Bu kanun lâyihasıyla te'aruz eden veya meriyet sahasından kaldırılması iktiza eden ahkâmın tadadî bir surette maddede tasrihi tatbikatta temin edeceği fayda itibarile muvafık görülmüş ve binaenaleyh bu husustaki kanunlar, kararlar, tefsirler ve sair ahkâmın başlıcaları ayrı ayrı zikir ve tadat edilmek suretile madde tevsi edilmiştir.

Madde 80 — Aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat maddeler

Muvakkat maddelerin üç numarası bu kanun lâyihasının meriyete girdiği tarihten evvelki zamanlara ait olupta henüz tarhiyatı icra edilmemiş veya kesbi katiyet etmemiş olan vergilere ait hükümleri ihtiva eden bu kısmın daha şümulü ve vazih bir surette yazılmasını ve meselâ bu yoldaki vergilerin şekli mükellefiyet ve kaydiyesi ile muafiyet cezalarının eski hükümlere ve mürru zaman hükümleri de dahil olduğu halde tarh ve tahakkuk muamelâtının dahi bu kanun hükümlerine tâbi tutulmasının maddede sarahaten gösterilmesini ve sekizinci maddede yazılı tarzı mükellefiyete tâbi olanlar hakkında tatbik edilecek ahkâmın da daha şümulü ve sarih bir ifade ile dercedilmesini ve hizmet erbabının bu kanunun neşrinden sonraki istihkaklarına ait vergilerin yeni ahkâma göre alınmasının da tasrihini muvafık gören encümenimiz maddeyi ona göre tevsi ve şeklini tebdil suretile yeniden yazmıştır.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi kılınmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Mal. E. Rs. Na.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Bayazıt	Bayazıt	İstanbul	Konya	Aydın	Diyarbakir	Mersin
<i>İhsan</i>	<i>İhsan</i>	<i>M. Ziya</i>	<i>Refik</i>	<i>Adnan</i>	<i>Zülfü</i>	<i>A. Hamdi</i>
Aza	Aza	Aza	Aza			
Kastamonu	Ispanta	Kütahya	Malatya			
<i>Refik</i>	<i>Kemal Turan</i>	<i>Ömer</i>	<i>M. Nedim</i>			

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

M. No. 59

Esas No. 1/173

15 - I - 1933

Yüksek Reisliğe

Kazanç vergisi hakkında Maliye vekâletince yeniden hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 15 - XI - 1931 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasile esbabı mucibesinin gönderildiğine dair Başvekâletin 21 - XI - 1931 tarih ve 6/4090 numaralı tezkeresile merbutları, İktisat encümeninin hazırladığı muaddel lâyiha ile bu tadilâtın esbabı mucibesini havi 23 - III - 1932 tarihli mazbatası ve Maliye encümeninin tadilâtı ile bu tadilâtın esbabı mucibesini havi 12 - V - 1932 tarihli mazbatası encümenimize havale buyurulmuş olduğundan Maliye vekili Mustafa Abdülhalik Beyefendi ile Varidat umum müdürü Cezmi Beyin huzurile mütalea ve tetkik olundu.

Hükûmet tarafımdan teklif edilen lâyihanın esbabı mucibesinde kazanç vergisi mefhumuna ithal edilebilecek vergilerin memleketimizdeki iptidai tesisindenberi geçirdikleri safahat hakkında tarihi ve güzel bir hulâsa yapıldıktan sonra halen meri olan ve kazanç vergisine mesnet teşkil eden kanunların belli başlı prensipleri oldukça mufassal bir surette teşrih ve izah edilmiştir.

Bu meşruhatın mütaleasından dahi anlaşılacağı veçhile 30 teşrinievvel 1330 tarihli temettü kanunu muvakkatinin yerine kaim olan 27 şubat 1926 tarih ve 755 numaralı kazanç vergisi kanunu ile, 14 haziran 1326 tarihli müsakkafat kanunu mucibince 1331 senesinden evvel cari olan kiralara göre muhammen gayrisafi senelik iradı 40 liradan ve 1341 senesinde cari kiralara göre muhammen gayrisafi senelik iradı 300 liradan yukarı olan binalarda icrayı faaliyet eden ticaret ve sanat erbabı ile serbest meslekler erbabı beyannameye ve muhammen gayrisafi iradı da bu hadlerden dun olanlar işgal eyledikleri binaların kiralarna göre vergiye tâbi tutulmuşlardır.

Kanunun birinci sınıftaki mükellefler için mecburî kıldığı beyanname, blângo ve kâr ve zarar hesabının raptını ve binaenaleyh muntazam bir muhasebenin vücudunu istilzam etmek dolayısıyla kanunun bu çerçeve içine aldığı mükelleflerin kısmı küllisi üzerinde tatbiki mümteni bir vaziyetle karşılanmış ve bittabi mükellefler tarafımdan da şikâyetleri davet etmiştir. Bunun üzerine 755 numaralı kazanç vergisi kanunu, ruh ve esası mümkün mertebe muhafaza edilmek şartile 21 mayıs 1927 tarihinde tadil edilmiş ve blângo ile kâr ve zarar hesabına müstenit beyanname mecburiyeti senelik muhammen gayrisafi iradı 500 liradan yukarı olan mükelleflere hasır ve kasredilerek gayrisafi iratları bu hadden aşağı olan mükellefler işlerinde mütedavil sermayeye ihtiyaç bulunup bulunmadığına nazaran ikiye ayrılmıştır: Mütedavil sermaye kullanmayanlar beyannamelerinde yalnız gayrisafi kazançları ile kanunun tarifâtı dairesindeki masarifi umumiyelerini gösterecekler ve gayrisafi kazanç ile masarifi umumiyeleri arasındaki fark üzerinden vergiye tâbi tutulacaklardır.

İşlerinde mütedavil sermaye kullananlar ise tutacakları musaddak muamele ve satış defterine istinaden satış ve muamelelerini, iş rakamını (Chiffre d'affaires) ifade ederek verecekleri beyannameler göre mahallin en büyük malmemurunun riyaseti altında ticaret odasından veya belediyeden münthap iki zatın içtimaile teşekkül eden üç kişilik bir komisyon marifetile işin nevine göre yüzde hesabı ile tayin edilecek miktar üzerinden vergiye tâbi tutulacaklardır.

Bu esaslara göre hazırlanmış bulunan kanunlar gerek esaslar itibarile ve gerek ihtiva eyledikleri diğer hükümlerdeki noksanlar ve iphamlar dolayısıyla tatbikatta iyi neticeler vermemiştir, mahiyetinde mudiliyet ve bir çok müşkülât bulunan bu vergi, kanunların tesbit eylediği şekil ve şerait altında

memleketimizdeki ticaret ve sanatın bünyesi ile gayri kabili telif bir vaziyete düşmüştür.

Defter tutmak hususundaki kuyudatı ile bir kısım mükellefleri fazla tazyik etmiş ve beyannamelerin tetkikini tahakkuk memurlarına vermekte henüz muayyen menşelerden ve işleri için sureti hususiyede hazırlanarak yetişmiş olmayan bu küçük memurlara ihatalarının fevkiye çıkan bir takdir hakkı bırakmıştır. Bunun neticesi olarak hem Hazine ve hem de bir kısım mükellefler zarara uğramış ve psikolojik bir icap olarak zâfi ahlâkiye revaç yolları açılmıştır. Velhasıl hakikî kazanca mümkün mertebe yaklaşmak ve vergiyi bunun üzerinden tahakkuk ettirmek gibi bir idealin mümkün mertebe tahakkuku arzu edildiği halde tatbikat bu hedefe götüren istikamete ve fakat makûs eihete yürümüştür.

İşte verginin tatbikat şekillerini memleketimizin hususî icaplarına uydurmak, mahzurları mevzuun müsaadesi nisbetinde bertaraf eylemek ve tevali eden şikâyetlerin sahiplerini tatmin etmek maksadiledir ki bu lâyiha Maliye vekâletince hazırlanarak Yüksek Meclise arzedilmiştir. Lâyihanın belli başlı hususiyetlerini Hükûmetin esbabı mucibesinden aynen alıp naklediyoruz:

A) Mevcut kanunun birinci maddesinde verginin hem mevzuu hem de mükellef tayin edilmek istenilmiştir. Verginin mevzuunu tayin eden maddede mükellefin de tasrih edilmesi muvafık olmadığı gibi her iki maksadı bir maddenin çerçevesi içine almak ta esasen kabil bulunmadığından projede verginin mevzuu ile mükellef ve teklif mahalleri ayrı ayrı maddelerde zikredilmiş ve icap eden izahat dercedilmiştir.

Verginin mevzuunu tayin ederken, kazanç vergisinin (Hakikî) bir vergi olduğu ve matrahın da mükelleflerin kazancı bulunması nazarı itibara alınarak, vergi mevzuu maddesinde vergiye tâbi kazançlar vergi ile sureti mükellefiyetleri noktasından zümrelere taksim edilerek tadat olunmuştur.

Kazanç vergisi (hakikî) bir vergi olduğu için mevzuunun tayininde kazanım menşei esası takip edilmiş olmakla beraber Türkiyede mütemmim ve şahsî bir (iradı umumî) vergisi bulunmadığından iradı umumî vergisi mevzuuna dahil olan mükellefiyetler de ağırtta bırakılmıştır. Bu itibarla Türkiyede satışı olmayıpta ihraeatla işgal eden şahısların ve müesseselerin Türkiyede mukim olmaları halinde cenebi memleketlerdeki satışlarından mütevellit kazançları dolayısıyla vergiye tâbi tutulmaları iltizam edilmiştir. Yani proje hem menşe hem de ikamet esasına istinat ettirilmiştir.

B) Beyanname usulü, matrahın tayini bahsinde, başka türlü harekete imkân görülmediği vaziyetlere ve hâdiselere hasredilmiş ve maahaza arzu eden mükelleflerin beyanname usulünü tercih edebilecekleri tasrih edilmiştir.

C) Beyannamelerin sureti tanzimi, bunların tetkikatı yeni hükümlere bağlanmış, tahakkuk memurlarının salâhiyeti tamamen alınmış, resen tarhiyat komisyonlara verilmiş, büyük şehirlerde hesap defterlerinin istihdam edilecek hesap mütehassısları marifetile tetkik edilmesi temin olunmuştur.

D) Mükelleflerin (Chiffre d'affaires) lerine kazanç emsali tatbiki suretile vergi tarhi usulü ilğa edilmiştir.

E) İşe başlama, devir, terk hâdiseleri, itiraz halleri, mükelleflerin hukukunu temin edecek en mütekâmil kanunlara göre yeni hükümlere raptedilmiştir.

F) Vergi nisbetlerinden mevcut kanunda birinci kısım diye tefrik edilenlerden, yani blânço ve kâr ve zarar hesabı üzerine müstenit beyannameye tâbi olanlardan projede beyanname usulünde bırakılanlara ait nisbetler aynen muhafaza edilmiş, işgal ettikleri binaların gayrisafî iratları vergiye matrah ittihaz edilenlerin vergileri ehemmiyetli miktarda tenzile tâbi tutulmuştur.

G) Hizmet erbabına ait vergi nisbetleri, bunlar nerede çalışırlarsa çalışsınlar, yeknasak bir hale getirilmiş ve müterakki şekil yerine verginin nisbî olması tercih edilmiştir.

H) Hizmet erbabına ait vergilerin tayin ve tahsili işinde vergi, şahıslarına ait olmaması itibarile bitaraf vaziyette olan patronların tanzim edecekleri aylık bordrolara istinat ettirilmiş ve bu suretle verginin membadan tahsili kaidesi bütün şümülile tatbik edilmiştir. Bu kaidenin netayici cümlesinden olmak üzere Devlet devairine ve imtiyazlı şirketlere taahhüdatta bulunanlara ait vergilerin tediyе sırasında tevkifi eihetine gidilmiştir.

I) 19 mayıs 1930 tarih ve 1629 numaralı eğlence ve hususî istihlâk vergisi, kazanç vergisile tevhit ve bu vergiye tâbi ticarethane ve müesseselerin vergi nisbetleri tevhide göre ve bir miktar da tenzilâtli olarak tesbit olunmuştur.

J) Projeye vergi kanunlarında aranılması icap eden tertip ve nizam verilmiş, tetkikatı teshil ve hükümleri tasnif için kanun projesinin metni hükümlerin icabatına göre, kısımlara ve kısımlar da fasıllara tefrik edilmiştir.

İşte teklif olunan yeni lâyihanın hususiyetlerinden mühimleri Hükümetin esbabı mucibesinde bu suretle hulâsa edilmiştir.

Encümenimize geçen içtimam sonlarında ve bütçe müzakereleri esnasında gelen bu lâyihanın geçen içtimada müzakeresine imkân bulunamamış, ehemmiyeti nisbetinde geniş bir tetkika tâbi tutulmak üzere müzakeresi bu içtimaa talik edilmiştir.

Geçen teşrinisaniden itibaren lâyiha, encümenimizden ayrılan tâli komisyonlar ve encümenimiz tarafımdan filhal cari olan kanunun tatbikatını işgal eyledikleri muhtelif makamlarda yakından tetkik ve müşahede etmek fırsatını bulmuş olan zevatın mütalealarını dahi alarak ve yüksek makamınıza muhtelif teşkilât ve müesseseler tarafımdan yapılmış bulunan müracaatleri tetkik ederek ve en mühim maddeleri üzerinde tekrar tekrar müzakere açılarak dört defa okunmuştur.

Prensipiler tekrar tekrar tahlil edilmiş ve neticede mevcut mahzurlarına rağmen bu gün için bundan daha az mahzurlu şekillerin bulunması mümkün olamayacağına kanaat hâsıl edilerek lâyiha hututu umumiyesi itibarile kabul olunmuştur. Hemen arzedelim ki temas eylediğimiz mahzurlar beyanname esasından mühimce bir mikyasta rücu edilmesi ve kabul olunan karine usulünde kazanem takdirine mesnet teşkil eden karinenin, teşebbüsün iera edildiği binanın iradı gayrisafisinden ibaret bulunmasıdır. Filhakika iradı gayrisafiler on sene için takdir edilmekte olduğundan bu zaman fasılâsı için de tadilâtı hususiye talepleriyle zamanın ibram eylediği tebeddülâta göre tashihler yaptırmak imkânı bulunsa bile kazanç gibi mahiyetinde ademi istikrar ve mütemadî tahavvül mevcut olan bir miktarın tahavvülâtını takip edecek derecede tam bir intibak kabiliyeti gösterememektedir. İradı gayrisafi yerine hakikî icar bedelini karine olarak almak kazanem seyirlerine daha fazla bir intibak kabiliyeti arzedebilirdi. Fakat hakikî icar bedellerinin tesbitindeki müşkülât bu günkü bayanname tetkiklerinde mevcut müşkülâttan daha az olmayacak ve bu karine kabul olunduğu takdirde ahlâkî zâfların membaları dahi bertaraf edilmiş bulunmayacaktır. Bu vergi tatbikatının ideal şekli yukarıda dahi temas olunduğu veçhile blânço ve kâr ve zarar hesabı üzerine müstenit beyanamedir. Fakat bu ideale yaklaşmak için 755 numaralı kanunla yapılan ilk teçrübe maksada vusulden ziyade hakikatten uzaklaşmak ve fazla olarak ta ahlâkî zâfların günden güne artan bir revaç bulmasına müncer olmuştur.

Lâyihada tatbikat esas ve teferruatı etraflı bir surette gözden geçirilerek tatbikatın arzedebileceği hal ve hâdiselerin kanun çerçevesi dahilinde bulunup bulunmadığı azamî bir itina ile tetkik edilmiştir. Gerek prensiplerin esas ve ifadeleri ve gerek tatbikat esas ve teferruatı üzerinde yapılan tadilâtı mad-

delerin tahlilinde arzulemek üzere bu tadilatın esaslı noktaları üzerinde kolayca bir fikir hâsıl etmeği mümkün kılmak üzere Hükümetin esbabı mucibesinden alarak yukarıya aynen nakleyeceğimiz hususiyetlerin tadilatımızdan sonra ne şekle girdiğini izah edeceğiz. Hemen arz edelim ki zamanın, tatbikat sahasında gösterebileceği bütün ihtimalâtı derpiş eylemiş ve bunlardan hiç birini kaçırmamış bulunduğumuza kail değiliz; bu hususlardaki noksanları Yüksek Meclisin isabetli görüş ve kararları itmam eyleyecektir.

A) Verginin mevzuunu tayin eden birinci maddede mükellefin dahi tasrihine, kanunun birbirile münasebetli olan hükümlerinin iyi bir tasnife tâbi bulunmasının faidesi muvacehesinde, lüzum bulunmadığına kani olarak Hükümetin bu husustaki noktai nazarına iştirâk edilmiştir.

Türkiye Cümhuriyetimizde şahsî bir umumî irat vergisi bulunmadığına nazaran iradı umumî vergisi mevzuuna dahil bulunan mükellefiyetleri bu kanunun şümülü içine almakta zaruret vardır. Bu itibarla Hükümetçe tesis maddelerinin şümülü dahiline alınması teklif edilen ihraeat tacir ve müesseselerinin bu lâyihamın umumî hükümlerine göre vergiye tâbi tutulması esası encümenimizce de muvafık ve lüzumlu addedilmiştir. Aneak teklif olunan metinde, umumî irat mevzuuna dahil bulunan mükellefiyetler bu suretle kısmen kanunun şümülü dahiline girmiş ve kısmen de hariçte kalmış bulunmaktadır.

Ezcümle Türkiyede tediye olunan eenebi esham ve tahvilât kuponlarile kanunu mahsuslarla vergiden istisna edilmemiş ve edilmeyecek dahilî tahvilâtın gelirleri ve bankalardaki mevduat faizleri vergi mevzuu hariçinde bırakılmıştır. Bu nevi menkul kıymetlerin gelirleri üzerinden vergi alınması halen İktisat encümeninin ruznamesinde bulunan ayrı bir lâyiha ile yine Hükümetçe teklif edilmiş ve daha evvel hazırlanmış bulunan bu lâyhada bu eihet derpiş edilmemiştir.

Lâyihamın son şekline nazaran kazanç vergisinin istisnaları meyanında yalnız ticarî mahiyeti haiz olmayan teşebbüsler ile memleketin çok hayatî ihtiyaçlarına tekabül eden bazı kazançlar ve ayda on beş liralık bir kazanç ile ifade olunan asgari maişet haddi ile alil vatandaşlar hakkında biraz daha geniş tutulan muafiyet hadleri görülmektedir.

Devlet hizmetlerinin ifası ve memleketimizin müstakbel inkişafının istilzam eylediği menabiin temini gibi vatanî endişelerle istisna hadlerini bu derece dar tutmak mecburiyet ve zaruretinin duyan encümenimiz umumî irat mevzuu dahilinde bulunan her hangi bir mükellefiyetin tamamilen mühmel ve vergi mevzuu hariçinde kalmasını bir prensip tezadı şeklinde telâkki eylemiştir. Vakıa memleketimizde tasarrufun her vesile ile teşvik edilmesi ve millî tasarrufun aynı zamanda hareketli sermaye halini alması lüzumuna tereddütsüz olarak kani bulunmaktayız; aneak bu lüzumun adalet prensiplerini haleldar etmemesi dahi daha mübrim bir zarurettir. Kaldı ki pemsibi kabul ve tatbik etmekle beraber tatbikatta gayet mülâyim davranarak ve bilhassa küçük tasarruf erbabının gelirlerini tamamen istisna ederek tasarruf heves ve meylini hiç bir suretle kırmamak ta mümkündür. Encümenimizce kabul olunmuş bulunan şekil dahi bu maksadı temin edecek bir mahiyettedir.

İşte bu mülâhazalardan mülhem olarak menkul kıymetlerin gelirlerini az çok bir vergiye tâbi tutmak maksadile Hükümet tarafından teklif edilip halen İktisat encümeninin ruznamesinde bulunan lâyihadaki şekillere müşabih ve fakat daha ziyade tahfif edilmiş olarak menkul kıymetlerin gelirleri dahi, kazanç vergisi mevzuunun içine alınmıştır. Şunu da ilâve edelim ki İktisat ve Maliye encümenlerinin tekliflerinde menkul kıymetlerin vergi mevzuu dahiline gireceği hakkında sarıh bir hüküm yoksada hakikatte eshamlı şirketlerin tevzi eyledikleri temettü hisseleri üzerinden % 11 nisbetinde vergi alınması esası kabul edilerek teklifte dercedilmiş bulunmak dolayısıyla hem menkul kıymetler iratları üzerinden vergi alınması prensibi bir hali hususide tatbik edilmiş ve

hem de encümenimizin bu matrah üzerinde teklif eylediği % 8 nisbetine nazaran daha yüksek bir nisbet kabul olunmuştur. Millî tasarrufun hareketli sermaye haline gelmesi matlup ve her vesile ile teşvika lâyrık olduğuna nazaran temettü hisseleri üzerinden vergi alıp mevduat faizleri üzerinden vergi almamak bu maksat ile dahi kabili telif bulunmayacaktır.

Bundan başka birinci tesis maddesinin (B) fıkrasındaki «ticarî ve sınaî teşebbüsler erbabı » mefhumunu encümenimiz tam ve mutlak olarak kabul etmektedir. Bu itibarla mahiyeti ticarî ve sınaî olan her teşebbüsün, kimin elile işletilirse işletilsin, serbest ticaret ve sanat sahasındaki mümasilleri gibi vergiye tâbi tutulmasını bu mutlakiyetin zarurî bir neticesi gibi telâkki eylemektedir. Bu suretle Devlet inhisarlarının inhisar mevzuuna girmeyen yaprak tütün ve hariçteki mamul tütün ve hariçteki şarap ve ilâ... satışları gibi muameleleri dolayısıyla ve belediyelerin hakikî vergi ve resim mahiyetinde olmayıp irat temini maksadile giriştikleri mezbaha ve elektrik tenviratı gibi işleri dolayısıyla vergiye tâbi bulunmaları zaruret halini almıştır. Bu nevi teşebbüslerin vergiye tâbi tutulmasında ayrıca iktisaden dahi lüzum ve fayda mevcuttur. Filhakika gerek memleketimizin bu günkü sermaye vaziyeti ve gerek bu günün iktisadî hâdiselerinin seyri dolayısıyla Devletin, idarei hususiyelerin ve belediyelerin bir takım sınaî ve belki de ticarî teşebbüslere girişmeleri lüzumu gittikçe tebarüz etmektedir. Ancak bu teşebbüslerin devamı ve yeniden diğer teşebbüslere girişilmesi vatandaşların ve aralarındaki teşekküllerin bu nevi teşebbüsleri doğrudan doğruya deruhde edebileceği zamaun hulûlüne intizar kaydile mukayyettir. Bu şerait altında Devlet ve teşkilâtı altında bulunan müesseselerin amortisman, sermaye faizi, temettü ve tekâlifi umumiye gibi külfetlerden âzade bulunması, teshil edilmesi matlup olan bu zamanın hulûlünü imkânsız bir hale bile getirebilecektir. Bu itibarla gerek bu teşebbüslerin ve gerek serbest sahadaki teşebbüslerin teşviki sanayi kanunu gibi hususî kanunların muafiyetlerinden hep birlikte istifade etmeleri ve külfetlere dahi seyyanen tahammül etmeleri bir düstur gibi kabul edilmek lâzımgelmektedir.

İşte bu preasiplere taallük eden bu mülâhazalardan mülhem olarak encümenimiz ötedenberi istisnalar meyanında bulunan bu mahiyetteki teşebbüsleri dahi vergi mevzuu dahilinde bırakmıştır.

B) Beyannameye tâbi tutulmak keyfiyetinin işlerinin mahiyet ve vüsatleri itibarile başka tarzda muameleye tâbi tutulmaları mümkün görülmeyen mükelleflere hasrı hususundaki Hükûmetin noktai nazarına, yukarıda arzedilen esbap ve mülâhazalar dolayısıyla, iştirak edilmiş ve ancak maddelerin tahlilinde izah edileceği veçhile hadler üzerinde şehirlerin nüfusları esasına göre bazı tadilât yapılmıştır. Maamafih arzu eden mükelleflerin beyanname usulünü tercih edebilmeleri hususu encümenimizce kabul edilmemiştir. Filhakika böyle bir hiyar hakkının mevcut olması evvelen kanun hükümleri tatbikatının şümül ve hududunu tamamen ipham içinde bırakacaktır, saniyen işlerinin mahiyet ve vüsatı bir olan vatandaşlar arasında, mücerret bir takımının muhasebe usullerinde haiz oldukları kolaylıklar dolayısıyla, seyyan olmayan muameleler ihdas eyleyecekti. Salisen beyannamelerin tetkikinde emniyeti elde etmek için lâyhada bir çok tedbirler mülâhaza edilmiş olmak itibarile bu tedbirlerin ittihazı evsafı muayyen hesap mütehassıslarının istihdamını zarurî kılmakta ve binanenaleyh basit olmaktan çıkmaktadır. Bu emniyet tedbirlerinin tamamile işleyebilmesi için şümül sahasının ancak zaman ile genişlemesi lâzımdır. Aksi takdirde halen mevcut olduğu gibi beyanname usulünün inceliklerini istismar etmek için çok müsait bir saha bırakılmış olacaktır.

C, D, F fıkralarında ifade edilmiş olan hususiyetler aynen encümenimiz tarafından tadilen ihzar edilmiş bulunan lâyhada dahi mevcuttur.

E) Kâr ve zarar hesabı ve blânçoya müstenit beyannameye tâbi tutulan mükelleflerin vergi nisbetleri tahfif edildiği gibi işgal ettikleri binaların gayrisafi iradı üzerinden vergiye tâbi olacak mükelleflerin bazı sınıflarında dahi vergi nisbetleri üzerinde tenzilât yapılmıştır.

Bundan başka doktorlar gibi nisbî vergiden başka maktu vergiye tâbi tutulacak bazı mükelleflerin maktu vergileri üzerinde de tenzilât yapılmıştır.

G) Hizmet erbabına ait vergi nisbetleri, bunlar nerede çalışırlarsa çalışsınlar, yeknesak bir halde bırakılmıştır. Ancak müterakki vergi şeklinden feragat edilmesi için bir sebep görülemedi. Yalnız müterakki vergi şeklinde bu gün meri olan kanunda mevcut beş derece üçe indirilmiş ve terakki nisbeti tahfif edilmiştir. Bundan başka Ankara şehrinin hususî vaziyeti nazarı itibara alınarak bu şehirdeki mesken ve mağaza icarlarının müstakır ve normal bir hale gelmesine intizaren beş sene müddetle ayda 400 liraya kadar maaş ve ücret alan müstahdemlerin kazanç vergilerinin nısıf olarak alınması ve iradı gayrisafi üzerinden vergi verecek mükelleflerin iradı gayrisafilerinden de % 30 tenzilât yapılarak mütebakisinin vergiye matrah ittihaz edilmesi esas kabul edilerek muvakkat hükümler meyanına ithal olunmuştur.

H, İ, J fıkralarında ifade edilmiş olan hususiyetler aynen encümenimiz tarafından tadilen ihzar edilmiş olan lâyhada dahi mevcuttur.

Lâyiha üzerinde defatla yapılan tetkiklerin mahsulü olan tadilât hemen her maddeyi alâkadar etmiş olmak dolayısıyla hususiyetlere ait bu farkları hulâsatan arzyledikten sonra maddelerin tahliline geçiyoruz:

Maddelerin tahlili

Verginin mevzuu

Madde 1 — Bu maddede İktisat ve Maliye encümenleriyle Hükûmetin teklif eyledikleri madde «Türkiye Cümhuriyeti dahilinde: blâncolarını neşir ve ilâna mecbur olan müesseselerin ... » diye başlamaktadır. Halbuki ticaret kanunu mucibince blângo neşir ve ilânına mecbur bulunmadıkları halde bu kanun mucibince blângo tertibine mecbur tutulacak müesseseler de mevcut olacaktır. Bu itibarla encümenimiz ifadeyi, «bu kanun mucibince: bilâncolarını neşir ve ilâna mecbur tutulan ticaret ve sanat müesseselerinin ... » suretinde tadil etmeği muvafık bulmuştur. Yine bu maddede «gayriticarî meslekler ve teşebbüsler erbabının » ifadesi « ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler ... » şekline kalbolunmuş ve (hizmet erbabı) tabirinin mütekait, yetim ve dulları dahi şümulü dahiline alıp almadığı hususunda hâsıl olabilecek tereddüdü bertaraf etmek için kerre içinde bunların dahi tasrihi münasip görülmüştür.

Bundan başka yukarıda mülâhazatı umumiyemiz meyanında arzedildiği gibi Hükûmetçe ayrı lâyiha ile teklif edilen ve irat mevzuu dahilinde bulunmakla beraber bu lâyihanın şümulü dahiline alınmasına karar verilen menkul kıymetler sahiplerinin gelirleri dahi bu madde de verginin mevzuu dahilinde tasrih edilmiştir.

Madde 2 — Bu madenin «B» bendindeki (tam ve katî salâhiyet) tabirinde (tam) kelimesi hükmü kâfi derecede ifade eylemek dolayısıyla tatbikatta (tam) ve (katî) vasıflarından maksut olan manalar üzerinde ihtilâflara meydan vermemek üzere (katî) kelimesi ibareden tayyedilmiştir. Bu maddede başkaca tadilât yapılmamıştır.

Madde 3 — Birinci ve ikinci maddelerin hüküm ve şeraitinin haricinde olarak Türkiyeye gelip muvakkat bir zaman zarfında büyük küçük ticarî muamelelerde bulunanların dahi bu muameleleri memleketimiz dahilinde yapılmış olmak dolayısıyla kazanç vergisine tâbi tutulmaları zarurî görülmüştür. Bunların takip ve tesbitindeki müşkülât vergiden müstesna kalmalarını icap ettirecek mahiyette görülmediğinden bunların dahi kazanç vergisi mükellefleri meyanında bulunacaklarını ifade

etmek üzere encümenimiz yeniden bir madde tedvin ederek lâyhaya üçüncü madde olarak ilâve cylemeği muvafık bulmuştur.

İstisnalar

Madde 4 — (Hükûmetin ve diğer encümenlerin tekliflerinde üçüncü madde) bu maddenin birinci bendinde müstesnalar meyanına demiryolları dahi ithal edilmiştir. Filhakika Demiryolları işletmesinde ticarî mahiyet mevcut ise de memleketimizdeki imtiyazlı demiryolları umumiyetle kazanç vergisinden muaf buldukları ve vatandaşların vücutte getirecekleri teşekküllerin dahi bu gibi teşebbüslere girişmeleri bu gün için mevzubahs olamayacağı için, Devlet demiryollarının dahi mümasili teşebbüslerin vaziyetinde bulunması zarurî telâkki edilmiştir.

(Ticarî gaye takip etmeyen müesseseler) tâbiri muhtelif tefsirlere mütehammildir: Meselâ menafii umumiyeye hadim bir cemiyet tarafından işletilmekte bulunan bir sinemanın ticarî bir gaye takip edip etmediği cayı münakaşadır. Bu sebepten bu tâbirin yerine (ticarî mahiyette bulunmayan...) tabiri ikame edilmiştir ki bu suretle mümasili serbest sahada ticarî mahiyeti haiz telâkkî edilen her nevi faaliyet ticarî mahiyeti haiz addolunacaktır. Bu mahiyetteki faaliyetlerin vergi mevzuu dahiline alınmasının esbabı mucibesi umumî mülâhazatımız meyanında arz edilmiştir.

İki numaralı bende bu teşekküllerin bankalardaki mevduatından mütevellit faizler dahi ilâve edilerek şahsî irat mahiyetinde bulunmayan ve kısmen kanunu mahsuslarla vergiden muaf iratlarına ve kısmen de teberrüata ait bulunan bu faizler mevduata tebean vergiden istisna edilmiştir. Ancak bunların dahi ticarî mahiyetteki teşebbüsleri verginin mevzuu dahilinde bırakılmıştır.

Üç numaralı bent ifade tadilâtile kabul edilmiştir.

Dört numaralı bent (inşaat şirketleriyle bina yapıp satmağı meslek ittihaz edenler) hakkında her hangi bir iltibas bertaraf etmek üzere bunların istisnadan hariç oldukları tasrih edilerek kabul olunmuştur.

Beş numaralı bentte munhasıran kendi azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıkları hakkında bazı kuyudat ilâvesine lüzum görülmüştür. Bunlardan bazıları sahalarını çok genişletmek istidadını göstermekte ve yüksek bir sermaye ile iş görmektedirler. Fazla olarak temettüler muamele nisbetinde tevzi edilmemek ve bu gün memleketimizde cari faizlerden daha yüksek faiz alınmak dolayısıyla bu teşekküllerde bazı aza için hakikî ikrazatırlık vaziyeti tahaddüs etmektedir.

Altı numaralı bentte istihsal sahası tarif edilmiştir. Bundan başka istihsal sahası haricinde depo açmıyarak sadece bir yazıhanede nümune göstererek yapılan satışlarda dahi istihsal sahasında yapılan satışlardan farklı bir muamele görülmemiş bu nevi yazıhanelerde yapılan satışlar dahi istisnalar meyanına alınmıştır. Bundan başka sahip oldukları madenleri kiraya vererek işletenler hakkında istisnadan istifade etmek için bir sebep mevcut olmadığından bunların istisnaya giremeyecekleri tasrih edilmiştir.

Yedi numaralı bentte sergilerdeki satışların vergiden muafiyeti bir aya hasr ve kasredilmiştir. Filhakika bu muafiyetin daha uzun müddetlerle devamı dükkân sahibi olup, vergi ile mükellef olan tüccar için eziyet ihdas edecektir. Sergiden maksat satış yapmaktan ziyade bazı mahsulât ve masnuatı tanıtmak olduğuna nazaran bu maksat için bir aylık vergi muafiyeti kâfi görülerek kabul olunmuştur.

Sekiz numaralı bent muafiyetten istifade edecek sanayi tasrih edilerek ve kastolunan muafiyetler daha ziyade tavzih edilerek yazılmıştır.

Dokuz numaralı bentte (kuvvei muharrikesi makina olmayan köy değirmenleri) bazı hallerde çok geniş ve lüzumsuz muafiyetleri ifade edeceği için (sel ve yel değirmenleriyle daimî akan sularla dönen ve bina vergisi kanunu mucibince tayin olunacak kıymetleri bin liradan aşağı olan değirmenler) tarzında tadil edilmiştir. Filhakika kuvvei muharrikesi makina olmayan köy değirmenlerinden bazılarının verimleri makina kuvvetile işleyen bir çok değirmenlere taadül edebilececek derecededir.

On ve on birineî bentlerde bazı tavzihler yapılmış, on ikineî bende istisnalar meyanına nüfusu on binden aşağı olup iskele ve istasyon olmayan yerlerdeki doktorlarla, eczacılar dahi ilâve edilmiştir. Memleketimizin bu gibi şehir ve kasabalarında eczane açılması ve hekim bulunması her vasıta ile teşvik edilmeğe değer bir ehemmiyeti haiz bulunmaktadır. Sıhî vaziyet itibarile umumî nüfusumuz namma mühim bir kazanç ifade eden bu mevzuu eneümenimiz lâyük olduğu ehemmiyetle nazara almak lüzumuna kani olmuştur.

On beşineî bentteki istisnalar hususî orta mekteplerle hususî liselerin ilâvesile tevsi edilmiştir: Memleketimizde mektep ihtiyacı gündün güne artmakta ve Devlet menabii bu ihtiyacı bir çok yerlerde karşılayamayacak vaziyette kalmaktadır. İstikbalin en mühim bir işini kısmen olsun görebilecek hususî müesseselerin çoğalması bu gün için teşvika lâyük bir mevzu telâkki edilmiştir. Bunun gibi (16) meî bende risale, makale, tefrika, forma ve nota halinde telif yapanlar dahi ilâve edilerek buradaki istisna dahi genişletilmiştir. Millî kütüphanemizin, büyük milletimizin yüksek mazisine lâyük bir surette tekemül etmesi ve zenginleşmesi için telif işlerine kendini verecek gençlerin artmasını istilzam etmektedir. Fikrî inkişafımıza yardım eden ve esasen kazançları lâşey mesabesinde olan bu nevi mesai erbabının kazançlarını istisnalar meyanına almakta eneümenimiz faide mülâhaza eylemiştir. Burada bir müessesenin daimî memur ve müstahdem olmaksızın kaydinden maksat, telif, tereüme ve ilâh... işlerinde çalışmak üzere bir müessesede daimî memur ve müstahdem olanları istisnadan hariç bırakmaktır.

On yedineî bentteki asgarî maişet haddi, yaşama şeraitinin bu günkü icabatı ve umumiyetle kazançların bu günkü hududu nazarı itibara alınarak on beş lira olarak tesbit edilmiştir. Memleketimizdeki kazanç ve iratların büyük bir ekseriyeti küçük rakamlarla ifade edildiğine nazaran bunların muafiyet dahilinde bırakılması yüksek bir demokrasi idealine ve hissî temayüllerimize uygun geliyorsa da büyük bir ekseriyeti vergi mevzuları haricinde bırakmakla Devlet hizmetlerinin bütün yükünü esasen iktisadî vaziyeti buhran dolayısıyla sarsılmış olan bir akalliyete yükletmek neticesine varmış olacağız. Bu akalliyetin bu yükü taşıyamadığı son seneler bütçelerinin seyrile aulaşmış bulunmak itibarile istisna hadlerinin tesbitinde ölçüyü bir az daraltmak zarureti Devletin âli menafii icabatından addedilmiştir.

On beş liradan az fazla olan kazançlardan vergi ayrıldıktan sonra istihkak sahibinin eline geçecek paranın on beş liradan aşağıya düşmesi ihtimalini bertaraf etmek üzere de bu bende, verginin miktarının, istihkak sahibinin eline geçecek paranın on beş liradan aşağı düşmemesi şartile tayin edileceğini ifade eden bir kayıt ilâve edilmiştir.

On sekizinci bende hususî müesseselerdeki tediyaatı dahi Devlet memurlarına yapılan tediyaat miktarında olmak şartile ve bu müesseselerdeki mesken bedellerinin de Devlet memurlarına mesken bedeli verilen yerlerde ve o hudut dahilinde olmak üzere vergiden istisna edilebileceği hakkında bir kayıt ilâve edilmiştir. Bundan maksat esasen vergiye matrah olması lâzımgelen mebalîği mesken tazminatı namı altında tediye etmek suretile vergiden kurtarmak temayüllerinin uyanmasına mâni olmaktadır.

On dokuzuncu bende menafii umumiyyeye hadim idman cemiyetlerinin amatör oyuncular arasında

tertip ettikleri müsabakaların dühuliyeye ücretlerinin dahi azaya tevzi edilmemek şartile vergiden istisnasını tazammun eden bir hüküm ilâve edilmiştir.

Yirminci bent aynen kabul olunmuştur.

Yirmi birinci bent, menkul kıymetler gelirlerinin vergi mevzuu dahiline alınması münasebetile istisnaları ifade ve ihtiva üzere lâyhaya encümenimiz tarafından ilâve edilmiştir. Bu bendin mütaleasından dahi anlaşılacağı veçhile bu matrahtan alınacak verginin miktar ve hâsıllardan ziyade prensibine ehemmiyet verilmiştir. Filhakika 5 000 liraya kadar olan tasarruflar ve mevduat faizleri istisnalar dahiline alınmakla küçük tasarrufların - ki tasarruf tabirinin bunlara kasredilmesi her yerde teamül halindedir - hepsi vergiden muaf tutulmuştur. Bu suretle halkı tasarruftan uzaklaştırmak için en küçük bir sebep dahi bırakılmamıştır.

Bundan başka kanunu mahsuslarla vergiden istisna edilen faizler, amortismanlar ve ikramiyeler dahi ayrıca istisnalar meyanında tasrih edilmiş ve umumî, mülhak ve hususî bütçeler (belediyeler dahil) le idare edilen müesseselere ait faizler dahi şahsî irat mahiyetinde olmamak ve menşee itibarile umumiyetle vergi ve resimlere ait olmak dolayısıyla istisnalar arasına ithal edilmiştir.

Yirmi iki numaralı bentte esaslı mahiyette tadilat yapılmıştır: encümenimiz vergi muafiyeti bahsinde teşkilâtı esasıye kanununun hükümlerini esas ittihaz etmek zaruretinde bulunmak dolayısıyla metin bu esasa göre tadil edilerek yazılmıştır.

Fasıl : 2

Mükellef ve teklif mahalli

Madde 5 — Bu maddenin birinci fıkrasına (bu kanun mucibince mükellef tutulan hakikî veya hükmi şahısların, bu kanunun kabul eylediği haller haricinde resmî ve hususî akitlerle mükellefiyetleri bertaraf edilemez) hükmü ilâve edilmiştir. Bu hüküm 2 temmuz 1932 tarih ve 2025 numaralı kanunun ikinci maddesile daha umumî ve mutlak bir şekilde tesis edilmiş ise de burada ve kazanç vergisi hali hususisinde dahi bu hükmü teyit etmekte faide mülâhaza edilmiştir. Hükmün ifade eylediği mana kanunun mesaj verdiği hallerden gayrisinde her hangi bir resmî veya hususî akit ile bir mükellefin yerine hakikî veya hükmi diğer bir şahsın ikame edilmesinden ve diğer bir tabirle mükellefin tebdil edilememesinden ibarettir.

Maddenin (1) numaralı grupuna hususî ve adi şirketlerde şirketlerin müştereken ve müteselsilen mükellef addolunacaklarına dair bir hüküm ilâve edilmiştir. Hususî şirketlerde şahsiyeti hükmiye mevzu bahis olmayacağından bu hüküm tatbikatta ihtilâfları bertaraf edecektir.

Maddenin (2) numaralı hükmi şahıslar hakkındaki grupu aynen kabul olunmuştur.

Bundan başka (3) maddenin mülhak hükmü hakkında bir fıkra ilâve edilmiştir. Başka hakikî şahs kudrine dahi işler de verginin istibdam edemeyen talep olunması gibi bir hususiyete tâbi tutulmaları dolayısıyla ayrı bir fıkraya gösterilmeleri faideci görülmüştür.

Nihayet maddeye menkul kıymetlerin tâbi tutulacakları hükümleri ifade etmek üzere bir dördüncü fıkra ilâve edilmiştir.

Madde 6 — İstanbul teşkilâtı dolayısıyla (kaza varidat idaresinden) ne kastedildiği hakkında tereddüde meydan vermemek üzere (kaza) kelimesi yerine (mahal) ikame edilerek madde Maliye encümeninin teklifi veçhile kabul olunmuştur.

İKİNCİ KISIM

Matrahın sureti tayini

Fasıl : 1

Madde 7 — (Maliye encümeni teklifinin altıncı maddesi) Belli başlı bir hüküm tadilini tazammun etmeyen ifade tadilâtı ile kabul olunmuştur.

Fasıl : 2

Madde 8 — Bu maddede Hükümetin, İktisat ve Maliye encümenlerinin tekliflerinde ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabından bina vergisi kanununa mucibince gayrisafî iratları 2 000 lirayı tecavüz eden mahallerde ierayi ticaret ve sanat edenlerin beyannameye tâbi olacakları hakkındaki hüküm esaslı surette tadil edilerek iradı gayrisafî haddi teşebbüsün bulunduğu şehrin nüfusuna göre üç dereceye ayrılmış ve nüfusu 20 000 e kadar olan şehirlerde 1 000 lira, nüfusu yirmi binden kırk bine kadar olan şehirlerde 1 500 lira ve nüfusu kırk binden fazla olan şehirlerde 2 000 lira olarak tesbit edilmiştir. İradı gayrisafîlerin memleketimizin muhtelif şehirlerinde arzylediği büyük tefavütler nazara alınırsa iradı gayrisafî haddinin muhtelif şehirlerde aynı ehemmiyette bulunan ticarî ve sınaî teşebbüslere tetabuk edebilmesi için dereceli olmasında zaruret vardır.

Toptancılar alâmlık beyannameye alınmış ve toptancılarla perakendecilerin ayrılmasında ihtilâfları bertaraf etmek için bunların tarifleri de maddenin metnine dercedilmiştir. Tuğla, kiremit, mozaik karosman imalâthaneleri dahi toptancılar zümresinde gösterilmiştir. Filhakika bu imalâthanelerin iradı gayrisafîleri, mevkileri itibarı ile umumiyetle gayet düün ve bazı ahvalde dahi tayin edilemeyecek bir vaziyettir. Bu itibarla bunları beyannameye tâbi mükellefler meyanına almakta zaruret görülmüştür.

Maddenin ikinci bendine mukim ikrazatçılar tabirini tavzihan bir kayıt ilâve edilmiştir. Halen meri olan kanunun tatbikatında adi karzların vergiye tâbi olup olmadığı üzerinde mükelleflerle memurlar arasında sık sık tehaddüs eden ihtilâlar bu suretle bertaraf edilmiş olacaktır.

Madde 9 — Bu maddenin birinci bendi mevzubahsolabilecek muhtelif hal ve ihtimalleri şümul dairesine almak üzere tavzihan ve tevsian yeniden yazılmıştır.

Maddenin ikinci bendinde mevzubahsolan eenebi vapur kumpanya ve acentelerile beynelmilel nakliyat kumpanyalarının ve acentelerinin ve transit vapur acentelerinin Türkiyede yapmış buldukları muamelât dolayısıyla tâbi olacakları teklif şeraiti esaslı bir surette tadil edilmiştir: Maliye encümeninin teklifinde bunların doğrudan doğruya yapmış oldukları muamelelerden almış oldukları mebalîğ ile üçüncü şahıs makamında bulunan diğer kumpanyalar hesabına yapmış oldukları muamelelerden kendilerine kalan komisyonun % 10 u safî kâr addedilerek vergiye tâbi tutulması esası kabul olunmuştur. Bu esasa göre yapılacak tarhiyatın 33 üncü maddenin «A» fıkrasında diğer müesseseler hakkında kabul edilen masarifi umumiyeyi ve personel maaşlarını nazarı itibara almamak dolayısıyla hakikate yaklaşması müstebat görülmektedir. Encümenimiz hakikate biraz daha yaklaşmak üzere masarifi umumiyenin ve personel maaşlarının ayrılmasını derpiş etmek ve vergi nisbeti itibarı ile Maliye encümeninin teklifini geçmemekle beraber maddenin birinci bendinde kabul edilen tarza uymak üzere masarifi umumiyeye ile personel maaşları çıktıktan sonra mütebaki üzerinden % 1 nisbetinde vergi almak esasını ifade ederek maddenin bu bendini yeniden tedvin eylemiştir.

Bundan başka maddeye lâyhada derpiş edilmemiş olan damga pulu ve kıymetli evrak bayilerine verilen beyiyelerin kazanç vergilerinin tediye sırasında tevkif edilmek üzere % 5 olarak hesap edileceğini ifade eden bir fıkra ilâve edilmiştir.

İşgal ettikleri binaların gayrisafî iratları vergilerine matrah ittihaz edilenler

Madde 10 — Bu madde dahi etraflı bir surette işlenmiş ve bina iratları üzerinde malî sene bida-yetinden itibaren meri olmak üzere bir fark hâsıl olduğu takdirde bu farkın kazanç vergisinin ikinci taksitinde nazarı itibare alınmasına ve irat veya kıymetleri bulunmayan veya henüz katiyet kesbetmemiş bulunan mahallerle tefrik muameleleri hakkında vaki olacak itirazların kazanç itiraz komisyonları tarafından değil bu işlerle doğrudan doğruya alâkadar olan bina istinaf komisyonları tarafından tetkik edileceğine dair hükümler ilâvesile tadilâta tâbi tutulmuştur.

Madde 11 — (Maliye encümeninin teklifinde onuncu madde) Aynen kabul olunmuştur.

Madde 12 — (Maliye encümeninin teklifinde on birinci madde) Bu madde ile lâyiha, ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabı için biri iradî gayrisafiler üzerinden hesap olunacak nisbî ve diğeri ayrılacakları sınıflara göre maktu vergi derpiş etmektedir. Maktu verginin şehir ve sınıflara göre miktarlarını göstermek üzere lâyihanın sonuna dercedilmiş olan cetvel tetkik edilerek tabipler için ağır bulunmuştur. Bunların kazançları üzerinde yapılan tahlillere göre hazırlanmış olan ikinci bir cetvel lâyihanın sonuna dercedilmiştir. Bundan başka dış tabiplerinin dahi maktu vergiden hariç kalması münasip görülmemiş ve cetvele bunların tabiplerin maktu vergilerinin, fevkalâde sınıf hariç olmak üzere nısıfı kadar maktu vergiye tâbi olacaklarını ifade eden kayıtlar ilâve edilmiştir.

Bu maddede muayenehane ve yazıhanesi olmaksızın icrayı sanat eden tabipler ve avukatlar ve dava vekillerine ait verginin ne suretle tayin edileceği hakkında ahkâma tesadüf edilemediğinden buna ait hükümler ile Devlet, vilâyet hususî idareleri, belediyeler, muhtar müesseseler ilâ . . ile hukukî ve fennî istişareler, vekâlet âkitleri ve bu mahiyetteki muamelâtta bulunan serbest meslekler erbabının istihkakları üzerinden alınacak vergi hakkında dahi hükümler yeniden tedvin edilerek maddeye ilâve edilmiştir.

Aynı veçhile muhtelif artistlerin, sanatkârların ve temsil heyetlerinin muvakkat bir zaman için verecekleri müsamere ve temsillerden mütevellit kazançları üzerinden ne suretle vergi alınacağına dair noksan olan hükümler dahi bu maddeye ilâve edilmiştir.

Madde 13 — (Maliye encümeninin teklifinde 12 nci madde) bu maddeye lâyihaya encümeni-miz tarafından ilâve edilen (3) üncü maddeye dahil olan teşebbüsat erbabı ile idarehane ve yazıha-ne sahibi olmaksızın ikrazatçılıkla işigal edenlerin ve tulumba ile benzin satanların vergilerinin ne suretle alınacağına dair noksan olan hükümler ilâve edilerek maddenin diğer kısımları cüzi tadilât-la kabul olunmuştur.

Madde 14 — Bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları Maliye encümeninin teklifi veçhile aynen kabul olunmuştur. Vesaiti nakliyenin tasnifi tadadında kara vesaitinde (bir şehir veya kasabanın belediye hududu dahilinde en çok faaliyeti olan saha) ifadesinden (belediye hududu) tabiri tay-yedilmiştir. Filhakika belediye hudutları, banliyölerden vesait faaliyeti itibarile şehre muadil telâk-ki edilebilecek kısımları hariçte bırakabileceğine nazaran tasnifin belediye hududile mukayyet olmı-yarak sadece faaliyet üzerine yapılması müreccah görülmüştür.

Maddenin diğer kısımları 13 üncü maddeye yapılan ilâvelere göre tadil edilerek yeniden tedvin edilmiştir.

(13) üncü maddenin (D) fıkrasına dahil olup maktu vergiye tâbi olacaklar hakkında derece tes-bitine lüzum bulunmamakla beraber Maliye encümeninin teklifindeki nevi iştigale dahi bakılmamak kaydı işi pek götürü bir tayine sevkedeceği için muvafık bulunmamış ve metin bunun makû-sunu ifade edecek surette yazılmıştır.

Komisyon mahallin en büyük malmemurunun veya tevkil edeceği zatın riyasetinde toplanacağına nazaran son fıkrada komisyonun faaliyete geçmesi talebinin tahakkuk memuru tarafından yapılması muvafık görülmemiş ve tahakkuk memuru yerine mahallin en büyük malmemuru ikame edilmiştir.

Bu madde münasebetile şu eiheti de arz edelim ki encümenimiz kara vesaiti nakliyesi sahiplerinin ve bilhassa zatülhareke vesaitin belediye, idarei hususiye ve Hazineye karşı mükellef buldukları ve her biri başka başka esaslara göre tayin olunan üç nevi verginin tevhit edilerek yalnız bir esasa göre tayin olunmasını ve bu vesaitle en fazla alâkadar olan makamlardan biri tarafından tahsil ve tevzi olunmak üzere tevhidten cıbayet edilmesini muvafık mütalea etmiştir. Mükelleflerin bu hususta vaki olan müracaatlarını dahi tatmin edecek olan bu şekil bu mükellefleri daimi surette (işe başlama, terk ve vergi tahakkuk ve tahsili muamelelerinde) üç mercie müracaat etmekten kurtarmış bulunacaktır. Ancak lâyihanın encümenimizde hitamı müzakeresine kadar Hükümetin alâkadar dairelerine bu maksadı temin edebilecek bir teklif hazırlanıp getirilemediği için bu madde ve bu mevzula alâkadar olan diğer maddeler bu gün tatbik edilmekte olan tarzları esas itibarile ipka eder şekilde kalmış bulunmaktadır.

Madde 15 — Bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları Maliye encümeninin teklifi veçhile kabul olunmuştur. Üçüncü fıkrada taahhüdât işlerine girenlerin bir defada en az yüz bin liralık inşaat ve taahhüdatta bulunmaları kaydine lüzum görülmemiştir. İşçi adedi taahhüdün vüsatine tâbi olmakla beraber işin mahiyet ve seyrine dahi tâbi bulunmak dolayısıyla ve esami üzerine tanzim edilmiş ve istihkak sahiplerinin inşa veya mühürlerini havi tediyeye bordroları Maliye memurlarını talebi üzerine ibraz edilmek zorunda tutulmaları için bir kolaylıktan alefınun müteahhüpleri istifade ettirmek muvafık görülmüştür.

Bu maddeye Maliye vekâletine bu gibi taahhüdât ve inşaat işlerini devrim mükellefi ve iş sahâsında murakabe vazifesile mükellef ücretli memurlar bulundurmak sorumluluğunu veren bir hükümün ilâvesi dahi münasip görülmüştür.

Ekseriya muvakkat bir zaman için icrayı sanat eden artistlere ve şarkı söyleyenlerle çalgı çalanlara yapılacak tediyatı kontrol etmek mümkün olamayacağını nazarı dikkate alarak encümenimiz bunlara icrayı faaliyet ettikleri şehirlerin nüfuslarına göre kazanç hadleri tayin ve tesbit etmeği muvafık bulmuştur.

Ticaret ve sanat müesseseleri nezdinde hakemlik, müşavirlik, mütevassıtlık gibi hizmetleri dolayısıyla para alan istihkak sahiplerinin vergileri hakkında lâyihada bir hüküm bulunmadığı için bu hüküm dahi ilâve edilmiştir.

Seyyar mükelleflerin ruhsat tezkerelerinin ve vergi makbuzlarını her talepte ibraz edebilmek üzere muhafaza etmelerinin müşkül olacağını ve zayi edenlerin mağdur olacaklarını nazarı itibara alan encümenimiz bu mükellefler için vergi karnesi ihdasını münasip bulmuş ve bundan sonraki meddelerde dahi tesadüf edileceği veçhile bu kabil mükelleflere vergi karnesi verilmesi esasını kabul eylemiştir. Bu suretle iki senede bir defa alınacak vergi karnesinde vergi muamelâtı toplu olarak yazılmış bulunacak ve mükellefler için büyük bir kolaylık temin edilmiş olacaktır. Karne verilmesi usulünün diğer vasıtasız vergilere dahi teşmil edilmesi şayanı temennidir.

Madde 16 — Bu maddenin birinci fıkrasının yazılış tarzı tadil edilmiş ve tadadî tarzı tahrir yerine daha şümüllü olan bir ifade kullanılmıştır.

Bundan başka gayrisafi iradı beş yüz lirayı geçmeyen binalarda icrayı ticaret eden küçük esnaf,

çırakları için bordro vermek mecburiyetinden istisna edilerek bu nevi mükellefler bu külfetten kurtarılmış ve bunların müstahdemleri dahi mahiyeten seyyar mükelleflerden farklı olmadığından maktu vergiye tâbi tutulmuşlardır.

Madde 17 ve 18 — Cüzi tadilâtlar kabul olunmuştur.

Fasıl : 5

Menkul kıymetlerin gelirleri

Madde 19 ve 20 — Bu maddeler menkul kıymetler iratlarının kazanç vergisine tâbi tutulması esası yukarıda arzedildiği veçhile kabul olunmuş bulunmak dolayısıyla encümenimizde yeniden tedvin olunarak lâyhaya ilâve edilmiştir.

D fıkrasında (Ticarî olmayan hesabı cariler) kaydine tesadüf edilmektedir. Bu kayıt, ticarî hesabı cari faizleri esasen blânçoğa girmek dolayısıyla vergiye tâbi bulunduğundan bunların faizlerinden mükerrer vergi almamak maksadını temin için konulmuştur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Verginin nisbeti

Madde 21 — Bu maddenin birinci fıkrasında dahil bulunan anonim şirketlerle eshamlı şirketlerde verginin nisbeti Hükümetin teklifinde, İktisat ve Maliye encümenlerinin tekliflerinde % 11 olarak tesbit edilmiştir.

Encümenimizde bu şirketler temettülerinin müterakki vergiye tâbi tutulması mütaleası serdedilmiş ise de bu temettüün şahsı vahide ait olmamak ve tevzi edilmek dolayısıyla müterakki vergi mevzuuna giremeyeceği ve sadece nisbi vergi dahilinde kalması lâzımgeleneceği mülâhazası galip gelmiştir. Bundan başka memleketimizde sermayenin toplu ve hareketli bir hale gelmesini teşvik etmenin ehemmiyeti dahi nazarı dikkate alınarak şirket halinde faaliyeti teşvik ederken şirket hisse senetleri sahiplerini ağır mükellefiyetler altında bulundurmamak tenakuz ifade edecek mahiyette görülmüştür. Bu itibarla beyanname vermekle mükellef diğer şirketlerle sair mükelleflerin kazançlarının ilk beş bin liralık haddi encümenimizce kabul olunan % 10 nisbetinde vergiye tâbi bulunduğu nazaran esham temettülerine ait kazançların vergi nisbetinin bundan daha ve % 8 olması muvafık bulunmuştur.

İkinci fıkrada dahil bulunan müessese ve teşebbüslerin vergi nisbetleri dahi birinci fıkrada dahil bulunanlarınkine tâbi bulunması zarureti karşısında bunlar hakkındaki nisbet dahi % 8 olarak kabul olunmuştur.

Üçüncü fıkrada dahil bulunan mükelleflerin vergi nisbetleri, müterakki vergi esasına göre kazanç hadlerinin tesbitinde Maliye encümeni tarafından teklif olunan hadler kabul olunmakla beraber bunlara tekabül eden % 12, %15, % 20, % 30 nisbetleri % 10, % 12.5, %15, %20, % 25 olarak ve tahfif edilerek kabul olunmuştur. Bilhassa mükelleflerin en büyük kısmı ilk iki had yani 5 000 ve 10 000 liralık kazanç hadleri dahilinde bulunmak itibarile bu hadlere tekabül eden vergi nisbetlerinde mahsüs tenzilât yapılmıştır.

Vergi nisbetlerinin ağırlığı mükellefleri dürüstlük ve samimiyetten uzaklaştırmakta mühim bir âmil olacağını mülâhaza eden encümenimiz nisbetlerin tenzilinde Hazine için dahi büyük bir zarar tevellüt edeceğine kani olmamıştır. Esasen umumiyetle varidat kanunlarında Yüksek Meclisçe mü-

kellefler lehine olarak mühim tenzilât yapıldığı halde içinde bulunduğumuz zamanlarda müşkül olan kazançların evvelce kabul olunmuş kanunlardaki vergi hükümlerine tâbi kalması adilâne bir vaziyet ihdas eylemiş bulunmayacaktır.

Madde 23 — Bu maddedeki nisbetlerden birincisi ki müteahhitlere aittir. Bu günkü safi kâr nisbetleri üzerinde yapılan hesaplar neticesinde % 2 den % 1,5 a indirilmiştir. Diğer iki nisbet vapur kumpanya ve acentelerile pul ve kıymetli evrak bayilerine ait olup bundan evvel 9 üncü maddede bunlara ait mülâhazalarımızı arzylemiştik.

Madde 24 — Bu madde tetkik ve mukayesesinden anlaşılacağı veçhile oldukça işlenmiş ve bazı tadilâta tâbi tutulmuştur. Bu tadilât meyanında tiyatro ve sinemaların bedîî bir ihtiyaca tekabül etmek dolayısıyla hem dahil buldukları zümrelerden ayrılmaları hem de vergi nisbetlerinin bir miktar tenzili muvafık bulunmuştur.

Bundan başka (D ve G) fıkralarında yazılı serbest meslekler erbabından, evinin bir kısmını veya bir katını muayenehane veya idarehane ittihaz edenlerin tefrik muamelesinin arzedeceği müşkülât dolayısıyla işgal eyledikleri binanın iradı gayrisafisinin (3) te biri üzerinden hesap olunacak vergiye tâbi tutulmaları esas kabul olunmuştur.

Madde 25 — Ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabının vergileri:

A) Fıkrası idarehane ve yazıhane sahibi olmaksızın icrayı sanat ve ticaret eden doktorlar, avukat ve dava vekilleri için yukarıda (12) inci maddeye hükümler ilâve edildiğine nazaran bu fıkra bu mükelleflerin tâbi bulunacakları verginin nisbetini ifade etmektedir. Gündelik gayrisafi kazanım on beş misli bunların senelik vasatî kazançlarının takriben yüzde beşine ve binaenaleyh hizmet erbabının asgarî vergi nisbetine tekabül etmektedir.

B) Fıkrası dahi (12) inci maddenin son fıkrasında yazılı mükelleflere ait olmak üzere encümenimizce ilâve edilmiştir.

D, E) fıkraları ifade farkile Maliye encümeninin teklifi veçhile kabul olunmuştur.

F) fıkrasında, 13 üncü maddenin (D) fıkrasındaki sair seyyar mükellefler hakkındaki nisbet aynen ipka edilmiştir. Bundan başka nüfusu 30 000 den aşağı olan şehirlerdeki tuğla, kiremit ilâh... imâl eden müesseseleri bunların mahiyeti itibarile ne beyannameye, ne de iradı gayrisafi üzerinden vergiye tâbi tutmak tatbikat noktai nazarından kabil olamayacağından bu kabil mükellefleri de (10) dan aşağı ve (50) liradan yukarı olmamak şartile maktu vergi ile mükellef tutmak muvafık bulunmuş ve bu nisbet fıkraya ilâve edilmiştir.

Bu maddenin (2) nci bendi encümenimizde ilâve edilmiştir. Bu bent, meclisi idare ve meclisi murakabe reis ve azaları hisselerile, her nevi müessis ve intifa hisselerini ve müdür ve memurların temettü hisselerini (22) nci madde mucibince 5 000 liraya kadar olan haddi için % 10 dan başlamak üzere müterakki vergiye tâbi tutmaktadır.

Madde 26 — Hizmet erbabı için Hükümetin vediğcr encümenlerin tekliflerinde, hizmet resmî teşkilât dahilinde olsun, hususî müesseselerde olsun vergi nisbeti seyyan olarak ve müterakki sisteme tâbi olmayarak % 5 tir.

Encümenimiz yukarıda dahi arzylediğimiz gibi Devlet teşkilâtı ile hususî müessesatta çalışmakta olan hizmet erbabının ayrı nisbetlere tâbi tutulması için bir sebep görmemiş ve teklifler-

deki bu noktai nazarı kabul eylemiştir. Ancak bu mükellefleri müterakki sistemden çıkarıp yalnız nisbî vergiye tâbi tutmak için dahi bir sebep bulamamıştır. Filhakika kanun lâyihasının heyeti umumiyesi gözden geçirilirse büyük adette mükellef kütlelerini çerçevesi dahiline alan başlıca üç sınıfa tesadüf edilecektir: a) beyanname üzerine vergiye tâbi mükellefler, b) iradı gayrisafi kâriyesi üzerinden vergiye tâbi olan mükellefler, c) hizmet erbabı, bunlardan birinci sınıfa dahil olanlar safi kârları üzerinden (safî kârın hesabında zatî masraflar, umumî masraflar meyanına alınamaz) müterakki vergiye tâbidirler. İkinci sınıfa dahil olanlar için müterakki vergi mevzu-bahs olamaz. Üçüncü sınıfa dahil bulunan hizmet erbabının kazançları birinci sınıftaki mükellefler-in kazançları ile mukayese edilebilecek bir mahiyettedir ve kaideten aynı esaslara göre vergiye tâbi tutulmak lâzımgelmektedir. Bu mükelleflerin kazançlarının ayrıca buhran ve muvazene vergilerine tâbi olması kazanç vergisi noktai nazarından vaziyetlerini değiştiremez. Muvakkat mahiyeti haiz olan buhran ve muvazene vergilerinin ihdas ve tatbiki buhranın diğer bileümle mükelleflerin aley-hine çalıştığı halde hizmet erbabının lehinde kaydolunacak (hayatın ucuzlaması gibi) bir netice ver-mesi esasma müstenittir. Bu itibarla encümenimiz hizmet erbabının vergilerini evvelece olduğu gi-bi müterakki sistem dahilinde bırakmağı ve ancak vergi noktai nazarından içinde buldukları şera-iti dahi nazara alarak evvelece mevcut beş dereceyi üçe indirmeyi ve vergideki terakki nisbetini de küçültmeyi muvafık bularak kabul eylemiştir.

Bu maddeye 19 ve 20 inci maddeler mucibince menkul kıymetler gelirleri üzerinden alınacak verginin nisbetleri hakkında dahi hükümler ilâve edilmiştir. 5 000 liraya kadar olan mevduat, faizleri blâncılara girdiği için ticarî hesabı cariler, Devlet, idarei hususiye... İlâahir mevduatı müs-tesna olmak üzere diğer mevduat ve hesabı cari faizlerinden % 5 nisbetinde vergi alınması kabul olunmuştur. (Obligasyonların kanunu mahsuslar ve imtiyaz mukaveleleriyle muaf olanlardan gay-risi) getirdikleri faizlere ait vergi nisbetinin esham gelirlerinin vergi nisbetinden aşağı olmaması zarurî görülmekle bu nisbet dahi % 8 olarak tesbit edilmiştir. Enebi esham ve tahvilâtın temettü ve faizlerinin vergi nisbeti % 10 olarak tesbit edilmiştir. Memleketimizde sermayenin azlığını ve mukim sermayelerin enebi esham ve tahvilâtına yatırılmak suretile memleket haricine çıktığını ve bu suretle ekseriya zayı olmak tehlikesine maruz kaldığını nazara alan encümenimiz bu sermayenin dahilinde işlemlerini teşvik için vergi nisbetleri üzerinde bu farklı vaziyeti muvafık görmüştür.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Verginin tarhi

Fasıl : 1

Beyannameye tâbi mükellefler

Madde 27, 28, 29 — Beyannamenin sureti tanzimine ait olup bu maddelerde esaslara taallük eden eihetlerde tadilât yapılmamıştır. Teferrüata ait olmak üzere yapılan tadilât arzu izhar edildiği takdirde şifahen arz edilecektir.

Madde 30 — Bu madde blâncunun mevduat ve matlûbat kısmının sureti tanzimine aittir.

A, B, C, bentleri teferrüata ait bazı tadilâtlarla kabul olunmuştur.

D) Bendi üzerinde fazlaça tevakkuf edilmiştir: Bu bentte mevzu bahsolan eihet stok emtia kıy-metlerinin, blâncunun mevduat kısmına ne suretle ithal edileceğidir. Blâncunun, ait bulunduğu mü-essesenin mevduat ve matlûbat ile düyunatı ve tabiri diğerle aktifi ile pasifi itibarile hakikî vaziyetini göstermesi lâzımgeldiğine nazaran stok emtianın blâncusunun aktifine maliyet fiatı üzerinden dercedilmesi müessesenin o sene zarfında muamelâtından mütevellit hakikî kâr ve zarar vaziyetini

daha samimî olarak göstermek noktai nazarından şüphesiz faydalıdır. Normal zamanlarda bunun bir esas olarak kabul edilmesi vergi cephesinden zaruridir; ancak kıymetlerin çok büyük ve seri tahavvüllere maruz kalabildiği zamanlarda da büyük mahzurları dai bulunması da muhakkaktır. Bilfarz elinde tütün ve tiftik gibi bir meta bulunan bir müessesenin sene nihayetinde mevcut emtiası kıymet itibarile maliyet fiyatının nısfına inmiş bulunuyorsa bunu maliyet fiyatı üzerinden aktife alıp hakikatte büyük bir zarar içinde iken kâr göstermesi de hakikati nazariyeye feda etmek neticesini verecektir.

Ancak maliyet fiyatının çok dununda kıymet takdir ederek stok emtianın bu suretle aktife geçirilmesi de verginin istenildiği mikyasta kaçırılmasına imkân verecektir. Bu iki halin birincisinde yani maliyet fiyatı üzerinden envanter yapılmasında mevcut kıymet stoklarından mütevellit zarar dolayısıyla vergiden inecek miktar o sene indirilmeyerek ertesi sene vergisinden indirilmesi, halihazır kıymetleri üzerinden envanter yapılmakta da içinde bulunan senenin vergisini ertesi seneye devredebilmek ihtimallerile karşılaşılır.

Encümenimiz senelerin hususiyetini nazarı dikkate alarak bu işi tatbikatın arzylediği bir çok müşkülât ve inceliklerle telife çalışmakla beraber kıymet tenezzülünü esas itibarile kabul eylemek sıklıkını ihtiyar eylemiştir. Stok emtianın halihazır kıymetleri ticaret borsaları bültenlerinden veya icabında inhisar idarelerinin dahi mütaleası alınarak ticaret odalarından bittahkik anlaşılabilen emtia hakkında alelittlak blânçonun tanzimi tarihindeki kıymetleri ve bu suretle tahkika müsait olmayan emtia hakkında da mağazalarda, ardiyelerde, antrepolarda en az iki ticarî sene-den fazla kalmasından dolayı kıymeti tenezzül etmiş bulunan alâti ziraiye, makine ve emsaliye manifatura ve tuhafiyeye eşyası ve nefasetini kaybedecek derecede fesada uğrayan eşya ve maddelerden blânçonun ait olduğu sene içindeki vasatî satış fiyatlarından aşağı düşmemek şartile ölçü ve tartı üzerine satılanlar da maliyet fiyatının en fazla % 10 u ve müfredat üzerine satılanlar da maliyet fiyatının en fazla % 25 i nisbetine kadar kıymet tenezzülünü kabul etmiştir. Yangın, zelzele, seylâp gibi fevkalâde ahvalde de sigortasız emtia hakkında ekspertiz esasını kabul etmiştir. Bunlar haricindeki emtia ve ahvalde de maliyet fiyatının esas olmasını maslahatın icabına en uygun telâkki etmiştir.

Diğer bentlerde esaslı tadilât yapılmamıştır. (A)

Blânçonun düyunat ve tabiri diğerle pasif kısmının tanzimine ait olan ahkâmda esaslı tadilât yapılmamıştır.

Madde 31 — Kâr ve zarar hesabına ait cetvelin tanziminde zarar sütununa ilâve edilecek masraflar bahsinde ana merkezleri ecebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin münhasıran Türkiyede çalışan şube ve teşekküllerinin ana merkezin yapacağı istikrazlara iştirakinde ve şubelerin aktedecekleri istikrazlarda ve ana merkezle olan hesabı carilerinde azamî faiz haddi olarak umumiyetle Cümhuriyet merkez bankasının iskonto haddinin kabul olunacağı esasına göre ve yazılış tarzına, veyahut teferrüata ait bazı tadilâtlarla (A) bendi kabul olunmuştur.

B bendinde seyahat masrafları ticaret ve mesleke ait olmak ve Devlet memurları için kabul olunmuş bulunan hadler dahilinde kalmak kaydile takyit edilmiştir.

C, D, E bentleri aynen kabul olunmuştur.

Meşkûk matlubatın blânçoya ne suretle kaydedileceği hakkında bundan evvelki maddede ve tahsili mümteni alacaklar hakkında da bu maddenin (D) bendinde hükümler mevcut ise de bu hükümlerin bankaların daha fazla hususiyet arzeden ihtiyaçlarını tatmin edebilecek mahiyette bu-

lanmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla bu müesseselerin meşkûk matlubat mukabili olarak ve ihtiyat akçelerinden başka ayırmak mecburiyetinde buldukları previzyonları dahi heyeti umumi-yeleri Türkiyede içtima eden ve Türkiyede temettü tevzi eden bankalarda sermayelerinin % 50 sine ve heyeti umumi-yeleri Türkiyede içtima etmeyen ve Türkiyede temettü tevzi etmeyen bankalarda Türkiyede teşkil ettirdikleri veya Türkiyedeki faaliyetlerine hasrû tahsis eyledikleri sermayenin % 20 sine balığ oluncaya kadar ve temettü olarak tevzi veya sermayeye ilâve edildikleri müddetçe vergiye tâbi tutmamanın muvafık olacağı kanaati hâsıl edilerek (F) bendine ve daha aşağıya buna ait hükümler ilâve edilmiştir.

Amortisman nisbetlerini ifade ve tadat eden (H) bendinde mefruşata dair bir kayde tesadüf edilmemektedir. Mefruşat ilk tesis sermayesi dahilinde mevcut ise esasen ticaret kanununa göre beş senede itfa edilmesi lâzımgelmekte, bu itibarla bu hususta ayrı bir kaydın ilâvesine lüzum görülmemiştir.

Maddenin iki numaralı grupunda belli başlı tadilât yapılmamıştır.

Madde 32 — Bu maddede esaslara taallûk eden tadilât yapılmamıştır. Yalnız şirketlerde esas mukavelelerinde derpiş edilmiş olmak şartıyla müdür ve memurlara kârdan hisse tefrik etmeleri halinde bu hisselerin kârın % 10 nu tecavüz edememesi hakkındaki takyidata lüzum görülmemiştir. Çünkü bu hisseler dahi ücretler gibi müterakki vergiye tâbi tutulacağına nazaran bu hususta daha ziyade takyidata lüzum görülmemiştir.

Maddeye provizyonlar ve ihtiyatlar hakkında dahi icap eden hükümler ilâve edilmiştir.

Madde 33 — Blâncolar defteri kebire istinat etmek dolayısıyla bu defterin bulunması blânço tetkikatını kolaylaştırmak için lâzım ve zaruridir. Aksi takdirde ileride görüleceği gibi istihdam edilecek mahdut adette hesap mütehasıslarının bu işe yetişebilmelerine imkân kalmayacaktır. Bu itibarla bu maddeye beyanname vermeğe mecbur olan mükellefleri kanunen mecburî olan defterlerden başka bir de defteri kebir tutmağa mecbur eden bir hüküm ilâve edilmiş, buna mukabil muhaberata kopye defteri yerine föyvolan (Feuille Volant) ı dosyaları kabul etmek suretile kolaylık gösterilmiştir.

Maddenin diğer aksamında yapılan tadilât teferruata ait olup bunlar hakkında icap ederse şifahen izahat arz edilecektir.

Maddeye fazla olarak sahip oldukları madenleri ve dalyanları bizzat işletmeyerek hasıllattan hisse almak veyahut kısmen nakit ve kısmen hasıllata iştirak etmek suretile kiraya vermiş olanların tutacakları defter hakkında dahi bir kayıt ilâve edilmiştir.

Madde 34 — Bu madde, defterlerini müteakip senelerde istimalde devam etmek isteyenler hakkında imkân ve kolaylık bahşeden bir fıkra ilâvesile kabul olunmuştur.

Madde 35 — Bu maddede lâyihanın mükelleflere kolaylık bahşetmek ve muamelâtı daha mazbut bir şekle getirmek hususunda mevcut kanuna nazaran arzylediği hususiyetlerden birine tesadüf edilmektedir. Bu hususiyet, muvakkat tarhiyat esasının kabul olunmasıdır. Bu esasa nazaran vergi, mükellefin verdiği beyannameye gösterdiği kazanç miktarları üzerine tarh ve tahsil edilecektir. Tetkikat veya itirazlar neticesinde kesbi katiyet edecek farklar aşağıda münderic hükümler dairesinde bilâhare tahsil edilecektir. Bu suretle mükellefler her hangi bir fazla tahakkukat neticesinde tediyesine mecbur olacakları vergi fazlasının bilâhare istirdadı için tevessül eylemek mecburiyetinde kalacakları uzun muamelelerden kurtulmuş olacaklardır. Diğer taraftan bu usul, farklar müstesna

oimak üzere verginin kısmı küllisinin tahsili gecikmemek ve reddiyat işleri dahi hafiflemiş bulunmak itibarile Hazine için dahi faydalı olacaktır. Bu itibarla madde vazeylediği esas dahilinde encümenimizce de çok muvafık bulunarak kabul olunmuştur.

Madde 36 — Bu maddede Hükümetin esbabı mucibesinde dahi görüldüğü ve hile beyannamelerin ve istinat eyledikleri vesikaların tetkiki için hesap mütehasıslarının istihdamı derpiş edilmektedir. Lâyihanın, tatbikat şekillerinin tekâmülü noktai nazarından en iyi cihetlerinden birini teşkil eden bu tasavvur encümenimizce de muvafık görülmüştür. Bu suretle büyük nezaket arzeden ve ekseriya küçük memurların ihatalarının hududunu geçen bu iş tahakkuk memurlarının elinden alınmış olmakla büyük isabet gösterilmiştir. Encümenimiz esası kabul etmekle beraber hesap mütehasıslarının adedini ve çalıştırılacakları mevkileri tahdit etmemegi ve bu vazifede istihdam olunacak zevatın umumî evsafını tesbit ederek bu hususta işin ehemmiyetile mütenasip kuyudat vazeylemeği münasip bulmuş ve maddenin metnini ona göre tadil eylemiştir.

Madde 37 — (Maliye encümeninin teklifinde 35 inci madde) Encümenimiz bu maddede teklif olunan muamele şeklini tatbikatta müşkülât arzedebilecek derecede uzun merasim istilzam eder mahiyette bulunmuştur. Bu itibarla beyannamelerin doğrudan doğruya tahakkuk memurlarına değil varidat idarelerine verilmesi ve mütehasıs istihdam edilen vilâyetlerde varidat memurları tarafından mütaleaları ile birlikte varidat müdürlerine ve müdürler tarafından da mütehasısın tetkikatına ihtiyaç arzeder mahiyette görünenlerin mütehasıslara tevdi olunması şekli muvafık görülerek merasimin ihtisarile madde yeniden yazılmıştır.

Madde 38 — (Maliye encümeninin teklifinde 36 ncı madde) Bu madde mükelleflerden verginin tarhına medar olacak her türlü hesabat ve vesaikin istenebilmesi salâhiyetinin Maliye müfettişlerine dahi verilmesi kaydinin ilâvesi ve vesaikın muayyen müddet zarfında verilmemesi şıkkında lâyihada resen tarhiyat hakkında tadilen kabul edilen ahkâm dairesinde muamele edilmesi hakkında hükümler ithali suretile tadilen kabul edilmiştir.

Maddenin son fıkrasında resmî dairelerden mahkemeler, noterler, bankalar, hususî müesseseler ve sair eşhastan istenilen malûmat ve evrakın asıl veya musaddak suretleri on beş gün zarfında vermek hususundaki mecburiyeti teyiden bu mecburiyete riayet edilmediği takdirde mahallin en büyük mülkiye memuruna, alâkadar makamlar tarafından vaki olacak müracaat üzerine, vesaikın alınıp tevdi edilmesi hususunda tedbir almak salâhiyeti verilmiştir.

Madde 39 — (Maliye encümeninin 37 ncı maddesi) Bu maddede tetkikat neticesinde vergiye tâbi kazanç miktarında beyannamede yazılı miktardan % 10 a kadar bir fazlalık olduğu meydana çıktığı takdirde işbu fazlanın vergisi alınarak cezaya tâbi tutulmayacağı hakkındaki hüküm büyük müesseselerde kazanım % 10 u büyük yekûnlar ifade edeceğini nazarı dikkate alarak encümenimiz bu fazlayı ayrıca 1 000 lirayı tecavüz etmemek şartile takyit etmiştir.

Maddeye, bundan başka beyannamede noksan gösterilen miktarın memurlar tarafından tetkikata başlanılmadan evvel bizzat mükellef tarafından sehivden ileri geldiği beyanile müracaat edilecek varidat idaresine bildirildiği takdirde farka ait olan verginin yine zamsız olarak tarh ve tahsil edileceğine dair bir hüküm ilâve edilerek maddede derpiş edilmemiş bulunan bu ihtimal dahi bir hükme raptedilmiş bulunmaktadır.

Madde 40 — Lâyihada muvakkat tarhiyat esası kabul edilmiş bulunduğuna nazaran tetkikat neticesinde tebeyyün edecek farklara ait vergi tarhiyatının uzun müddet sürüncemede ve mükelleflerin dahi vergi muvacehesindeki vaziyetlerinin uzun müddet meskûk ve tereddütlü kalmamasını temin etmek için beyannameler üzerinde yapılacak tetkikatın beyannamelerini bilâncolarına

raptetmek mecburiyetinde olmayan mükelleflerle stok emtia için maliyet fiyatını kabul eden mükellefler hakkında ikinci taksit zamanına kadar ve beyannamelerine blâncı raptetmek mecburiyetinde bulunan mükelleflerle stok emtia için kıymet tenezzülü iddiasında bulunan mükellefler hakkında beyannamenin verdiği tarihten itibaren azamî bir sene zarfında ikmal edilmesi ve neticenin mükellefe de tahriren bildirilmesi mecburiyetini ifade etmek üzere bu madde lâyhaya encümenimizce ilâve edilmiştir.

Resen tarhiyat

Madde 41 — Bu madde , ticaret odaları ve belediyelerden tayin olunan ehli-vukufun kendilerine ve akrabalarına ait tarhiyatta rey veremeyeceklerine dair bir kaydın ilâvesile ve cüzî tadilâtla Maliye encümeninin teklifi veçhile kabul olunmuştur.

Madde 42 — (Maliye encümeninin 40 nci maddesi) Aynen kabul olunmuştur.

Madde 43 — (Maliye encümeninin 41 inci maddesi) Bu maddede vergi farkının birinci defasında üç misli yerine iki misli olarak tarhedilmesi suretile bir ceza tahfifi ve mücerret tekerrür tabirinin doğuracağı tereddütleri izale etmek için tekerrürde tevalinin şart bulunduğu kaydının ilâvesile tadilât yapılmıştır.

Madde 44 — Bu maddenin ikinci fıkrasında Maliye encümeninin teklifinde resen tarhiyatta derpiş edilen üç dereceli misiller iki dereceye indirilmiştir.

Filvaki beyanname ve bunun istinat eylediği defter ve vesikalar verginin tarh ve tahakkukuna esas teşkil etmek dolayısıyla beyanname vermemek vergiyi tamamen ketmetmek maksadına matuf olacağı gibi bunun müstenidatı olan defter ve vesikaları ibraz etmemek te suiniyetle tertip olunan bir beyannamede suiniyetin ketmine ve saklanmasına matuf olacağı için böyle bir harekete tevessül etmiş olan mükellef hakkında tatbik edilecek resen tarhiyatta mükellefi cezasız bırakarak birinci senede yalnız bir misil üzerinden vergi almağı encümenimiz muvafık bulmamıştır.

Vergi bahsında fena itiyatların teessüsüne ve revaç bulmasına mümkün mertebe mâni olmak için tedbir almak lüzum ve zaruretini teemmül ederek ilk senede verginin iki misil ve müteakip senede aynı hal tekerrür ettiği takdirde verginin beş misil üzerinden tarhedilmesi kabul olunmuştur. Mütevali surette üç defa tekerrürde cari olacak hükümde Maliye encümeninin noktai nazarile mutabakat hâsıl olmuştur.

Maddenin muhteviyatında tertip noktai nazarından bazı değişiklikler yapmakla beraber şubelerinin hesaplarını merkezlerinde cem ve tevhit eden müesseseler şubelerinin 28 inci madde mucibince vermeye mükellef oldukları ihbarname ile hulâsai hesabiyeleri vaktinde vermemekten mütevellit vaziyet maddede bir hükme raptedilmemiş bulunduğu için buna ait hükümler dahi ilâve edilmiştir.

Madde 45 — Bu madde derpiş edilen hali hususide mükelleflere ihbarnamenin tebliği tarihinden itibaren bir ay zarfında kabili temyiz olmamak üzere itiraz hakkı verilmesi hususunda bir kayıt ilâvesile kabul olunmuştur.

Fasıl: 2

İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler

Madde 46 — (Maliye encümeninin 44 üncü maddesi) Cüzî tadilâtla kabul olunmuştur.

Maliye encümeninin 45 inci maddesi esbabı mucibesi yukarıda arzedildiği gibi beyanname ve-

ya işgal ettikleri anahallin gayrisafi iradı üzerinden vergiye tâbi tutulmak hususunda mükelleflere verilen hiyar hakkı encümenimizce esas itibarile kabul edilmemiş olduğundan bu madde tayyedilmiştir.

Fasıl : 3

Ticari olmayan meslekler erbabından seyyar olanlar

Madde 47 — Maliye encümeninin (46) inci maddesi, bu kabil mükelleflere verilmesi kabul edilen ve yukarıda arzedilen karne esası üzerine tadil edilerek ihtiva ettiği hükümler dairesinde kabul olunmuştur.

Fasıl : 4

Menkul kıymetlerin gelirleri

Madde 48 — Yukarıda arzedildiği veçhile menkul kıymetler gelirlerinin vergiye tâbi tutulması esası encümenimizce kabul edildiğine nazaran bu madde bunlara ait vergi bordrolarını vermeyen veya verdiği bordrolardaki miktarı noksan bildirmiş veyahut bordro veripte miadında teslimatta bulunmamış olan daire, müessese ve şahısların lâyihanın umumî hükümlerine muvazi olarak tâbi tutulacakları ahkâmı ihtiva etmek üzere encümenimizde hazırlanarak lâyihaya ilâve edilmiştir.

Fasıl : 5

İşe başlama, devir, terk halleri

49, 50, 51, 52, 53 üncü maddeler — İşe başlama, devir ve terk hallerinin arzettiği teemmül edilebilen bütün halleri mümkün mertebe kanunun çerçevesi dahiline alabilmek üzere bu hallere ait hükümler encümenimiz tarafından tevsi edilmiş ve lâyihaya yeniden bir kaç madde ilâve edilmiştir.

Bu meyanda 12 inci maddenin son fıkrasında dahil bulunan mükelleflerin, beyannameye tâbi ticari teşebbüslerin devri halinde tahaddüs edecek vaziyetlerin senenin muayyen mevsimlerinde kır bahçeleri, deniz hamamları ve plâjlar gibi yerleri işleyenlerin, 13 ve 14 üncü maddeler mucibince mükellefiyetleri gündelik gayrisafi kazançları üzerinden hesap edilecek maktu vergiye tâbi mükelleflerin tâbi olacakları hükümlerle gayrisafi iratları 500 liradan aşağı olan mukim mükellefler nezdinde çalışıp encümenimizce vergi karnesi almalarıyla iktifa edilerek her ay bordroya ithal edilmeleri külfetinden hariç bırakılan mükelleflerin işe başlama ve terk hallerine ait hükümler ve alalûmum nakil vasıtalarının istimaline başlama ve devrine ait hükümler bu suretle lâyihaya ithal edilmiş bulunmaktadır. Bundan başka encümenimiz ticaret vaziyetlerini terkedip ecnebi memleketlerine giden mükelleflerin umumiyetle mükellefiyetlerinden kurtularak vergi takibatına tâbi tutulmadıklarını nazarı dikkate alarak bunların vergi borçlarını eda ettirmek üzere 53 üncü maddeye ayrıca bir fıkra ilâve eylemiştir.

BEŞİNCİ KISIM

İtiraz

Madde 54 — (Maliye encümeninin 50 inci maddesi) Bu maddede mükelleflere ve bilhassa seyahat halinde bulunanlara bir kolaylık daha bahşedilmek üzere itiraznamelerini buldukları mahallin en büyük mülkiye memuruna makbuz mukabilinde verebilmek hakkını bahşeden bir kayıt ilâve edilmiştir. Bundan başka teferrüata ait bazı tadilat yapılmıştır.

Maliye encümeninin (51) inci maddesi temyiz komisyonlarından bahsolunduktan sonra münasip yerine nakledilmiştir.

Madde 55 — (Maliye encümeninin 52 inci maddesi) Bu madde esaslı surette tadil edilmiştir. Bu meyanda lâyhada kabul olunan esasata göre itirazlar, ya beyanname tetkiklerinin veyahut iradı gayri-safi takdir ve tefriklerinin ve nihayet maktu vergilerin tayininden mütevellit olacağından bunların itiraz mercilerinin dahi mahiyetlerine göre tayin edilmesinde zaruret görülmüştür.

Birinci ve üçüncü hallerden mümbais itirazların tetkiki aşağıdaki maddelerde sureti teşekkülü tayin edilmiş bulunan kazanç itiraz komisyonlarına ve fakat gayrisafi iratların yeniden takdir ve tefrikına müteallik itirazların tetkiki de bu mevzularda salâhiyet sahibi olan bina vergisi istinaf komisyonuna ait olmak lâzımlıcağına göre madde bu esasa göre tanzih yazılmıştır.

Nihayet itiraz, malmemuru tarafından yapılacak olursa mükellefin bundan haberdar olarak müdafaasını hazırlayabilmek üzere itiraznamenin muhtasar esbabı mucibesile birlikte beş gün zarfında mükellefe tebliği lüzumuna dair bir fıkra dahi ilâve edilmiştir.

Madde 56 — (Maliye encümeninin 53 üncü maddesi) Bu madde dahi esaslı bir surette tadil edilmiştir. Evvelâ: Ankara, İstanbul ve İzmir gibi şehirlerde ve Maliye vekâletinin lüzum ve ihtiyaç göreceği diğer şehirlerde teşkil olunacak muvazzaf itiraz komisyonlarının alâkadarlar nazarında tam bir bitarafisini temin etmek ve komisyona tetkik edeceği işler üzerinde daha geniş bir görüş ve şümullü bir nazar sahasında tetkikat yapmak imkânını bahşeylemek üzere encümenimiz komisyon reislerinin ticaret işlerinde ihtisas sahibi hâkimler arasından Adliye vekâleti tarafından seçilecek zevat arasından tayin edilmesi ve gerek reis ve gerek ticaret odaları tarafından intihap edilecek azanın yüksek mektep mezunu olmaları şart ve esasını kabul etmiştir. Belediyelere intihap olunacak diğer azanın yüksek tahsil görmüş olmak şartına tevafuk edebilmesi bazı ahvalde müşkül olacağı mülâhaza edilerek bunun hakkında bu kayıt konulmamış ve fakat malî kanunlara ve hesap işlerine vâkıf olmaları hem reis ve hem azaların her biri hakkında aranılması zarurî olan bir vasıf gibi telâkki edilerek maddeye buna dair bir hüküm ilâve edilmiştir.

Madde 57 — (Maliye encümeninin 54 üncü maddesi) Bu madde teferrüata ait bazı tadilat icrası ve hükümler ilâvesi suretile kabul olunmuştur.

Madde 58 — (Maliye encümeninin 55 inci maddesi) Maliye encümeninin teklifinde itiraz komisyonlarının itiraz olunan tarhiyat üzerindeki tetkikatını kânunuevvel nihayetine kadar bitirmeğe mecbur bulduklarına dair bir hüküm vardır. Encümenimiz bu müddeti ekseri ahvalde fazla bulmuş ve bu tetkikatın esas itibarile evrakın tevdi tarihinden itibaren üç ay zarfında ikmal edilmesini mümkün ve lâzım addetmiştir. Yalnız beyannameye tâbi mükelleflerin fazla mütekâsif olduğu mahallerde bilhassa stok emtia üzerinde tenezzülü kıymet iddia edildiği hallerde bir çok itirazların bu müddet zarfında bitirilmesine imkân bulunamaması ihtimali dahi derpiş edilerek bu gibi yerlerde bu müddetin Maliye vekâleti tarafından temdit edilebileceği hakkında bir kayıt konması dahi zarurî görülmüş ve maddenin metni ona göre tadil edilmiştir.

Madde 59 — (Maliye encümeninin 56 ncı maddesi) Bu maddede gerek mükellefler ve gerek mal-memurları tarafından itiraz komisyonları mukarreratı aleyhinde nasıl ve hangi müddetler zarfında temyizen tetkik talebinde bulunabilecekleri tayin edilmiştir. Encümenimiz temyiz komisyonunun vergi tetkikatı hususunda adaletin en yüksek tecelli mahalli olduğunu nazara alarak itiraz komisyonuna müracaat edilmese dahi itiraz müddetinin hitamından on gün zarfında Temyiz komisyonuna müracaat etmek hususunda bir imkân bahşetmeği her hangi bir gafletin veya maniin haylûleti, veyahut her hangi bir mülâhazanın neticesi olarak itiraz komisyonuna müracaat edememiş

olanlara bütün müracaat kapılarını kapamamak için münasip bulmuştur. Ancak bu hususî halde verginin, bilâhare temyizın kararına göre icap ederse reddedilmek üzere, tamamen tahsilinin zarurî olacağını kabul etmiştir. Çünkü aksi takdirde mükellefiyetinin edasını her vesile ile tehir etmek isteyenler için daima müracaat edilecek bir yolun açık kalması mahzuru varit olacaktır.

Bundan başka encümenimiz temyize müracaat usullerine bir hata yüzünden veya gafflet yüzünden ittiba etmeyerek doğrudan doruya Temyiz komisyonuna ve bittabi kanunî müddetler zarfında müracaat etmiş olanların müracaatlerinin dahi sale müracaat usulüne riayet edilmemiş olmak dolayısıyla reddini muhik bulmamış ve bu kabil müracaatlerinin dahi makul addedilmesi esasını kabul etmiştir. Madde de bu noktai nazarlara göre tadil edilmiştir.

Madde 60 — Bu maddede Temyiz komisyonlarının adedinin kanun ile tahdit edilmesi muvafık görülmüştür. Bu komisyonlar muamele vergisi gibi diğer vergilere ait itirazları dahi temyizen tetkik edecekleri için adetlerinin, muamelâtın haemi nazarı itibare alınarak, her sene bütçeye merbut kadrolarla tayin olunmasında faide mülâhaza edilmiştir.

Bundan başka Temyiz komisyonları reislerinin Maliye vekâleti tarafından intihap ve tayin edilmesi bu komisyonun vatandaşlar nazarında taşıması lâzımgelen yüksek sulta ve azamî bitarafılık vasfı ile telif görülmüştür. Bittabi bunda Maliye vekâletinin, intihap ve tayininde bir isabetsizlik gösterileceği ve komisyon üzerinde her hangi bir hususta müessir olabileceği hatıra bile gelmiş değildir. Ancak alâkadar nezdinde en küçük tereddütleri dahi izale etmek üzere bina vergisi kanununda Yüksek Meclise kabul buyurulan şekil dahilinde burada dahi komisyon reisinin Adliye vekâleti tarafından hâkimler kanunu mucibince ikinci sınıf hâkim derecesinde ve ticaret mahkemelerinde hizmet etmiş zevat arasından veya muadil evsafı haiz zevat meyanından seçilerek intihap olunması muvafık bulunmuştur. Biri Maliye ve diğeri İktisat vekâleti tarafından tayin olunacak diğer iki azanın dahi mümtaz ve ihatalı zevat meyanından seçilebilmesi için maddenin metninde bunların dahi evsafı tesbit edilmiş ve Maliye encümenininin 57 inci maddesi bu mülâhazalara göre tadil edilmiştir.

Bu komisyonlara dahil bulunacak zevata verilecek ücretlerin dahi bunların hal ve şairi ve senelerin icabı nazara alınabilmek üzere bütçe ile tayin olunması daha münasip addolunmuştur.

Madde 61 — Son cümle müstesna olmak üzere Maliye encümenininin 58 inci maddesi aynen kabul olunmuştur.

Madde 62 — Bu maddede Temyiz komisyonlarının nakzyledikleri İtiraz komisyonları kararlarını behemehal mahallî itiraz komisyonuna iade etmesi lâzımgeldiğini ifade eder tarzda bir hüküm vardır. Encümenimiz bu ifadeyi Temyiz komisyonlarının geniş salâhiyetini takyit eder mahiyette bulmuştur. Bu sebeple maddenin yazılışı bu komisyonların resen karar almakta temammii serbestisini ve icabında mahallinde yeniden tetkikat yapmak üzere evrakın mahallî itiraz komisyonuna iadesi hususundaki muhtariyetini ifade etmek üzere tadil edilmiştir. Bu maddede bundan başka esaslı tadilat yapılmamıştır.

Madde 63 — Maliye encümenininin teklifinde 51 inci madde olup münasip yeri olmak dolayısıyla buraya nakledilmiştir.

Madde 64 — (Maliye encümenininin 59 uncu maddesi) Az tadilatla kabul olunmuştur. Bu maddeye temyiz komisyonlarının encümenimizce kabul olunan teşekkül tarzlarına göre mesailerinin takibini Maliye vekâletine vermekle beraber faaliyetlerinin neticelerinin dahi her sene varidat bütçesi esbabı mucibesile beraber Yüksek Meclise arz edileceği hakkında bir fıkra ilâve edilmiştir. Filhakika netice

faaliyetleri hakkında kadrolarını tasvip edecek olan Yüksek Meclise bir hüküm verilmesi komisyonların maneî mevkilerini daha ziyade yükseltecektir.

ALTINCI KISIM

Fasıl: 1

Verginin tahsili

Madde 65 — (Maliye encümeninin 61 inci maddesi) Maddenin (A) bendi, vergi geçmiş senenin kazanına ait olmak itibarile birinci taksitin temmuz zarfında değil haziran zarfında alınması muvafık bulunarak buna göre yapılan tadilâtlarla kabul olunmuştur. Ancak bu bende yukarıda vergi noktai nazarından tâbi tutulacakları hükümler lâyhaya ilâve edilmiş olan ihtiyat akçalarıyla bankaların provizyonları sermayeye ilâve veya tevzi edildikleri takdirde bunlar hakkında dahi bendin ilk fıkrasındaki muamelenin yapılacağını ifade etmek üzere bir fıkra, kezalik ticarî mahiyette adde-dilipte inhisarlar, hususî idare ve belediyeler tarafından işletilen ve blâncolarını Maliye vekâletinin tayin eleeği müddet zarfında vermekle mükellef tutulan müesseselerin vergilerinin dahi ne suretle tahsil edileceğini göstermek üzere bir ikinci fıkra ilâve edilmiştir.

B) Bendine müteahhitlere yapılacak tediyat hakkında (ister avans şeklinde ister katî sarfiyat şeklinde olsun) kaydı ilâve edilmiştir. Bundan başka bu bende ikinci müteahhit veya mültezim veya taşaron vaziyetinde bulunanların vergilerinin sureti tahsili hakkında bir fıkra ilâve edilmiştir.

C) Bendine muhasip vazifesini yaptığını isbat ederse mesuliyetin yalnız âmiri ita üzerinde kalacağına dair bir kayıt ilâve edilmiştir. Bu kaydın ilâvesinde, memur vaziyetinde bulunan muhasiplerin verginin tediyesinde mania tesadüf etmemesini temin etmek hususunda faide mülâhaza edilmiştir.

D) bendi beyiyelerin vergisine ait olmak itibarile yukarıya encümenimiz tarafından ilâve edilen hükümlere muvazi olarak lâyhaya ilâve edilmiştir.

E) bendi dahi bilet bedeli üzerinden, vergiye tâbi tutulmak üzere maruf artistlerin, geçici tiyatro kumpanyalarının ve musikişinasların verdikleri temsil ve konserlerin vergisine ait olarak yukarıya derecelediğimiz hükümlere muvazi olmak üzere lâyhaya ilâve edilmiştir.

Madde 66 — Resen icra edilecek tarhiyat taksitlerine dair hükümler ilâvesile Maliye encümeninin 62 nci maddesi kabul olunmuştur.

Maliye encümeninin 63, 65 ve 66 nci maddeleri başlama, devir ve terk halleri bahsına münasebeti dolayısıyla nakledilmiş olmak itibarile buradan tayyedilmiştir.

Madde 67 — Maliye encümeninin 64 üncü maddesi (ihtiyat akçalarından vergiye tâbi olacak miktarlar) hakkında bir kayıt ilâvesile kabul olunmuştur.

Madde 68 — Maliye encümeninin 67 nci maddesi bazı tadilâtlarla kabul olunmuştur.

Madde 69 — Maliye encümeninin 68 inci maddesi vergi karnelerinin ilâvesi gibi bazı tadilâtlarla kabul olunmuştur.

Müruru zaman

Madde 70 — Maliye encümeninin 69 üncü maddesi, eenebi memleketlerde bulunanlar için tahsil müruru zamanının on sene olacağı hakkında bir fıkra ilâvesile kabul olunmuştur. Filhakika Türkiyede ikamet eden bir mükellefle vergi borcu bulunduğu halde eenebi bir memlekette ikamet eden bir mükellefin tahsil noktai nazarından tâbi bulunacakları müruru zaman müddetlerinin aynı olmaması doğru ve mantığın icabatındandır. Encümenimiz ikinciler hakkında tahsili emval kanununun tatbiki kabil olmayacağından bu müddetin Türkiyede ikamet eden mükellefler hakkındaki müruru zaman müddetinin iki misli olmasını münasip bulmuştur.

YEDİNCİ KISIM

Fasıl : 1

Ruhsat tezkeresi ve vergi karnesi

Madde 71 — (Maliye encümeninin 70 inci maddesi) Bu madde yukarıda arzedildiği veçhile mükelleflere bir kolaylık olmak üzere kabul edilen vergi karneleri hakkında hükümler ilâvesile kabul olunmuştur. Kolaylık maksadile vergi karnelerinin iki sene için muteber olması ve işgal eylediği mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflere dahi teşmili encümenimizce kabul olunmuştur.

Madde 72 — (Maliye encümeninin 71 inci maddesi) Bu madde ruhsat tezkereleri harçları üzerinde bazı tadilâtle kabul olunmuştur:

A) Fıkrasında yazılı ve blâncolarını neşir ve ilâna mecbur olan müesseselerden alınacak ruhsat tezkeresi harer (5) liradan (25) liraya çıkarılmıştır.

B) Fıkrasında yazılı ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabından beyannameye tâbi olanlardan alınacak ruhsat tezkeresi harer (3) liradan (5) liraya çıkarılmıştır.

C) Fıkrasında yazılı olan ve işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerden alınacak ruhsat tezkeresi harer gayrisafî iratları üç yüz liradan aşağı olanlar için (1,5) liradan (1) liraya indirilmiştir. Gayrisafî iratları üç yüz liradan fazla olanlar için (1,5) liradan (2) liraya çıkarılmıştır. Ruhsat tezkeresi yerine vergi karnesi aldıkları takdirde karne iki senelik olmak itibarile bu harçlar ikişer misil olarak alınacaktır.

Munhasıran vergi karnelerine ait harçları ihtiva eden maddenin ikinci kısmı encümenimizde ilâve edilmiştir. Bu karneler umumiyetle iki senelik olmak dolayısıyla karne harçları senelik olan ruhsat tezkeresi harçlarının iki misli olmak üzere tesbit edilmiştir.

Fasıl : 2

Müteferrik hükümler

Madde 73, 74, 75 — (Maliye encümeninin 72, 73 ve 74 üncü maddeleri) Bu maddeler Maliye encümeninin teklifi veçhile aynen kabul olunmuştur.

Madde 76 — (Maliye encümeninin 75 inci maddesi) Uhdelerine mevdu vazifeleri bu kanun hükümlerine göre ifa etmeyen memurlarla hesap mutabassısları, takdir heyetleri reis ve azaları

hakkında teklif edilen (25) liradan (200) liraya kadar hafif para cezası bu mühim ve ötedenberi şikâyetleri davet etmiş olan mevzuda kâfi görülmemiştir. Bu kabîl memur ve müstahdemler hakkın-
da memurun muhakemat kanununa tâbi olmaksızın Türk ceza kanunu hükümlerinin tatbıkı,
hem daha müessir ve hem de tahaddüs edebilecek hallerin icabatına daha ziyade intibak kabiliyeti
arzedeceği için muvafık görülmüş ve madde buna göre tadil edilmiştir.

Madde 77 — (Maliye encümeninin 77 inci maddesi) İfade farkı ile aynen kabul olunmuştur.
Maliye encümeninin 76 nci maddesinin ihtiva eylediği hükümler tadilen yukarıki maddelere girmiş
olduğundan bu madde tayyedilmiştir.

Madde 78 — (Maliye encümeninin 78 inci maddesi) İfade farkile aynen kabul olunmuştur.

Madde 79 — Bu madde alınacak verginin tarh, tahakkuk ve tahsiline ait bilûmum evrakın, itiraz
ve temyiz taleplerinin ve bunların merbut larının damga resmine tâbi olmayacağı ve Noter-
likçe tasdikına mecburiyet bulunan defteri kebir ile kazanç, muamele defterlerinin tasdikında Dev-
lete ait harâm alınmayacağını ifade etmek üzere encümenimizce tedvin edilerek lâyhaya ilâve
edilmiştir. Filhakika bütün bu merasim Devlete ait bir verginin tarh, tahakkuk ve tahsilile alâ-
kadar bulunduğundan vatandaşlar üzerinde bir teklif mahiyetinde bulunan bu gibi merasimi ka-
nuniye dolayısıyla alâkadarların ayrıca damga resmile dahi teklif edilmesi muhik bulunmamıştır.

Madde 80 — Bu lâyhada mevcut hükümlere göre beyannameye tâbi tutulacak mükelleflerle iş-
gal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler arasında
haddi fasıl çok katiyetle taayyün etmiş bulunmaktadır. Tatbikatta iradı gayrisafî karinesi üzerin-
den vergiye tâbi tutulacak bazı mükellefler veya mükellef zümreleri hakkında karine usulünün
tatbiki çok bariz mahzurları dai olabilecektir: Meselâ; çok maruf bulunmak dolayısıyla piyasa
merkezlerinden ve çok hareketli caddelerden uzak mahallerde yerleşmiş ve fakat hakikatte çok
büyük iş yapan ticarethanelere ve imalâthanelere tesadüf edilebilecektir ki bunların işgal eyle-
dikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergi almak Devlet hukukunun ziyana sebep ola-
caktır. Bunun aksi dahi varit olabilecektir. Karine usulünün haddi zatında taşıdığı mahzurları
mümkün mertebe bertaraf etmek üzere lâyahın tetkiki esnasında tayin ve tasnifine imkân bulun-
mayan bu kabîl mükellefler üzerinde bir sene zarfında yapılacak tetkikat neticesinde lüzum
tahakkuk ettiği takdirde bunların beyannameye tâbi tutulmak üzere ilân edilmesi ve müteakip
takvim senesinden itibaren bizzat Maliye vekili tarafından verilecek tahrirî emirle beyanname-
ye tâbi tutulmasını encümenimiz muvafık bulmuş ve bu maddeyi müteferrik hükümler meyanına
ithal eylemiştir.

Madde 81 — Bu madde de encümenimiz tarafından lâyhaya ithal edilmiştir. Vergi bir sene
evvelki kazanç üzerinden ve ona müteallik olmak üzere tarhedileceğine nazaran maddede mezkûr
âfetlere uğramış olan ticarethanelerin henüz tahsil edilmemiş olan vergilerinin terkin edilmesi bun-
lara Devletçe yapılması lâzımgelen müsamaha ve yardım icaplarından addedilmiştir.

Madde 82 — Kara ve deniz nakliye vasıtalarının vergilerini takipte daha ziyade zaptu raptı
tesis etmek üzere bu madde encümenimizce lâyhaya ilâve edilmiştir.

Madde 83 — İstanbulda Maliye teşkilâtının arzeyelediği hususiyetler dolayısıyla tatbikatta tereddüt-
leri bertaraf eylemek üzere bu madde dahi lâyhaya encümenimiz tarafından ilâve edilmiştir.

Muvakkat maddeler

Muvakkat 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeler bazı tadilâtla Maliye encümeninin teklifi ve hile kabul edil-
mişlerdir. Bu meyanda (3) üncü maddenin son fıkrasına ita emrine raptı bu kanunun meriyeti ta-

rihinden evvel vaki olupta kanunun meriyeti tarihine kadar tediye edilmemiş olan müteahhit istihkaklarile hizmet erbabının bu kanunun neşrinden evvel tahakkuk edip kanunun meriyeti tarihinden sonra tediye edilecek olan istihkakları bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulacaklarını ifade etmek üzere bir hüküm ilâve edilmiştir. Lâyhada bu nevi mükelleflerin vergileri basit usullere raptolunmuş ve kısmen de tahfif edilmiş olmak itibarile bu hüküm mükelleflerin lehinde bulunmaktadır.

Muvakkat 5 inci madde — Encümenimiz Ankara şehrinin gerek geçim ve gerek gayrisafi iratlar itibarile arzylediği hususiyetler üzerinde tevakkuf etmiştir. Normal vaziyete doğru yürümekte ve her sene biraz daha ilerlemekte bulunan bu şehirde hayatı umumiyenin dört beş sene sonra daha müstakır şeraite erişebileceğini tahmin ederek diğer şehirlerdeki mükelleflerle mümkün mertebe müsavati temin için bu intikal senelerinde mükellefler lehine bazı tenzilât derpiş eylemeği muvafık bulmuştur. Bu fikir ve mülâhazalardan mülhem olarak aldıkları maaş veya ücretlerin balığı 400 liraya kadar (400 lira dahil) olan hizmet erbabının kazanç vergilerinin beş sene müddetle nısıf olarak alınması ve gayrisafi iratlar üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerin de bu iratlardan % 30 indirildikten sonra mütebakisinin vergiye matrah ittihaz edilmesi esasını kabul eylemiştir. Bu madde de bu maksatla muvakkat hükümler meyanına ithal edilmiştir.

Muvakkat 6 ncı madde — Han ve apartmanların asma katlarında, pasaj ve koridorlarında ve merdiven altı gibi yerlerinde icrayı ticaret ve sanat eden mükelleflerin işgal eyledikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulmalarında hal ve imkân görülememiştir. Bu binaların gayrisafi iratlarının bütün bu müteferrik aksamına varmaya kadar tefriki uzunca bir zamana mütevakkıftır. Bu itibarla tefrik amelîyesi yapılmaya kadar bu kabîl mükelleflere ait kazanç vergilerinin daha hususî karinelere veya usullere göre tayin edilmesinde zaruret vardır. İşte bu madde bu gibi ahvalde tatbik edilecek usulleri tesbit etmek üzere encümenimiz tarafından tedvin edilerek muvakkat hükümler meyanına ithal olunmuştur.

Madde 86 — Bu madde kanunun tatbik tarzlarını göstermek üzere bir nizamname tanzimini derpiş ederek lâyhaya dercedilmiştir.

Madde 87 — Kanunun muhteviyatına göre hükümlerini icraya memur olan vekâletleri tadat etmektedir.

Lâyhanın encümenimizce müzakeresine başlanmadan evvel ve müzakeresi esnasında muhtelif teşekkül ve birlikler tarafından yüksek makamınıza takdim edilip encümenimize hayale buyurulan müracaatnameler ile doğrudan doğruya encümenimize vaki olan müracaatler tetkik edilmiştir. Bunlardan bir kısmındaki maksat ve arzular esasen diğer encümenlerle encümenimizde lâyhada yapılan tadilâtlarla az çok tatmin olunmuş ve bir kısmının da, ayrıca nazarı itibara alınarak yukarıda dahi arz edildiği veçhile lâyhada yapılan bazı tadilâtlarla mümkün olan hudut dahilinde tatminine çalışılmıştır. Nihayet bu müracaat sahiplerinin üçüncü bir kısmının taleplerinin isafına imkân görülememiştir.

Müracaatler yukarıdaki tasnife göre şunlardır:

I - Mürettiplerin seyyar esnaf gibi muameleye tâbi tutulmaları ve vergi nisbetlerinin bu günkü nisbetin dünuna indirilmesi ve işsiz kaldıkları zamanların nazarı itibara alınması hakkındaki müracaatleri.

Konya barosunun avukatlara ait olmak üzere tesbit edilen kazanç vergisi hadlerinin çok yüksek olduğu şayi bulunması dolayısıyla ekseriyetle çocuklarını bile geçindirmekten âciz olan avukatların vergi yükünün tahfifi için müracaati.

Farmakoloğlar birliğinin kazanç lâyihasile tutmağa mecbur edildikleri üç sütunlu defteri tutmanın kendileri için iktihamı mümkün olamayacak derecede ağır külfetleri mucip olacağından bahsile Yüksek makamınıza ve İstanbul ticaret odasının dahi tasvip ve tasdikile İktisat vekâleti karârile encümenimize vaki müracaatleri.

Enebi vapur kumpanyalarının merkezlerinde vergiye tâbi tutulduklarından ve Cemiyeti Akvam tarafından mükerrer vergiler mevzuu yapılmış olan tetkikler neticesinde iktisadî inkişaflarda mevcut engeller meyanında görülen mükerrer vergiler arasında vapur kumpanyalarının muhtelif memleketlerde tâbi buldukları vergilerin dahi bulunduğu ve cemiyeti müşarünileyha tarafından bu hususta verilen kararlarda bunun dahi dahil bulunduğundan bahsile transit işlerinde memleketimiz iktisadiyatında dahi faidesi olacağı ileri sürülerek kazanç vergisinden istisna edilmelerine dair encümenimize vaki müracaatleri.

II - Yeni lâyhada defter tutmak hususunda tahmil edilen fazla külfetlerin kaldırılması istirhamına dair İstanbul noterlerinin müracaati ticarî sene zarfında kıymetçe tenezzüle maruz kalan emtianın envantere maliyet fiatı üzerinden değil envanterin tanzimi esnasındaki kıymetleri üzerinden derecedilmesi ve ticarethanenin cüzdanında bulunan eşam ve tahvilâtın blâncunun tanzimi tarihinde mubayaa fiatlarına göre arzedecekleri kıymet tenezzülleri nazarı itibara alınmakla beraber arzedecekleri kıymet tereffülerinin geçici olabilmek dolayısıyla nazarı itibara alınmamasının hesabında emniyet tedbirlerine riayet eden bir ticarethane için zarurî olduğundan bahsile ve bu hususta bir takım müellifler ve enebi kanunlar dahi işhat edilmek suretile bu esasların lâyhada dahi kabul olunması istirhamına dair Yüksek makamınıza, encümenimize ve İstanbul ticaret odası vasıtasile İktisat vekâleti kanalından İstanbul tüccarından bir kısmı tarafından vaki müracaatler.

III - Enebi hastanelerin rekabetine maruz bulunmak dolayısıyla müşkül vaziyette bulduklarından bahsile 1332 tarihli temettü kanununun haklarında bahşeylediği muafiyete güvenerek yüksek masraflarla açılmış bulunan müesseselerini vergiden istisnası istirhamına dair İstanbuldaki hususî hastanelerin müracaati.

Lâyihanın tabipler hakkında ağır hükümleri ihtiva etmesi dolayısıyla tabiplerin ıslah edilmiş bir beyanname usulüne tâbi tutulmaları temennisine dair İstanbul Etibba muhadenet ve teavün cemiyetinin, İzmirden ikinci mntaka Etibba odasının ve sair etibba teşekküllerinin müracaati.

Türk kadımlar biçki yurdunun ifa ettiği hizmetlerden bahsile gerek müessesenin ve gerek mezunlarının açmış buldukları dershanelerin vergiden istisnası istirhamına dair müracaati.

Hububat fiatlarının düşmesi dolayısıyla mutasarrıf oldukları değirmenlerin kazancı bulunmadığından değirmenlerini kapatmak mecburiyetinde kalacaklarından bahisle buhranın devam müddetince kazanç vergisinden istisna edilmeleri hakkında değirmencilerin bir çok imzalı müracaatleri.

Bazı gazetelerin beyanname usulünden şikâyet ederek karine esasına göre vergiye tâbi tutulmaları hakkında Yüksek makamınıza vaki müracaatleri.

I - Bu müracaat sahiplerinden mürettepler hizmet erbabı gibi muamele göreceklerine nazaran çalışmadıkları günler için vergi ile mükellef tutulmayacaklardır. Vergi nisbetleri memurların vergi nisbetlerine kıyasen indirilmiş olmak itibarile bu maksatları hâsıldır. Bunların seyyar esnaf gibi muamele görmeleri kendi aleyhlerinde olacaktır.

Konya barosunun avukatların kazanç vergisi hakkındaki müracaatı - maktu vergi - şehirlere ve derecelere göre tayin edilmiş olmak itibarile az iş yapan avukatların derecesi de ona göre tesbit

edileceğine nazaran vergide ağırlık mevzubahs olmayacaktır. Bunların yazihanelerinin iradı gayri-safileri dahi pek az olmak itibarile nisbî vergiden dahi fazla müteessir olmaları ihtimali yoktur. Binaenaleyh maksatları hâsıdır.

Ezacılar karine esasna göre vergiye tâbi tutulmuş olduklarından farmakoluğların maksatları hâsıdır.

Eenebi vapur kumpanyalarının müracaati. - Bunlara ait olmak üzere tesbit edilen vergi nisbeti çok dundur - Personel maşatı ve masarifi umumiyeleri çıktıktan sonra kalacak hasılatın yüzde biridir. Bu hususta yukarıda etraflı maruzatta bulunulmuştur. Vergiden tamamen istisnalarına gelince; Türkiye Cumhuriyeti dahilinde elde edilen bütün kazançlar (asgarî maişet haddi ve hayır cemiyetlerinin aidatı ve bunlara yapılan teberrular gibi mahdut istisnalarla) istisnasız olarak vergiye tâbi tutulduğuna nazaran bunların istisnası lâyihadaki umumî prensiplere mugayirdir. Mükerrer vergiye gelince: Merkezleri Tiryste ve Hamburg gibi eenebi şehirlerde bulunmasından dolayı vapur kumpanyalarının Türkiye dahilindeki kazançlarından eenebi bir Devlet tarafından vergiye tâbi tutulmaları esasen doğru değildir. Kazanç hangi memlekette vaki olmuşsa vergiyi dahi o memleketin istifa etmesi kavaidi umumiyeye daha muvafıktır. Ticareti bahriye teşkilâtı eihauşümül olan bazı memleketlerin sırf idare merkezleri oralarda bulunmaktan başka bir hususiyet ifade etmeyen bütün dünya kazançlarını kendilerine cebzetmelerini muhik gösteren bir prensip bize şayanı kabul değildir. Her memleketin hududu millî haricindeki kazançları hariç bırakarak bu hudutlar dahilindeki kazançlarını vergilerine matrah ittihaz etmesi verginin tekerrürüne mâni olmak için en muhik bir tarz teşkil edecektir. Nitekim merkezi Türkiyede olan her hangi bir müessesenin Türkiye haricinde eenebi memleketlerde müesses şubelerinin yaptıkları muamelelerden dolayı Türk vergi kanunları hiç bir zaman vergi almağı derpiş eylemiş değildir. Doğru bilet ve konuşmentolarda aktarma yapılacak ilk eenebi limanına kadar olan kısmı ayrı göstermek ve kayitlerine dahi o suretle geçirmek mümkündür. Aktarmanın vaki olduğu ilk eenebi limanından itibaren müntehaya kadar olan ücret ve navulların Türkiyede tediye edilmiş bir meblâğ olmanak itibarile vergiye tâbi tutulması mevzubahs değildir.

II - Noterlerin müracaati nazarı itibara alınarak lâyihada buna göre tadilât yapılmıştır.

İstanbuldaki bazı ticarethanelerin müracaati ehemmiyetli bir mevzu teşkil eylemek dolayısıyla bu müracaat üzerinde çok tevakkuf edilmiş ve mevzu defatla münakaşa edilmiştir. Netice de bu müracaat (30) uncu maddenin (D) fıkrasında yapılan tadilâtın esbabı mucibesinde mufassalan arz edilen şekilde ancak imkân hududu dahilinde tatmin edilebilmiştir. Müracaatın aynen kabulünde kırım tenezzülleri hakkında çok muhtelif eşya ve emtia üzerinde iş yapan ticarethanelerde vaki olacak iddiaların tevsiği içinden çıkılmayacak bir vaziyet ihdas edeceği için mahzur mülâhaza edilmiştir. Esasen bu gibi ticarethaneler için varit olabilecek mahzur da verginin miktarından ziyade tediye zamanı itibarile takaddüm veya taahhürlerden ibaret kalmaktadır.

III. - İstanbuldaki hususî hastanelerin müracaati: Memleketimizin diğer şehirlerinde ne resmî ve ne de hususî şekilde müesses sanatoryom ve deli hastaneleri bulunmamak dolayısıyla bunlar istisnalar meyanına alınmış ve fakat istisna alelûmum hususî hastanelere teşmil edilememiştir. Tam manasile ticarî mahiyette olan bu müesseselerin adeden çoğalması dolayısıyla bunlardan bazılarının müşkül vaziyete düşmeleri varit olabilirse de diğer bir kısmının istisgar edilemeyecek derecede kazanç temin etmekte buldukları şüphesizdir. Saliklerinden bir kısmının muhtelif sebepler dolayısıyla müşkül vaziyette bulunması hemen her meslek için varitir.

Tabiplerin ıslah edilmiş beyanname usulüne tâbi olmaları hakkındaki müracaatları: Beyanname usulü kendisinden ayrılmayan icelikleri ve kayitleri havidir. Bu usulden müşteki bulunan hekim-

lerin nasıl bir şekil düşündükleri encümenimizce malûm değildir. Maamafih kendilerine gerek karine esası üzerine tarhedilecek nisbî vergi ve gerek şehrin nüfusu ve kendilerinin iş dereceleri üzerine tarhedilecek maktu vergi hususunda encümenimizce memleketin sıhî icabatı dahi derpiş edilerek bir çok kolaylıklar ve tenzilât kabul olunmuş bulunmak dolayısıyla hekimlerin umumiyeti için lâyhada şikâyeti mucip bir cihet kalmış bulunması varit görülmemektedir.

Türk kadınlar biçki yurdunun müracaatı, Encümenimiz Maarif vekâletinin resmî müesseselerinde tatbik edilen talimatname ve müfredat programlarını aynen kabul ve tatbik eden hususî mektepleri verginin müstesnaları meyanına ithal etmiştir. Müracaat sahibi olan müessese vekâletçe idare edilen kız enstitüleri vaziyetinde ise bittabi vergiden müstesna olacaktır. Talebesini çalıştırarak terzihane mahiyetinde kazanç temin eden ve bunların millî ve vatanî terbiyelerinin ikmaline hadim umumî ve ayrıca meslekî tedrisat yapmayan müesseselerin vergiden müstesna tutulmaları varit olmaz.

Değirmencilerin müracaatını nazarı itibara almak dahi mümkün değildir. Buhran dolayısıyla müteessir olan ve hatta işini terketmek ıztırarmında kalan bir çok ticarî ve sınaî teşebbüsler vardır. Umumî ve geçici olan bu vaziyetin betahsis değirmencilerin kazanç vergisinden istisnaları için bir sebep teşkil eylemesi mevzubahs olamaz.

Bazı gazetecilerin karine esası üzerinden vergiye tâbi tutulmaları hususundaki müracaatları umumiyetle gazete idarehaneleri bir matbaayı dahi ihtiva etmek dolayısıyla büyük binalar işgal etmektedirler. Bunların iradı gayrisafî esası üzerine vergiye tâbi tutulmaları kendi aleyhlerinde olan bir netice verecektir. Bir gazete idarehanesi için defter tutmak hususunda dahi pek büyük müşkülât bulunması varit değildir. Hususî vaziyette bulunmaları muhtemel olan müracaat sahiplerini tatmin etmek üzere umumun aleyhinde tecelli edecek bir hüküm vazına gitmek muvafık görülmemiştir.

Müracaatler hakkında encümenimizin mütaleaları bundan ibarettir. Müracaat sahiplerinin istida ve telgraflarını mazbatamıza merbut olarak Yüksek Makamımıza takdim ediyoruz.

Bu suretle yeniden hazırlanan kanun lâyhası Umumî Heyetin tasvibine arz olunur.

Reis	Reis V.	M. M.	Kâtip				
Gümüşane	Konya	Konya	Tokat	Aksaray	Bursa	Çorum	
H. Fehmi	K. Hüsnü	K. Zaim	Süreyya	A. Süreyya	Dr. Galip	Mustafa	
Erzurum	Erzurum	Kayseri	Niğde	Sivas	Kırklareli	Manisa	Isparta
Aziz	Asım	A. Hilmi	Faik	Rasim	Şevket	M. Turgut	Mükerrem

Adliye ve Dahiliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

Ad. Da. encümenlerinden mürekkep

Muhtelit encümen

Karar No. 1

Esas No. 1/173

28 - XII - 1933

Yüksek Reisliğe

Lâyihanın Muhtelit encümenimize havale edilmesi üzerine ilk içtimada lâyihanın tertip ve tahriri ve hükümlerinin mevcut kanun mevzularile uygun bir halde bulunmasını temin için her encümeden ikişer azadan dört kişilik bir Tâli komisyon teşkili karar altına alındı. Bu komisyonun hazırladığı şekil encümenimizin müzakeresine esas tutuldu. Kısmen Maliye vekili Abdülhalik Beyefendi ve tamamen Teftiş heyeti reisi Cezmi Bey hazır oldukları halde encümenimiz, bu lâyihanın hazırlanmasında :

1 - Verginin taallük ettiği mükellefiyetten itibaren tahsiline kadar takip eden tabii yola ayak uydurarak lâyihayı baplara, fasıllara ayırmak,

2 - İfadeyi sadeleştirmek,

3 - Uzun kanun maddelerini, eğer içinde hususi hükümler mevcut ise ayrı maddelere ayırmak,

4 - Kanunun okunur okunmaz bir mana ifadesini temin için mümkün olduğu kadar diğer maddelere atıflardan sakınmak,

5 - Nizamnamelik işleri kanun hükümlerinden ayırmak,

6 - Umumî kaidelerle veya mevcut kanundan çıkarılabileceği tabii görülen manalarla halli kabil hususları tayyetmek,

7 - Ve nihayet kanunun tetkikini ve okuyanın aradığını çabuk bulmasını kolaylaştırmak için matlaplar yapmak gibi işler, encümen çalışmasının çoğunu teşkil etti ve bu yüzden de lâyihanın Hükümetten gelen şekli üzerinde epeyce değişiklikler husule geldi.

Bu ana hatlar üzerinde çok dikkatli yürümek programını takip eden encümenimiz, diğer maddelerin Hükümetçe, İktisat ve Maliye encümenlerince uzun bir surette izah edilen esbabı mucibelerine yeniden bir şey ilâve etmeği fazlalık saydı. Kanun okunurken, encümenimiz tarafından diğer encümenlerin hazırladıklarına ilâve edilen noktaların esbabı mucibeleri kendiliklerinden anlaşılacak kadar açık olduğu görülecektir.

Encümen, kanunun tatbiki sırasında muhtelif manalar verilmesini muhtemel gördüğü noktalar hakkında ufak işaretler koymağı muvafık gördü :

1 - Birinci maddede hizmet erbabı tabirinden sonra (mütekaâtler, yetim ve dullar dahil) tabirini hizmet erbabı tabiri içine dahil addetmiştir.

2 - Birinci maddede tadat olunanlar haricinde kalanlar için ayrıca bütçe encümeninin yaptığı gibi, müstakil bir madde tanzimi yerine bu vaziyette olanları birinci maddenin (D) fıkrasında ifade etmeği muvafık bulmuştur.

3 - İkinci maddede yazılı yerleşmiş ecnebi müesseselerin (alım), (alım - satım) ve (satım) yapımları ihtimallerine ve yalnız alım yapanların komusyoneu veya mubayaaçı veya memur ve müstahdemleri delâletile bu işi temin ettiklerine ve Türkiyede satışları olmadığına göre bu suretle muamele yapanların mükellefiyetleri, komusyoneular veya hizmet erbabı gibi olacağından ve ikinci maddeden (alım - satım) veya (satım) yapanların anlaşılması maksut olduğundan ona göre sarahat verilmiştir.

4 - İstisnaların birinci fıkrasında, Devlet, vilâyet ve belediyelerin ticarî bir gaye takip etmeyen işlerinin ve teşebbüslerinin zikrine ihtiyaç görülmediğinden bu fıkra kaldırılmıştır. Doğrudan doğruya idare olunan Devlet inhisar müesseselerinin muamelâtı, ticarî bir gaye ile değil, Devlete vergi ve hasılat temini maksadına matuf olmasına binaen, bunların vergiye tâbi tutulmamaları lâzıma geleceği aşikârdır.

5 - İstisnalardaki, ev sanayiinin tarif ve tavsifi nizamnameye bırakılmıştır.

6 - Beyannameye tâbi mükelleflerde, kâr ve zarar hesabına ait cetvelin tanziminde, kâr hesabına ve zarar hesabına girecek ve girmeyecek hesapların iki ayrı grup halinde sayılmasında mahzur görüldüğünden, bu cetvelin tanziminde nazarı dikkate alınacak hususat toplu olarak bir arada yazılmış ve bu yazılanlar haricinde ve ezcümle ticaret kanunu mucibince şirketler hakkında kabul olunan istisnaî hal haricinde kalan geçmiş seneye ait zararların kabul edilmeyeceğinin tadadı gibi hususat nizamnameye bırakılmıştır.

- 34 üncü maddenin (E) fıkrasında yazılan (çalgılı) tabirinin (radyo ve gramfon) çalınan mahallere şamil olmadığı ve (İ) fıkrasındaki (umumhane) tabirinin de nizamnamesi mucibince umumî evlerden sayılan yerleri ifade edebileceğinin,

- 37 inci maddede gösterilen her nevi oyun heyetlerinden, hususî kanun mucibince memlekete girmelerine müsaade edilen bütün ecnebi oyun heyetleri olduğunun,

- 13 üncü maddenin (B) fıkrası mucibince mükellefin kâr ve zarar hesabına kaydine müsaade edilen seyahat masrafı içinde, mükellefin yol parasından maada, seyahatin tabii masraflarından sayılan otel, lokanta, hamal, araba ve mümvasili masrafların dahil bulunduğu,

Hususların muvafık görüldü.

Muhtelif maddelerde gösterilen belediyeler veya ticaret odaları veya liman dairelerinden, daima varidat dairelerinin bulunduğu mahallin belediye ve ticaret odası ve liman daireleri kastedilmiştir. Binaenaleyh belediyesi olmayan bir mahaldeki liman memuru da, matrah tayini hususunda o mahallin bağlı olduğu kasaba veya şehirdeki belediyeye izafeten vazife alacağı teemmül olunmuştur.

Kanunun tertibini veya eksiklerini tamamlamak üzere hususî hükümlere 94, 95, 96, 97, 98 inci maddeler ilâve edilmiştir.

98 inci maddede Maliye vekâletine verilen salâhiyet ile umumî usullere göre hareket edilerek reisin bulunmadığı zamanda azanın veya o salâhiyette diğer bir reisin ve azanın bulunmadığı zamanda da aza sıfat ve salâhiyetini haiz diğer birinin memur edilmesi eiheti istihdaf edilmiştir:

Encümenimiz, Bütçe encümenine aşağıdaki noktalarda iştirak edememiştir:

1) Vergi nisbetleri,

2) Serbest meslekler erbabının ayrıca maktu vergiye tabiiyeti,

Encümenimiz, Hükümet tarafından teklif ve İktisat ve Maliye vekâletlerince de aynen kabul olunan vergi nisbetlerinin, bu günkü umumî vaziyete ve bütçe şart ve hallerine göre indirilmesini icap ettirecek bir hal görememiştir.

Serbest meslekler erbabına veyahut serbest meslekler erbabından olmadıkları halde bu gibi işleri görenlere munhasır olmak üzere konan maktu vergilere, verginin miktarını tayin ile mükellef tutulanların, meslekdaşlar arasında ihdas edecekleri muhtemel haksızlıkları ve şikâyetleri nazarı dikkate alarak bunlardan alınması icap eden ve gilerin kaçırılmasına meydan vermeyecek surette

hükümler konmuş ve bunlara ait vergi nisbetleri arttırılmak suretile aynı maksat temin edilmiştir.

Mazbatamız Yüksek Heyetin huzuruna takdim kılındı.

28 kânunuevvel 1933

Muhtelit En. Reisi Çorum <i>Münir</i>	En. M. M. Manisa <i>Refik Şevket</i>	Kâtip Trabzon <i>Raif</i>	Aza Antalya <i>Haydar</i>	Aza Tekirdağ <i>Cemil</i>	Aza Antalya <i>Numan</i>
Aza Çanakkale <i>Osman Niyazi</i>	Aza Balıkesir <i>Şükrü</i>	Aza Adana <i>Ali Münif</i>	Aza Balıkesir <i>Vasfi</i>	Aza Edirne <i>Hasan Hayri</i>	Aza Erzincan <i>Abdülhak</i>
Aza Edirne <i>Şeref</i>	Aza Çorum <i>İsmail Kemal</i>	Aza Kayseri <i>S. Azmi</i>	Aza Giresun <i>A. Münir</i>	Aza Kocaeli <i>Ragıp</i>	Aza Tokat <i>Nâzım</i>
Aza Muş <i>Hasan Reşit</i>	Aza Konya <i>Ş. Sırrı</i>	Aza Ordu <i>Ahmet İhsan</i>	Aza Rize <i>Esat</i>	Aza Samsun <i>Zühtü</i>	Aza Ş. Karahisar <i>Vasfi Raşit</i>
Aza Zonguldak <i>Halil</i>					

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kazanç vergisi kanunu projesi

Birinci kısım

Fasıl : 1

Verginin mevzuu

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti dahilinde:

- A) Hesaplarını aleniyete vaza mecbur olan müesseselerin,
 B) Ticarî ve smâî teşebbüsât erbabının,
 C) Serbest mesai erbabının,
 D) Hizmet erbabının,

Temin ettikleri kazançlar, bu kanun mucibince kazanç vergisine tâbidir.

MADDE 2 — Türkiyede yerleşmiş eenebi müesseseler de, bu kanunun hükümleri dairesinde vergiye tâbidir. Bir eenebi müessese Türkiyede şube açar veya sabit tesisât vücude getirirse keza; eenebi memlekette bulunan bir müessese Türkiyede mukim ve müessese namına tam ve katî salâhiyeti olarak harekete mezun bir şahıs veya şahıslar vasıtasile temsil olunur ve aynı zamanda yazıhane ve depo masarifi veya mütedavil sermaye, temsil edilen işbu müessese tarafından temin edilirse kazanç vergisi tatbikatında bu kabîl müesseseler, Türkiyede yerleşmiş ad-dolunur.

İstisnalar

MADDE 3 — Aşağıda yazılı hakikî ve hük-mî şahıslara ait kazançlar, kazanç vergisinden müstesnadır:

- 1 - Devlet tarafından doğrudan doğruya idare

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Kazanç vergisi kanunu lâiyhası

Birinci kısım

Fasıl : 1

Verginin mevzuu

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti dahilinde:

- A) Hesaplarını aleniyete vaza mecbur olan müesseselerin,
 B) Ticarî ve smâî teşebbüsât erbabının,
 C) Serbest mesai erbabının,
 D) Hizmet erbabının,

Temin ettikleri kazançlar, bu kanun mucibince kazanç vergisine tâbidir.

MADDE 2 — Türkiyede yerleşmiş eenebi müesseseler de, bu kanunun hükümleri dairesinde vergiye tâbidir. Bir eenebi müessese Türkiyede şube açar veya sabit tesisât vücude getirirse; keza; eenebi memlekette bulunan bir müessese Türkiyede mukim ve müessese namına tam ve katî salâhiyeti haiz olarak harekete mezun bir şahıs veya şahıslar vasıtasile temsil olunur ve aynı zamanda yazıhane ve depo masarifi veya mütedavil sermaye, temsil edilen işbu müessese tarafından temin edilirse kazanç vergisi tatbikatında bu kabîl müesseseler, Türkiyede yerleşmiş ad-dolunur.

İstisnalar

MADDE 3 — Aşağıda yazılı hakikî ve hük-mî şahıslara ait kazançlar, kazanç vergisinden müstesnadır:

- 1 - Devlet tarafından doğrudan doğruya idare

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Kazanç kanunu lâyihası

Birinci kısım

Fasıl : 1

Verginin mevzuu

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti dahilinde:

- A) Blâncolarını neşir ve ilâna mecbur olan müesseselerin,
  - B) Ticarî ve sınaî teşebbüsler erbabının,
  - C) Gayriticarî meslekler ve teşebbüsler erbabının,
  - D) Hizmet erbabının,
- Temin ettikleri kazançlar, bu kanun mucibince kazanç vergisine tâbidir.

MADDE 2 — Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseseler de, bu kanunun hükümleri dairesinde vergiye tâbidir.

Merkezi ecnebi memlekette bulunan bir müessese:

- A) Türkiyede şube açar veya sabit tesisat vücade getirirse,
  - B) Türkiyede mukim ve müessese namına tam ve katî salâhiyeti haiz olarak harekete mezun bir veya müteaddit şahıslar vasıtasile temsil olunur ve aynı zamanda yazıhane veya depo masarifi veya mütedavil sermaye temsil edilen işbu müessese tarafından temin edilirse,
- Kazanç vergisi tatbikatında, Türkiyede yerleşmiş addolunur.

İstisnalar

MADDE 3 — Aşağıda yazılı hakikî ve hükmi şahıslara ait kazançlar, kazanç vergisinden müstesnadır:

- 1 - Devlet tarafından doğrudan doğruya ida-

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Kazanç vergisi kanunu lâyihası

Birinci kısım

Fasıl : 1

Verginin mevzuu

MADDE 1 — Bu kanun mucibince:

- A) Blâncolarını neşir ve ilâna mecbur tutulan ticaret ve sanat müesseselerinin,
  - B) Ticarî ve sınaî teşebbüsler erbabının,
  - C) Ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabının,
  - D) Hizmet erbabının (mütekaitler, yetimler, dullar dahil).
- Temin ettikleri kazançlar ile mesbuk hizmetlere müteallik ve onlarla alâkadar her nevi istihkaklar, kazanç vergisine tâbidir.

MADDE 2 — Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseseler de, bu kanunun hükümleri dairesinde vergiye tâbidir.

Merkezi ecnebi memlekette bulunan bir müessese:

- A) Türkiyede şube açar veya sabit tesisat vücade getirirse,
  - B) Türkiyede mukim ve müessese namına tam salâhiyeti haiz olarak harekete mezun bir veya müteaddit şahıslar vasıtasile temsil olunur; ve aynı zamanda yazıhane veya depo masarifi veya mütedavil sermayesi temsil edilen işbu müessese tarafından temin edilirse,
- Kazanç vergisi tatbikatında, Türkiyede yerleşmiş addolunur.

MADDE 3 — Birinci ve ikinci maddelerde yazılı olanlar haricinde kalıpta her hangi vasıtasız bir vergiye tâbi olmayan bilûmum işler ve teşebbüsler dolayısıyla kazanç temin eyleyen şahısların kazançları, bu işler ve teşebbüsler yalnız bir muameleden ibaret te olsa, bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulur.

İstisnalar

MADDE 4 — Aşağıda yazılı hakikî ve hükmi şahıslara ve teşebbüslere ait kazançlar, kazanç vergisinden müstesnadır:

- 1 - Devlet tarafından doğrudan doğruya ida-

edilen inhisar müesseselerile, Devlet, vilâyet ve belediye ve menafii umumiyeye hadim cemiyetler tarafından işletilen ve iktisadî bir gaye takip etmeyen müesseseler, siyasî fırkaların duhuliye, aïdat ve teberruatı,

2 - Esas mukavelesine nazaran sermayesi üzerine kazanç tevzi etmeyen kooperatif şirketler,

3 - Mevzuu işigali munhasıran sahip olduğu gayrimenkulâtı kiraya vermekten ibaret olan her nevi şirketler,

4 - Munhasıran azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıkları,

5 - Maadin istihsalâtı,

6 - Türkiye dahilinde millî ve beynelmilel mahiyette açılan meşherler, panayırlar, sergiler ve bunlardan temin olunan kazançlar (bu gibi mahallerde satış yapanlar hakkındaki istisnaiyet üç ay için muteberdir); (ecnebi tebaanın bu haktan istifadesi, mensup olduğu Devletle Türkiye arasında mütekabiliyet esası cari olmasına vabestedir).

7 - İşçi istihdam etmeksizin bizzat veya ailesi efradile çalışan ev sanayii erbabı ve bu işte çalışan aile efradı,

8 - Kuvvei muharrikesi makina olmayan tek taşlı köy değirmenleri,

9 - Zürran veya sayyadın kendi mahsulâtı arziye ve saydiyesini, kendi hayvanlarını ve bunlardan istihsal ettiği mevaddı dükkân açmaksızın satması ve bu kabîl şahısların istihsal ve nakil vasıtaları, ambar ve depoları (bu mevaddın şeklini tebdil veya satışı için smâi ve ticarî mahiyette bir müessese küşadı halinde vergi aranılır).

10 - Ziraatte müstahdem işçiler, ecir olmayan balıkçı taifeleri, çobanlar, hususî evlerde ev işile meşgul hizmetçiler,

11 - Nüfusu beş binden aşağı olan köy ve kasabalarda icrayı sanat eden ebeler ve hasta bakıcılar,

12 - Yaşı on sekizden aşağı ve altmış beşten yukarı olanlarla, bu iki yaş arasında olupta iki gözü âma veya meflûç veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum bulunan işçi veya seyyar satıcılar ve müstahdemler (resmî hususî hizmetler dahil),

13 - Köy ve belediye hududuna munhasır kalacak şekilde, cüzî kıymetli yiyecek içecek veya yakılacak mevaddı elde, sırtta veya başta ve köylerle kasaba veya şehir arasında bu gibi me-

re edilen inhisar müesseselerile Devlet, vilâyet ve belediyeler ve menafii umumiyeye hadim cemiyetler tarafından işletilen ve ticarî bir gaye takip etmeyen müesseseler,

2 - Siyasî fırkalarla menafii umumiyeye hadim cemiyetlerin duhuliye, aïdat ve teberruatı,

3 - Esas mukavelesine nazaran sermayesi üzerine kazanç tevzi etmeyen kooperatif şirketler,

4 - Mevzuu işigali munhasıran sahip olduğu gayrimenkulâtı kiraya vermekten ibaret olan fertler ve şirketler,

5 - Munhasıran azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıkları,

6 - Bizzat işlettikleri madenlerden istihsalâtta bulunan hakikî ve hükmi şahıslar ve bunların istihsal ettikleri maddelerin satışları,

7 - Türkiye dahilinde millî ve beynelmilel mahiyette açılan meşherler, panayırlar, sergiler ve bunlardan temin olunacak kazançlar (Bu gibi mahallerde satış yapanlar hakkındaki istisnaiyet üç ay için muteberdir); (Ecnebi tebaanın bu haktan istifadesi mensup olduğu Devletle Türkiye arasında mütekabiliyet esası cari olmasına vabestedir).

8 - İşçi istihdam etmeksizin kendine veya aharâ ait malzemeyi bizzat veya birlikte ikamet ettiği ailesi efradile ve el ile işleyen veya kuvvei bedeniye ile müteharrik makina ve tezgâhlarda çalışan ev sanayii erbabı ve ailesi efradı,

9 - Bulunduğu muhitteki köylerin ihtiyacını tatmin eden ve ticaret sahasında unları satılmayan her nevi köy değirmenleri,

10 - Çiftçilerin ve avcılarla balıkçıların (Her nevi deniz mahsulü dahildir) kendi mahsullerini ve hayvanlarının ve bunlardan çıkardıkları maddeleri dükkân açmaksızın satması ve bu kabîl şahısların istihsal ve nakil vasıtaları, ambar ve depoları,

11 - Ziraatte müstahdem işçiler, ecir olmayan balıkçı tayfaları, çobanlar, hususî evlerde ev işleriyle meşgul hizmetçiler,

12 - Nüfusu beş binden aşağı olan köy ve kasabalarda icrayı sanat eden ebeler ve hasta bakıcılar,

13 - Yaşı on sekizden aşağı ve altmış beşten yukarı olanlarla bu iki yaş arasında olupta iki gözü âma veya meflûç veya el veya ayağının ikisinden veya birinden mahrum bulunan işçi veya seyyar satıcılar ve müstahdemler (resmî, hususî hizmetler dahil),

re edilen inhisar müesseselerile (Tütün inhisar idaresinin yaprak tütün alım ve satımı hariç), Devlet vilâyet ve belediyeler ve kanunu mahsusla teşekkül etmiş olan müessesatı umumiye ile menafii umumiyeye hâdim cemiyetler tarafından işletilen ve ticarî bir gaye takip etmeyen müesseseler,

2 - Siyasî fıkralarla müessesatı umumiyenin ve menafii umumiyeye hâdim cemiyetlerin duhuliyeye, aidat ve teberruatı,

3 - Esas mukavelenamesine nazaran sermayesi üzerine kazanç tevzi etmeyen kooperatif şirketler,

4 - Mevzuu iştigali munhasıran sahip olduğu gayrimenkulâtı kiraya vermekten ibaret olan fertler ve şirketler,

5 - Munhasıran azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıkları,

6 - Bizzat işlettikleri madenlerden istihşalâtta bulunan hakikî ve hükmi şahıslar ve bunların çıkarıpta istihşal sahası dahilinde depolara vazı idhar ettikleri madenler (istihşal sahası haricinde satış deposu mağaza veyahut yazıhane açarak satılan madenler istisnadan hariç),

7 - Türkiye dahilinde millî ve beynelmîl mahiyette açılan meşherler, panayırlar, sergiler ve bunlardan temin olunan kazançlar (bu gibi mahallerde satış yapanlar hakkındaki istisnaiyet üç ay için muteberdir;) (ecnebi tebaanın bu haktan istifadesi mensup olduğu Devletle Türkiye arasında mütekabiliyet esası cari olmasına vabestedir),

8 - İşçi istihdam etmeksizin kendine veya aharaya ait malzemeyi bizzat veya birlikte ikamet ettiği ailesi efradile ve el ile işleyen veya kuvvei bedeniye ile müteharrik makina ve tezgâhlarda çalışan ev sanayii erbabı ve ailesi efradı,

9 - Kuvvei muharrikesi makina olmayan köy değirmenleri,

10 - Çiftçilerin ve avcılarla balıkçıların (her nevi deniz mahsulü dahildir) kendi mahsullerini ve hayvanlarını ve bunlardan çıkardıkları maddeleri dükkân açmaksızın satması ve bu kabîl şahısların istihşal ve nakil vasıtaları ambar ve depoları, (bu maddelerin satışı için sınaî ve ticarî mahiyette bir müessese küşadı halinde vergi almır).

11 - Ziraatte müstahdem işçiler, balıkçı tayfaları, çobanlar, hususî evlerde ev işleriyle meşgul hizmetçiler,

re edilen inhisar müesseselerile Devlet, vilâyet ve belediyeler ve menafii umumiyeye hadim cemiyetler tarafından işletilen ve ticarî bir gaye takip etmeyen müesseseler,

2 - Siyasî fırkaların, kanunu mahsuslarına göre teşekkül etmiş müessesatı umumiyenin ve menafii umumiyeye hâdim veya meslekî cemiyetlerin duhuliyeye ve aidatı ve bunlara yapılan teberruat, (Bu müesseselerin ticarî veya sınaî mahiyetteki teşebbüsleri vergiye tâbidir).

3 - Esas mukavelenamesine nazaran sermayesi üzerine kazanç tevzi etmeyen kooperatif şirketleri,

4 - İştigal mevzuu munhasıran sahip olduğu gayrimenkulâtı kiraya vermekten ibaret olan fertler ve şirketler, (İnşaat şirketleriyle bina yapıp satmağı meslek ittihaz edenler vergiye tâbidir).

5 - Munhasıran azasına ikrazatta bulunan ve sermayesi yirmi bin lirayı geçmeyen ve ikraz ettikleri mebalîge senevî yüzde yediden fazla faiz ve komisyon talep etmeyen tasarruf ve teavün sandıkları,

6 - Bizzat işlettikleri madenlerden istihşalâtta bulunan hakikî ve hükmi şahıslar ve bunların çıkarıpta istihşal sahası dahilinde veya bu saha haricindeki yazıhanelerinde yapmış oldukları satışlar, (İstihşal sahası, ilk iskele ve istasyon dahil olduğu halde, maden ocaklarından bu iskele ve istasyonlara kadar olan sahadır).

İstihşal sahası haricinde depo tesisi halinde, depo, müstakîl bir teşebbüs gibi kazanç vergisine tâbi tutulur.

Sahip oldukları madenleri kiraya vermiş olanların, elde ettikleri menafî vergiye tâbidir.

7 - Türkiye dahilinde millî ve beynelmîl mahiyette açılan meşherler, panayırlar, sergiler ve bunlardan temin olunan kazançlar, (Bu gibi mahallerde satış yapanlar hakkındaki istisnaiyet, bunların küşadı tarihinden itibaren bir aya munhasırdır; ve müstahdemlere şümulü yoktur).

(Ecnebi tebaanın bu haktan istifadesi, mensup olduğu Devletle Türkiye arasında mütekabiliyet esası cari olmasına vabestedir. Mütekabiliyet olup olmadığı Hariciye vekâletince tayin edilir).

8 - İşçi istihdam etmeksizin kendi evlerine bizzat veya birlikte ikamet ettiği ailesi efradile el ile veya el ve ayak kuvvetile işleyen makine ve tezgâhlarla çalışan ev sanayii erbabı ve aile efradı,

Bu istisnadan istifade edecek ev sanayii şun-

vaddi bir hayvan sırtında kendi hesabına satan seyyar satıcılar,

14 - Hususî deli hastaneleri ve verem sanatoryonları ile hususî ilk tedrisat ve sanat mektepleri,

15 - Müellifler, mütercimler; köy ve gece ve çırak mektepleri muallimleri (yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı).

16 - Aylık istihkakları veya kazançları 20 lirayı veya gündelik kazancı 75 kuruşu tecavüz etmeyen memur, müstahdem ve ecirlerle işçiler ve ayda 100 lirayı tecavüz etmeyen maaş ve ücretlerin 20 lirası,

17 - Tekâüt, malûliyet ve yetim ve dul maaşları (50 lira ve ondan aşağı olanlar),

18 - Hareirahlar, masarifi zaruriye ile ikamet, seyyahat yevmiyeleri, mesken bedelleri, tedavi ve ölüm yardımları,

19 - Vefat veya bedenî arızalar ve malûliyetler üzerine verilen tazminat, ikramiye ve kanunu mahsusları mücibince veya bütçelerine istinaden verilen terfih zamları, yemek ve hayvan yem bedelleri ve her nevi atış, uçuş ikramiyeleri,

20 - Mart 1931 tarih ve 1757 numaralı kanunla tahsisatlarından tenzilât icra edilenler,

21 - Devletler arasında cari teamüllere ve hukuku düvel kaidelerine tevfikân sefirler, ecnebi mümessiller ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan müstahdemin (müttekabiliyet şartile bu sıfatlarından dolayı),

22 - Hususî kanunlar veya Devletle aktolunan mukavelelere istinaden temettü ve kazanç vergisinden istisnaiyeti kabul edilenler.

14 - Köy ve belediye hududuna munhasır kalacak şekilde, cüzî kıymetli yiyecek, içecek veya yakılacak mevaddı elde, sırtta veya başta ve köylerle kasaba veya şehir arasında bu gibi mevaddı bir hayvan sırtında kendi hesabına satan seyyar satıcılar,

15 - Hususî deli hastaneleri ve verem sanatoryonları ile hususî ilk tedrisat ve munhasıran ziraat veya sanat tahsil ettiren hususî mektepler ve sanat mektepleri,

16 - Müellifler, mütercimler, köy, gece ve çırak mektepleri muallimleri (yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı),

17 - Aylık istihkakları veya kazançları 20 lirayı veya gündelik kazancı 75 kuruşu tecavüz etmeyen memur, müstahdem ve ecirlerle, işçiler ve ayda 100 lirayı tecavüz etmeyen maaş ve ücretlerin 20 lirası,

18 - (50) lira ve ondan daha aşağı olan tekaüt, malûliyet ve yetim ve dul maaşları,

19 - Hareirahlar, masarifi zaruriye ile ikamet, seyyahat yevmiyeleri, mesken bedelleri, tedavi ve ölüm yardımları,

20 - Vefat veya bedenî arızalar ve malûliyetler üzerine verilen tazminat, ikramiye ve kanunu mahsusları mücibince veya bütçelerine istinaden verilen terfih zamları, hayat ve malûliyet sigorta tazminatları, yemek ve hayvan yem bedelleri ve her nevi atış, uçuş, dalış ikramiyeleri,

21 - Mart 1931 tarih ve 1757 numaralı kanunla tahsisatlarından tenzilât icra edilenler,

22 - Devletler arasında cari teamüllere ve hukuku düvel kaidelerine tevfikân sefirler, mümessiller ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan müstahdemin (Müttekabiliyet şartile ve bu sıfatlarından dolayı),

23 - Hususî kanunlar veya Devletle aktolunan mukavelelere istinaden temettü ve kazanç vergisinden istisnaiyeti kabul edilenler,

12 - Nüfusu beş binden aşağı olan köy ve kasabalarda icrayı sanat eden ebeler ve hasta bakıcılar,

13 - Yaş on sekizden aşağı ve altmış beşten yukarı olanlarla, bu iki yaş arasında olupta iki gözü âma veya meflûç veya el veya ayağının ikisinden veya birinden mahrum bulunan işçi veya seyyar satıcılar, ve müstahdemler (resmî, hususî hizmetler dahil),

14 - Köy ve kasabada ve şehir dahilinde yenilecek, içilecek veyahut yakılacak mevaddı elde, sırta veya başta satan seyyar satıcılarla bu gibi mevaddı hayvan veya hayvan arabalarıyla köyden getirerek kasaba, şehir veyahut başka bir köyde satan köylüler,

15 - Hususî deli hastaneleri ve verem sanatoryolarıyla hususî ilk tedrisat ve munhasıran ziraat veya sanat tahsil ettiren hususî mektepler,

16 - Kitap şeklinde telif ve tercüme yapanlar, köy, gece ve çırak mektepleri muallimleri (yalnız bu nevi iştigallerinden dolayı),

17 - Aylık istihkakları veya kazançları 20 lirayı veya gündelik kazancı 75 kuruşu tecavüz etmeyen memur, müstahdem ve ecirlerle, işçiler ve ayda 100 lirayı tecavüz etmeyen maaş ve ücretlerin 20 lirası,

18 - (50) lira ve ondan daha aşağı olan tekaüt, malûliyet ve yetim ve dul maaşları,

19 - Harerahlar, masarifi zaruriye ile ikamet, seyahat yevmiyeleri, mesken bedelleri, tedavi ve ölüm yardımları,

20 - Vefat veya bedenî arızalar ve malûliyetler üzerine verilen tazminat, ikramiye ve kanunu mahsuslar mucibince veya bütçelerine istinaden verilen terfih zamları, hayat ve malûliyet sigorta tazminatları, yemek ve hayvan yem bedelleri ve her nevi atış, uçuş, dalış ikramiyeleri,

21 - Mart 1931 tarih ve 1757 numaralı kanunla tahsisatlarından tenzilât iera edilenler,

22 - Devletler arasında cari teamüllere ve hukuku düvel kaidelerine tevfiikan sefirler, mümessiller ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan müstahdemlerin (Mütekabiliyet şartıyla ve bu sıfatlarından dolayı),

23 - Hususssî kanunlar veya Devletle aktölenen mukavelelere istinaden temettü ve kazanç vergisinden istisnaiyeti kabul edilenler,

lardır:

A) Halı, kilim, çul, keçe, bez ve sair mensucat dokumacılığı,

B) Çorap, fanile ve sair örgü işleri yapmak ve iplik eğirmek,

C) Kamış, saz, ağaç dalları ve talaşlarından hasır, zembil, masa ve emsali imalât.

Yukarıda yazılı ev sanayii erbabı gerek malzemesi kendisine ait olsun ve gerek diğerlerine ait bulunsun ve başkasının hesabına imalatta bulunsun muafiyetten istifade ederler. İmalâtını seyyarlar gibi veya dükkân açarak satmak suretile ticarî mahiyette menfaat temin eyleyenler bu satışları dolayısıyla vergiye tâbidir. Ailenin kendi ihtiyaçları için yaptığı bilûmum mamulât ve masnuatı vergi mevzuu haricindedir.

9 - Sel ve yel değirmenleriyle seyyar değirmenler ve daimî akan sularla dönen ve 1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince bulunacak kıymetleri bin liradan aşağı olan değirmenler,

10 - Çiftçilerin ve avcılarla balıkçıların (her nevi deniz mahsulü dahildir) kendi mahsullerini ve hayvanlarını ve bunlardan çıkardıkları maddeleri dükkân açmaksızın satması ve bu kabil şahısların istihsal ve nakil vasıtaları ve istihsal sahasındaki ambarları, (bu maddelerin satış için sınaî ve ticarî mahiyette bir müessese küşadır halinde vergi alınır).

Sahip oldukları dalyanları kiraya vermiş olanların, elde ettikleri menafi vergiye tâbidir.

11 - Ziraatte müstahdem işçiler, (ziraat makinelerinde çalışan makinistler dahil) balıkçı tayfaları, çobanlar, hususî evlerde ev işleriyle meşgul hizmetçiler,

12 - Nüfusu beş binden aşağı olan köy ve kasabalarda sanat iera eden ebeler, hasta bakıcılar ve eczacılar ve nüfusu on binden aşağı olup iskele ve istasyon olmayan yerlerdeki doktorlar.

13 - İki gözü âma veya meflûç veya el veya ayağının ikisinden veya birinden mahrum bulunan işçi ve seyyar satıcılar ile iki gözü âma veya meflûç veya el veya ayağının ikisinden mahrum bulunan müstahdemlerin ve bu suretle malûl mütekahtlerin şehri maaş veya ücreti ayda yüz lirayı tecavüz etmeyen istihkaklar, (resmî ve hususî hizmetler dahil).

14 - Nüfusu beş binden aşağı olan yerlerde yenilecek, içilecek veyahut yakılacak mevaddı elde, sırta veya başta satan seyyar satıcılarla bu gibi mevaddı hayvanla veya hayvanla çeki-

len arabalarile köyünden getirerek kasaba ve şehir veya başka bir köyde dükkân açmaksızın satan köylüler,

15 - Hususî deli ve frengi hastaneleri ve verem sanatoryolarile Maarif vekâletinin resmî tedris programlarını ve talimatnamelerini aynen kabul eyleyen hususî ilk ve orta tedrisat mektepleri ve liseler ve meslek mektepleri, (Bu kabil mekteplerin isimleri ve buldukları mahaller Maarif vekâletince tayin edilerek Maliye vekâletine bildirilir). (Hususî deli ve frengi hastanelerin ve verem sanatoryolarında dörtte bir nisbetinde diğer hastaların bulunması bu muafiyeti değiştiremez).

16 - Kitap, risale, makale ve tefrika ve forma ve nota halinde telif ve tercüme yapanlar, (Bu işlerden dolayı bir müessesenin daimî memur ve müstahdemi olmamak şartile).

17 - Aylık istihkakları veya kazançları on beş lirayı veya gündelik kazançları ve istihkakları elli kuruşu tecavüz etmeyen memur, müstahdem ve işçiler ve ayda elli lirayı tecavüz etmeyen maaş ve ücretlerin on beş lirası, (İstisnanın tatbikatında maaş ve ücret miktarı ne olursa olsun vergi ayrıldıktan sonra istihkak sahibinin eline geçecek miktarın on beş liradan aşağı düşmemesi şarttır). Tekaüt, malûliyet, yetim ve dul maaşları (elli lira ve ondan aşağı olanlar).

18 - Harcırahlar, masarifi zaruriye ile ikamet ve seyahat yevmiyeleri, mesken bedelleri, tedavi ve ölüm yardımları, (Hususî müesseselerde bu kabil tediye, muadil maaşlı Devlet memurlarına verilen miktar ve hadleri tecavüz ettiği takdirde fazlası vergiye tâbidir. Mesken bedelleri de, Devlet memurlarına verilen yerlere munhasır olmak ve onlara verilen muadil miktarları geçmemek şartile, kazanç vergisinden müstesnadır).

19 - Vefat veya bedenî arızalar ve malûliyetler üzerine verilen tazminat ve para mükâfatları ve ikramiyeler (mütekait ikramiyeleri hariç) ve kanunu mahsusları mucibince veya bütçelerine istinaden verilen terfih zamları, yangın ve malûliyet ve hayat sigorta tazminatlarile yemek ve hayvan yem bedelleri ve bu mahiyetteki tediyeler,

Her nevi atış, uçuş, dalış, yarış, müsabaka, teşvik ve spor ikramiyeleri ve mükâfatları.

Menafii umumiyeye hâdim idman cemiyetlerinin amatör oyuncular arasında tertip ettiği

Fasıl : 2

Mükellef ve teklif mahalli

MADDE 4 — Kazanç vergisi, aşağıda yazılı hususî haller hariç olarak vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra eden hakikî ve hükmi şahıslar namına tarholunur:

I - Ferdî teşebbüslerde:

A) Evli kadın kocasının ticarî ve sınaî teşebbüsünde müdür de olsa vergi koca namına tarholunur,

B) Evli kadın ticarî ve sınaî teşebbüsü şahsan idare eder ve kocası da müdür veya müstahdem vaziyetinde olursa vergi evli kadın namına tarhedilir. Maahaza karı koca arasında mal ortaklığı cereyan ediyorsa, bu vaziyet kariya ait vergiden dolayı kocanın mesuliyetini bertaraf etmez.

C) Karı koca yekdiğerinden müstakil teşebbüslerde bulunmakta iseler, her biri ayrı ayrı teklif edilir.

II - Hükmi şahıslarda:

A) Kollektif şirketlerde, beyanname verilmesi tereih edildiği takdirde her şerikin hissesi ayrı ayrı vergiye tâbi tutulur. Yüzde otuz ve ondan fazla nisbette kazanca iştirak eden müstahdemler, bu kanun mucibince şerik addolunur.

B) Adi komandit şirketlerle, komandite şirketler, hisseleri nisbetinde mükellef tutulur. Komanditerlerin hissesi şirket namına tarholunur.

C) Anonim şirketlerle, eşamırlı şirketlerde, hissedarlara ait vergi, şirketlerin hükmi şahsiyetlerinden talep olunur.

D) Türkiyede yerleşmiş addedilen eenebi müesseselerin vergileri, bu müesseseler şube halinde ise müdürleri, şube halinde değilse salâhiyettar

Fasıl : 2

Mükellef ve teklif mahalli

MADDE 4 — Kazanç vergisi, aşağıda yazılı hususî haller hariç olarak vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra eden hakikî ve hükmi şahıslar namına tarholunur:

I - Ferdî teşebbüslerde:

A) Evli kadın kocasının ticarî ve sınaî teşebbüsünde müdür de olsa vergi koca namına tarholunur,

B) Evli kadın ticarî ve sınaî teşebbüsü şahsan idare eder ve kocası da müdür veya müstahdem vaziyetinde olursa vergi evli kadın namına tarhedilir. Maahaza karı koca arasında mal ortaklığı cereyan ediyorsa, bu vaziyet kariya ait vergiden dolayı kocanın mesuliyetini bertaraf etmez.

C) Karı ve koca yekdiğerinden müstakil teşebbüslerde bulunmakta iseler, her biri ayrı ayrı teklif edilir.

II - Hükmi şahıslarda:

A) Kollektif şirketlerde, beyanname verilmesi tereih edildiği takdirde her şerikin hissesi ayrı ayrı vergiye tâbi tutulur.

(Bilûmumî şirketlerde yüzde otuz veya daha fazla nisbette kazanca iştirak eden müstahdemler, bu kanun mucibince şerik addolunur),

B) Adi veya eşamırlı komandit şirketlerle limitet ve anonim şirketlerde vergi, hisseler nisbetinde ve hissedarların namına tarhedilmekle beraber, bu şirketlerin hükmi şahsiyetlerinden talep olunur,

C) Türkiyede yerleşmiş addedilen eenebi müesseselerin vergileri bu müesseseler şube halinde ise müdürleri, şube halinde değilse salâhiyet-

müşabakaların duhuliye ücretleri, (Azasına tevzi edilmemek ve cemiyetin umumî masarifiyle sahalara ıslah ve bakımına hasredilmek şartile).

20 - Devletler arasında cari teamüller ve hukuku düvel kaidelerine-tevfikan sefirler, mümes-siller ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan memurlar ve müstahdemler, (Mütakabiliyet şartile ve bu sıfatlarından dolayı).

21 - Bilûmum tahvilât ve Hazine bonoları faizleri ile bankalardaki adi mevduat ve tasarruf ve kumbara faizleri ve ikramiyeler,

22 - Hususî kanunlar veya Devletle aktolunan mukavelenamelere istinaden temettü ve kazanç vergilerinden istisnaiyeti kabul edilenler,

Fasıl : 2

Mükellef ve teklif mahalli

MADDE 4 — Kazanç vergisi, aşağıda yazılı hususî haller hariç olarak vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra eden hakikî ve hükmi şahıslar namına tarholunur.

I - Hakikî şahıslarda :

A) Evli kadın, kocasının ticarî ve sınaî teşebbüsünde müdür de olsa vergi koca namına tarholunur.

B) Evli kadın ticarî ve sınaî teşebbüsü şahsan idare eder ve kocası da müdür veya müstahdem vaziyetinde olursa vergi evli kadın namına tarhedilir. Maahaza karı koca arasında mal ortaklığı cereyan ediyorsa, bu vaziyet karıya ait vergiden dolayı kocanın mesuliyetini bertaraf etmez.

C) Karı ve koca yekdiğerinden müstakil teşebbüslerde bulunmakta iseler, her biri ayrı ayrı mükellef tutulur.

II - Hükmi şahıslarda :

A) Kollektif şirketlerde beyanname verilmesi tercih edildiği takdirde her şerikin hissesi ayrı ayrı vergiye tâbi tutulur..

(Bilûmum şirketlerde yüzde otuz veya daha fazla nisbette kazançta iştirak eden müstahdemler, bu kanun mucibince şerik addolunur),

B) Eshamlı veya eshamsız komandit şirketler ile limitet ve anonim şirketlerde vergi, hisselerine göre tesbit edilmekle beraber, bu şirketlerin hükmi şahsiyetlerinden talep olunur,

C) Tükiyede yerleşmiş addedilen eenebi müesseselerin vergileri bu müesseseler şube halinde ise müdürleri, şube halinde değilse salâhiyettar

Fasıl : 2

Mükellef ve teklif mahalli

MADDE 5 — Kazanç vergisi, vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra eden hakikî ve hükmi şahıslar namına tarholunur. Bu kanun mucibince mükellef tutulan hakikî veya hükmi şahısların, bu kanunun kabul eylediği haller hariçinde resmî ve hususî akitlerle mükellefiyetleri bertaraf edilemez.

Mükellefin tayini sırasında aşağıda yazılı hususî hükümler nazarı dikkate alınır :

1) Hakikî şahıslarda :

A - Evli kadın, kocasının ticarî ve sınaî teşebbüsünden müdür de olsa vergi koca namına tarholunur.

B - Evli kadın ticarî ve sınaî teşebbüsü sahip sıfatile idare ve kocası da müdür veya müstahdem vaziyetinde olursa vergi evli kadın namına tarhedilir. Maahaza karı koca arasında mal ortaklığı cereyan ediyorsa bu vaziyet karıya ait vergiden dolayı kocanın mesuliyetini bertaraf etmez.

C - Karı ve koca yekdiğerinden müstakil teşebbüslerde bulunmakta iseler, her biri ayrı ayrı mükellef tutulur.

D - Hususî ve adi şirketlerde şerikler müstahdem ve müteselsilen mükellef addolunur.

2) Hükmi şahıslarda :

A - Kollektif şirketlerde, her şerikin hissesi ayrı ayrı vergiye tâbi tutulmakla beraber şerikler, verginin tediyesinden müstahdem ve müteselsilen mesuldürler.

(Bilûmum şirketlerde, kazançta iştirak eden müstahdemler, iştirak hisseleri ne olursa olsun bu kısım kazançları dolayısıyla şerik gibi vergiye

müessilleri namına tarholunur.

tar müessilleri namına tarholunur.

MADDE 5 — Kazanç vergisi mükelleflerin vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra ettiği kaza varidat idaresince tarholunur. Muhtelif kazalara sari teşebbüsatta, vergi 27 nci maddede yazılı hükümlere riayet şartile muamelenin temerküz ettirildiği kaza varidat idaresince tarhedilir.

MADDE 5 — Kazanç vergisi, mükelleflerin vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra ettiği kaza varidat idaresince tarholunur. Muhtelif kazalara sari teşebbüsatta, vergi 27 nci maddede yazılı hükümlere riayet şartile muamelenin temerküz ettirildiği kaza varidat idaresince tarhedilir.

Deniz, kara, hava nakliye vesaitile bu vesaitte müstahdem ecirlerin vergileri, bu vesaitin mensup olduğu liman ve belediye idarelerinin bulunduğu varidat idaresince tarhedilir.

İkinci kısım

Matrahın sureti tayini

Fasıl : 1

Hesaplarını aleniye vaza mecbur olan müesseseler
Hesaplarını aleniye vaza mecbur olan müesseseler

MADDE 6 — Birinci maddenin (A) fıkrasına dahil olan mükellefler, kazançlarını mübeyyin bir beyanname vermek mecburiyetindedirler.

Bu zümreye dahil olan mükellefler şunlardır :

1 - Anonim, komandit, limitet ve kooperatif şirketler ve bunların şubeleri,

2 - Merkezleri eenebi memleketlerde bulunan müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleri ve yerleşmiş teşebbüsâtı,

3 - Devlet, vilâyet ve belediyelere ve menafii umumiyyeye hadim cemiyetlere ait olup iktisadi bir gaye takip eden müesseseler.

İkinci kısım

Matrahın sureti tayini

Fasıl : 1

Hesaplarını aleniyyete vaza mecbur olan müesseseler

MADDE 6 — Birinci maddenin (A) fıkrasına dahil olan mükellefler, kazançlarını mübeyyin bir beyanname vermek mecburiyetindedirler.

Bu zümreye dahil olan mükellefler şunlardır :

1 - Anonim, komandit, limitet ve kooperatif şirketler ve bunların şubeleri,

2 - Merkezleri eenebi memleketlerde bulunan müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleri vt yerleşmiş teşebbüsâtı, § (8 inci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı acenta ve kumpanyalar hariçtir).

3 - Devlet, vilâyet ve belediyelere ve menafii umumiyyeye hadim cemiyetlere ait olup ticarî bir

müessesileri namına tarholunur.

tâbi tutulurlar),

B - Eshamlı veya eshamsız komandit şirketler ile limitet ve anonim şirketlerde vergi, hisselerle göre tesbit edilmekle beraber, bu şirketlerin hükmi şahsiyetlerinden talep olunur.

C - Türkiyede yerleşmiş addedilen ecnebi müesseselerin vergileri bu müesseseler şube halinde ise müdürleri, şube halinde değilse salâhiyettar müessesileri namına tarholunur.

3) Hizmet erbabına ait vergiler, kendi namlarına tahakkuk ettirilmekle beraber, bunları istihdam edenlerden talep olunur.

4) Menkul kıymetlerin 65 inci madde mucibince tediye sırasında tevkif edilecek vergileri, tediye yapanlardan veya borçlu vaziyetinde olanlardan talep olunur.

MADDE 5 — İktisat encümeninin tadili ay-
nen

MADDE 6 — Kazanç vergisi, mükelleflerin vergi mevzuuna dahil teşebbüsâtı icra ettiği mahaldeki varidat idaresince tarholunur. Muhtelif varidat idarelerine sari teşebbüsatta, vergi 26 nci maddede yazılı hükümlere riayet şartile muamelelerin temerküz ettirildiği mahal varidat idaresince tarhedilir.

Deniz, kara, hava nakliye vesaitine ve bu vesaitte müstahdem ecirlere ait vergiler, bu vesaitin mensup olduğu liman ve belediye idaresinin bulunduğu mahaldeki varidat idaresince tarhedilir.

İkinci kısım

Matrahın sureti tayini

Fasıl : 1

Blâncolarını neşir ve ilâna mecbur olan müesseseler

MADDE 6 — Birinci maddenin (A) fıkrasına dahil olupta bu kanun mucibince blâncolarını neşir ve ilân etmek mecburiyetinde olan müesseseler kazançlarını mübeyyin bir beyanname vermek mecburiyetindedirler.

Bu zümreye dahil olan müesseseler şunlardır:

1 - Anonim, komandit, limitet ve kooperatif şirketler ve bunların şubeleri,

2 - Merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleri ve yerleşmiş teşebbüsâtı, (8 inci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı acenta ve kumpanyalar hariçtir),

İkinci kısım

Matrahın sureti tayini

Fasıl : 1

Blâncoların neşir ve ilânına mecbur tutulan müesseseler

MADDE 7 — Birinci maddenin (A) fıkrasına dahil olupta kanun mucibince blâncolarını neşir ve ilân etmek mecburiyetinde olan müesseseler, kazançlarını mübeyyin beyanname vermek mecburiyetindedirler.

Bu zümreye dahil olan müesseseler şunlardır:

1) Merkezleri Türkiyede bulunan anonim, komandit, limitet ve kooperatif şirketleri ve bunların şubeleri,

2) Merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleri ve yerleşmiş teşebbüsâtı,

Fasıl : 2

Ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabı

Beyannameye tâbi olanlar

MADDE 7 — Birinci maddenin (B) zümresine dahil olan mükelleflerden aşağı yazılanlar, kazançlarını kezalik beyanname ile bildirmek mecburiyetindedirler :

1 - Bankerler ve bankerlik muamelâtı ile işgal eden sarraflar, toptancılar ve komusyoncuları, toptan ecza tacirleri, beheri üç yüz tondan fazla vapur işletenler, bina iratları vergisi kanunu mucibince senelik gayrisafi iratları, (hamamlar ve fırınlar hariç olmak üzere) iki bin lira ve ondan fazla olan ticarethaneler, fabrikalar, matbaalar, imalâthaneler, transit depoları, antrepolar, (iki bin liranın hesabında mağaza, depo dahildir).

2 - Borsa acentaları ve mubayaaacılar ve simsarlar, her nevi sigortacılar ve komusyoncuları, eczaneler, noterler, mültezimlerle beyanname vermeği tercih eden serbest meslekler erbabı; şehir ve kasabalarda apartımanları ve hanları toptan isticar edip perakende surette ahara icar edenler.

gaye takip eden müesseselere.

Fasıl : 2

Ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabı

Beyannameye tâbi olanlar

MADDE 7 — Birinci maddenin (B) zümresine dahil olan mükelleflerden aşağı yazılanlar, kazançlarını kezalik beyanname ile bildirmek mecburiyetindedirler :

1 - Bankalar, bankerler ve bankerlik muamelâtı ile işgal eden sarraflar, ithalât ve ihraçat ve beynelmilel nakliyat komusyoncuları ile konsinyosiyon suretleile iş yapan komusyoncular toptan ecza tacirleri, beheri üç yüz tondan fazla vapur işletenler, bina iratları vergisi kanunu mucibince senelik gayrisafi iratları, (hamamlar ve fırınlar hariç olmak üzere) iki bin lira ve ondan fazla olan ticarethaneler, fabrikalar, matbaalar, imalâthaneler, transit depoları, antrepolar, ş (iki bin liranın hesabında mağaza, depo dahildir,).

2 - Borsa acentaları ve mubayaaacılar ve simsarlar, her nevi sigortacılar ve komusyoncuları, eczaneler, noterler, mültezimlerle beyanname vermeği tercih eden serbest meslekler erbabı; şehir ve kasabalarda apartımanları ve hanları toptan isticar edip perakende surette ahara icar edenler.

3 - Devlet, vilâyet ve belediyelere ve müessesatı umumiye ile menafii umumiyeye hadim cemiyetlere ait olup ticarî bir gaye takip eden müesseseler.

Fasıl : 2

Ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabı

Beyannameye tâbi olanlar

MADDE 7 — Birinci maddenin (B) zümresine dahil olan mükelleflerden aşağıda yazılanlar kazançlarını kezalik beyanname ile bildirmek mecburiyetindedirler :

1 - Bankalar, ve bankerlik muamelelâtı ile işigal eden sarraflar, ithalât ve ihracat ve beynelmilel nakliyat komusyoncularile konsinyasyon suretile iş yapan komusyoncular, komusyon üzerine muamelede bulunan ticaret ve fabrika mümessilleri, toptan ecza tacirleri, beheri-üç yüz tondan fazla vapur işletenler, bina iratları vergisi kanunu mucibince senelik gayrisafi iratları, (Hamamlar ve fırınlar hariç olmak üzere) iki bin lira ve ondan fazla olan ticarethaneler, fabrikalar, matbaalar, imalâthaneler, transit depoları, antrepolar, (İki bin liranın hesabında mağaza, depo dahildir),

2 - Borsa acentaları ve mubayaacıları ve simsarlar, her nevi sigortacılar ve komusyoncuları, eczaneler, noterler, mültezimler şehir ve kasabalarda apartmanları ve hanları toptan isticar edip perakende surette avara icar edenlerle ikrazatçılar beyanname vermediği tercih eden serbest meslekler erbabı.

(Dokuzuncu maddenin ikinci fıkrasında yazılı acenta ve kumpanyalar hariçtir).

3 - Devlet, vilâyet ve belediyelere ve menafii umumiyeye hâdim cemiyetlere ait olup ticarî bir gaye takip eden müesseseler.

Fasıl : 2

Ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabı

Beyannameye tâbi olanlar

MADDE 8 — Birinci maddenin (B) zümresine dahil olan mükelleflerden aşağıda yazılanlar, kazançlarını kezalik beyanname ile bildirmek mecburiyetindedirler :

1) Bankalar, bankerler ve bankerlik muamelelâtı ile işigal eyleyen sarraflar, tasarruf ve tevün sandıkları, ithalât ve ihracat ve beynelmilel nakliyat komisyonları ile konsinyasyon suretile iş yapan komusyoncular, komusyon üzerine muamelede bulunan ticaret ve fabrika mümessilleri, toptancılar, toptan ecza tacirleri, fabrika, matbaa, transit deposu ve antrepo ve beheri üç yüz tondan fazla vapur işletenler, bina vergisi kanunu mucibince gayrisafi iratları (hamamlar ve fırınlar hariç olmak üzere) nüfusu yirmi bine kadar olan şehir ve kasabalarda bin lirayı, ve nüfusu yirmi binden kırk bine kadar olan şehir ve kasabalarda bin beş yüz lirayı ve nüfusu kırk binden fazla olan şehirlerde iki bin lirayı tecavüz eden mahallerde icrayi ticaret ve sanat edenler,

Bin, bin beş yüz ve iki bin liranın hesabında aynı şehrin belediye hududu dahilindeki mağaza, depo dahildir.

(Bu kanunun tatbikatında, ithalât tacirlerine « doğrudan doğruya ecebi memleketlerden mal ithal eyleyen ticarethaneler dahil » ihracat tacirleri ve Türkiye dahilinde toptan mal alarak veya perakende mal toplayarak, sureti umumiyede toptan (Angro) satanlar, tuğla, kiremit, mozaik ve karosman ve mümasilini imal eden sınaî müesseseler nüfusu otuz binden yukarı olan şehirlerde ve bu şehirlerin civar ve köylerinde bu kabil mevaddı imal eden imalâthaneler ve harmanlar, toptancı sayılır. Toptanılardan satın aldıkları veyahut perakende olarak topladıkları malları perakendecilere veya müstehliklere satmak suretile ticaret eden mutavassıt tacirler, perakendecidir).

MADDE 8 — Aşağıda yazılı mükelleflere ait matrahlar hususî muameleye tâbidirler:

1 - Devlet devairine ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mültezimler ile Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen veya Türkiyede yerleşmiş bir şahıs vasıtasile teşebbüsatta bulunmayıpta doğrudan doğruya taahhüdatta bulunan eenebi şirket ve firmaları, eğer işleri munhasıran bu taahhütten ibaret ise, beyanname vermezler. Devlet devairi ve imtiyazlı şirketler, taahhüdün vukubulduğu tarihten itibaren bir ay zarfında keyfiyeti alâkadar varidat idaresine tahriren bildirmeğe mecburdurlar. Taahhüt haricinde aynı zamanda kazanç vergisine tâbi başkaca ticarî ve sınaî teşebbüsâtı bulunan bu mükellefler taahhütleri haricindeki işleri için bu kanunun umumî hükümleri dairesinde muameleye tâbi tutulurlar.

2 - Eenebi vapur kumpanya ve acentaları ile beynelmilel nakliyat kumpanyaları ve acentaları Türkiyede yapmış oldukları muamelât dolayısıyla bir ay zarfında yolcu ve eşya nakliyatı için aldıkları mebalîğ ertesi ayın nihayet on beşinci günü akşamına kadar bir bordro ile alâkadar varidat tahakkuk idaresine bildirmeğe mecburdurlar.

MADDE 8 — Aşağıda yazılı mükelleflere ait matrahlar hususî muameleye tâbidirler:

1 - Devlet devairine ve müesseselerine ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mültezimler ile Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen veya Türkiyede yerleşmiş bir şahıs vasıtasile teşebbüsatta bulunmayıpta doğrudan doğruya taahhüdatta girişen ve işleri munhasıran taahhütten ibaret olan eenebi şirket ve firmaları beyanname vermezler. Devlet devair ve müesseselerile ve imtiyazlı şirketler, taahhüdün vukubulduğu tarihten itibaren bir ay zarfında keyfiyeti alâkadar varidat idaresine tahriren bildirmeğe mecburdurlar. Taahhüt haricinde aynı zamanda kazanç vergisine tâbi başkaca ticarî ve sınaî teşebbüsâtı bulunan bu mükellefler taahhütleri haricindeki işler için bu kanunun umumî hükümleri dairesinde muameleye tâbi tutulurlar.

2 - Eenebi vapur kumpanya ve acentaları ile beynelmilel nakliyat kumpanyaları ve acentaları transit vapur acentaları Türkiyede yapmış oldukları muamelât dolayısıyla bir ay zarfında yolcu ve eşya nakliyatı için aldıkları mebalîği ertesi ayın nihayet on beşinci günü akşamına kadar bir bordro ile alâkadar varidat tahakkuk idaresine bildirmeğe mecburdurlar. Bu kumpanya, acentalarının bu suretle aldıkları mebalîğin yüzde onu safi kâr addolunur.

MADDE 8 — Aşağıda yazılı mükelleflere ait matrahlar hususî muameleye tâbidirler:

1 - Devlet devairine ve müesseselerine ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mültezimler ile Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen veya Türkiyede yerleşmiş bir şahıs vasıtasile teşebbüsatta bulunmayıpta doğrudan doğruya taahhüdata girişen ve işleri munhasıran taahhütten ibaret olan ecnebi şirket ve firmaları beyanname vermezler. Devlet müesseseleri ve imtiyazlı şirketler, taahhüdün vukubulduğu tarihten itibaren bir ay zarfında keyfiyeti alâkadar varidat idaresine tahriren bildirmeğe mecburdurlar. Taahhüt haricinde aynı zamanda kazanç vergisine tâbi başkaca ticarî ve smâi teşebbüsâtı bulunan mükellefler taahhütleri haricindeki işleri için bu kanunun umumî hükümleri dairesinde muameleye tâbi tutulurlar.

2 - Ecnebi vapur kumpanya ve acantalarile beynelmilel nakliyat kumpanyaları ve acantaları transit vapur acantaları Türkiyede yapmış oldukları muamelât dolayısıyla bir ay zarfında yolcu ve eşya nakliyatı için temsil edilen kumpanya ve teşekkül nam ve hesabına aldıkları mebalîğ ile üçüncü şahıs makamındaki diğer kumpanya ve teşekküller hesabına alınan mebalîğden uhdelelerinde kalan komisyon veya ücret miktarlarını ertesi ayın nihayet on beşinci günü akşamına kadar bir bordro ile alâkadar varidat tahakkuk idaresine bildirmeğe mecburdurlar. Bu kumpanya ve acantalarının bu suretle aldıkları mebalîğın yüzde onu safi kâr addolunur.

2) Borsa acantaları ve mubayaaclar ve sim-sarlar, her nevi sigortaclar ve komusyonecları, noterler, mültezimler, sahip oldukları madenleri ve dalyanları bizzat işletmeyip kiraya verenler, şehir ve kasabalarda apartmanları ve nüfusu beş bin ve daha fazla şehirlerde bunları toptan isticar edip perakende surette ahare icar edenlerle mukim ikrazatçılar, beyanname vermeyi tercih eden serbest meslek erbabı.

(Veresiye mal satmak, alacağı mal üzerine avans vermek ve karzı adi, ikrazatçılık dahildir).

MADDE 9 — Aşağıda yazılı işlerden:

1) Devlet devairine ve müesseselerine, vilâyet hususî idarelerine, belediyelere, muhtar müesseselere, millî bankalara sermayenin en az nısfı Devlete ait müesseselere, menafii umumiyeye hâdim cemiyetlere ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mültezimler ile Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen veya Türkiyede yerleşmiş bir şahıs vasıtasile teşebbüsatta bulunmayıpta doğrudan doğruya bu fıkrada yazılı müesseselerle taahhüdata girişen şirketler ve fertler ve firmalar bu taahhütlerinden dolayı beyannameye tâbi olmayıp vergileri (63) üçüncü madde mucibince tediye sırasında hesap ve tevkif olunur. Bu mükelleflerin taahhütleri haricinde başkaca işleri ve teşebbüsleri varsa bu nevi işleri ve teşebbüsleri dolayısıyla, bu kanunun hükümleri dairesinde ayrıca muamele ve vergiye tâbi tutulurlar.

Müteahhitler ve mültezimlere karşı, ikinci müteahhit ve mültezim veya taşaron vaziyetinde bulunan hakikî ve hükmi şahısların vergileri, birinci müteahhit ve mültezimler tarafından, kendilerine yapılan tediye sırasında hesap ve tevkif olunarak alâkadar varidat idarelerine bildirilir. Bu kabil mükellefler hakkında hizmet erbabına ait hükümler ve bu hükümlerin müeyyideleri aynen tatbik olunur. Ancak ikinci müteahhit veya mültezim ve taşaron nezdinde bulunan müstahdemlerin vergileri, hizmet erbabına ait hükümler dairesinde doğrudan doğruya ikinci müteahhit ve mültezim ve taşaronlardan aranır.

2) Merkezleri Türkiyede olmayan vapur kumpanya ve acantalarile beynelmilel nakliyat kumpanyaları ve acantaları ve transit vapur acantalarının vergileri, bunların Türkiyede yapmış oldukları muameleler dolayısıyla yolcu ve eşya nakliyatı için bir ay zarfında aldıkları mebalîğden,

İşgal ettikleri binaların gayrisafi varidatları
vergiye matrah ittihaz edilenler

MADDE 9 — Yedinci ve sekizinci maddede sayılan şirket ve müesseselerle ticarî ve sınaî teşebbüsat erbabı haricinde kalan mukim erbabı ticaret ve sanat ve hırfete ait vergi matrahı, bu mükelleflerin işgal ettikleri mağaza, dükkân yazıhane, idarehane gibi mahallerin gayrisafi iradıdır (Depo ve ardiyeler iradın hesabında da dahildir).

Kıymet esasına göre vergiye tâbi gayrimenkuller için, vergiye matrah ittihaz olunan kıymetlerin yüzde onu irat addedilerek, bu iratlar kazanç vergisine matrah ittihaz edilir.

Bir mahallin bir kısmını ticaret ve sanat mahalli ittihaz edenler için, yukarıki fıkralarda yazılı iratlardan bu kısma isabet edecek miktarı vergiye matrah ittihaz olunur. Bu tefrik muamelesi, mahallinin bina iratları vergisi tadilât komisyonları tarafından ifa olunur.

İratları veya kıymetleri bulunmayan mahaller için kazanç vergisine matrah ittihaz edilecek miktarlar, kezaik tadilât komisyonları tarafından emsallerine göre tayin olunur.

Tefrik veya yeniden tayin suretile bulunacak iratlara vukubulacak itirazlar, 55 inci maddede yazılı itiraz komisyonunca tetkik ve karara rapitedilir.

İşgal ettikleri binaların gayrisafi varidatları
vergiye matrah ittihaz edilenler

MADDE 9 — Yedinci ve sekizinci maddede sayılan şirket ve müesseselerle ticarî ve sınaî teşebbüsat erbabı haricinde kalan mukim erbabı ticaret ve sanat ve hırfete ait vergi matrahı, bu mükelleflerin işgal ettikleri mağaza, dükkân yazıhane, idarehane gibi mahallerin gayrisafi iradıdır. (Depo ve ardiyeler iradın hesabında dahildir).

Kıymet esasına göre vergiye tâbi gayrimenkuller için, vergiye matrah ittihaz olunan kıymetlerin yüzde onu irat addedilerek, bu iratlar kazanç vergisine matrah ittihaz edilir.

Bir mahallin bir kısmını ticaret ve sanat mahalli ittihaz edenler için, yukarıki fıkralarda yazılı iratlardan bu kısma isabet edecek miktarı vergiye matrah ittihaz olunur. Bu tefrik muameleleri, mahallinin bina iratları vergisi tadilât komisyonları tarafından ifa olunur.

İratları veya kıymetleri bulunmayan mahaller için kazanç vergisine matrah ittihaz edilecek miktarlar, kezaik tadilât komisyonları tarafından emsallerine göre tayin olunur.

Tefrik veya yeniden tayin suretile bulunacak iratlar, 55 inci maddede yazılı itiraz komisyonunca tetkik ve karara rapitedilir.

Bu maddeye dahil olan mükelleflerden aynı dükkân veya idarehanede beyannameye tâbi teşebbüsâtı memzucen yapanlar ticaret ve muame-

müdür, memur ve müstahdemlerin ücretlerine tekabül eden miktarın ve 31 inci maddenin (A) fıkrasında yazılı masrafların tenzilinden sonra kalan bakiye üzerinden hesap olunur. Bu suretle bulunacak matrah üzerinden 21 inci maddede yazılı nisbet dairesinde hesap olunacak vergi miktarı, ertesi ayın nihayet 15 inci günü akşamına kadar bir bordro ile alâkadar varidat idaresine bildirilir.

Bu kumpanya ve acentaların müdür, memur ve müstahdemlerinin ücretine tekabül edecek miktarda hasıllattan tefrik edecekleri mebalîğ, hizmet erbabına ait hükümler dairesinde vergiye tâbi tutulur.

3) Damga pulu ve kıymetli evrak bayilerine verilen beyiyelerin kazanç vergisi, 63 üncü maddede mucibince tediye sırasında hesap ve tevkif olunur.

İşgal ettikleri binaların gayrisafi varidatları vergiye matrah ittihaz edilenler

MADDE 9 — Yedinci ve sekizinci maddede sayılan şirket ve müesseselerle ticarî ve sınaî teşebbüsât erbabı haricinde kalan mukim erbabı ticaret ve sanat ve hırfete ait vergi matrahı, bu mükelleflerin işgal ettikleri mağaza, dükkân, yazıhane, idarehane gibi mahallerin gayrisafi iradıdır. (Depo ve ardiyeler iradın hesabında da dahildir).

Kıymet esasına göre vergiye tâbi gayrimenkuller için, vergiye matrah ittihaz olunan kıymetlerin yüzde onu irat addedilerek, bu iratlar kazanç vergisine matrah ittihaz edilir.

Bir mahallin bir kısmını ticaret ve sanat mahalli ittihaz edenler için, yukarıki fıkralarda yazılı iratlardan bu kısma isabet edecek miktarı vergiye matrah ittihaz olunur. Bu tefrik muameleleri, mahallinin bina iratları vergisi tadilât komisyonları tarafından ifa olunur.

İratları veya kıymetleri bulunmayan mahaller için kazanç vergisine matrah ittihaz edilecek miktarlar, kezalik tadilât komisyonları tarafından emsallerine göre tayin olunur.

Tefrik veya yeniden tayin suretile bulunacak iratlar 53 üncü maddede yazılı itiraz komisyonunca tetkik ve karara raptedir.

Yukarıki fıkralar mucibince tayin ve tefrik edilmiş olan gayrisafi iratlar, bina vergisi kanunu mucibince binanın gayrisafi iradı tadil edi-

İşgal ettikleri binaların gayrisafi iratları vergilerine matrah ittihaz edilenler

MADDE 10 — 8 inci ve 9 uncu maddelerde yazılı şirket ve müesseselerle fertler haricinde kalan mukim ticaret ve sanat ve meslek ve hırfet erbabına ait vergiler, bu mükelleflerin işgal ettikleri mağaza, dükkân, yazıhane, idarehane gibi mahallerin 1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince bulunacak gayrisafi iratları üzerinden hesap olunur. (Aynı şehrin belediye hududu dahilindeki mağaza ve depo gayrisafi iradın hesabında dahildir).

Gerek 8 inci maddenin 1 numaralı bendinde yazılı gayrisafi iratların hesabında ve gerek bu madde hükümlerinin tatbikinde kazanç vergisine esas ittihaz edilecek gayrisafi iratlar, işgal edilen mahallerin her sene kânunusani ayının birinci gününde kayıtlı olan ve 1837 numaralı kanun mucibince bina vergisine esas teşkil eden gayrisafi iratlardır. Bu gayrisafi iratlar da, hına vergisi kanunu mucibince, malî sene bidayetinden itibaren bina vergisine matrah ittihaz olunacak gayrisafi iratlara nazaran bir fark hâsıl olursa bu fark, ikinci taksitte bu kanunun hükümleri dairesinde nazarı itibare alınarak vergi tenzil veya zam ile tahsil olunur.

Bir binanın yalnız bir kısmını kazanç vergisine tâbi teşebbüse hasredenler için, o mahallin tamamma ait gayrisafi iratlardan bu kısma isabet edecek miktarı, 1837 numaralı bina vergisi

lerinin me'umu üzerinden umumî hükümler dairesinde beyannameye tâbi tutulurlar.

MADDE 10 — Aynı mahalde, kazanç vergisinden muaf eşya satılacak olursa bu kısım eşyanın satıldığı mahalle isabet eden irat miktarı 9 uncu maddede yazılı hükümler dairesinde tefrik ve tenzil olunur.

Fasıl : 3

Serbest mesai erbabı

Mukim olanlar

MADDE 11 — Bu zümreye dahil olan mükelleflerden mukim olanlar, yazıhane, idarehane, ve muayenehanelerinin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbidirler. Gayrisafi iradın tayini 9 un-

MADDE 10 — Aynı mahalde, kazanç vergisinden muaf eşya satılacak olursa bu kısım eşyanın satıldığı mahalle isabet eden irat miktarı 9 uncu maddede yazılı hükümler dairesinde tefrik ve tenzil olunur.

Fasıl : 3

Serbest mesai erbabı

Mukim olanlar

MADDE 11 — Serbest mesai erbabından mukim olan mükellefler yazıhane, idarehane, ve muayenehanelerinin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbidirler. Gayrisafi iradın tayini 9 uncu

lineeye kadar kazanç vergisi tarihinde esas tutulur.

Bu maddeye dahil olan mükelleflerden aynı dükkân veya idarehanede beyannameye tâbi teşebbüsâtı memzucen yapanlar ticaret ve muamelelerinin mecmuu üzerinden umumî hükümler dairesinde beyannameye tâbi tutulurlar.

MADDE 10 — İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan ticaret erbabı, aynı mahalde kazanç vergisinden muaf veya satacak olurlarsa bu satışları için gayrisafi iratlarından tenzilât yapılmaz.

Fasıl : 3

Gayriticarî meslekler ve teşebbüsler erbabı

MADDE 11 — Gayriticarî meslekler erbabından mukim olan mükellefler yazıhane, idarehane ve muayenehanelerinin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbidirler. Gayrisafi iradın tayini

kanunu mucibince tefrik ve esas ittihaz olunur. Bu tefrik muamelesi, mahallinin bina vergisi tadilât komisyonları tarafından ifa olunur.

Bir dükkân müteaddit kısımlara ayrılarak her kısım muhtelif şahıslar tarafından vergi mevzuuna dahil teşebbüslere hasredilecek olursa her kısmın gayrisafi iradı yukarıki fıkra mucibince tefrik olunur.

Şu kadar ki muvakkat bir zaman için vitrin veya camekân kiraya vermek gibi teşebbüsler dolayısıyla o dükkâna ait gayrisafi irattan tefrik muamelesi yapılmaz.

Kıymet esasına göre vergiye tâbi gayrimenkuller için vergiye matrah ittihaz olunan kıymetlerin yüzde onu irat addedilerek bu iratlar kazanç vergisine matrah ittihaz olunur. İratları veya kıymetleri bulunmayan veya kesbi katiyet etmeyen mahaller için, kazanç vergisine matrah ittihaz edilecek gayrisafi iratlar, kezalik bina vergisi tadilât komisyonlarınca, usulüne tevfi kan tayin edilir.

Tefrik veya yeniden tayin olunacak iratlar 53 üncü madde mucibince tetkik ve karara bağlanırlar.

Yukarıdaki fıkralar mucibince tayin ve tefrik edilmiş olan gayrisafi iratlar 1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince binanın gayrisafi iradı tadil edilinceye kadar kazanç vergisi tarihinde esas tutulur.

Bu maddeye dahil olan mükelleflerden aynı dükkân veya idarehanede beyannameye tâbi teşebbüsâtı memzucen yapanlar, ticaret ve muamelelerinin mecmuu üzerinden umumî hükümler dairesinde beyannameye tâbi tutulurlar.

MADDE 11 — İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan ticaret erbabı, aynı mahalde kazanç vergisinden muaf eşya satacak olursa bu satışları için gayrisafi iratlarından tenzilât yapılmaz.

Fasıl : 3

Ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabı

Mukim olanlar

MADDE 12 — Ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabından mukim olan mükellefler, yazıhane, idarehane ve muayenehanelerinin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbidirler. Gay-

cu maddede yazılı eškâl dairesinde cereyan eder.

Serbest mesai erbabından, gerek kendi hanelerinde, gerek müstakillen muayenehane ve idarehanelerinde icrayı sanat eden serbest meslek müntesiplerinden doktorlar, avukatlar, mühendisler, mimarlar, alelûmum müşavirler ve mütehasıslar icrayı muamele ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden tâbi tutulacakları vergiye ilâveten, buldukları şehirlere ve sınıflarına göre bu kanuna merbut cetvel mucibince başkaca maktu vergi vermekle de mükelleftirler. Serbest meslek erbabının sınıfları, buldukları şehirlerde meslekî teşekküller varsa onlar tarafından, bu gibi teşekküller yoksa, belediyelerce tayin olunur.

maddede yazılı eškâl dairesinde cereyan eder.

Serbest mesai erbabından, gerek kendi hanelerinde, gerek müstakillen muayenehane ve idarehanelerinde icrayı sanat eden serbest meslek müntesiplerinden doktorlar, avukatlar, mühendisler, mimarlar, alelûmum müşavirler ve mütehasıslar icrayı muamele ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden tâbi tutulacakları vergiye ilâveten buldukları şehirlerde ve sınıflarına göre bu kanuna merbut cetvel mucibince başkaca maktu vergi vermekle de mükelleftirler. Serbest meslek erbabının sınıfları, buldukları şehirlerde meslekî teşekküller varsa onlar tarafından, bu gibi teşekküller yoksa, belediyelerce tayin olunur.

9 uncu maddede yazılı eşkâl dairesinde cereyan eder.

Gayriticarî meslekler erbabından, gerek kendi hanelerinde, gerek müstakillen muayenehane ve idarehanelerinde icrayı sanat eden serbest meslek müntesiplerinden doktorlar, avukatlar, mühendisler, mimarlar, alelûmum müşavirler ve mütehassıslar icrayı muamele ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden tâbi tutulacakları vergiye ilâveten, buldukları şehirlere ve sınıflarına göre bu kanuna merbut cetvel mucibince başkaca maktu vergi vermekle de mükelleftirler. Serbest meslek erbabının sınıfları, buldukları şehirlerde meslekî teşekküller varsa onlar tarafından, bu gibi teşekküller yoksa, belediyelere tayin olunur. (Meslekî teşekküller, bu teşekküllerde mukayyet bulunmayan veya kanunen kaydedilmeleri mümkün olmayan mümasil serbest meslekler erbabı hakkında da hüküm vermeğe salâhiyettardır).

Müşterek faaliyetlerde her şerik sınıfına göre ayrı ayrı maktu vergi ile mükelleftir.

risafi irat, 20 inci maddede serbest meslekler erbabına ait olan hüküm mahfuz kalmak şartile, 10 uncu maddede yazılı usul ve eşkâl dairesinde tayin olunur. Serbest meslekler erbabından beyanname vermeyi tercih edenler, 33 üncü maddenin A fıkrası mucibince defter tutar ve beyanname verirler.

Ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabından, gerek kendi hanelerinde, gerek müstakillen muayenehane ve idarehanelerinde icrayı sanat eden serbest meslek müntesiplerinden doktorlar, dış tabipleri, avukatlar, mühendisler, mimarlar, alelûmum müşavirler ve mütehassıslar icrayı muamele ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden tâbi tutulacakları vergiye ilâveten buldukları şehirlere ve sınıflarına göre bu kanuna merbut 1, 2 numaralı cetveller mucibince başkaca maktu vergi vermekle de mükelleftirler. Beyanname vermeyi tercih edenler, maktu vergi vermezler.

Serbest meslek erbabının sınıfları buldukları şehirlerde meslekî teşekküller varsa onlar tarafından, bu gibi teşekküller yoksa belediye heyetlerince tayin olunur.

(Meslekî teşekküller, bu teşekküllerde mukayyet bulunmayan veya kanunen kaydedilmeleri mümkün olmayan mümasil serbest meslekler erbabı hakkında da hüküm vermeğe salâhiyettardır).

Müşterek faaliyetlerde her şerik sınıfına göre ayrı ayrı maktu vergi ile mükelleftir.

Muayenehane ve yazıhanesi olmaksızın icrayı sanat eden doktorlar ve avukatlar ve dava vekillerine ait vergi 14 üncü maddede yazılı komisyon tarafından diplomalı seyyar mükellefler gibi tayin olunacak gündelik gayrisafi kazançları üzerinden hesap olunur. Bu kabil mükelleflerden, bu kanuna merbut cetveller mucibince başkaca maktu vergi alınmaz. Devlet, vilâyet hususî idareleri, belediyeler, muhtar müesseseler, millî bankalar, sermayenin en az nısfı Devlete ait müesseseler, menafii umumiyeye hâdim cemiyetler ve imtiyazlı şirketler hukukî ve fennî istişareler, vekâlet akitleri ve bu mahiyetteki muamelâta serbest meslekler erbabının istihkaklarına ait vergi, hizmet erbabına ait hükümler dairesinde ve 63 üncü madde mucibince kendilerine tediyat sırasında hesap ve tevkif olunur.

Beynelmilel şöhreti haiz artistlerin ve sanatkârların ve temsil heyetlerinin, Türkiye dahilinde

Sayyar olanlar

MADDE 12 — Seyyar bir halde icrayı muamele eden veya mükellefiyeti seyyarlar gibi tayin edilecek mükelleflerden :

A) Denizlerde, nehir ve göllerde vapur ve haemi istiabisi 300 tonilâtodan ziyade gemiler hariç olmak üzere mal sahibi veya ceir sıfatile her nevi nakil ve cer vasıtası işletenler ile, karada her nevi nakil ve cer vesaiti işletenler,

B) Seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellâllar, kabzımallar, madrabazlar,

On üçüncü madde mucibince takdir ve tayin olunacak gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbidirler.

C) Yukarıki fıkraların haricinde kalan seyyar satıcılar ve serbest işçiler buldukları şehir ve kasabalara göre 13 üncü madde mucibince tayin olunacak miktarda maktu vergiye tâbi tutulurlar.

Sayyar olanlar

MADDE 12 — Serbest mesai erbabından seyyar bir halde icrayı muamele eden veya mükellefiyeti seyyarlar gibi tayin edilecek mükelleflerden :

A) Denizlerde, nehir ve göllerde vapur ve haemi istiabisi 300 tonilâtodan ziyade gemiler hariç olmak üzere mal sahibi veya müstecir, sıfatile her nevi nakil ve cer vasıtası işletenler ile, karada her nevi nakil ve cer vesaiti işletenler ile,

B) Seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellâllar, kabzımallar, madrabazlar,

On üçüncü madde mucibince takdir ve tayin olunacak gündelik gayrisafi kazançlar üzerinden vergiye tâbidirler.

Şu kadar ki: İstanbul balıkhanesinde icrayı faaliyet eden kabzımalların vergisi balıkhaneye bunlara yapılan tediye üzerinden hesap ve taholunur.

C) Yukarıki fıkraların haricinde kalan seyyar satıcılar ve serbest işçiler buldukları şehir ve kasabalara göre 13 üncü madde mucibince tayin olunacak miktarda maktu vergiye tâbi tutulurlar.

MADDE 13 — 12 inci maddenin (A) fıkrasında yazılı mükelleflerden, limana mensup vesaiti nakliye ve bu vesaitte müstahdem cedlerin gayrisafi gündelik kazançlarının tayininde mikyas tayin edilmek üzere mahallinin en büyük mal memuruna veya tevkil edeceği zatın riyaseti altında, mahallin en büyük liman memurile meslekî teşekküller varsa bu teşekküller tarafından, olmadı takdirde ticaret odalarının, ticaret odası

MADDE 13 — 12 nci maddenin (A) fıkrasında yazılı mükelleflerden, limana mensup vesaiti nakliye ve bu vesaitte müstahdem gayrisafi gündelik kazançlarının tayininde mikyas tayin edilmek üzere mahallinin en büyük mal memuruna veya tevkil edeceği zatın riyaseti altında, mahallinin en büyük liman memurile meslekî teşekküller varsa bu teşekküller tarafından, olmadı takdirde, ticaret odası olmayan yerlerde

Seyyar olanlar

MADDE 12 — Gayriticarî meslek ve teşebbüsler erbabından seyyar bir halde icrayı muamele eden veya mükellefiyeti seyyarlar gibi tayin edilecek mükelleflerden:

A) Denizlerde, nehir ve göllerde (vapur ve istiabi hacmi 300 tonilâtodan ziyade gemiler hariç olmak üzere) mal sahibi veya müstecir sıfatile her nevi nakil ve cer vasıtası işletenler ile, karada her nevi nakil ve cer vesaiti işletenler,

B) Seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellâllar, kabzımallar, madrabazlar,

On üçüncü madde mucibince takdir ve tayin olunacak gündelik gayrisafi kazançlar üzerinden vergiye tâbidirler.

Şu kadar ki; İstanbul balıkhanesinde icrayı faaliyet eden kabzımalların vergisi balıkhaneece bunlara yapılan tediyat üzerinden hesap ve tarholunur.

C) Yukarıki fıkraların haricinde kalan sair seyyar mükellefler buldukları şehir ve kasabalara göre 13 üncü madde mucibince tayin olunacak miktarda maktu vergiye tâbi tutulurlar.

MADDE 13 — 12 nei maddenin (A) fıkrasında yazılı mükelleflerden, limana mensup vesaiti nakliye sahiplerinin ve bu vesaitte müstahdem ecirlerin gayrisafi gündelik kazançlarının tayininde mikyas tutulmak üzere mahallinin en büyük mal memuruna veya tevkil edeceği zatın riyaseti altında, mahallinin en büyük liman memurule meslekî teşekküller varsa bu teşekküller tarafından, olmadığı tak-

de muvakkat bir zaman için verecekleri müsamere, temsil ve oyunlar için duhuliye bileti istimalleri mecburidir. Bu mükelleflerin kazanç vergileri, bilet bedelleri üzerinden hesap olunur.

Seyyar olanlar

MADDE 13 — Ticarî olmayan meslekler ve teşebbüsler erbabından seyyar bir halde icrayı muamele eden veya mükellefiyeti seyyarlar gibi tayin edilecek mükelleflerden:

A) Denizlerde, nehir ve göllerde (vapur ve istiap hacmi üç yüz tonilâtodan ziyade gemiler hariç olmak üzere) ve karada mal sahibi veya müstecir sıfatile her nevi nakil ve cer vasıtası işletenler,

B) Sayyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellâllar, kabzımallar, (Mukim olanlar ticarethanelerinin gayrisafi iradına göre muamele görür) madrabazlar 14 üncü madde mucibince takdir ve tayin olunacak gündelik gayrisafi kazançlar üzerinden vergiye tâbidirler.

Şu kadar ki, İstanbul balıkhanesinde icrayı faaliyet eden kabzımalların vergisi balıkhaneece bunlara yapılan tediyat üzerinden hesap ve tarholunur.

C) (3) üncü maddeye dahil olan teşebbüsat erbabı ile idarehane ve yazıhane sahibi olmaksızın ikrazatçılıkla iştigal eyleyenler ve dükkân veya mağaza işgal etmeksizin kaldırım üzerinde veya köşelerde tulumba ve sair vesaitle gaz, benzin gibi müsteil mayiat satanlar (14) üncü madde mucibince tayin olunacak gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbidirler.

D) Yukarıdaki fıkraların haricinde kalan seyyar mükellefler ve (8) inci maddenin (1) inci fıkrası haricinde kalan tuğla, kiremit, mozaik ve karosman imalâthane ve harmanları (14) üncü madde mucibince tayin olunacak miktarda maktu vergiye tâbi tutulurlar.

MADDE 14 — (13) üncü maddenin (A) fıkrasında yazılı mükelleflerden limana mensup vesaiti nakliye sahiplerinin ve bu vesaitte müstahdem ecirlerin gündelik gayrisafi kazançlarının tayininde mikyas tutulmak üzere mahallinin en büyük malmemuruna veya tevkil edeceği zatın riyaseti altında, mahallinin en büyük liman memurule meslekî teşekküller varsa bu teşekküller tarafından, olmadığı takdirde, ticaret odala-

olmayan yerlerde belediyelere kendi azaları arasından veya hariçten intihap edilecek iki azadan mürekkep komisyon marifetile nevilerine ve derecelerine veya şubei ihtisaslarına göre her sene kânunusani iptidasında gayrisafi kazanç cetveleri tanzim olunur.

12 nei maddenin (A) kısmında yazılı kara nakliyat vesaitile nehir ve göllerdeki nakliyat vesaiti ve bu vesaitteki müstahdem ecirlerin ve 12 nei maddenin (B) kısmında yazılı mükelleflerin günlük gayrisafi kazançları ve maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergi miktarları, kezaîlik her sene kânunusani iptidasında mahallinin en büyük mal memurunun riyaseti altında birisi, mevcut ise meslekî teşekküller tarafından bulunmadığı takdirde her ikisi ticaret odası tarafından müntehap olarak üç zatten müteşekkil komisyon marifetile takdir olunur. Ticaret odası bulunmayan yerlerde iki aza belediyelere intihap edilir.

Komisyonlar, günlük gayrisafi kazanem takdirinde: Deniz ve kara vesaitinin nevilerine, senelik faaliyet günlerine ve sahalarına göre,

Deniz vesaiti nakliyesinde:

- A) Bir liman dahilî,
- B) Bir limanın muhtelif iskeleleri arasında,
- C) Muhtelif limanlar arasında,

Kara vesaiti nakliyesinde:

- A) Bir şehir veya kasabanın belediye hududu dahilinde,
- B) Vilâyet hududu dahilinde,
- C) Muhtelif vilâyetler hudutları arasında,

Faaliyette buldukları nazarı itibare alınarak her neve üç derece üzerinden gayrisafi günlük kazanç takdir ederler.

Deniz ve kara vesaiti nakliyesinde istihdam edilenler için de: Diplomalı ve dilomasız olmalarına ve şubei ihtisaslarına göre üç derece itibarile ve 12 nei maddenin (B) fıkrasında yazılı olanlar için meslek ve nevi iştigallerine ve her nevi meslekî iştigal için üçer derece itibarile günlük safi kazanç takdir olunur.

Maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergileri de yukarıki fıkrada yazılı komisyonlar tarafından, nevi iştigal ve derece tayin edilmeksizin maktuan tesbit olunur.

Komisyonlar tarafından yukarıda yazılı esaslar dairesinde takdir ve tesbit edilecek gayrisafi günlük kazançlar ve maktu miktara ait cetveller, her sene şubat ayı gayesine kadar mahallinin en büyük mal memuruna tevdi edilmek mecburidir.

belediyelere kendi azaları arasında veya hariçten intihap edilecek ehliyet ve ihtisası olan iki azadan mürekkep komisyon marifetile nevilerine ve derecelerine veya şubei ihtisaslarına göre her sene kânunusani iptidasından gayrisafi kazanç cetvelleri tanzim olunur.

12 nei maddenin (A) fıkrasında yazılı kara nakliyat vasıtasile nehir ve göllerdeki nakliyat vesaiti ve bu vesaitteki müstahdem ecirlerin ve 12 nei maddenin (B) kısmında yazılı mükelleflerin günlük gayrisafi kazançları ve maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergi miktarları, kezaîlik her sene kânunusani iptidasından mahallinin en büyük mal memurunun riyaseti altında birisi, mevcut ise meslekî teşekküller tarafından bulunmadığı takdirde her ikisi ticaret odası tarafından müntehap ve ehliyet ve ihtisası olan üç zattan müteşekkil komisyon marifetile takdir olunur. Ticaret odası bulunmayan yerlerde iki aza belediyelere intihap edilir.

Komisyonlar, günlük gayrisafi kazanem takdirinde: deniz ve kara vesaitinin nevilerine, senelik faaliyet günlerine ve sahalarına göre;

Deniz vesaiti nakliyesinde:

- A) Bir liman dahilî (en çok faaliyetli olan sahâ),
- B) Bir limanın muhtelif iskeleleri arasında,
- C) Muhtelif limanlar arasında,

Kara vesaiti nakliyesinde:

- A) Bir şehir veya kasabanın belediye hududu dahilinde,
- B) Vilâyet hududu dahilinde,
- C) Muhtelif vilâyetler hudutları arasında,

Faaliyette buldukları nazarı itibare alınarak her neve üç derece üzerinden gayrisafi günlük kazanç takdir ederler.

Deniz ve kara vesaiti nakliyesinde istihdam edilenler için; diplomalı ve diplomatsız olanlarına ve şubei ihtisaslarına göre üç derece itibarile ve 12 nei maddenin (B) fıkrasında yazılı olanlar için meslek ve nevi iştigallerine ve her nevi meslekî iştigal için üçer derece itibarile günlük safi kazanç takdir olunur.

Maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergileri de yukarıki fıkralarda yazılı komisyonlar tarafından, nevi iştigal ve derece tayin edilmeksizin maktuan tesbit olunur.

Komisyonlar tarafından yukarıda yazılı esaslar dairesinde takdir ve tesbit edilecek gayrisafi günlük kazançlar ve maktu miktara ait cetveller,

dirde, ticaret odalarınca, ticaret odası olmayan yerlerde belediyelerce kendi azaları arasında veya hariçten intihap edilecek ehliyet ve ihtisası olan iki azadan mürekkep komisyon marifetile nevelerine veya şubei ihtisaslarına göre her sene kânunusani iptidasında gayrisafi kazanç cetveleri tanzim olunur.

12 nci maddenin (A) fıkrasında yazılı kara nakliyat vasıtasile nehir ve göllerdeki nakil vesaiti ve bu vesaitte müstahdem ecirlerden ve 12 nci maddenin (B) kısmında yazılı mükelleflerin günlük gayrisafi kazançları ve maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergi miktarları, kezalik her sene kânunusani iptidasında mahallinin en büyük mal memurunun veya tevkil edeceği zatin riyaseti altında birisi, mevcut ise meslekî teşekküller tarafından ve bu teşekküller bulunmadığı takdirde her ikisi ticaret odası tarafından müntehap ve ehliyet ve ihtisası olan üç zattan müteşekkil komisyon marifetile takdir olunur. Ticaret odası bulunmayan yerlerde iki aza belediyelerce intihap edilir.

Komisyonlar, günlük gayrisafi kazancın takdirinde: Deniz veya kara vesaitinin nevelerine, senelik faaliyet günlerine ve sahalarına göre;

Deniz vesaiti nakliyesi:

A) Bir liman dahilinde (en çok faaliyette olan saha),

B) Bir limanın muhtelif iskeleleri arasında,

C) Muhtelif limanlar arasında,

Kara vesaiti nakliyesi:

A) Bir şehir veya kasabanın belediye hududu dahilinde en çok faaliyette olan saha,

B) Bir şehir veya kasabanın hududu dahilinde az faaliyette olan saha,

C) Vilâyet hududu dahilinde,

D) Muhtelif vilâyetler hudutları arasında,

Faaliyette buldukları nazarı itibare alınarak her nevi üç derece üzerinden gayrisafi günlük kazanç takdir edilir.

Deniz ve kara vesaiti nakliyesinde istihdam edilenler için:

Diplomalı ve diplomasız olanlarına ve şubei istihdamlarına göre üç derece itibarile ve 12 nci maddenin (B) fıkrasında yazılı olanlar için meslek ve nevi iştigallerine ve her nevi meslekî işgal için üçer derece itibarile günlük gayrisafi kazanç takdir olunur.

Maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergileri de yukarıki fıkralarda yazılı komis-

yonlarınca, ticaret odası olmayan yerlerde belediyelerce kendi azaları arasından veya hariçten intihap edilecek ehliyet ve ihtisası olan iki azadan mürekkep komisyon marifetile nevelerine ve derecelerine veya şubei ihtisaslarına göre her sene kânunusani iptidasında gayrisafi kazanç cetveleri tanzim olunur.

(13) üncü maddenin (A) fıkrasında yazılı kara nakliyat vasıtaları ile nehir ve göllerdeki nakil vesaiti ve bu vesaitte müstahdem ecirlerin ve (12) nci maddenin (B) ve (C) fıkralarında yazılı mükelleflerin günlük gayrisafi kazançları ve (D) fıkrasında yazılı maktu vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin vergi miktarları, kezalik her sene kânunusani iptidasında mahallin en büyük malmemuruna veya tevkil edeceği zatin riyaseti altında birisi, mevcut ise meslekî teşekküller tarafından ve bu teşekküller bulunmadığı takdirde her ikisi ticaret odası tarafından müntehap ve ehliyet ve ihtisası olan üç zattan müteşekkil komisyon marifetile takdir olunur. Ticaret odası olmayan yerlerde iki aza belediyelerce intihap edilir. Komisyonlar, günlük gayrisafi kazancın takdirinde, deniz veya kara vesaitinin nevelerine, senelik faaliyet günlerine ve sahalarına göre;

Deniz vesaiti nakliyesinin:

A) Bir ilman dahilinde (en çok faaliyeti olan saha),

B) Bir limanın muhtelif iskeleleri arasında,

C) Muhtelif limanlar arasında.

Kara vesaiti nakliyesinin:

A) Bir şehir veya kasabanın en çok faaliyeti olan sahasında,

B) Bir şehir veya kasabanın daha az faaliyeti olan sahası ve banliyöleri,

C) Vilâyet hududu dahilinde,

D) Muhtelif vilâyetler hudutları arasında.

Faaliyette buldukları nazarı itibare alınarak, her nevi üç derece üzerinden gayrisafi günlük kazanç takdir eder.

Deniz ve kara vesaiti nakliyesinde istihdam edilenler için:

Diplomalı ve diplomasız olmalarına ve şubei ihtisaslarına göre üç derece itibarile ve (13) üncü maddenin (B) fıkrasında yazılı olanlar için meslek ve nevi iştigallerine ve her nevi meslekî iştigal için üçer derece itibarile günlük gayrisafi kazanç takdir olunur.

(12) nci maddede yazılı muayenehane ve yazıhane sahibi olmaksızın sanat ve meslek icra

Muayyen müddet zarfında günlük gayrisafi kazanç miktarları tesbit ve tebliğ edilmeyen yerlerde varidat tahakkuk memuru tarafından bu miktarlar mahallinin en büyük malmemurunun murafakatile tayin ve tarhiyat iera edilir.

Fasıl : 4

Hizmet erbabının kazançları

MADDE 14 -- Altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve on birinci maddelerde mevzu bahis hakiki ve hükmî şahıslar, istihdam ettikleri her sınıf memur ve müstahdem ve işçilere anonim şirketlerde idare meclisi reisi ve azasına ve eshamlı komandit şirketlerde murakabe meclisi erkânına her ne nam ile olursa olsun bir ay zarfında verdikleri mebalîği ve mevcut ise ücret mahiyetinde bulunan ayniyatı ve bunlardan kesilmiş olan vergi miktarını mübeyyin esami üzerine tanzim edilmiş ve altı, müessesenin salâhiyettar şahsiyeti tarafından imzalanmış bir bordroyu ertesi ayın nihayet yirminci günü akşamına kadar mensup oldukları varidat tahakkuk idaresine tevdi ederler.

Eenebi parasile vaki tediye günü fiatı veya ayniyat tediye gününün rayicine göre kıymetlendirilerek bordroya dercolunur.

Bir defada en az yüz bin liralık inşaat ve taah-

her sene şubat ayı gayesine kadar mahallinin en büyük malmemuruna tevdi edilmek mecburidir.

Yukarıki fıkrada yazılı komisyonların teşkil ve faaliyete geçmesi tahakkuk memuru tarafından tahriren talep edilir. On beş gün içinde komisyonlar teşekkül etmez veya faaliyete geçmezse deniz işlerinde liman reisleri, ve kara işlerinde belediye reisleriyle birlikte tahakkuk memurları tarafından gündelik gayrisafi kazançlar tayin ve ona göre tarhiyat iera olunur.

Fasıl : 4

Hizmet erbabının kazançları

MADDE 14 — Altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve on birinci maddelerde mevzu bahis hakiki ve hükmî şahıslar, istihdam ettikleri her sınıf memur ve müstahdem ve işçilere anonim şirketlerde idare meclisi reis ve azasına ve alelümum murakıplara her ne nam ile olursa olsun bir ay zarfında verdikleri mebalîği ve mevcut ise ücret mahiyetinde bulunan ayniyatı ve bunlardan kesilmiş olan vergi miktarını mübeyyin esami üzerine tanzim ve müessesenin salâhiyettar şahsiyeti tarafından imzalanmış bir bordroyu ertesi ayın nihayet yirminci günü akşamına kadar mensup oldukları varidat tahakkuk idaresine tevdi ederler.

Eenebi parasile vaki tediye günü fiatı ve ayniyat gününün rayicine göre kıymetlendirilerek bordroya dercolunur.

Bir defada en az yüz bin liralık inşaat ve taahhüdatta bulunanlarla muayyen mevsimler-

yonlar tarafından, nevi işigal ve derece tayin edilmeksizin maktuan tesbit olunur.

Komisyonlar tarafından yukarıda yazılı esaslar dairesinde takdir ve tesbit edilecek gayrisafi günlük kazançlar ve vakfi miktara ait cetvellerin her sene şubat ayı gayesine kadar mahallinin en büyük mal memuruna tevdi mecburidir.

Yukarıki fıkrada yazılı komisyonların teşkili ve faaliyete geçmesi tahakkuk memuru tarafından tahriren talep edilir. 15 gün içinde komisyonlar teşekkül etmez veya faaliyete geçmezse deniz işlerinde liman reisleri, ve kara işlerinde belediye reisleri ile birlikte tahakkuk memurları tarafından gündelik gayrisafi kazançlar tayin ve ona göre tarhiyat icra olunur.

Fasıl : 4

Hizmet erbabının kazançları

MADDE 14 — Altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve on birinci maddelerde mevzu bahis hakiki ve hükmî şahıslar, istihdam ettikleri her sınıf müdür, memur, müstahdem ve işçilere ve murakıplara her ne nam ile olursa olsun bir ay zarfında verdikleri mebalîğ ve mevcut ise ücret mahiyetinde bulunan ayniyatı ve meclisi idare ve murakabe meclisi reis ve azasına verilen ücreti huzurları bunlardan kesilmiş olan vergi miktarını mübeyyin esami üzerine tanzim edilmiş ve müessesenin salâhiyettar şahsiyeti tarafından imzalanmış bir bordroyu ertesi ayın nihayet yirminci günü akşamına kadar mensup oldukları varidat tahakkuk idaresine tevdi ederler.

Ecnebi parasile vaki tekiyat, tekiye gününün fiatına ve ayniyat gününün rayicine göre kıymetlendirilerek bordroya dercolunur.

Bir defada en az yüz bin liralık inşaat ve ta-

eden doktorlar, avukatlar ve dava vekilleri için keza işigalleri nevine ve sanat ve mesleklerine göre üçer derece üzerinden gündelik gayrisafi kazanç takdir olunur.

(13) üncü maddenin (C) fıkrasında yazılı ikrazatçıların gündelik gayrisafi kazançları, bunların umumî muameleleri nazarı dikkate ve tetkika alınarak her mükellef için ayrı ayrı tayin edilir.

(13) üncü maddenin (D) fıkrasına dahil mükelleflerin vergileri, derece tayin edilmeksizin nevi işigale göre maktuan tesbit olunur.

Komisyonlar tarafından yukarıda yazılı esaslar dairesinde takdir ve tesbit edilecek gayrisafi günlük kazançlara ve maktu miktara ait cetvellerin her sene şubat ayı gayesine kadar vilâyetlerde varidat müdürlerine, kazalarda mahallinin en büyük malmemuruna tevdi lâzımdır.

Yukarıki fıkrada yazılı komisyonların teşkili ve faaliyete geçmesi vilâyetlerde varidat müdürleri, kazalarda mahallinin en büyük malmemuru tarafından tahriren talep edilir. On beş gün içinde komisyonlar teşekkül etmez veya faaliyete geçmezse veya vazifesini noksan yapmış olursa deniz işlerinde liman reisleri ve kara işleriyle sair işlerde belediye reisleri ile birlikte varidat memurları tarafından gündelik gayrisafi kazançlar tayin ve ona göre tarhiyat icra olunur.

Fasıl : 4

Hizmet erbabının kazançları

MADDE 15 — (16) ncı maddenin (3) üncü fıkrasında yazılı olanlar hariç olmak üzere (7) nei, (8) inci, (9) uncu, (10) uncu ve (12) nei maddelerde mevzu bahis hakiki ve hükmî şahıslar, istihdam ettikleri her sınıf müdür, memur, müstahdem ve işçilere ve murakıplara her ne nam ile olursa olsun bir ay zarfında verdikleri mebalîği ve mevcut ise ücret mahiyetinde bulunan ayniyatı ve meclisi idare ve murakabe meclisi reis ve azasına verilen ücreti huzurları ve bunlardan kesilmiş olan vergi miktarını mübeyyin esami üzerine tanzim edilmiş ve müessesenin salâhiyettar şahsiyeti tarafından imzalanmış bir bordroyu ertesi ayın nihayet yirminci günü akşamına kadar mensup oldukları varidat idaresine tevdi ederler.

Ecnebi parasile vaki tekiyat, tekiye gününün fiatına ve ayniyat günü rayicine göre kıymetlendirilerek bordroya dercolunur.

hüdatta bulunanlarla muayyen mevsimlerde fazla işçi istihdam eden müesseseler, bidayeten Maliye vekâletinin müsaadesi alınmak şartile, yalnız tediye ve işçi yekûnunu muhtevi bordro verebilirler. Bu gibi müesseselere esami üzerine tanzim edilmiş ve istihkak sahiplerinin imza veya mühürlerini havi tediye bordroları, alâkadar memurlar tarafından talep vukuunda ibraz edilmek mecburidir.

Velev bir defaya mahsus da olsa, icra ettikleri sanat dolayısıyla artistlere tediye olunan mebalîğ ve buna ait vergi miktarları, çalıştıkları müessesenin müstahdemin bordrolarında gösterilmek mecburidir.

Ecnebi memlekette bulunan bir müesseseye merbut olup, Türkiyede çalışan hizmet erbabının istihkakları, nezdinde gösterdikleri müessese tarafından aylık bordrolara ithal olunur. Bu kabîl şahıslara vaki tediye Türkiyede diğer bir müessese tarafından icra edilmekte ise nezdine gönderilen müessese, keyfiyeti mensup olduğu varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirmeğe mecburdur.

Vergileri on üçüncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazanç üzerinden tayin kılınmış veya maktuiyete raptedilmiş olan sanatkârlar ve işçiler müstahdemin meyanma girecek olurlarsa ruhsat tezkereleri ve vergilerinin tediye edildiğine dair makbuzlar görülmek ve gösterilmek şartile taksit müddetlerinin hitamma kadar bordrolara ithal edilmez. Tediye makbuzu ibraz etmeyenlerin ücretleri ve bu ücretlerden tevkif olunan vergi miktarlarının bordrolarda gösterilmesi mecburidir.

de fazla işçi istihdam eden müesseseler, bidayeten Maliye vekâletinin müsaadesi alınmak şartile, yalnız tediye ve işçi yekûnunu muhtevi bordro verebilirler. Bu gibi müesseselere esami üzerine tanzim edilmiş ve istihkak sahiplerinin imza veya mühürlerini havi tediye bordroları, alâkadar memurlar tarafından talep vukuunda ibraz edilmek mecburidir.

Velev bir defaya mahsus da olsa, icra ettikleri sanat dolayısıyla artistlere, şarkı söyleyenlere ve çalgı çalanlara tediye olunan mebalîğ ve buna ait vergi miktarı çalıştıkları müessesenin müstahdemin bordrolarında gösterilmek mecburidir.

Ecnebi memlekette bulunan bir müesseseye merbut olup, Türkiyede çalışan hizmet erbabının istihkakları nezdine gönderildikleri müessese tarafından aylık bordrolara ithal olunur. Bu kabîl şahıslara vaki tediye Türkiyede diğer bir müessese tarafından icra edilmekte ise nezdine gönderilen müessese, keyfiyeti mensup olduğu varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirmeğe mecburdur. ,

Vergileri on üçüncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazanç üzerinden tayin kılınmış veya maktuiyete raptedilmiş olan sanatkârlar ve işçiler müstahdemin meyanma girecek olurlarsa ruhsat tezkereleri ve vergilerinin tediye edildiğine dair makbuzlar görülmek ve gösterilmek şartile taksit müddetlerinin hitamma kadar bordrolara ithal edilmez. Tediye makbuzu ibraz etmeyenlerin ücretleri ve ücretlerden tevkif olunan vergi miktarlarının bordrolarda gösterilmesi mecburidir.

ahhüdatta bulunanlarla muayyen mevsimlerde fazla işçi istihdam eden müesseseler, bidayeten Maliye vekâletinin müsaadesi alınmak şartile, yalnız tediye ve işçi yekûnunu muhtevi bordro verebilirler. Bu gibi müesseselerce esami üzerine tanzim edilmiş ve istihkak sahiplerinin imza veya mühürlerini havi tediye bordroları, alâkadar memurlar tarafından talep vukuunda ibraz edilmek mecburidir.

Velev bir defaya mahsus ta olsa, icra ettikleri sanat dolayısıyla artistlere, şarkı söyleyenlere ve çalgı çalanlara tediye olunan mebalîğ ve buna ait vergi miktarları, çalıştıkları müessesenin müstahdemin bordrolarında gösterilmek mecburidir.

Enebi bir memlekette bulunan bir müesseseye merbut olup, Türkiyede çalışan hizmet erbabının istihkakları, nezdine gönderildikleri müessese tarafından aylık bordrolara ithal olunur. Bu kabîl şahıslara vaki tediye, Türkiyede diğer bir müessese tarafından icra edilmekte ise nezdine gönderilen müessese, keyfiyeti mansup olduğu varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirmeğe mecburdur.

Vergileri on üçüncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazanç üzerinden tayin kılınmış veya maktuiyete raptedilmiş olan sanatkarlar ve işçiler müstahdemin meyanına girecek olurlarsa ruhsat tezkereleri ve vergilerinin tediye edildiğine dair makbuzlar görülmek ve gösterilmek şartile taksit müddetlerinin hitamına kadar bordrolara ithal edilmez. Tediye makbuzu ibraz etmeyenlerin ücretleri ve bu ücretlerden tevki olunan vergi miktarlarının bordrolarda gösterilmesi mecburidir.

Umuru nafra taahhüdâtında bulunanlarla muayyen mevsimlerde fazla işçi istihdam eden ibraat müesseseleri, yalnız tediye olunan meblâğ yekûnile, işçi ve amele adedini muhtevi bordro verilebilir. Bu gibi müesseselerde, esami üzerine tanzim edilmiş ve istihkak sahiplerinin imza veya mühürlerini havi tediye bordroları, alâkadar maliye memurları tarafından talep vukuunda ibraz edilmek mecburidir.

Umuru nafra taahhüdâtında bulunanlar nezdinde, taahhüt veya inşaatın devamı müddetince murakabe vazifesile mükellef ve mahallî defterdara merbut ücretli bir veya müteaddit murakıp Maliye vekâletince tayin olunur.

Velev bir defaya mahsus ta olsa, icra ettikleri sanat dolayısıyla artistlerin kazançları ve buna ait vergi miktarları, çalıştıkları müessesenin (hususî meskenler hariç) müstahdemin bordrolarında gösterilmesi mecburidir. Bunların gündelik kazançları nüfusu yirmi bine kadar olan şehirlerde iki liradan; nüfusu yirmi binden yukarı elli bine kadar olan şehirlerde üç liradan; ve bu miktardan fazla nüfusu olan şehirlerde umumiyetle dört liradan aşağı olamaz; şarkı söyleyenlerin ve çalgı çalanların gündelik kazançları bunların buldukları şehirlerin nüfusuna göre artistler için tayin olunan miktarların en az üçte biridir. Bunların aldıkları mebalîğin daha az olduğu iddiası mesmû değildir.

Ticaret ve sanat müesseseleri tarafından, bir defaya da munhasır olsa, hakemlik, müsavirlik, mütevassıtlık gibi hizmetler dolayısıyla her kime olursa olsun verilen mebalîğ, bu müesseselerin müstahdemin bordrolarında gösterilir ve o suretle vergiye tâbi tutulur.

Enebi memlekette bulunan bir müesseseye merbut olup Türkiyede çalışan hizmet erbabının istihkakları, nezdine gönderildikleri müessese tarafından aylık bordrolara ithal olunur. Bu kabîl şahıslara vaki tediye, Türkiyede diğer bir müessese tarafından icra edilmekte ise nezdine gönderilen müessese keyfiyeti mensup olduğu varidat idaresine tahriren bildirmeğe mecburdur.

Türkiyede bulunan bir müesseseye mensup olup daimî surette eenebi memlekette çalışan memur ve müstahdemlerden çalıştığı eenebi memlekette vergiye tâbi tutulduğu ispat edilmek şartile Türkiyede bunlardan ayrıca vergi aranılmaz.

Vergileri (14) üçüncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazanç üzerinden tayin kılınmış

MADDE 15 — Bu kanunun 6, 7, 8, 9, 11 ve 16 nci maddelerinde yazılı olanlar haricinde kalan umumî ve hususî müesseselerle, cemiyetlerden ve kulüplerden, kilise, manastır, hahamhane gibi dinî teşekküllerden her ne nam ile olursa olsun hizmet mukabilinde para alanlar için de 14 üncü madde mucibince aylık bordro verilmesi mecburidir. Bu bordrolar, müessese ve teşekküllerin idaresini deruhde eden şahıslar tarafından tanzim olunur.

MADDE 16 — Umumî hususî, mülhak bütçelerle idare edilen daire ve müesseselerle köy sandıklarından, ticaret ve sanayi odalarile borsalardan fikrî ve bedenî hizmet mukabilinde maaş, ücret, tahsisat, hakkı huzur, tazminat, yevmiye, ikramiye, ihbariye alan memur ve müstahdemlerle

MADDE 15 — Bu kanunun 6, 7, 8, 9, 11 ve 16 nci maddelerinde yazılı olanlar haricinde kalan umumî ve hususî müesseselerle, cemiyetlerden ve kulüplerden, kilise, manastır, hahamhane gibi dinî teşekküllerden her ne nam ile olursa olsun hizmet mukabilinde para alanlar için de 14 üncü madde mucibince aylık bordro verilmesi mecburidir. § Bu bordrolar, müessese ve teşekküllerin idaresini deruhde eden şahıslar tarafından tanzim olunur.

MADDE 16 — Umumî, hususî mülhak bütçelerle idare edilen ve müesseselerle köy sandıklarından ticaret ve sanayi odalarile borsalardan fikrî ve bedenî hizmet mukabilinde maaş, ücret, tahsisat, hakkı huzur tazminat, yevmiye, ikramiye, ihbariye alan memur ve müstahdemlerle

veya maktuiyete raptedilmiş olan seyyar mükelleflerle bunlar gibi mükellef tutulanlar, her hangi bir müessesenin kadrosuna dahil sanatkâr ve işçiler veya müstahdemler meyanına dahil olurlarsa 69 uncu maddede zikrolunan vergi karnelerinde vergilerinin tediye olunduğu görülmek ve gösterilmek şartile hizmete girdikleri tarihin müsadif olduğu taksit müddetinin hitamına kadar bordrolara kaydedilmekle beraber kendilerinden vergi tevkif edilmez. Bu müddetin hitamında, diğer hizmet erbabı gibi muameleye tâbi tutulurlar. Bu kabîl mükellefler, vergi karnelerini ibraz etmedikleri takdirde vergileri kendilerine tediye sırasında, alelûsul tevkif olunur.

Vergi karnesi almış olan seyyar mükellefler, her hangi bir müessesenin kadrosuna dahil olmaksızın o müessesede muvakkat ve arızî işlerde çalışacak olurlarsa, vergi karneleri ve vergilerini taksit zamanlarında muntazaman ödedikleri o müessese tarafından görülmek ve keyfiyet hizmet erbabına ait bordrolarda gösterilmek şartile kendilerinden tediye sırasında tevkifat yapılmaz.

MADDE 15 — Bu kanunun 6, 7, 8, 9, 11 ve 16 ncı maddelerinde yazılı olanlar haricinde kalan umumî ve hususî müesseselerle, cemiyetlerden, kulüplerden ve kilise, manastır, hahamhane gibi dinî teşekküllerden her ne nam ile olursa olsun hizmet mukabili para alanlar için de 14 üncü madde mucibince aylık bordro verilmesi mecburidir.

Bu bordrolar, müessese ve teşekküllerin idaresini deruhde eden şahıslar tarafından tanzim olunur.

MADDE 16 — Umumî, hususî, mülhak bütçelerle ve belediye bütçeleriyle idare edilen daire ve müesseselerle köy sandıklarından ticaret ve sanayi odalarile borsalardan fikrî ve bedenî hizmet mukabilinde maaş, ücret, tahsisat, hakkı huzur, tazminat, yevmiye, ikramiye, ihbariye alan

MADDE 16 — Bu kanunun (7, 8, 9 ve 12) inci maddelerinde yazılı olanlar haricinde kalan umumî ve hususî müesseselerle, cemiyetlerden her ne unvan ile olursa olsun hizmet mukabili para alanlar için de (15) inci madde mucibince aylık bordro verilmesi mecburidir.

Bu bordrolar, müessese ve teşekküllerin idaresini deruhde eden şahıslar tarafından tanzim ve imza olunur.

Bina vergisi kanunu mucibince senelik gayrisafi iradı beş yüz lirayı geçmeyen mahallerde icrayi ticaret ve sanat eden helvacı, kasap, kömürücü, sebzeçi, bakkal, tenekeçi, berber gibi küçük ticaret ve sanat ve hırfet erbabı tarafından bordro verilmesi mecburî olmayıp bunlar kullandığı müstahdemlerin isimlerini vergi idaresine bildirirler. Bu kabîl yerlerde istihdam olunan şahısların vergileri (13) üncü maddenin (D) fıkrası mucibince maktuan tayin edilir ve vergileri (vergi karnelerinde) gösterilir.

MADDE 17 — Umumî, hususî, mülhak bütçelerden ve belediye bütçeleriyle idare edilen daire ve müesseselerden ve köy sandıklarile mümasil teşekküllerden ve ticaret ve sanayi odalarından ve borsalardan fikrî ve bedenî hizmet mukabilinde maaş, ücret, tahsisat, hakkı huzur, tazminat, yev-

erbabı istihkak için aylık vergi bordroları tanzimi icap etmez.

MADDE 17 — Hizmet erbabına ait aylık bordroların, hizmet erbabının, hizmet ettikleri mahallin mensup olduğu varidat tahakkuk idaresine verilmesi mecburidir.

Üçüncü kısım

Verginin nisbeti

MADDE 18 — Birinci maddenin (A) zümresine dahil mükelleflerden merkezleri Türkiyede bulunan anonim, komandit, limitet, kooperatif şirketlerde vergi nisbeti, safi kârın heyeti mecmuasına tâbi olmayıp, esas mukaveleleri ve blâncoları mucibince her hisseye isabet ve tevzii takarrür eden miktarın yüzde on biridir.

Merkezleri eenebi memleketlerde bulunan bu nevi şirketlerin Türkiyedeki şubelerile, Türkiyede yerleşmiş addedilen eenebi müesseselerin vergi nisbeti, bu şube ve müesseselerin Türkiyede temin edilen safi kârları mecmununun yüzde on biridir.

MADDE 19 — Birinci maddenin (A) zümresine dahil olup 44 üncü maddede mezkûr olmayanlarla, blâncı kâr ve zarar hesabının müfredatlı cetvelini raptetmek suretile beyannameye tâbi tutulan mükelleflerin vergi nisbeti şöyledir:

Vergiye tâbi tutulacak kazancın 5001 liraya kadar olan kısmından % 12,

Vergiye tâbi tutulacak kazancın 5001 liradan 10 001 liraya kadar olan kısmından % 15,

Vergiye tâbi tutulacak kazancın 10 001 liradan 20 001 liraya kadar olan kısmından % 20,

Vergiye tâbi tutulacak kazancın 20 001 liradan 50 001 liraya kadar olan kısmından % 25,

Vergiye tâbi tutulacak kazancın 50 001 liradan fazlası için % 30.

erbabı istihkak için aylık vergi bordroları tanzimi icap etmez.

MADDE 17 — Hizmet erbabına ait aylık bordrolar bunların hizmet ettikleri mahallin mensup olduğu varidat tahakkuk idaresine verilir.

Üçüncü kısım

Verginin nisbeti

MADDE 18 — Birinci maddenin (A) zümresine dahil mükelleflerden merkezleri Türkiyede bulunan anonim, komandit, limitet, kooperatif şirketlerde vergi nisbeti, safi kârın heyeti mecmuasına tâbi olmayıp, esas mukaveleleri ve blâncoları mucibince her hisseye isabet ve tevzii takarrür eden miktarın yüzde on biridir.

Merkezleri eenebi memleketlerde bulunan bu nevi şirketlerin Türkiyedeki şubelerile, Türkiyede yerleşmiş addedilen eenebi müesseselerin vergi nisbeti, bu şube ve müesseselerin Türkiyede temin edilen safi kârları mecmununun yüzde on biridir.

MADDE 19 — Birinci maddenin (A) zümresine dahil olup on sekizinci maddede mezkûr olmayanlarla, blâncı ve kârı zarar hesabının müfredatlı cetvelini raptetmek şartile beyannameye tâbi tutulan veya 45 inci madde mucibince bu suretle beyannameye tâbi tutulmağı tercih eden mükelleflerin vergi nisbeti şöyledir:

Vergiye tâbi tutulacağı kazancı, sicilli ticarettte müseccel sermayesinin yüzde onuna kadar olanlardan % 12;

Vergiye tâbi tutulacak kazancı, sicilli ticarettte müseccel sermayesinin % 20 sine kadar olanlardan % 15,

Vergiye tâbi tutulacak kazancı sicilli ticarettte müseccel sermayesinin % 30 una kadar olanlardan % 20;

Vergiye tâbi tutulacak kazancı, sicilli ticarettte müseccel sermayesinin % 50 sine kadar olanlardan % 25;

memur ve müstahdemlerle erbabı istihkak için aylık vergi bordroları tanzimi icap etmez.

MADDE 17 — Hizmet erbabına ait aylık bordrolar, bunların hizmet ettikleri mahallin mensup olduğu varidat tahakkuk idaresine verilir.

Üçüncü kısım

Verginin nisbeti

MADDE 18 — Birinci maddenin (A) Zümresine dahil mükelleflerden merkezleri Türkiyede bulunan anonim, komandit, limitet, kooperatif şirketlerde vergi nisbeti, safi kârın heyeti mecmuasına nazaran esas mukaveleleri ve blâncoları mucibince her hisseye isabet eden miktarın yüzde on biridir.

Meclisi idare ve murakabe meclisi reis ve azaları hisseleri, her nevi müessis ve intifa hisseleri de bu hükme tâbidir.

Merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan bu nevi şirketlerin Türkiyedeki şubelerile, Türkiyede yerleşmiş addedilen ecnebi müesseselerin vergi nisbeti, bu şube ve müesseselerin Türkiyede temin edilen safi kârları meemuunun yüzde on biridir.

MADDE 19 — Birinci maddenin (A) zümresine dahil olup on sekizinci maddede mezkûr olmayanlarla, blâncı ve kârı zarar hesabının müfredatlı cetvelini rapetmek şartile beyannâmeğe tâbi tutulan ve 7 inci maddenin 2 nei fıkrasına dahil bulunan veya 45 inci madde mucibince bu suretle beyannâmeğe tâbi tutulmayı tercih eden mükelleflerin vergi nisbetleri şöyledir:

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 5001 liraya kadar olan kısmından % 12,

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 5001 liradan 10 001 liraya kadar olan kısmından % 15,

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 10 001 liradan 20 001 liraya kadar olan kısmından % 20,

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 20 001 liradan 50 001 liraya kadar olan kısmından % 25,

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 50 001 liradan fazlası için % 30.

miye, ihbariye, ikramiye alan memur ve müstahdemlerle bu kabil erbabı istihkak için, aylık bordro tanzimine ihtiyaç olmayıp bunların vergileri (63) üncü madde mucibince tediye sırasında hesap ve tevkif olunur.

MADDE 18 — Hizmet erbabına ait aylık bordrolar, bunların hizmet ettikleri daire ve müesseselerin buldukları mahallin mensup olduğu varidat idaresine verilir.

Üçüncü kısım

Verginin nisbeti

MADDE 19 — (7) nei maddenin:

(1) numaralı fıkrasında yazılı anonim şirketlerle eshamlı şirketlerde vergi nisbeti esas mukaveleleri ve blâncoları ve bu kanunun hükümleri mucibince teayyün edecek safi kârlarının (% 8) i dir.

(2) numaralı fıkrasında yazılı müessese ve teşebbüslerde vergi nisbeti bu kanun mucibince tayin edilecek safi kârları meemuunun keza (% 8) idir.

MADDE 20 — (7) nei maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılıp (19) uncu madde haricinde kalan şirketlerle yine (7) nei maddenin (3) numaralı fıkrasında yazılı müesseselerin ve (8) inci maddede yazılı mükelleflerin (mukim ikrazatçılar hariç) vergi nisbeti:

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 5 000 liraya kadar olan kısmından % 10;

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 5 001 liradan 10 000 liraya kadar olan kısmından % 12,5;

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 10 001 liradan 20 000 liraya kadar kısmından % 15;

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 20 001 liradan 50 000 liraya kadar kısmından % 20;

Vergiye tâbi tutulacak kazanım 50 000 liradan fazlasından % 25 tir.

63 üncü madde mucibince vergileri tediye sırasında tevkif olunacak serbest meslekler erbabına veya mümāsili vaziyette bulunanlara ait ver-

Vergiye tâbi tutulacak kazanç, sicilli ticarette müseccel sermayesinin % yüzü ceya daha fazla olanlardan % 30 nisbetinde vergi alınır.

Kazanç miktarı sermayeye nisbet haddinin vasatısında bulunanlar vasattan aşağı olan nisbette vasatın fevkine çıkanlar, üzerindeki nisbete tâbi tutulur.

Bu maddede yazılı nisbetlerin tatbiki için mükelleflerin sermayelerini sicilli ticarete tescil ettirmiş bulunmaları meşruttur.

7 nci maddede beyannameye tabiiyetleri zikredilmiş olupta blânço ve kâruzarar hesabını rap-tetmek suretile beyannameye tâbi tutulanlardan, sermayeleri henüz tescil edilmemiş bulunanlar, bu tescil muamelesinin icrasını takip edecek ticarî seneye kadar, işgal ettikleri binaların gayrisafi varidatları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükellefler gibi muamele görürler.

MADDE 20 — 8 inci maddenin bir numaralı fıkrasında yazılı mükellefler için vergi nisbeti, tediye olunan mebalîğin yüzde ikisidir.

8 inci maddenin 2 numaralı fıkrasındaki mükellefler için vergi nisbeti safi kârın % 11 idir.

MADDE 21 — 9 ve 11 inci maddeler mucibince işgal ettikleri gayrimenkulâtın gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerden:

A) Kayıkhaneye, ahır, arabalık, garaj, depo, ardiye, açık veya kapalı kömür ve odun depoları işletenlerle çanak, çömlek, tuğla, kiremit satanlar, munhasıran pişiricilikle meşgul fırınlar, köylerdeki su ve yel değirmenleri iratlarının yüzde yirmisidir.

B) Kasaplar, perakende satış yapan bakkallar, sebzeçiler, meyveçiler, oduncu ve kömürcü, attar, kahveci, aşçı, tenekeci, camcı, nalbant, kolacı, kalaycı, tamirci, çiçekçi, balıkçı, müskirat bayileri, çarşı hammalları, arzuhalçılar, alâti ziraîye amilleri ve satıcıları bina iratlarının % 25 i,

C) Çanak, çömlek, tuğla, kiremit yapanlar, mozayik ve karosman ve mümasili imalâthanelerle taşçılar, keresteciler, köy ve kasaba hanları, deniz hamamları, banyolar, içerilerinde alkollü içki satmayan pastahaneler, içkisiz ve çalgısız lokantalar, terzi, fırıncı, çilingir, doğramacı, demirci, bakırcı, heykeltraş, ressam, ilâncı, ta-

MADDE 20 — Sekizinci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler için vergi nisbeti, tediye olunan mebalîğin yüzde ikisidir.

Sekizinci maddenin (2) numaralı fıkrasındaki mükellefler için vergi nisbeti, aldıkları mebalîğin % 5 idir.

MADDE 21 — 9 ve 11 inci maddeler mucibince işgal ettikleri gayrimenkulâtın gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerden:

A) Kayıkhaneye, ahır, arabalık, garaj, depo, ardiye, açık veya kapalı kömür ve odun depoları işletenlerle çanak, çömlek, tuğla, kiremit satanlar, munhasıran pişiricilikle meşgul fırınlar, köylerdeki su ve yel değirmenleri iratlarının yüzde yirmisidir.

B) Kasaplar, perakende satış yapan bakkallar, sebzeçiler, meyveçiler, oduncu ve kömürcü, attar, kahveci, aşçı, tenekeci, camcı, nalbant, kolacı, kalaycı, tamirci, çiçekçi, balıkçı, müskirat bayileri, çarşı hamalları, arzuhalçılar, alâti ziraîye amilleri ve satıcıları bina iratlarının yüzde yirmi beşi,

C) Çanak, çömlek, tuğla, kiremit yapanlar, mozayik ve karosman ve mümasili imalâthanelerle taşçılar, keresteciler, köy ve kasaba hanları, deniz hamamları, banyolar, içerilerinde alkollü içki satılmayan pastahaneler, içkisiz ve çalgısız lokantalar, terzi, fırıncı, çilingir, doğramacı, demirci, bakırcı, heykeltraş, ressam, ilâncı, ta-

MADDE 20 — İktisat encümeninin tadili ay-
nen.

MADDE 21 — 9 ve 11 inci maddeler mucibi-
nce işgal ettikleri gayrimenkulâtın gayrisafi
iratları üzerinde vergiye tâbi tutulan mükellef-
lerden :

A) Kayıkhane, ahır, arabalık, garaj, depo, ar-
diye, açık veya kapalı kömür ve odun depoları
işletenlerle çanak, çömlek, tuğla, kiremit satan-
lar, munhasıran pişiricilikle meşgul fırınlar,
hasırıcılar, mutfaklar, nalıncılar ve muafiyetler
haricinde kalan köy değirmenleri, iratlarının
yüzde yirmisi,

B) Kasaplar, perakende satış yapan bak-
kallar, sebzeçiler, meyvacılar, oduncu ve kömür-
cü, attar, kahveci, aşçı, tenekeci, camcı, nalbant,
kolaçı, kalaycı, tamirci, çiçekçi, balıkçı, müski-
rat bayileri, çarşı hamalları, arzuhalıcılar, alâti
ziraiye amilleri ve satıcıları iratlarının % 25 i,

C) Çanak, çömlek, tuğla, kiremit, yapanlar,
mozayik ve karosman ve mümasili imalâthane-
lerle taşçılar, keresteciler, köy ve kasaba hanla-
rı, deniz hamamları, banyolar, içerilerinde al-
kollü içki satmayan pastahaneler, içkisiz ve çal-
gısız lokantalar, terzi, fırınlar, çilingir, doğrama-
cı, demirci, bakırcı, heykeltraş, ressamlar, ilân-

giler de, bu maddede yazılı nisbetler üzerinden
hesap olunur.

(8) inci maddenin (2) numaralı fıkrasında
yazılı mukim ikrazatçıların vergi nisbeti, muame-
le yekûnunun (% 10) u dur.

MADDE 21 — (9) uncu maddenin (1) num-
aralı fıkrasında yazılı mükelleflerin vergi nisbeti,
tediye olunan mebalığın (% 1,5) u, (2) numaralı
fıkrasında yazılı mükelleflerin vergi nisbeti,
(% 1) i ve (3) numaralı fıkrasında yazılı mü-
kelleflerin vergi nisbeti tediye edilen beyiyenin
(% 5) i dir.

MADDE 22 — (10 ve 12) nei maddeler mucibi-
nce işgal ettikleri mahallin gayrisafi iratları
üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerden :

A) Kayıkhane, ahır, arabalık, munhasıran oto-
mobil muhafaza eden ve temizleyen garaj (tamir
ile de işgal eyleyenler hariç), depo, ardiye, açık
veya kapalı kömür depoları işletenlerle (munhası-
ran ton veya çeki üzerine satış yapan depo ve ar-
diyeler toptancı addolunup beyannameye tâbi tu-
tulurlar) çanak, çömlek, tuğla, kiremit satanlar,
munhasıran ekmek imal eden fırınlar, hasırıcılar,
mutfaklar, nalıncılar ve muafiyet haricinde kalan
köy değirmenleri, nüfusu (5 000) den aşağı olan
mahallerdeki hanlar gayrisafi iratlarının % 20 si.
(Bu fıkradaki depo ve ardiye tâbirinden, etrafı
gevrilmiş olsun olmasın bilûmum depo ve ardiye-
ler maksuttur.) Bina vergisi kanunu mucibince
gayrisafi iratları tayin edilmemiş olan yerlerde,
muvakkat (6) ncı madde mucibince bunların kira-
ları vergiye matrah ittihaz olunur.

B) Kasaplar, perakende satış yapan bakkallar,
sebzeçiler, meyvacılar, oduncu ve kömür-
cü, aktar, kahveci, aşçı, tenekeci, nalbant, kalaycı, çiçekçi,
kolaçı, balıkçı, hamamlar (banyolar hariç)

belâcılar, kitap nâşirleri, çinkoğraf, hakkâk saatçi, mühürücü, hattat, muakkipler, takibi mesalih idarehaneleri, hizmetçi ve amele tedarik eden idarehane ve iş evleri ve mobilye kiralayanlar, boyacılar, ipçiler, çuvalerlar, tatlıcılar, helvacılar, iratlarının % otuzu,

D) Gerek hanelerinde gerek müstakillen muayenehanelerinde icrayı sanat eden dişçiler, dava vekilleri, mimarlar, kimyagerler, baytarlar ve bu gibi ilmî ve meslekî ihtisaslarile kazanç temin eden diğer serbest meslek erbabı, oteller, şehirdeki hanlar, pansiyonlar, içerisinde alkollü içki kullanılmayan gazinolar, kahvehaneler, çayhaneler, fotoğrafçılar, kitapçılar kuyumcular, berberler, demir ve bakır mamulâtı, satanlar, mağaza ve yazıhane sahibi emanetçiler, nakliyeciler, simsarlar, tellâllar, mevaddı müştaiile satanların iratlarının % otuz beşi,

E) Fabrika, matbaa, tamirhane, sabunhane, tabakhane, av derisi işleyenler, otomobil, kamyon ve sair vesaiti nakliye, mobilye, halı, dokuma ve sair bilûmum imalâthaneler, mekûlât ve meşrubat imalâthaneleri ve malzemei inşaiye satanlar iratlarının % kırkı,

F) Toptan ve kantariye eşyası satanlar, idarehane sahibi kabzımallar, manifaturacılar, tuhafiyeciler, kırtasiyeciler, tüccar terziler, züccaciye satanlar, hırdavatçılar, sarraflar, hazır elbiseçiler, şapkacılar, musiki alâtı satanlar, itriyatçılar, halı, kürk, mobilye ve bunlara mümasil her nevi emtia ve eşya satanlarla seyahat levazımı, esliha, gözlük, dürbin, fotoğraf, sinema, dikiş makineleri ve emsali eşya ve mevaddı satanlar, oyuncakçılar, bankerlikle iştigal etmeyen sarraflar, ikrazatçılar, alkollü içki satmayan kır bahçeleri, çalgılı lokantalar iratlarının % 45 i,

G) Gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehanelerinde icrayı sanat eden doktorlar, avukatlar, mühendisler; altın ve zikrymet mücevherat satanlar, antikaçılar iratlarının % 50 si,

H) Tiyatrolar, içkili pastahaneler, içkili lokanta ve içkili büfeler iratlarının % 75 i,

İ) Dans yerleri, meyhaneler, birahaneler, içkili, çalgılı gazinolar, sinemalar iratlarının % 90 ı,

J) Bar ve umumhaneler iratlarının % 100 ü, nisbetinde vergiye tâbi tutulurlar.

Bu madde mucibince vergiye tâbi olupta nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar mahallî ticaret odalarının mütaleası alınarak mümasili ticaret ve sanat ve hırfete kıyasen teklif edilirler. Ticaret

belâcılar, kitap nâşirleri, çinkoğraf, hakkâk, saatçi, mühürücü, hattat, muakkipler, takibi mesalih idarehaneleri, hizmetçi ve amele tedarik eden idarehane ve iş evleri ve mobilya kiralayanlar, boyacılar, ipçiler, çuvalerlar, tatlıcılar, helvacılar idaratlarının % 30 u,

D) Gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehanelerinde icrayı sanat eden işçiler, dava vekilleri, mimarlar, kimyagerler, baytarlar ve bu gibi ilmî ve meslekî ihtisaslarile kazanç temin eden diğer serbest meslek erbabı, oteller, şehirdeki hanlar, pasiyonlar içerisinde alkollü içki kullanılmayan gazinolar, kahvehaneler, çayhaneler, fotoğrafçılar, kitapçılar, kuyumcular, berberler, demir ve bakır mamulâtı satanlar mağaza ve yazıhane sahibi emanetçiler, nakliyeciler, simsarlar, tellâllar, mevaddı müştaiile satanların iratlarının % 35 i,

E) Fabrika, matbaa, tamirhane, sabunhane, tabakhane, av derisi işleyenler, otomobil, kamyon ve sair vesaiti nakliye, mobilya, halı, dokuma ve sair bilûmum imalâthaneler, mekûlât ve meşrubat imalâthaneleri ve malzemei inşaiye satanlar iratlarının % 40 ı,

F) Toptan ve kantariye eşyası satanlar, idarehane sahibi kabzımallar, manifaturacılar, tuhafiyeciler, kırtasiyeciler, tüccar terziler, züccaciye satanlar, hırdavatçılar, hazır elbiseçiler, şapkacılar, musiki alâtı satanlar, itriyatçılar, halı, kürk, mobilya ve bunlara mümasil her nevi emtia ve eşya satanlarla seyahat levazımı, esliha, gözlük, dürbin, fotoğraf, sinema, dikiş makineleri ve emsali eşya ve mevaddı satanlar, oyuncakçılar, bangerlikle iştigal etmeyen sarraflar, ikrazatçılar, alkollü içki satmayan kır bahçeleri, çalgılı lokantalar iratlarının % 45 i,

G) Gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehanelerinde icrayı sanat eden doktorlar, avukatlar, mühendisler, altın ve zikiymet mücevherat satanlar, antikaçılar, iratlarının %50 si,

H) Tiyatrolar, içkili pastaneler ve içkili lokanta ve içkili büfeler iratlarının % 75 şı,

İ) Dans yerleri, meyhaneler, birahaneler, içkili, çalgılı gazinolar, sinemalar iratlarının % 90 nı,

J) Bar ve umumhaneler iratlarının % 100 zü, nisbetinde vergiye tâbi tutulurlar.

Bu madde mucibince vergiye tâbi olup nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar mahallî ticaret odalarının mütaleası alınarak mümasili ticaret ve

çılar, tabelâcılar, kitap naşirleri, çinkoğraf hâkkâk, saatçi, mühürçü, hattat, muakkipler, takibi mesalih idarehaneleri, hizmetçi ve amele tedarik eden idarehane ve iş evleri ve mobilye kiralyanlar, boyacılar, ipçiler, çuvalcılar, tatlıcılar, helvacılar iratlarının % 30 u,

D) Gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehanelerinde icrayı sanat eden dişçiler, dava vekilleri, mimarlar, kimyagerler, baytarlar ve bu gibi ilmî ve meslekî ihtisaslarile kazanç temin eden diğer serbest meslek erbabı, oteller, şehirdeki hanlar, pansiyonlar, içerisinde alkollü içki kullanmayan gazinolar, kahvehaneler, çayhaneler, fotoğrafçılar, kitapçılar, kuyumcular, berberler, demir ve bakır mamulâtı satanlar, mağaza ve yazıhane sahibi emanetçiler, nakliyeciler, simsarlar, tellâllar ve yedinci madde haricinde kalan komusyoncular, mevaddı müştaile satanların iratlarının % 35 i,

E) Fabrika, matbaa, tamirhane, sabunhane, tabakhane, av derisi işleyenler, otomobil, kamyon ve sair vesaiti nakliye, mobilya, halı, dokuma, meşrubat ve mekûlât imalâthanelerile sair bilûmum imalâthaneler ve levazımı inşaiye satanlar iratlarının % 40 ı,

F) Toptan ve kantariye eşyası satanlar, idarehane sahibi kabzmallar, manifaturacılar, tuhafiyeciler, kırtasiyeciler, tüccar terziler, zücakiye satanlar, hırdavatçılar, hazır elbiseçiler, şapkacılar, musiki alâtı satanlar, ritriyatçılar, halı, kürk, mobilye ve bunlara mümasil her nevi emtia ve eşya satanlarla seyahat levazımı, esliha, gözlük, dürbin, fotoğraf, sinema, dikiş makineleri ve emsali eşya ve mevaddı satanlar, oyuncaklar, alkollü içki satmayan kır bahçeleri, çalgılı lokantalar, iratlarının % 45 i,

G) Gerek hanelerinde, gerek müstakillen muayenehanelerinde icrayı sanat eden doktorlar, avukatlar, mühendisler, alelûmum müşavirler ve mütehassıslar, altın ve zikrymet mücevherat satanlar, antikacılar ve yedinci madde haricinde kalan sarraflar iratlarının % 50 si,

H) Tiyatrolar, içkili pastahaneler ve içkili lokanta ve içkili büfeler iratlarının % 75 i,

I) Dans yerleri, meyhaneler birahaneler, içkili çalgılı gazinolar, sinemalar iratlarının % 90 ı,

J) Bar ve umumhaneler iratlarının % 100 ü, nisbetinde vergiye tâbi tutulurlar.

Bu madde mucibince vergiye tâbi olup nevi

arzuhalerlar, alâtı ziraiye âmilleri ve tamircileri, halı imalâthaneleri, çanak, çömlek imal edenler, gayrisafi iratlarının % 25 i,

C) Taşçılar (memreciler dahil), keresteciler, nüfusu 5 000 den fazla olan mahallerdeki adi hanlar, deniz hamamları, banyolar, plâjlar, içerilerinde alkallü içki satılmayan pastahaneler, içkisiz ve çalgısız lokantalar, terziler, francılar, pasta, simit ve emsalini imal eden fırıncılar, çilingir, doğramacı, camcı, demirei, bakırer heykeltraş ve ressamlar, ilâncılar, tabelâcılar, kitap naşirleri ve kitapçılar, çinkoğraf, hakkâk, saatçi, mühürçü, hattat, hizmetçi ve amele tedarik eden idarehane ve yazıhaneler, mobilya kiralyanlar, boyacılar, çuvalcılar, tatlıcılar, helvacılar gayrisafi iratlarının % 30 u,

D) Gerek hanelerinde ve gerek muayenehanelerinde icrayı sanat eden dişçiler, dava vekilleri, takibi mesalih idarehaneleri, kimyagerler, baytarlar ve bu gibi ilmî ve meslekî ihtisaslarile kazanç temin eden diğer serbest meslek erbabı («G» fıkrasındaki hariç olarak), oteller, kasaba ve şehirlerdeki pansiyonlar, içerisinde alkollü içki kullanılmayan gazinolar, kahvehaneler, çayhaneler fotoğrafçılar, berberler, demir ve bakır mamulâtı satanlar, mağaza ve yazıhane sahibi emanetçiler, nakliyeciler, simsarlar, tellâllar ve 7 nei madde haricinde kalan komusyoncular, mevaddı müştaile satanlar, gayrisafi iratlarının % 35 i,

E) Fabrika, matbaa, tamirhane, sabunhane, tabakhane, av derisi işleyenler, otomobil, kamyon ve sair vesaiti nakliye, mobilya, dokuma ve örme, meşrubat ve mekûlât imalâthanelerile sair bilûmum imalâthaneler, gayrisafi iratlarının % 40 ı,

F) 8 inci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı toptanlar hariç olmak üzere kantariye ve diğer eşyayı aynı zamanda toptan ve perakende satanlar, idarehane sahibi kabzmallar, manifaturacılar, tuhafiyeciler, kuyumcular, kırtasiyeciler, inşaat levazımı satanlar, tüccar terziler, zücakiye satanlar, hırdavatçılar (nalburlar dahil), hazır elbiseçiler, şapkacılar, musiki aleti satanlar, ritriyatçılar, halı, kürk, mobilya ve bunlara mümasil her nevi emtia ve eşya satanlarla seyahat ve spor levazımı, esliha, gözlük, dürbin, fotoğraf, sinema, dikiş makineleri ve emsali eşya ve mevaddı satanlar, oyuncakçılar, içerilerinde alkollü içki satmayan kır bahçeleri,

odası olmayan yerlerde bu mütalea belediyelerden alınır.

Aynı mahalde muhtelif vergi nisbetlerine tâbi muamele ve faaliyette bulunduğu takdirde asıl faaliyet ve muamele hangi nisbete tâbi ise vergi o nisbet üzerinden alınır.

sanat ve hırfete kıyasen teklif edilirler. Ticaret odası olmayan yerlerde bu mütalea belediyelerden alınır.

Aynı mahalde muhtelif vergi nisbetlerine tâbi muamele ve faaliyette bulunduğu takdirde asıl faaliyet ve muamele hangi nisbete tâbi ise vergi o nisbet üzerinden alınır.

ve nisbeti tasrih olunmayanlar mahalli ticaret odalarının mütaleası alınarak mümasili ticaret ve sanat ve hırfete kıyasen teklif edilirler. Ticaret odası olmayan yerlerde bu mütalea belediyelerden alınır.

Aynı mahalde muhtelif vergi nisbetlerine tâbi muamele ve faaliyette bulunduğu takdirde asıl faaliyet ve muamele hangi nisbete tâbi ise vergi o nisbet üzerinden alınır.

çalgılı lokantalar, gayrisafi iratlarının % 45 i,

G) Gerek hanelerinde gerek muayenehanelerinde veya dükkânlarında sanat ve meslek icra eden doktorlar, eczacılar, avukatlar, mimarlar, mühendisler (teahhüde bağlı olmayan işleri dolayısıyla), alelûmum müşavirler ve mütehassıslar, altın ve zikıymet mücevherat tacirleri, antikacılar ve 8 inci madde haricinde kalan sarraflar gayrisafi iratlarının % 50 si,

H) Tiyatrolar ve munhasıran umumî hıfzı-sıhhaya ve ziraate müteallik filimleri gösteren sinemalar gayrisafi iratlarının % 60 ı,

(Bu fıkraya dahil sinemaların evsafını tayin etmek Sıhhiye ve Ziraat vekâletlerine aittir).

I) İçkili pastahaneler, içkili lokanta ve büfeler gayrisafi iratlarının % 75 i,

(Yemek zamanlarında müşterilerine munhasıran şarap veren lokantalar, içkisiz lokanta ad-dolunur).

J) Sinemalar gayrisafi iratlarının % 85 i,

K) Dans yerleri, içkili, çalgılı gazinolar, birahaneler, meyhaneler gayrisafi iratlarının % 90 ı,

L) Barlar ve umumhaneler gayrisafi iratlarının % 100 ü,

Nisbetinde vergiye tâbi tutulurlar.

Bu madde mucibince vergiye tâbi olup nevi ve nisbeti tasrih olunmayanlar mahalli ticaret odalarının mütaleası alınarak mümasili ticaret ve sanat ve hizmete kıyasen teklif edilirler. Ticaret odası olmayan yerlerde bu mütalea belediyelerden alınır.

Yukarıda (D) ve (G) fıkralarında yazılı serbest meslekler erbabından, evinin bir katını veya müfrez bir kısmını muayenehane veya idarehane ittihaz ederler de, ikamete ait olan binanın veya apartman dairesinin gayrisafi iradının üçte biri, bu mükelleflerin vergilerinin hesabında gayrisafi irat olarak kabul olunur.

Nüfusu (50 000) ve daha aşağı olan şehir ve kasabalarda yeniden muayenehane açan doktor ve diş tabiplerinden işe başladıkları tarihi takip eden taksit mebdendinden itibaren tesis devresi ad-dedilen birinci sene için verginin tamamı (maktu vergi de dahil) ve ikinci sene için nısfı alınmaz.

Aynı mahalde bir veya müteaddit şahıslar tarafından muhtelif vergi nisbetlerine tâbi satış ve muamelede bulunduğu takdirde, bunların tefriki kabilse kendi nisbetleri üzerinden, değilse,

MADDE 22 — Serbest meslekler erbabından 7 inci maddenin 2 inci fıkrası mucibince beyanname vermediği tercih edenlerin vergi nisbeti, safi kazançlarının % 15 idir.

MADDE 23 — Serbest mesai erbabından gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi tutulacak seyyar mükelleflerden :

12 inci maddenin (A, B) fıkrasında yazılı olanlar gündelik gayrisafi kazançlarının on iki misli üzerinden vergiye tâbidirler.

12 inci maddenin (C) fıkrasında mevzubahs maktu vergi, üç liradan aşağı on beş liradan yukarı olamaz.

MADDE 24 — Birinci maddenin (D) fıkrasına dahil hizmet erbabının vergi nisbeti seyyanen % 5 idir.

MADDE 22 — Serbest meslekler erbabından 7 inci maddenin 2 inci fıkrası mucibince beyanname vermediği tercih edenlerin vergi nisbeti, safi kazançlarının % 15 idir.

MADDE 23 — Serbest mesai erbabından gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi tutulacak seyyar mükelleflerden :

12 inci maddenin (A, B) fıkralarında yazılı olanlar gündelik gayrisafi kazançlarının on iki misli üzerinden vergiye tâbidirler.

12 inci maddenin (B) fıkrasında yazılı İstanbul balıkhanesi kabzımallarının vergi nisbeti bunlara tevdi olunan mebaliğin % 10 udur.

Aynı maddenin (C) fıkrasında mevzubahs maktu vergi, üç liradan aşağı, on beş liradan yukarı olamaz.

MADDE 24 — Birinci maddenin (D) fıkrasına dahil hizmet erbabının vergi nisbeti seyyanen yüzde beştir.

MADDE 22 — İktisat encümeninin tadili ay-
nen

MADDE 23 — Gayriticarî meslekler ve te-
şebbüsler erbabından gündelik gayrisafi kazanç-
ları üzerinden senelik vergiye tâbi tutulacak
seyyar mükelleflerden:

12 nci maddenin (A, B) fıkralarında yazılı
olanlar gündelik gayrisafi kazançların on iki
misli üzerinden vergiye tâbidirler.

12 nci maddenin (B) fıkrasında yazılı İstan-
bul balıkhanesi kapzmallarının vergi nisbeti
bunlara tevdi olunan mebalığın % 10 udur.

Aynı maddenin (C) fıkrasında mevzu bahis
maktu vergi, üç liradan aşağı on beş liradan yu-
karı olamaz.

MADDE 24 — İktisat encümeninin tadili ay-
nen.

en yüksek nisbete tâbi olandan bir derece aşağı
nisbet üzerinden vergiye tâbi tutulur.

MADDE 23 — Ticarî olmayan meslekler ve
teşebbüsler erbabından:

I) Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden
vergiye tâbi tutulacak mükelleflerden:

A) İdarehane ve yazıhane sahibi olmaksızın
icrayı sanat ve ticaret eden doktorlar, avukatlar
ve dava vekilleri gündelik gayrisafi kazançları-
nın on beş misli üzerinden vergiye tâbidirler.

B) 12 nci maddenin son fıkrasında yazılı mü-
kelleflerin vergileri, bilet bedelinden damga res-
mi, darülaceze hissesi gibi mebalığ çıkarıldıktan
sonra kalan miktarın % 5 i dir.

C) 13 üncü maddenin (A) ve (B) fıkrala-
rında yazılı olanlar, gündelik gayrisafi kazanç-
larının on iki misli miktarında vergiye tâbidir-
ler.

D) 13 üncü maddenin (B) fıkrasına dahil
olanlardan İstanbul balıkhaneleri kapzmalların-
ın vergi nisbeti, bunlara balıkhaneye tediye olu-
nan mebalığın % 10 u dur.

E) 13 üncü maddenin (C) fıkrasında yazılı
olanların vergileri gündelik gayrisafi kazançla-
rının yirmi mistidir.

F) 13 üncü maddenin (D) fıkrasında yazılı
maktu vergi, kiremit, tuğla, mozaik, karosman ve
emsali imalâthane ve harmanlardan on liradan
aşağı ve ehi liradan yukarı ve diğer mükellefler-
de üç liradan aşağı ve on beş liradan yukarı ola-
maz.

II) Meclisi idare ve meclisi murakabe reis
ve azaları hiselerile, her nevi müessis ve intifa
hisselerinin ve müdür ve memurların temettü
hisselerinin vergisi 22 nci maddede yazılı haller
üzerinden hesap edilir.

MADDE 24 — 14 - 17 nci maddelerde yazılı
hizmet erbabının vergi nisbeti seyyanen yüzde
beştir:

Verginin tarhı

Fasıl : 1

Beyannameye tâbi olan mükellefler

Beyannamenin tanzimi

MADDE 25 — Kazanç beyannameleri, neticesi alınmış olan ticarî sene zarfındaki kazanç yekûnunu ihtiva eder. ticarî sene, kânunusani iptidasından kânunuevvel nihayetine kadar devam eden takvim senesidir.

Beyanname itasına mecbur olan mükellefler, ticarî senelerini takvim senesine ircaa mecburdurlar. Aneak ticarî senelerinin takvim senesi nihayetinde kapatılması imkânı olmadığını ispat eden mükelleflere, Maliye vekâletinin müsaadesile, ticarî sene tayin olunur.

7 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı olup işgal ettikleri mahallin gayrisafi varidatları iki bin liradan fazla olan mükelleflere beyannameye tâbi oldukları, varidat tahakkuk idaresi tarafından kânunusani ayından evvel tahriren ihbar olunur. Bu gibi mükellefler ihbarı takip eden ticarî sene için beyannameye tâbi tutulurlar.

Kazanç beyannameleri, her malî seneye tekaddüm eden mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) nihayetine kadar tanzim edilerek mükellefin mensup olduğu varidat idaresine makbuz mukabilinde verilir. Beyannamelerinin taahhütlü olarak posta ile gönderilmesi de caizdir. Bu takdirde poostaneye teslimi tarihi varidat tahakkuk idaresine teslim addolunur.

Kendilerine Maliye vekâletinin müsaadesile ticarî sene tayin edilmiş olan mükellefler beyannamelerine ticarî senelerin hitamından itibaren azamî üç ay zarfında ihzar ve alâkadar varidat idaresine vermeğe mecburdurlar.

MADDE 26 — Aynı mükellef bir bina ve mahal dahilindeki muhtelif teşebbüsâtından mütevellit kazançları için bir, muhtelif binalarda yekdiğerinden müstakil teşebbüsâtından ve bir veya muhtelif şehirlerdeki muhtelif şubelerinden dolayı ayrı ayrı beyanname tanzim ve mahalleri tahak-

Dördüncü kısım

Verginin tarhı

Fasıl : 1

Beyannameye tâbi olan mükellefler

Beyannamenin tanzimi

MADDE 25 — Kazanç beyannameleri, neticesi alınmış olan ticarî sene zarfındaki, bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulacak, kazanç yekûnunu ihtiva eder. Ticarî sene, kânunusani iptidasından kânunuevvel nihayetine kadar devam eden takvim senesidir.

Beyanname itasına mecbur olan mükellefler, ticarî senelerini takvim senesine ircaa mecburdurlar. Aneak ticarî senelerinin takvim senesi nihayetinde kapatılması imkânı olmadığını ispat eden mükelleflere, Maliye vekâletinin müsaadesile, ticarî sene tayin olunur.

7 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı olup işgal ettikleri mahallin gayrisafi varidatları iki bin liradan fazla olan mükelleflere beyannameye tâbi oldukları, varidat tahakkuk idaresi tarafından kânunusani ayından evvel tahriren ihbar olunur. Bu gibi mükellefler ihbarı takip eden ticarî sene için beyannameye tâbi tutulurlar.

Kazanç beyannameleri, her malî seneye tekaddüm eden mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) nihayetine kadar tanzim edilerek mükellefin mensup olduğu varidat idaresine makbuz mukabilinde verilir. Beyannamelerin taahhütlü olarak posta ile gönderilmesi de caizdir. Bu takdirde poostaneye teslimi tarihi varidat tahakkuk idaresine teslim addolunur.

Kendilerine Maliye vekâletinin müsaadesile ticarî sene tayin edilmiş olan mükellefler beyannamelerini, ticarî senelerinin hitamından itibaren azamî üç ay zarfında ihzar ve alâkadar varidat idaresine vermeğe mecburdurlar.

MADDE 26 — Aynı mükellef yekdiğerile memzucen idare ettiği muhtelif teşebbüsler için bir, yekdiğerinden ayrı olarak idare ettiği teşebbüsât için de ayrı ayrı beyanname vermek mecburiyetindedir.

Bir veya muhtelif şehirlerdeki muhtelif te-

Dördüncü kısım

Verginin tarhı

Fasıl : 1

Beyannameye tâbi olan mükellefler

Beyannamenin tanzimi

MADDE 25 — Kazanç beyannameleri, neticesi alınmış olan ticarî sene zarfındaki, bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulacak, kazanç yekûnunu ihtiva eder. Ticarî sene kânunusani iptidasından kânunuevvel nihayetine kadar devam eden takvim senesidir.

Beyanname itasına mecbur olan mükellefler ticarî senelerini takvim senesine ircaa mecburdurlar. Ancak ticarî senelerinin takvim senesi nihayetinde kapatılması imkânı olmadığını ispat eden mükelleflere, Maliye vekâletinin müsaadesile ticarî sene tayin olunur.

7 nei maddenin birinci fıkrasında yazılı olup işgal ettikleri mahallin gayrisafi iratları iki bin ilradan fazla olan mükelleflere beyannameye tâbi oldukları, varidat tahakkuk idaresi tarafından kânunusani ayından evvel tahriren ihbar olunur. Bu gibi mükellefler ihbarı takip eden ticarî sene için beyannameye tâbi tutulurlar.

Kazanç beyannameleri, her malî seneye takaddüm eden mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) nihayetine kadar tanzim edilerek mükellefin mensup olduğu varidat idaresine makbuz mukabilinde verilir. Beyannamelerin taahhütlü olarak posta ile gönderilmesi de caizdir. Bu takdirde postaneye teslim tarihi varidat tahakkuk idaresine teslim addolunur.

Kendilerine Maliye vekâletinin müsaadesile ticarî sene tayin edilmiş olan mükellefler beyannamelerini, ticarî senelerin hitamından itibaren azamî üç ay zarfında ihzara ve alâkadar varidat idaresine vermeğe mecburdurlar.

MADDE 26 — Aynı mükellef yekdiğerile memzucen idare ettiği muhtelif teşebbüsler için bir, yekdiğerinden ayrı olarak idare ettiği teşebbüsat için de ayrı ayrı beyanname vermek mecburiyetindedir.

Bir veya muhtelif şehirlerde bulunan şube-

Dördüncü kısım

Verginin tarhı

Fasıl : 1

Beyannameye tâbi olan mükellefler

Beyannamenin tanzimi

MADDE 25 — Kazanç beyannamelrei, neticesi alınmış olan ticarî sene zarfındaki bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulacak kazanç yekûnunu ihtiva eder. Ticarî sene kânunusani iptidasından kânunuevvel nihayetine kadar devam eden takvim senesidir.

Beyanname itasına mecbur olan mükellefler, ticarî senelerini takvim senesine ircaa mecburdurlar. Ancak işlerinin icabı, ticarî senelerini takvim senesine irca edemeyecek olan ticaret erbabını ihtiva etmek üzere Maliye vekâleti tarafından bir cetvel tanzim ve neşrolunur.

(8) inci maddenin birinci fıkrasında yazılı olup işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları mezkûr maddede tayin edilen hallerden fazla olan mükelleflere beyannameye tâbi oldukları varidat idaresince kânunuevvel ayı içinde tahriren ihbar olunur. Bu gibi mükellefler, ihbarı takip eden ticarî sene muamelâtı için beyannameye tâbi tutulurlar. Bu ihbarı alamayanlar, mahallin en büyük malmemuruna müracaat ederek beyannameye tâbi olduklarını bildirmeğe mecburdurlar. Her iki ihbarın da yapılmamış olması mükellefi müteakip ticarî sene muamelâtı için miadında beyanname vermekten kurtarmaz.

Kazanç beyannameleri, her malî seneye tekaddüm eden mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) ve ticarî seneleri Maliye vekâletince tayin edilen mükellefler için, ticarî senelerinin hitamından itibaren dördüncü ay nihayetine kadar tanzim edilerek mükellefin mensup olduğu varidat idaresine makbuz mukabilinde verilir. Beyannamelerinin taahhütlü olarak posta ile gönderilmesi de caizdir; bu takdirde postaneye teslim tarihi, varidat idaresine teslim addolunur.

MADDE 26 — Aynı mükellef yekdiğerile memzucen idare ettiği (bu kanun mucibince vergileri tediye sırasında kesilenler hariç) muhtelif teşebbüsler için bir, yekdiğerinden ayrı olarak idare ettiği teşebbüsler için de ayrı ayrı beyanname vermek mecburiyetindedir,

kuk idarelerine tevdi mecburdur. Yazhane, depo, imalâthane şube addedilmez.

Ancak şubelerinin senelik hesaplarını ve blânçolarını bir merkezde cemedan teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzim ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirdiği mahallin varidat tahakkuk idaresine verebilirler. Bu takdirde şubeler kazanç beyannamelerinin, merbut oldukları müesseselerin merkezi idaresi tarafından verileceği hakkında, bir ihbarname tanzim ve merkezlerine gönderdikleri hesapların, birer suretlerini bu ihbarnameye raptile, buldukları mahallin varidat tahakkuk idaresine miadında ve makbuz mukabilinde vermeğe mecburdurlar.

MADDE 27 — Altıncı madde ile, yedinci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, ve bu mükellefler gibi beyanname vermeğe talip olan mükellefler, kazanç beyannamelerinde isim ve ticaret unvanlarını, ticaret mahallini, ve ikametgâhını, nevi işigalini, gayrisafi kazançlar yekûnu ile bu kazançlardan aşağıdaki maddelerde tenzili kabul olunan mebalîği irae ederler. Gayrisafi kazançlar yekûnundan, tenzili caiz miktarlar çıkarıldıktan sonra kalan miktar, mükellefin vergiye tâbi kazancını ifade eder.

Bu mükellefler, beyannamelerine, ayrıca blânçolarile, kâr ve zarar hesaplarının müfredatlı cetvelini raptetmek mecburiyetindedirler.

şebbüsattan dolayı ayrı ayrı beyanname tanzim ve mahalleri tahakkuk idarelerine verilmek lâzımgelir. Yazhane, depo, imalâthane, şube addedilmez.

Ancak şubelerinin senelik hesaplarını ve blânçolarını bir merkezde cemedan teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzim ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahallin varidat tahakkuk idaresine verebilirler. Bu takdirde şubeler, kazanç beyannamelerinin, merbut oldukları müesseselerin merkezi idaresi tarafından verileceği hakkında, bir ihbarname tanzim ve merkezlerine gönderdikleri hulâsai hesabiyelerinin, bir suretlerini bu ihbarnameye raptile, buldukları mahallin varidat tahakkuk idaresine miadında ve makbuz mukabilinde vermeğe mecburdurlar.

MADDE 27 — Altıncı madde ile, yedinci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler ve bu mükellefler gibi beyanname vermeğe talip olan mükellefler, kazanç beyannamelerinde isim ve ticaret unvanlarını, ticaret mahallini ve ikametgâhını, nevi işigalini, gayrisafi kazançlar yekûnu ile bu kazançlardan aşağıdaki maddelerde tenzili kabul olunan mebalîği irae ederler. Gayrisafi kazançlar yekûnundan, tenzili caiz miktarlar çıkarıldıktan sonra kalan miktar, mükellefin vergiye tâbi kazancını ifade eder.

Bu mükellefler, beyannamelerine, ayrıca blânçolarile, nevi hesap itibarile yekûnlarını gösteren kâruzarar hesaplarını raptetmek mecburiyetindedirler.

ler için ayrı ayrı beyanname verilir. Yazıhane, depo, imalâthane, şube addedilmez.

Ancak şubelerin senelik hesaplarını ve blâncolarını bir merkezde cemedden teşebbüsat erbabı yalnız bir beyanname tanzim ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahallin varidat tahakkuk idaresine verebilirler. Bu takdirde şubeler, kazanç beyannamelerinin, merbut oldukları müesseselerin merkezi idaresi tarafından verileceği hakkında, bir ihbarname tanzim ve merkezlerine gönderdikleri hulâsai hesabiyelerinin bir suretlerini bu ihbarnameye raptile, buldukları mahallin varidat tahakkuk idaresine miadında ve makbuz mukabilinde tevdi etmeğe mecburdurlar.

**MADDE 27 — İktisat enümanının tadili ay-
nen.**

Bir veya muhtelif şehirlerde bulunan şubeler için ayrı ayrı beyanname verilir. Yazıhane, depo, imalâthane, şube addedilemez.

Şubelerinin senelik hesaplarını ve blâncolarını bir merkezde cemedden teşebbüsat erbabı, yalnız bir beyanname tanzim ile bunu muamelâtı umumiyelerinin temerküz ettirildiği mahallin varidat idaresin verebilirler. Bu takdirde şubeler, kazanç beyannamelerinin, merbut oldukları müesseselerin merkezi idaresi tarafından verileceği hakkında bir ihbarname tanzim ve merkezlerine gönderdikleri hulâsai hesabiyelerinin suretini bu ihbarnameye raptile buldukları mahallin varidat idaresine miadında ve makbuz mukabilinde tevdi etmeğe mecburdurlar. Hesaplarını merkezlerde temerküz ettiren bu kabîl şubeler 31 inci maddenin (A) fıkrasında yazılı (kazanç muamele defterini) tutmakla iktifa edebilirler.

Teşviki sanayi kanunundan istifade eden fabrikaların, fabrika sahası hricinde açacakları yazıhaneler, fabrika muamelâtını tedvire veya nümune teşrihine ait ve munhasır kalmayarak fabrika mamulâtını celp ve orada satmak suretile bir satış mağazası vaziyetine girmiş buldukları takdirde müstakîl bir ticarethane addedilerek bu kanunun umumî hükümlerine göre mükellefiyetleri tesis olunur.

MADDE 27 — 7 nci maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yazılı mükelleflere 8 inci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler kazanç beyannamelerinde, ticaret unvanlarını, ticaret odasında kayıtlı sınıflarını, ticaret mahallini ve ikametgâhını, nevi işigalini, gayrisafi kazançları yekûnile bu kazançlardan aşağıdaki maddelerde tenzili kabul olunan meblâğı irae ederler. Gayrisafi kazançlar yekûnundan tenzili caiz miktarlar çıkarıldıktan sonra kalan miktar mükellefin vergiye tâbi kazancını ifade eder. Bu mükellefler, beyannamelerine ayrıca blâncoları ile nevi hesap itibarile yekûnları gösteren kâr ve zarar hesaplarını raptetmek mecburiyetindedirler. Verilen beyannamelerde şekle ait noksanlar bulunursa varidat idareleri tarafından mükellefe tahriren ve derhal ihbar ve beyanname-sini kanunî icapları beyan olunarak ikmal etmesi ihtar olunur. Mükellefler on beş gün zarfında ihtar olunan noksanları ikmale mecburdur.

7 nci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı müessese ve teşebbüslere ait blâncoların ne zaman

MADDE 28 — 27 nci madde mucibince verilecek blânonun mevcudat ve matlubat kısmının tanziminde:

A) Bina, arazi, alât ve edevat, mobilye gibi maddî; ihtira beratı ve diğer beratlar ve ilk tesis masarifi gibi (şirketler için) gayrimaddî kıymetler maliyet fiatı üzerinden yazılmak lâzımdır. 29 uncu maddenin (1) numaralı kısmının (A) fıkrasındaki masraflar hariç olmak üzere diğer tamir ve idare masrafları umumî masraflara kaydolunur.

B) Peşin verilen idare ve sigorta masrafları, teminat, depozito akçaları aynen kaydolunur. Kasada veya hesabı cariye mevcut eenebi paraları ve borsada kayıtlı esham ve tahvilât, blânonun tanzimi günündeki borsa fiatı üzerinden hesap olunur. Bu takdirde fazla veya noksan kıymetler kâr ve zarar hesabına kaydolunmak lâzımdır. Borsada kaydı olmayan eenebi paralarile esham ve diğer menkul kıymetler, nakit ve esham ve tahvilât borsasınca kıymetlendirilebildiği takdirde bu kıymetlerle, aksi takdirde mubayaa fiatları ile geçirilir. Tediye, kefalet akçaları temettü hissesine mahsuben verilen mebalîğ aynen kaydolunur.

C) Matlubat senetleri, üzerinde yazılı kıymetler üzerinden dercedilmekle beraber, yazılı kıymetlerle blânonun tanzimi tarihindeki hakikî kıymetler iskonto farkı blânonun düyunat kısmında bir hesabı mahsus yazılır.

D) Stok emtiyanın, maliyet fiatı üzerinden kıymeti dercolunur. Maliyet fiatı, mubayaa fiatına o mal için ihtiyar edilen masrafların ilâvesile hâsıl olan fiattır.

Hesabatın katı tarihinde tezayüt ve tenezzülü kıymet ve dahilinde, mezkûr tarihteki ticaret borsaları ve ticaret odaları bültenlerindeki kıymetler ve bütün için inhisar idaresinin vereceği kıymetler nazarı itibara alınarak maliyet fiatları yerine bu fiatlar kabul olunur.

Fabrika ve imalâthanelerde imal edilen mevaddın, maliyet fiatı yazılıdır. İmalâtta maliyet fiatı, iptidai maddelerin mubayaa fiatı ile el işi ücretlerinden ve umumî masraflardan o mala isabet eden nisbetten tereküp eder.

Yukarıdaki hükümlerin haricinde kalan emtia satılmadıkça tenezzülü kıymet namile bir masraf

MADDE 28 — (27) inci madde mucibince verilecek blânonun mevcudat ve matlubat kısmının tanziminde :

A) Bina, arazi, alât ve edevat, mobilya gibi maddî; ihtira beratı ve diğer beratlar ve ilk tesis masarifi gibi (şirketler için) gayri maddî kıymetler maliyet fiatı üzerinden yazılmak lâzımdır. 29 uncu maddenin (1) numaralı kısmının (A) fıkrasındaki masraflar hariç olmak üzere diğer tamir ve idare masrafları umumî masraflara kaydolunur.

B) Peşin verilen icare ve sigorta masrafları, teminat depozito akçeleri aynen kaydolunur, kasada veya hesabı cariye mevcut eenebi paraları ve borsada kayıtlı esham ve tahvilât, blânonun tanzimi günündeki borsa fiatı üzerinden hesap olunur. Bu takdirde fazla veya noksan kıymetler kâr ve zarar hesabına nakl olunmak lâzımdır. Borsada kaydı olmayan eenebi paralarile esham ve diğer menkul kıymetler, nakit ve esham ve tahvilât borsasınca kıymetlendirilebildiği takdirde bu kıymetlerle, aksi takdirde mubayaa fiatları ile geçirilir. Tevdiat, kefalet akçeleri temettü hissesine mahsuben verilen mebalîğ aynen kaydolunur.

C) Matlûbat senetleri üzerinde yazılı kıymetler üzerinden dercedilmekle beraber yazılı kıymetlerle blânonun tanzimi tarihindeki hakikî kıymetler arasındaki iskonto farkı, blânonun düyunat kısmında bir hesabı mahsusa yazılır.

D) Stok emtiyanın, maliyet fiatı üzerinden kıymeti dercolunur. Maliyet fiatı, mubayaa fiatına o mal için ihtiyar edilen masrafların ilâvesile hâsıl olan fiattır.

Hesabatın katı tarihinde tezayüt ve tenezzülü kıymet dahilinde, mezkûr tarihteki ticaret borsaları ve ticaret odaları bültenlerindeki kıymetler ve bütün inhisar idaresinin vereceği kıymetler nazarı itibare alınarak maliyet fiatları yerine bu fiatlar kabul olunur.

Fabrika ve imalâthanelerde imal edilen mevaddın maliyet fiatı yazılır. İmalâtta maliyet fiatı iptidai maddelerin mubayaa fiatı ile el işi ücretlerinden ve umumî masraflardan o mala isabet eden nisbetten tereküp eder.

Yukarıdaki hükümlerin haricinde kalan emtia satılmadıkça tenezzülü kıymet namile bir masraf

MADDE 28 — (27) nci madde mucibince verilecek blâncunun mevcudat ve matbuat kısmının tanziminde:

A) Bina, arazi, alât ve edevat, mobilya gibi maddî; ihtira beratı ve diğer beratlar ve ilk tesis masarifi gibi (şirketler için) gayrimaddî kıymetler maliyet fiatı üzerinden yazılmak lâzımdır. 29 uncu maddenin (1) numaralı kısmının (A) fıkrasındaki masraflar hariç olmak üzere diğer tamir ve idare masrafları umumî masraflara kaydolunur.

B) Peşin verilen icare ve sigorta masrafları, teminat, depozito akçeleri aynen kaydolunur, kasada veya hesabı cariye mevcut eenebi paraları ve borsada kayıtlı esham ve tahvilât, blâncunun tanzimi günündeki borsa fiatı üzerinden hesap olunur. Bu takdirde fazla veya noksan kıymetler kâr ve zarar hesabına naklolunmak lâzımdır. Borsada kaydı olmayan eenebi paralar ile esham ve diğer menkul kıymetler, nakit ve esham ve tahvilât borsasınca kıymetlendirilemediği takdirde bu kıymetlerle, aksi takdirde mubayaa fiatlarıyla geçirilir. Tevdiat, kefalet akçaları temettü hissesine mahsuben verilen mebalîğ aynen kaydolunur.

C) Matlûbat seneleri, üzerinde yazılı kıymetler üzerinden dercedilmekle beraber yazılı kıymetlerle blâncunun tanzimi tarihindeki hakiki kıymetler arasındaki iskonto farkı blâncunun düyunat kısmında bir hesabı mahsusa yazılır.

D) Stok emtianın, maliyet fiatı üzerinden kıymeti dercolunur. Maliyet fiatı, mubayaa fiatına o mal için ihtiyar edilen masrafların ilâvesi hâsıl olan fiattır.

Hesabatın katı tarihinde tezayüt ve tenezzülü kıymet halinde mezkûr tarihteki ticaret borsaları ve ticaret odaları bültenlerindeki kıymetler ve Tütün inhisar idaresinin vereceği kıymetler nazarı itibare alınarak maliyet fiatları yerine bu fiatlar kabul olunur.

Fabrika ve imalâthanelerde imal edilen mevaddın maliyet fiatı yazılır. İmalâta maliyet fiatı iptidâi maddelerin mubayaa fiatı ile el işi ücretlerinden ve umumî masraflardan o mala isabet eden nisbetten terekküp eder.

Yukarıdaki hükümlerin haricinde kalan emtia satılmadıkça tenezzülü kıymet namile bir

verileceği Maliy evekâleti tarafından tayin ve ilân olunur.

MADDE 28 — 25 inci madde mucibince verilecek blâncunun mevcudat ve matlubat kısmının tanziminde:

A) Bina, arazi, alât ve edevat mobilya gibi maddî, ihtira beratı ve diğer beratlar ve ilk tesis masarifi gibi (şirketler için) gayrimaddî kıymetler maliyet fiatı üzerinden yazılmak lâzımdır. 29 uncu maddenin (2) numaralı kısmının (B) fıkrasındaki masraflar hariç olmak üzere, diğer tamir ve idame masrafları umumî masraflara kaydolunur.

Bu kanun mucibince amortisman payı indirilmiş olan mallarda maliyet fiatı bu payların tenzilinden sonra kalan bakiyedir.

B) Peşin verilen icare ve sigorta masrafları, teminat, depozito akçeleri aynen kaydolunur. Kasada veya hesabı cariye mevcut eenebi paraları ve borsada kayıtlı esham ve tahvilât, blâncunun tanzimi günündeki borsa fiatı üzerinden hesap olunur. Bu takdirde fazla veya noksan kıymetler kâr ve zarar hesabına naklolunmak lâzımdır. Borsada kaydı olmayan eenebi esham ve tahvilât borsalardan, borsada kayıtlı olmayan yerli esham ve tahvilât ta ticaret odalarından sorularak kıymetlendirilir.

Tediyat, kefalet akçeleri, temettü hissesine mahsuben verilen mebalîğ aynen kaydolunur.

C) Matlubat senetleri, üzerinde yazılı kıymetler üzerinden dercedilmekle beraber yazılı kıymetlerle blâncunun tanzimi tarihindeki hakiki kıymetler arasındaki iskonto farkı, blâncunun düyunat kısmında hususî hesapta gösterilir.

D) Stok emtianın, maliyet fiatı üzerinden kıymeti dercolunur. Emtiada maliyet fiatı, mubayaa fiatına o mal için mağaza ve depoya girinceye kadar ihtiyar edilen masrafların ilâvesi ile hâsıl olan fiattır. Fabrikada ve imalâthanelerde, imal edilen maddelerin, maliyet fiatları yazılır. İmalâta maliyet fiatı, iptidâi maddelerin mubayaa fiatile, nakliyat ve fabrikaya kadar olan sair masraflar ve el işi ücretlerinden ve umumî masraflardan o mala isabet eden nisbetten terekküp eder.

Ticari sene gayesinde, tezayüt veya tenezzülü kıymet halinde, mezkûr tarihteki ticaret borsaları bültenlerindeki ve henüz borsaya dahil olmayan maddeler hakkında ticaret odalarından alınacak mütalealardaki kıymetler ve tütün işlerinde ti-

E) Meşkûk matlubat, ayrı bir hesapta gösterilir. (Alacaklımın mütevali talep ve ısrarına rağmen en az üç sene zarfında tahsili imkânı hâsıl olmadığı, alacaklımın ticarî defterlerinin ve muhaberatın tetkikile mahallî ticaret odalarıca karara raptedilmiş matlûmat, bu kanun mucibince meşkûk matlubattır ve bu vaziyette olan matlubat kâr ve zarar hesabının zarar kısmına naklolunur).

Blâncosunun düyunat kısmının tanziminde

A) Sermaye hesabı bulunur. Sermaye, teşebbüs sahibinin bidayeten ve muahharan teşebbüse hasır ve tahsis ettiği ve sicilli ticarete kaydettirdiği mebalîğdir. Sermaye hesabı bulunmayan blâncolar kabul edilmez.

Bir müessese sermayesi için, blâncosuna faiz ithal edemez. Merkezleri eenebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin, sermayeye ilâveten, merkez ve şubeleri arasında ifraz ve tahsis edilen mebalîğ için, % 5 ten fazla faiz kabul edilemez. Şu kadar ki bu suretle faize tâbi tutulacak miktar, sermayenin üç mislini tecavüz edemez. Fazlası kâra ilâve olunur.

B) Şirketlerde tahvilât, itibarî kıymetler üzerinden kaydolunur. Hakikî kıymetle itibarî kıymeti arasındaki farklar, leh veya aleyhte olduğuna göre kâr veya zarar hesabına naklolunur.

C) Alelûmum deyin senetleri; yazılı kıymetleri üzerinden blâncoya kaydedilir. Eenebi parası üzerinden olan senetlerle, mevcut hesabı cari borçları blâncosunun tanzimi günündeki borsa fiatleri üzerinden kayıt ve oradaki fark olursa kâr ve zarar hesabına naklolunur. Borsadaki fiatı olmayan eenebi paraları, müesseseye Türk parasile mal olduğu fiat üzerinden kaydedilir.

raf kabul edilmez.

E) Meşkûk matlubat, hususî bir hesapta gösterilir. (Bir matlubun lâzimüttekiye olduğu tarihten itibaren alacaklımın mütevali ve tahrirî talep ve ısrarına ve en az üç sene geçmesine rağmen tahsil edilmemiş bulunması halinde bu matlub meşkûk matlub addolunur. Bu vaziyette olan matlubat kısmen veya tamamen kâr ve zarar hesabına zarar kaydedilir. Şu kadar ki bu müddetin hitamından sonra tahsilât vaki olursa bunun rubunun tahsil edildiği senenin kâr ve zarar hesabının kâr sütununa ilâvesi mecburidir.)

Blâncosunun düyunat kısmının tanziminde:

A) Sermaye hesabı bulunur. Sermaye, teşebbüs sahibinin bidayeten ve muahharan teşebbüse hasır ve tahsis ettiği ve sicilli ticarete kaydettirdiği mebalîğdir. Sermaye hesabı bulunmayan blâncolar kabul edilmez.

Bir müessese, sermayesi için kâr ve zarar hesabına faiz ithal edemez. Merkezleri eenebi memleketlerde bulunan şirket müesseselerinin, sermayeye ilâveten, merkez ve şubeleri arasında ifraz ve tahsis edilen mebalîğ için % 5 ten fazla faiz kabul edilemez. Şu kadar ki bu suretle faize tâbi tutulacak miktar, sermayenin üç mislini tecavüz edemez. Fazlası kâra ilâve olunur.

B) Şirketlerde tahvilât, itibarî, kıymetler üzerinden kaydolunur. Hakikî kıymetle itibarî kıymet arasındaki farklar, leh veya aleyhte olduğuna göre kâr veya zarar hesabına naklolunur.

C) Alelûmum deyin senetleri; yazılı kıymetleri üzerinden blâncoya kaydedilir. Eenebi parası üzerinden olan senetlerle, mevcut hesabı cari borçları blâncosunun tanzimi günündeki borsa fiatleri üzerinden kayıt ve arada fark olursa kâr ve zarar hesabına naklolunur. Borsada fiatı olmayan eenebi paraları, müesseseye türk parasile mal olduğu fiat üzerinden kaydedilir.

masraf kabul edilmez.

E) Meşkûk matlubat, hususî bir hesapta gösterilir (Bir matlubun lâzimüttekiye olduğu tarihten itibaren alacaklımın mütevali ve tahriri talep ve ısrarına ve en az üç sene geçmesine rağmen tahsil edilmemiş bulunması halinde bu matlup, meşkûk matlup addolunur. Bu vaziyette olan matlubat kısmen veya tamamen kâr ve zarar hesabına zarar kaydedilir. Şu kadar ki bu müddetin hitamından sonra tahsilât vaki olursa bunun rubunun tahsil edildiği senenin kâr ve zarar hesabının kâr sütununa ilâvesi mecburidir).

Blânçonun düyunat kısmının tanziminde:

A) Sermaye hesabı bulunur. Sermaye teşebbüs sahibinin bidayeten ve muahharen teşebbüse hasır ve tahsis ettiği ve sicilli ticarete kaydettirdiği mebalîğdir. Sermaye hesabı bulunmayan blânçolar kabul edilemez.

B) Şirketlerde tahvilât, itibarî kıymetler üzerinden kaydolunur. Hakikî kıymetle itibarî kıymet arasındaki farklar leh veyaaleyhte olduğuna göre kâr veya zarar hesabına naklolunur.

C) Alelûmum deyin senetleri, yazılı kıymetleri üzerinden blânçoya kaydedilir. Eenebi parası üzerinden olan senetlerle, mevcut hesabı cari borçları blânçonun tanzimi günündeki borsa fiatları üzerinden kayıt ve arada fark olursa kâr ve zarar hesabına naklolunur. Borsada fiatı olmayan eenebi paraları, müesseseye türk parasile malolduğu fiat üzerinden kaydedilir.

caret odalarının tütün inhisarı idaresinin de mü-taleasını alarak vereceği kıymetler nazarı itibare alınarak, maliyet fiatlerine, bu kıymetler kabul olunur. Keza mağazalarda, ardiyelerde ve antrepolarda en az iki ticarî seneden fazla kalmasından dolayı kıymeti tenezzül etmiş bulunan alâtı ziraiye, makine ve emsalile manifatura ve tuhafiye eşyası ve nefasetini kaybedecek derecede fesada uğrayan eşya ve maddelerden, bilânçonun ait olduğu sene içindeki vasatî satış fiatlarından aşağı düşmemek şartile, ölçü ve tartı üzerine satılanlar da maliyet fiatının en fazla % 10 u, müfredat üzerine satılanlar da maliyet fiatının en fazla % 25 i nisebtine kadar kıymet tenzili kabul olunur.

Ancak bu nevi eşya ve mevaddın kıymetinin tenezzüle uğradığı mükellef tarafından hesap mütehassısı istihdam olunan vilâyetlerde hesap mütehassısları, istihdam olunmayan vilâyetlerde 37 ne maddede yazılı komisyonlar nezdinde ispat ve tevsik olunması mecburidir. Kıymet tenzilin devamı her sene ispat ve tevsik olunmak lâzımgelir.

Kezalik yangın, hareketiarz, seylâp ve mümasili fevkalâde hâdiseler neticesi olarak nefaset ve kıymetleri tenezzüle uğrayan bozulmuş sigortasız mallar için ekispertis edilmek şartile tenez-zülü kıymet kabul olunur.

mümasili hayvanî ve nebatî maddelerden nesec- Bu fıkranın tatbikatında pamuk, yün,ipek ve dilmiş olan her nevi kumaşlar, manifatura, el-bise ve ayakkabıdan maada her nevi zatî eşya, tuhafiye itibar olunur.

E) Meşkûk matlûbat, hususî bir hesapta gösterilir. (Bir matlûbun tediyesi lâzım olduğu tarihten itibaren en az iki sene geçmesine rağmen tahsil edilmemiş bulunması halinde, bu matlup, meşkûk matlup addolunur. Bu vaziyette olan matlûp, kısmen veya tamamen kâr ve zarar hesabına zarar kaydedilir. Şu kadar ki bu müddetin hitamından sonra tahsilât vaki olursa bunun üçte birinin tahsil edildiği senenin kâr ve zarar hesabının kâr sütununa ilâvesi lâzımdır).

Bilânçonun düyunat kısmının tanziminde:

A) Sermaye hesabı bulunur. Sermaye teşebbüs sahibinin sicilli ticarete kaydettirdiği miktar ile muahharen vergisi verilmiş kazancından tefrik ile veya sair suretler sermayesine ilâve ettiği mebalîğdir.

Şirketlerde sermaye, hisse senetleri bedelle-

MADDE 29 — Mükellef kâr ve zarar hesabına ait müfredatlı cetvelinin tanziminde:

1 - Zazar sütununa aşağıda yazılı masrafları ithal eder:

A) İşletme masarifi, maaşlar, ücretler, icare, muhabere, ilân, tamir, sigorta, düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessese namına tarhedilmiş sair bilûmum vergi ve resimler ve müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair umumî masraflar,

B) Mükellefler senevî yekûnu beş bin lirayı tecavüz etmemek şartile sermayesinin % 10 una kadar şahıslar için ücret tefrik edebilir. (Bu

MADDE 29 — Mükellefler kâr ve zarar hesabına ait müfredatlı cetvelinin tanziminde:

1) Zazar sütununa aşağıda yazılı masrafları ithal eder:

A) İşletme masarifi, maaşlar, ücretler, icare, muhabere, ilân, tamir, sigorta, düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessese namına tarhedilmiş sair bilûmum vergi ve resimler ve müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair umumî masraflar,

B) Mükellefler, senevî yekûnu 5 000 lirayı tecavüz etmemek şartile sermayesinin % 10 una kadar şahısları için ücret tefrik edebilirler. (Bu

rinden tahsil edilmiş olan miktardır.

Şirket kasasında bulunan satılmamış hisse senetleri sermayeye ithal edilemez.

B) Şirketlerin ihraç ettikleri tahvilât (obligasyon) üzerinde yazılı kıymetlerle deredolunur. Bu tahvilât devrei ticariye zarfında üzerinde yazılı kıymetlerden eksik veya fazla olarak borsa veya rayiç fiatlarla imha edilecek olursa, aradaki fark leh ve aleyhe olduğuna göre kâr veya zarar hesabına naklolunur.

C) Alelümum borç senetlerinden, (bu senetlerin kıymet mukabili olması şarttır). Devrei ticariye nihayetinde henüz tediyeye edilmiş miktarı yazılı kıymetlerle kaydolunur, Kanun veya şirketlerde heyeti umumiye kararlarına istinaden kıymetlerinden tenzilât yapılmış olan borç senetleri bu suretle indirilmiş olan kıymetlerle dercedilir Ecnebi parası üzerinden olan senetlerle, mevcut hesabı cari borçları bilânçonun tanzim günündeki borsa fiatları üzerinden kayıt ve arada fark olursa kâr veya zarar hesabına naklolunur. Borsada fiatı olmayan ecnebi paraları, müesseseye Türk parası ile mal olduğu fiat üzerinden kaydedilir.

D) Bu kanunun kabul eylediği ihtiyat akçelerinden maada, heyeti umumiyeleri Türkiyede içtima eden ve Türkiyede temettü tevzi eden bankaların tediyeye edilmiş sermayelerinin % 50, sine ve heyeti umumiyeleri Türkiyede içtima etmeyen ve Türkiyede temettü tevzi etmeyen bankaların da Türkiyede teşciil ettirdikleri veya Türkiyedeki işlerine tahsis eyledikleri sermayelerinin % 20 sine baliğ oluncaya kadar muhtemel zarara mukabl kârlarından, provizyon ayırmaları caizdir.

E) Müsccel sermayenin (şirketlerde tediyeye edilmiş sermayenin) dörtte birine baliğ oluncaya kadar safi kârdan yüzde beş ihtiyat akçesi.

MADDE 29 — Mükellefler kâr ve zarar hesabına ait cetvelin tanziminde:

1 - Zarar sütununa aşağıda yazılı masrafları ithal edebilirler:

A) İşletme masarifi, maaşlar, ücretler, icare, muhabere, ilân, tamir, sigorta, düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessese namına tahhedilmiş sair bilûmum vergi ve resimler, müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair umumî masraflar;

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin muhassıran Türkiyede çalışan şubeleri ve teşekkülleri için, müsccel

MADDE 29 — Mükellefler kâr ve zarar hesabına ait müfredatlı cetvelinin tanziminde:

1) Zarar sütununa aşağıda yazılı masrafları ithal eder:

A) İşletme masarifi, maaşlar, ücretler, icare, muhabere, ilân, tamir, sigorta, düyun faizi ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessese namına tahhedilmiş sair bilûmum vergi ve resimler ve müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair umumî masraflar,

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin muhassıran Türkiye-

suretle tefrik edilecek ücretler, müstahdemin ücretleri gibi vergiye tâbidirler).

C) Seyahat masrafları,

D) Matlubatı meşkûke,

E) Tahsili mümteni matlubat (İlâma veya borç ödemekten aciz vesikasına müstenit olmak şartile),

F) Müessesenin, asıl faaliyetine taallûk eden müteferrik masraflar,

G) Safi kârdan % 5 ihtiyat akçesi,

H) Sigorta şirketlerinde tesviyesi derdest tazminat karşılığı (Hesabatı muallâka),

İ) Amortisman (ticarî ve smâi vesait kıymetinin % 10 unu tecavüz etmemek ve aynı madde tamamen amorti edildikten sonra devam ettirilmemek şartile),

(Gayrimenkul için amortisman payı hesaba dahil edildiği takdirde, ayrıca icare nazarı itibare alınmaz).

2 - Zarar sütununa aşağıdaki masraflar ithal edilemez:

A) Alelîtlak iane ve teberrular,

B) Sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsiî, vapurlarının tertibatının tanzimi kabilinden ticarî teşebbüsün inkişafına hadim mühim masraflar, (Bu kabil masraflar, iptidâî tesisat hesabına girebilir),

C) Alelûmum naktî cezalar,

D) Ticarî teşebbüs sahibi veya efradı ailesi tarafından, ticaretleri mevzuuna dahil mevattan aynen istifade olunan ihtiyacat bedelleri,

E) Müessesenin eski memurlarına verilen tekaüt maaş ve ücretleri (Müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur).

F) Bir şirketin azasından veya müdürlerinden veya memurlarından biri, veya ailesi için verilen sigorta bedelleri (Müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur),

G) Ticarî muamelelerden mütevellit olmayan tazminat,

H) İşgal edilen mebani, mükellefin zatî malı ise, icarı kadar masraf dahili hesap olacağından bunlara ait arazi ve bina vergileri,

İ) Geçmiş seneye ait zararlar (Şirketler ticaret kanununun hükümlerine tâbidir),

(Masarifin tevsikî, faturalar muhabere evrakı ve sair ticarî evrak ile olur. Tevsikî mutat olmayan müteferrik ve cüzî masraflar için vesaik aranmaz).

suretle tefrik edilecek ücret, müstahdemin ücretleri gibi vergiye tâbidir.)

C) Seyahat masrafları,

D) Matlubatı meşkûke,

E) Tahsili mümteni matlubat (ilâma veya borç ödemekten aciz vesikasına müstenit olmak şartile),

F) Müessesenin, asıl faaliyetine taallûk eden müteferrik masraflar,

G) Safi kârdan % 5 ihtiyat akçesi,

H) Sigorta şirketlerinde tesviyesi derdest tazminat karşılığı (hasaratı muallâka),

İ) Amortisman (ticarî ve smâi vesait kıymetinin % 10 nu tecavüz etmemek ve aynı madde tamamen amorti edildikten sonra devam ettirilmemek şartile),

(Gayrimenkul için amortisman payı hesaba dahil edildiği takdirde, ayrıca icare nazarı itibare alınmaz),

2 - Zarar sütununa aşağıdaki masraflar ithal edilemez:

A) İane ve teberrular,

Menafii umumiyeye hadim cemiyetlere makbuz mukabilinde yapılan iane ve teberrular ithal edilir.)

B) Sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsiî, vapurların tertibatının tanzimi kabilinden ticarî teşebbüsün inkişafına hadim mühim masraflar (bu kabil masraflar, iptidâî tesisat hesabına girebilir),

C) Alelûmum para cezaları,

D) Ticarî teşebbüs sahibi veya efradı ailesi tarafından, ticaretleri mevzuuna dahil mevattan aynen istifa olunan ihtiyacat bedelleri,

E) Müessesenin eski memurlarına verilen tekaüt maaş ve ücretleri (müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur.)

F) Bir şirketin müstahdemleri için verdiği sigorta bedelleri, (müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur.)

G) Ticarî muamelelerden mütevellit olmayan tazminat,

H) İşgal edilen mebani, mükellefin zatî malı ise, icarı kadar masraf dahili hesap olacağından bunlara ait arazi ve bina vergileri,

İ) Geçmiş seneye ait zararlar, (şirketler ticaret kanunu hükmüne tâbidir.)

Masarifin tevsikî, faturalar, muhabere evrakı ve sair ticarî evrak ile olur. Tevsikî mutat ol-

de çalışan şubeleri ve teşekkülleri için istikraz edecekleri mebalığın faizi kabul olunur. Eğer istikraz edilen mebalığ, ana merkezi tarafından veya Türkiye haricinde bulunan bilûmum şube ve teşekküller için yapılmış ise bu istikraza ait faizden ana merkezin umumî sermayesine nazaran, Türkiye şube veya teşekkülünün müseccel sermayesine isabet edecek miktarı keza kabul edilir. Her iki surette kabul edilecek faiz hadleri, Türkiye Merkez bankası iskonto haddini tecavüz edemez, tecavüz ettiği takdirde fazlası kâra ilâve olunur.

Ana merkezleri ecnebi memlekette bulunan şirket ve müesseselerin, Türkiye şube ve teşekkülüne, müseccel sermayelerine ilâveten, gerek merkezden gerek diğer şubelerinden ifraz ve tahsis edecekleri mebalığ için % 5 ten fazla faiz kabul edilemez. Bu suretle faize tâbi tutulacak miktar müseccel sermayenin iki mislini tecavüz ettiği takdirde fazlası kâra ilâve olunur.

Ana merkezleri ecnebi memlekette bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleriyle teşekküllerinin, ana merkezin masarifi umumiyesine iştirak etmek için kârlarından hisse tefrik etmeleri caizdir. Şu kadar ki Türkiye şube veya teşekkülüne isabet eden hissenin ana merkezin umumî sermayesi yekûnile Türkiye şube veya teşekkülünün müseccel sermayesi arasında mütenasiben tefrik edilmiş bulunması şarttır.

Türkiyede çalışan ecnebi şirket ve müesseselerin ana merkezin zararını kapatmak üzere kârlarından hisse tefrik etmeleri ve bunu masarifi umumiyelerinde göstermeleri kabul olunmaz.

B) Mükellefler, senevî yekûnu 4 000 lirayı tecavüz etmemek şartile sermayesinin % 12 sine kadar şahısları için ücret tefrik edebilirler (Bu suretle tefrik edilecek ücret, müstahdemin ücretleri gibi vergiye tâbidir),

C) Seyahat masrafları,

D) Matlubatı meşkûke,

E) Tahsili mûmteni matlubat (ilâma veya borç ödemekten aciz vesikasına müstenit olmak şartile),

F) Müessesenin, asıl faaliyetine taallûk eden müteferrik masraflar,

G) Safi kârdan % 5 ihtiyat akçesi,

H) Sigorta şirketlerinde tesviyesi derdest tazminat karşılığı (Hesabatı muallâka)

sermayeleri haricinde istikraz edecekleri mebalığın faizi ve komusyonu kaul olunur. Eğer istikraz edilen mebalığ, ana merkezi tarafından Türkiyede veya Türkiye haricinde bulunan bilûmum şube ve teşekküller için yapılmış ise bu istikraza ait faizden, ana merkezin tediye edilmiş sermayesine nazaran, Türkiye şube veya teşekkülünün müseccel sermayesine isabet edecek miktarı keza kabul edilir. Her iki surette kabul edilecek faiz hadleri, Türkiye Merkez bankası iskonto haddini tecavüz edemez. Tecavüz ettiği takdirde fazlası kâra ilâve olunur.

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan müessese ve teşekküllerin merkezleriyle olan kredi hesabı carileri merkez ile Türkiye şube veya teşekkülü arasında karşılıklı ve aynı miktarda faiz ve komusyona tâbi tutulmak ve faiz ve komusyon yekûnu Türkiye Merkez bankası iskonto haddini tecavüz etmemek şartile kabul ve bu suretle verilen mebalığ masarifi meyanına dercolunur.

Merkezlerine karşı bu miktardan fazla faiz ve komusyon iraeisi halinde, farkı kâra ilâve edilir.

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleriyle teşekküllerinin, ana merkezin masarifi umumiyesine iştirak etmek için kârlarından hisse tefrik etmeleri caizdir. Şu kadar ki Türkiye şube ve teşekkülüne isabet eden hissenin ana merkezlerine tediye edilmiş sermayesi yekûnu ile Türkiye şube veya teşekkülünün müseccel sermayesi arasında mütenasiben tefrik ve bu cihetin tevsik edilmiş bulunması şarttır. Türkiyede çalışan ecnebi şirket ve müesseselerin ana merkezi zararını kapatmak üzere kârlardan hisse tefrik etmeleri ve bunu masarifi umumiyelerinde göstermeleri kabul olunmaz.

B) Ticarete ve mesleğe ait işler için yapılacak seyahat masrafları [(4) üncü maddenin (18) inci fıkrasındaki hadler dahilinde,]

C) Matlubatı meşkûke,

D) Tahsili mûmteni matlubat (ilâma veya borç ödemekten aciz vesikasına müstenit olmak şartile),

E) Müessesenin asıl faaliyetine taallûk eden müteferrik masraflar,

F) Sigorta şirketlerinde tesviyesi derdest tazminat karşılığı (hesabatı muallâka),

G) Amortisman,

mayan müteferrik ve cüzi masraflar için vesaik
aranmaz.

1) Amortisman (Ticari ve sınaî vesait kıymetinin % onunu tecavüz etmemek ve aynı maddede tamamen amorti edildikten sonra devam ettirilmemek şartile),

(Gayrimenkul için amortisman payı hesaba dahil edildiği takdirde, ayrıca icare nazarı itibare alınmaz),

2) Zarar sütununa aşağıdaki masraflar ithal edilemez :

A) İane ve teberrular,

Menafii umumiyeye hadim cemiyetlere makbuz mukabilinde yapılan iane ve teberrular ithal edilir.

B) Sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsi, vapurların tertibatının tanzimi kabilinden ticarî teşebbüsün inkişafına hadim mühim masraflar (Bu kabil masraflar, iptida tesisat hesabına girebilir),

C) Alelûmum para cezaları,

D) Ticarî teşebbüs sahibi veya efradı ailesi tarafından, ticaretleri mevzuuna dahil mevattan aynen istifa olunan ihtiyacat bedelleri,

E) Müessesenin eski memurlarına verilen tekaüt maaş ve ücretleri (Müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur).

F) Bir şirketin müstahdemleri için verdiği sigorta bedelleri (Müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur).

G) ticarî muamelelerden mütevellit olmayan tazminat,

H) İşgal edilen mebani, mükellefin zatî malı ise, icarı kadar masraf dahili hesap olacağından bunlara ait arazi ve bina vergileri,

I) Geçmiş seneye ait zararlar (Şirketler ticaret kanunu hükmüne tâbidir).

J) Sermaye için faiz.

Masarifin tevsiki, faturalar, muhabere evrakı ve sair ticarî evrak ile olur. Tevsiki mutat olmayan müteferrik ve cüzî masraflar için vesasik aranmaz.

Ticarî ve sınaî gayrimenkuller vesait kıymetlerinden:

a) Binalarda % 4

b) Fabrikalarda % 6

c) Makineler ve alât ve edevatta % 8

d) Deniz ve kara nakliye vasıtalarında:

Deniz nakliye vasıtalarından 300 tondan yukarı olanlarda % 5, bu miktardan aşağı olanlarda % 10,

Kara nakliye vasıtalarından sureti umumiyede % 25,

nisbetlerinde amortisman kabul olunur. Gayrimenkul için amortisman payı hesaba dahil edildiği takdirde ayrıca icare nazarı itibare alınmaz.

2 - Zarar sütununa aşağıdaki masrafları ithal edemezler:

A) İane ve teberrüler, (menafii umumiyeye hadim cemiyetlere makbuz mukabilinde yapılan iane ve teberrüler ithal edilebilir).

B) Sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsi, vapurların tertibatının tanzimi kabilinden ticarî teşebbüsün inkişafına hadim mühim masraflar (bu kabil masraflar iptidaî tesisat hesabına girebilir).

C) Alelûmum para cezaları,

D) Ticarî teşebbüs sahibi veya efradı ailesi tarafından ticaretleri mevzuuna dahil mevattan aynen ve nakten istifa olunan ihtiyacat bedelleri,

E) Müessesenin eski memurlarına verilen tekaüt maaş ve ücretleri (Müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur).

F) Bir şirketin müstahdemini için verdiği sigorta bedelleri müstahdemin gibi vergiye tâbi tutulmak şartile kabul olunur.

G) Ticarî muamele ve faaliyetlerinden mütevellit olmayarak munhasıran şahsa taallük eden tazminat,

H) İşgal edilen mebani, mükellefin zatî malı ise, icarı kadar masraf dahili hesap olacağından bunlara ait arazi ve bina vergileri,

I) Geçmiş seneye ait zararlar, (Şirketler ticaret kanununun hükümlerine tâbidir).

J) Sermaye için faiz, (Kollektif şirketlerde azanın, komandit şirketlerde komanditer azaların veya bunların fûruu ile karı veya kocasının şirkete ikraz edecekleri mebalîğ sermaye hükmündedir).

Masarifin tevsiki, faturalar, muhabere evrakı ve sair ticarî evrak ile olur. Tevsiki mutat olma-

MADDE 30 — Esas mukaveleleri Hükümetçe musaddak olan şirketler, mukavelenamelerinde muayyen had dahilinde ihtiyat akçesi tefrik ve kâr ve zarar hesabının zarar sütununa ithal edebilirler.

Şirketlerin işbu maddede mezkûr miktarlardan fazla ayıracakları ihtiyat akçeleri kârdan madut ve vergiye tâbidir. Kezalik şirketlerin salâhiyeti dahilinde ayıracakları ihtiyat akçeleri her ne suretle olursa olsun hissedarlara tevzi olunur veyahut şirketin tasfiyesi icra edilirse vergi alınır. Bu kanunun neşrine kadar müterakim akçeler, bu hesapta kaldıkça kazanç vergisine tâbi olmadıkları gibi kazanç vergisi verilecek ihtiyat akçesi kısmına nakledilmiş olan meblâğlardan da artık vergi alınmaz.

Esas mukavelenameleri Hükümetçe musaddak şirketlerin, müessisler, meclisi idare heyeti ve memurları namlarına esas mukavelenameleri mucibince kârdan tefrik edecekleri hisseler, kazançtan tenzil edilirse de bu gibi müesseseler, 14 üncü madde mucibince verecekleri müstahdemin bordrolarında, her şahsa isabet eden miktarları göstermeğe mecburdurlar.

6 ncı madde mucibince, beyannameye tâbi tutulacak sair ticarî şirketlerde miktarları esas mukavelenamelerinde yazılı olmak şartile müdürleri ve memurları namlarına kârdan hisse tefrik ve bunları 14 üncü maddede mezkûr müstahdemin bordrolarına ithal edebilirler. Şu kadar ki işbu hisseler, safi kârın % 10 nu tecavüz edemez. Tecavüz ettiği takdirde fazlası kazançları yekûnuna iade ve zammolunarak vergileri hesap ve istifa olunur.

İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisatın imtiyaz müddetinin hitamında bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir idarî teşekküle intikali, imtiyaz mukavelenamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz mukavelenamesi veya esas mukavelenamede sermayenin itfası için senevî muayyen bir meblâğ ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir. Bu takdirde başkaca amortisman kabul edilmez.

MADDE 31 — Yedinci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, her ticarî sene için bir kazanç muamele defteri tutmak

MADDE 30 — Esas mukaveleleri Hükümetçe musaddak olan şirketler, mukavelenamelerinde muayyen had dahilinde ihtiyat akçesi tefrik ve kâr ve zarar hesabının zarar sütununa ithal edebilirler.

Şirketlerin işbu maddede mezkûr miktarlardan fazla ayıracakları ihtiyat akçeleri kârdan madut ve vergiye tâbidir.

Kezalik şirketlerin salâhiyeti dahilinde ayıracakları ihtiyat akçeleri her ne suretle olursa olsun hissedarlara tevzi olunur veyahut şirketin tasfiyesi icra edilirse vergisi almır. Bu kanunun neşrine kadar müterakim akçeler, bu hesapta kaldıkça kazanç vergisine tâbi olmadıkları gibi kazanç vergisi verilerek ihtiyat akçesi kısmına nakledilmiş olan meblâğlardan da artık vergi alınmaz.

Esas mukavelenameleri Hükümetçe musaddak şirketlerin, müessisler, meclisi idare heyeti ve memurları namlarına esas mukavelenameleri mucibince kârdan tefrik edecekleri hisseler, kazançtan tenzil edilirse de bu gibi müesseseler, 14 üncü madde mucibince verecekleri müstahdemin bordrolarında, her şahsa isabet eden miktarları göstermeğe mecburdurlar.

(6) ncı madde mucibince beyannameye tâbi tutulacak sair ticarî şirketlerde miktarları esas mukavelenamelerinde yazılı olmak şartile müdürleri ve memurları namlarına kârdan hisse tefrik ve bunları (14) üncü maddede mezkûr müstahdemin bordrolarına ithal edebilirler.

Şu kadar ki işbu hiseler, safi kârın % 10 nu tecavüz edemez. Tecavüz ettiği takdirde fazlası kazançları yekûnuna iade ve zammolunarak vergileri hesap ve istifa olunur.

İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisatın imtiyaz müddetinin hitamında bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir idarî teşekküle intikali, imtiyaz mukavelenamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz mukavelenamesi veya esas mukavelenamede sermayenin itfası için senevî muayyen bir meblâğ ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir. Bu takdirde başkaca amortisman kabul edilmez.

MADDE 31 — Yedinci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, her ticarî sene için bir kazanç muamele defteri tutmak mecbu-

MADDE 30 — Esas mukaveleleri Hükümetçe musaddak olan şirketler, mukavelenamelerinde muayyen had dahilinde ihtiyat akçesi tefrik ve kâr ve zarar hesabının zarar sütununa ithal edebilirler.

Şirketlerin işbu maddede mezkûr miktarlardan fazla ayıracakları ihtiyat akçeleri kârdan madut ve vergiye tâbidir.

Kezalik şirketlerin salâhiyeti dahilinde ayıracakları ihtiyat akçeleri her ne suretle olursa olsun hissedarlara tevzi olunur veyahut şirketin tasfiyesi icra edilirse vergisi alınır. Bu kanunun neşrine kadar müterakim akçeler, bu hesapta kaldıkça kazanç vergisine tâbi olmadıkları gibi kazanç vergisi verilerek ihtiyat akçesi kısmına nakledilmiş olan meblâğlardan da artık vergi almaz.

(6) ne madde mucibince, beyannameye tâbi tutulacak sair ticarî şirketlerde miktarları esas mukavelenamelerinde yazılı olmak şartile müdürleri ve memurları namlarına kârdan hisse tefrik ve bunları (14) üncü maddede mezkûr müstahdem bordrolarına ithal edebilirler.

Şu kadar ki işbu hisseler, safi kârın % 10 nunu tecavüz edemez. Tecavüz ettiği takdirde fazlası kazançları yekûnuna iade ve zammolunarak vergileri hesap ve istifa olunur.

İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisatın imtiyaz müddetinin hitamında bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir idarî teşekküle intikali, imtiyaz mukavelenamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz mukavelenamesi veya esas mukavelenamede sermayenin itfası için senevî muayyen bir meblâğ ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde bu kayıt muteberdir. Bu takdirde başkaca amortisman kabul edilmez.

MADDE 31 — Yedinci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, her ticarî sene için bir kazanç muamele defteri tutmak me-

yan müteferrik ve cüzî masraflar için vesaik aranmaz.

MADDE 30 — Esas mukaveleleri Hükümetçe musaddak olan şirketler, mukavelenamelerinde muayyen had dahilinde ihtiyat akçesi tefrik ve blâncolarının düyunat sütununa ithal edebilirler. Şu kadar ki ihtiyat akçeleri yekûnu tediye edilmiş olan sermayenin rubunu tecavüz edemez. Tecavüz ederse fazlası kâra nakil ve ilâve olunur. Bu suretle kâra naklolunacak miktarın vergi nisbeti 21 inci maddede yazılı nisbetle (20) inci maddede yazılı nisbetlerin ilk hadleri üzerinden hesap edilir.

Kezalik şirketlerin bu kanunun gösterdiği nisbet dahilinde ayıracakları ihtiyat akçeleri her ne suretle olursa olsun hissedarlara tevzi olunur veyahut şirketin tasfiyesi icra edilirse vergi alınır.

Bankaların 28 inci maddenin bilânçonun düyunat kısmına ait (D) bendi mucibince ayıracakları provizyon, sermayeye ilâve veya hissedarlara tevzi edildiği takdirde, ihtiyat akçeleri gibi, vergiye tâbi tutulur.

Bu kanunun meriyetine kadar ihtiyata alınmış olan paraların sermayeye olan nisbetleri, ne olursa olsun tevzi veya tasfiye yapılmadıkça vergiye tâbi tutulmaz.

İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisatın imtiyaz müddetinin hitamında bedelsiz olarak Devlet veya Devletçe tensip olunan bir idarî teşekküle intikali, imtiyaz mukavelenamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz mukavelenamesi veya esas mukavelenamede sermayenin itfası için senevî muayyen bir meblâğ ifrazı sarahaten tayin edilmiş olduğu takdirde, bu kayıt muteberdir. Bu takdirde başkaca amortisman kabul edilmez.

MADDE 31 — (7) ne maddeye dahil olan müesseselerle (8) inci maddenin (1) numaralı fıkrasına dahil olan mükellefler, ticaret kanunu

huriyetindedirler. Bu defterin, her sene tasdik edilmek şartile, müteaddit seneler için istimali caizdir. Yeniden işe başlayanlar, işe başlamadan evvel defterlerini tasdik ettirirler.

Bu mükelleflerden, borsa acentaları, ve muba-yaacıları ve simsarları, her nevi sigortacılar ve komusyoneular ve noterlerin tutacakları kazanç muamele defterinin hasılat kısmı, iki sütunu ihtiva edecek, birinci sütunda icra ettikleri her muamele kıymetini, ikinci sütunda da bu muamelelerden kendilerine kalan mebalığı kaydedeceklerdir. İşbu defterin masarifi kısmına da müstahdemin maaş, ücret ve aidatını, icrayı muamele ettikleri mahalle raci icar bedeli, tenvir, teshin, muhabere, ilân ve tamir masarifi ve sanat ve ticaretlerine muktazi eşyanın sigorta masrafı ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarholunan sair bilûmum vergi ve resimleri ve müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair masarifi umumiye ve müteferrikayı kaydedeceklerdir.

Yedinci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı eczanelerin tutacakları musaddak kazanç muamele defterinin hasılat kısmı üç sütunu ihtiva edecek birinci sütuna satış bedeli, ikinci sütuna mal bedeli, üçüncü sütuna gayrisafi kazanç yazılacak, masraf sütunu yukarıki fıkroda yazılı hükümler dairesinde imlâ olunacaktır.

Serbest meslekler erbabından, bu suretle defter tutmağı ve beyanname vermeğı tercih edenler de, aynı vechile musaddak bir kazanç muamele defteri tutmak mecburiyetindedirler. Bu mükelleflere ait kazanç muamele defterinin hasılat kısmına ifa ettikleri hizmet mukabili aldıkları mebalığ, ve masarifi kısmına da yukarıki hükümler dairesinde masrafları kaydolunacaktır.

Serbest meslekler erbabından beyanname vermeğı tercih edenler, aldıkları mebalığ mukabilinde müşterilerine, makbuz vermek mecburiyetindedirler. Bu makbuzlar dip koğanlı, müteselsil sıra numaralı olup Maliye vekâleti tarafından tabedilerek talep edenlere meccanen verilir.

Yukarıki fıkralarda yazılı mükellefler, masrafları meyanına % 10 nu tecavüz etmemek şartile amortisman payı koyabilirler.

Şehir ve kasabalarda apartmanları ve hanları toptan isticar edip perakende surette ahara icar edenlerin tutacakları defterin hasılat kısmı icar bedellerini, masarifi kısmı da, mevcut ise müstahdemin ücretleriyle müteferrik masarifi ihtiva eder.

edenlerin tutacakları defterin hasılat kısmı icar edilmek şartile, müteaddit seneler için istimali caizdir. Yeniden işe başlayanlar, işe başlamadan evvel defterlerini tasdik ettirirler.

Bu mükelleflerden, borsa acentaları, ve muba-yaacıları ve simsarları, her nevi sigortacılar ve komusyoneular ve noterlerin tutacakları kazanç muamele defterinin hasılat kısmı, iki sütunu ihtiva edecek, birinci sütununda icra ettikleri her muamele kıymetini, ikinci sütunda da bu muamelelerden kendilerine kalan mebalığı kaydedeceklerdir. İşbu defterin masarifi kısmına da müstahdemin maaş, ücret ve aidatını, icrayı muamele ettikleri mahalle raci icar bedeli, tenvir, teshin, muhabere, ilân ve tamir masarifi ve sanat ve ticaretlerine muktazi eşyanın sigorta masrafı ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarholunan sair bilûmum vergi ve resimleri ve müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair masarifi umumiye ve müteferrikayı kaydedeceklerdir.

Yedinci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı eczanelerin tutacakları musaddak kazanç muamele defterinin hasılat kısmı üç sütunu ihtiva edecek birinci sütuna satış bedeli, ikinci sütuna mal bedeli, üçüncü sütuna gayrisafi kazanç yazılacak, masraf sütunu yukarıki fıkroda yazılı hükümler dairesinde imlâ olunacaktır.

Serbest meslekler erbabından, bu suretle defter tutmağı ve beyanname vermeğı tercih edenler de, aynı vechile musaddak bir kazanç muamele defteri tutmak mecburiyetindedirler. Bu mükelleflere ait kazanç muamele defterinin hasılat kısmına ifa ettikleri hizmet mukabili aldıkları mebalığ, ve masarifi kısmına da yukarıki hükümler dairesinde masrafları kaydolunacaktır.

Serbest meslekler erbabından beyanname vermeğı tercih edenler, aldıkları mebalığ mukabilinde müşterilerine, makbuz vermek mecburiyetindedirler. Bu makbuzlar dip koğanlı, müteselsil sıra numaralı olup Maliye vekâleti tarafından tabedilerek talep edenlere meccanen verilir.

Yukarıki fıkralarda yazılı mükellefler, masrafları meyanına % 10 nu tecavüz etmemek şartile amortisman payı koyabilirler.

Şehir ve kasabalarda apartmanları ve hanları toptan isticar edip perakende surette ahara icar edenlerin tutacakları defterin hasılat kısmı icar bedellerini, masarifi kısmı da, mevcut ise müstahdemin ücretleriyle müteferrik masarifi ihtiva eder.

burietindedirler. Bu defterin, her sene tasdik edilmek şartile müteaddit seneler için istimali caizdir. Yeniden işe başlayanlar, işe başlamadan evvel defterlerini tasdik ettirirler.

Bu mükelleflerden borsa acentaları ve mubayaaacıları ve simsarları her nevi sigortaacılar ve komusyoneular ve noterlerin tutacakları kazanç muamele defterinin hasılat kısmı, iki sütunu ihtiva edecek; birinci sütunda icra ettikleri her muamele kıymetini; ikinci sütunda da bu muamelelerden kendilerine kalan mebalığı kaydedeceklerdir. İşbu defterin masarifi kısmına da müstahdem maaş, ücret ve aidatını, icrayı muamele ettikleri mahalle raci icar bedelinin tenvir, teshin, muhabere, ilân ve tamir masarifinin ve sanat ve ticaretlerine muktazi eşyanın sigorta masrafı ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessesesi namına tarholunan sair bilûmum vergi ve resimleri ve müessesenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair masarifi umumiye ve müteferrikayı kaydedeceklerdir.

Yedinci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı eczahanelerin tutacakları musaddak kazanç muamele defterinin hasılat kısmı, üç sütunu ihtiva edecek, birinci sütuna satış bedeli, ikinci sütuna mal bedeli, üçüncü sütuna gayrisafi kazanç yazılacak, masraf sütunu yukarıki fıkrada yazılı hükümler dairesinde inlâ olunacaktır.

7 nci maddenin 2 numaralı fıkrasına dahil olan ikrazatçılar, her ticarî sene için bir ticarî defter tutmağa mecburdurlar. Bu defterin hasılatı sütununa ikraz ettikleri mebalığı, müstakrizin ismini, faiz miktarını, ikraz senedi tarihini (ikraz senedi noterlikçe resen tanzim edilmiş veya noterlikçe tasdik kılınmışsa bunun hangi noter dairesinde kayıtlı olduğu ve tarih ve numarasını, borç ipotekli ise senedinin tarih ve numarasını ve hangi tapu idaresince kayıtlı bulunduğu) kaydolunur. Bu defterin masarifi sütununa, mevcut ise, yukarıki fıkrada yazılı masarifi yazılır.

Serbest meslekler erbabından, bu suretle defter tutmağa ve beyanname vermeği tercih edenler de, aynı veçhile musaddak bir kazanç muamele defteri tutmak mecburiyetindedirler. Bu mükelleflere ait kazanç muamele defterinin hasılat kısmına, ifa ettikleri hizmet mukabilinde aldıkları mebalığ ve masarifi kısmına da yukarıki hükümler dairesinde masrafları kaydolunacaktır.

Serbest meslekler erbabından beyanname ver-

mucibince tutulması lâzımgelen defterlerle defteri kebir tutmağa mecburdurlar.

Kopya defteri yerine, muhaberatın makina ile alınmış ikinci nüshaları, tarih ve sıra numaraları mazbut ve müteselsil olmak ve sene nihayetinde ciltlendirilmek şartile hazırlanmış defterler kabul olunur.

(8) inci maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, her ticarî sene için bir (kazanç muamele defteri) tutmak mecburiyetindedirler. Bu mükelleflerden:

A) Borsa acentaları ve mubayaaacıları ve simsarlar, her nevi sigortaacılar ve komusyoneular tutacakları (kazanç muamele defteri) nin hasılat kısmı, iki sütunu ihtiva edecek, birinci sütunda icra ettikleri her muamele bedeli, ikinci sütunda da bu muamelelerden kendilerine kalan mebalığı kaydedeceklerdir. Bu defterin masarifi kısmında, müstahdem maaş, ücret ve aidatını, ticaret ve muamele yaptıkları mahallin icar bedelini, tenvir, teshin, muhabere, ilân masarifini ve mesleki ticaretlerine muktazi eşyanın varsa sigorta masrafını ve işbu kanun mucibince alınacak vergi haricinde mükellefe müessese ve ticarethanesi namına tarholunan sair bilûmum vergi ve resimleri ve müessese ve ticarethanenin asıl faaliyeti için ihtiyar olunan sair müteferrik masarifi kaydedeceklerdir.

Serbest meslekler erbabından 8 inci maddenin ikinci fıkrası mucibince beyanname vermeyi tercih edenler, bu madde mucibince tutacakları (kazanç muamele defteri) nin hasılat kısmına ifa ettikleri hizmetler mukabilinde aldıkları mebalığı ve masarifi kısmına da yukarıdaki fıkrada yazılı masrafları kaydedecekler.

Noterlerin noter kanunu mucibince tutmağa mecbur oldukları defterler kazanç vergisinin tarhında da esas tutulur.

B) Mukim ikrazatçıların tutacakları defterin hasılat sütununa, müstakrizin isim ve adresi, ikraz edilen mebalığ, faiz miktarı, ikraz senedi tarihi (ikraz senedi noterlikçe resen tanzim edilmiş veya noterlikçe tasdik kılınmış ise bunun hangi noter dairesince kayıtlı olduğu, tarih ve numarası, borç ipotekli ise senedinin tarih ve numarası ve hangi tapu idaresince tescil edilmiş bulunduğu) kaydolunur.

C) Kasaba ve şehirlerde ticaret hanları ile apartmanları toptan isticar edip perakende suretile ahara icar edenlerin tutacakları defterin

Bu maddede yazılı mükelleflerin hasılatları ile masarifi umumiyeleri yakûnları arasındaki fark safi kazançlarını teşkil edip beyannamelerine dercolunur, ve kendilerinden başkaca blânço ve kâr ve zarar hesabının müfredatlı cetveli talep edilmez.

Bu maddede yazılı mükelleflerin hasılatları ile masarifi umumiyeleri yekûnları arasındaki fark, safi kazançlarını teşkil edip beyannamelerine dercolunur, ve kendilerinden başkaca blânço ve kâr ve zarar hesabı talep edilmez.

MADDE 32 — Beyannamelerde münderiç malûmat ile merbutlarının sıhhatlerini tevsik için, mükellefler, ticaret kanunu mucibince tutmağa mecbur oldukları defterleri noter ve 31 inci maddede mevzubahs kazanç muamele defterini de mensup oldukları varidat tahakkuk memurluğuna, her ticarî sene başında tasdik ettirmeğe, bu

MADDE 32 — Beyannamelerde münderiç malûmat ile merbutlarının sıhhatini tevsik için, mükellefler, ticaret kanunu mucibince tutmağa mecbur oldukları defterlerin notere ve 31 inci maddede mevzubahs kazanç muamele defterini de mensup oldukları varidat tahakkuk memurluğuna, her ticarî sene başında tasdik ettirmeğe, bu

meği tercih edenler, aldıkları mebalîğ mukabilinde müşterilerine, makbuz vermek mecburiyetindedirler. Bu makbuzlar dipkoanlı, müteselsil sıra numaralı olup Maliye vekâleti tarafından tabedilerek talep edenlere meccanen verilir.

Yukarıki fıkrada yazılı mükellefer, masrafları meyanına % 10 nu tecavüz etmemek şartile amortisman payı koyabilirler.

Şehir ve kasabalarda apartmanları ve hanları toptan isticar edip perakende surette ahara icar edenlerin tutacakları defterin hasılat kısmı icar bedellerinin, masarifi kısmı da, mevcut ise müstahdemin ücretleriyle müteferrik masarifi ihtiva eder.

Bu maddede yazılı mükelleflerin hasılatları ile masarifi umumiyeleri yakûnları arasındaki fark, safi kazançlarını teşkil edip beyannamelerine derçolunur ve kendilerinden başkaca blânço ve kâr ve zarar hesabı talep edilmez.

hasılat kısmı, aldıkları icar bedellerini, masarifi kısmı da toptan verdikleri icar bedellerile, mevcut ise, müstahdemin ücretlerini ve icar bedelinin % 10 nunu tecavüz etmemek ve mukavelesinde tasrih edilmiş ve yapılmış olmak şartile istimalden mütevellit tamir masraflarını ve müteferrik masarifi ihtiva eder. Bunlardan oda veya daireleri mobilyalı olarak kiraya verenler, masrafları meyanına mobilya maliyet fiatının (% 15) ini tecavüz etmemek şartile mobilya amortismanı koyabilirler.

Yukarıda (A, B, C) fıkralarında yazılı mükelleflerin hasılatları ile, masarifi umumiyeleri yakûnları arasındaki fark, safi kazançlarını teşkil edip beyannamelerine de derçolunur ve kendilerinden başkaca blânço ve kâr ve zarar hesabı talep edilmez.

D) Sahip oldukları madenleri ve dalyanları bizzat işletmeyerek hasılattan hisse almak veya hut kısmen nakil ve kısmen hahsılâta iştirak etmek suretile kiraya vermiş olanların, tutacakları defterin hasılat kısmına aynen aldıkları malların satış kıymetlerini kiradan bir kısmı nakit ise bu nakit miktarını ve takvim senesi nihayetinde satılmamış mal kalmış ise bu malların o tarihte bulunduğu mahallin piyasası üzerinden kıymetini dercederler.

Masarifi kısmına da, malların satışına kadar nakliye, sigorta ve depo icarı gibi ihtiyar edilen masrafları kaydederler.

Kira bedeli, yalnız nakit olarak tayin edilmiş ise, noterden tasdikli konturatolar muamele ve satış defteri makamına kaim olur. Bu mükelleflerden hasılattan hisse alanlar beyannamelerine, hasılatları ile mevcut ise masrafları miktarını dercederler ve aradaki fark vergilerine matrah teşkil eder. Yalnız kira bedeli alanlardan beyannamelerinde tasdikli konturatoda yazılı kira bedelini gösterirler ve kira konturatolarının tasdikli bir suretini beyannamelerine raptederler. Bu miktarlar doğrudan doğruya vergilerine matrah ittihaz olunur.

MADDE 32 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 32 — (31) inci maddede yazılı defterlerin (İkinci nüshalarından tereküp eden ve sene nihayetinde ciltlenmiş olan kopya defteri hariç) her ticarî sene başında notere tasdik ettirilmesi mecburidir. Defterlerini müteakip senelerde de istimalde devam etmek isteyenler, her ticarî senenin birinci ayı zarfında son muamele-

defterleri türkçe tutmağa ve bu defterlere geçilecek kuyuda ait evrakı müsbitiye verginin taallük ettirildiği malî seneyi takip eden üç sene zarfında talep vukuunda ibraza mecburdurlar.

defterleri Türkçe tutmağa ve bu defterlere geçilecek kuyudata ait evrakı müsbitiye verginin taallük ettiği malî seneyi takip eden üç sene zarfında talep vukuunda ibraza mecburdurlar.

Beyannamenin tetkik ve verginin tarhi

MADDE 33 — Varidat tahakkuk idareleri malî seneye takaddüm eden mart ayı (anonim şirketlerde nisan ayı) gayesinde beyanname vermeyenlerin isimleri tesbit ve beyanname vermiş olanların vergilerini, beyannamelerde yazılı safi kazanç miktarlarına göre hesap ederek, beyannameye müstenit ilk tarhiyat olduğunu zikretmek şartile mükelleflere, ihbarname ile tebliğ ederler.

MADDE 33 — Varidat tahakkuk idareleri malî seneye takaddüm eden mart ayı (anonim şirketlerde nisan ayı) gayesinde beyanname vermeyenlerin isimlerini tesbit ve beyanname vermiş olanların vergilerini, beyannamelerde yazılı safi kazanç miktarlarına göre hesap ederek, beyannameye müstenit ilk tarhiyat olduğunu zikretmek şartile mükelleflere, ihbarname ile tebliğ ederler.

İşbu muvakkat tarhiyat, bunlara ait beyannamelerin tetkikata muhtaç olanlarının tetkikatı bitmemiş ve kesbi katiyet etmemiş olsa da taksit müddetlerinde tahsil olunur.

İşbu muvakkat tarhiyat, bunlara ait beyannamelerin tetkikata muhtaç olanlarının tetkikatı bitmemiş ve gesbi katiyet etmemişte olsa taksit müddetlerinde tahsil olunur.

MADDE 34 — Varidatı beyannameye tâbi mükellefleri fazla olan büyük şehirlerde munhasıran kazanç vergisi beyannamesinin tetkikatile iştigal etmek üzere hesap mütehassısları istihdam olunur.

MADDE 34 — Varidat ve beyannameye tâbi mükellefleri fazla olan büyük şehirlerde munhasıran kazanç vergisi beyannamelerinin tetkikatile iştigal etmek üzere yevmiyeli hesap mütehassısları istihdam olunur.

Mütehassısların, yüksek tahsil görmüş usulü muhasebeye ve ticaret ve vergi kanunlarına vâkıf olması, her hangi bir suretle idarî ve adlî mahkemelerde mahkûmiyete uğramamış bulunması şarttır.

Mütehassısların, yüksek tahsil görmüş usulü muhasebeye ve ticaret ve vergi kanunlarına vâkıf olması, her hangi bir suretle idarî ve adlî mahkemelerde mahkûmiyete uğramamış bulunması şarttır.

Hesap mütehassıslarının adetleri, mesai tarzları ve tarzı intihap ve murakabeleri, Maliye ve kâletince ihzar ve İera Vekilleri Heyetince tasdik olunacak bir talimatname ile tayin olunur.

Hesap mütehassıslarının adetleri, mesai tarzları ve sureti intihap ve murakabeleri, bir nizamname ile tayin olunur.

MADDE 35 — Tahakkuk memurlarına verilen beyannameler, mütehassıs istihdam edilen vilâyet merkezlerinde, tahakkuk memurları

MADDE 35 — Tahakkuk memurlarına verilen beyannameler, mütehassıs istihdam edilen vilâyet merkezlerinde, tahakkuk memurları tarafın-

lerini notere işaret ve tasdik ettirmek şartile bu defterleri kullanabilirler.

Yeniden işe başlayanlar, işe başlamadan evvel defterlerini tasdik ettirirler.

Mükellefler bu kanun mucibince tutmağa mecbur oldukları defterleri türkçe olarak tutmağa ve bu defterlere geçirilecek kuyuda ait evrakı müsbiteyi verginin taallük ettiği malî seneyi takip eden üç malî sene zarfında talep vukuunda ibraza mecburdurlar.

Beyannamelerin tetkiki ve verginin tarhı

MADDE 33 — Varidat memurları, her sene mart ayı içinde, beyannameye tâbi mükelleflerin umumî yoklamasını icra etmekle mükelleftirler.

Varidat memurları, malî seneye tekaddüm eden mart ayı (anonim şirketler için nisan ayı) gayesinde ve ticarî seneleri Maliye vekâletince tayin edilen mükellefler için, ticarî sene nihayetinden itibaren dördüncü ay içinde beyanname vermeyenlerin isimlerini (39 - 43 inci maddeler mucibince muamele yapılmak üzere tesbit ve beyanname vermiş olanların vergilerini beyannamelerde yazılı safi kazanç miktarlarına göre hesap ederek beyannameye müstenit ilk tarhiyat olduğunu zikretmek şartile mükelleflere, ihbarname ile tebliğ ederler.

İşbu muvakkat tarhiyat, bunlara ait beyannamelerin tetkikata muhtaç olanlarının tetkikatı bitmemiş ve kesbi katiyet etmemiş de olsa, taksit müddetlerinde tahsil olunur.

MADDE 34 — Maliye vekâletinin tensip edeceği büyük şehirlerde munhasıran kazanç vergisi beyannamelerinin tetkikata ihtigal etmek üzere yeminli hesap mütehassısları istihdam olunur.

Mütehassısların tercihan yüksek tahsil görmüş lisan âşına, maliye müfettişliğinde, Divanı muhasebat birinci murakipliğinde veya azalığında veya malî ve ticarî müesseselerde en az beş sene hüsnü hizmet etmiş, usulü muhasebeye ve ticaret ve vergi kanunlarına vâkif olması, her hangi bir suretle idarî ve adlî mahkemelerde mahkûmiyete uğramamış bulunması şarttır. Hesap mütehassıslarının adetleri, ne suretle çalışacakları, sureti intihap ve murakabeleri ve vazifeleri nizamname ile tayin olunur.

MADDE 35 — Varidat idarelerine verilen beyannameler, mütehassis istihdam olunan vilâyetlerde varidat memurları tarafından varidat mü-

MADDE — 33 İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 34 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 35 — İktisat encümeninin tadili aynen.

tarafından mahallinin varidat müdürüne (İstanbul vilâyetinde malmüdürüne) tevdi olunur. Varidat müdürleri (İstanbulda malmüdürleri) on beş gün zarfında beyannamelerden tetkika muhtaç gördüklerini hesap mütehasısına tevdi ve diğerlerini de tahakkuk memuruna iade eder.

Mütehasıs tarafından tetkik ve ticarî defterlere ve evrakı müsbitelerine mutabakatı tasdik olunan beyannameler tetkikat raporile beraber varidat müdüriyetine (İstanbul malmüdürlerine) gönderirler.

Ancak varidat müdürleri (İstanbul malmüdürleri) bu beyannameler hakkında yapılan tetkikatın neticesine kanaat etmeyecek olursa mütehasıstan tahriren izahat talep eder ve indeliktiza mütehasıstan aldığı bu malûmatı mütaleasını da ilâve ederek 53 üncü madde mucibince karar verilmek üzere, beyannameleri, mahallinin en büyük malmemuruna tevdi eder.

Varidat müdürü (İstanbul malmüdürü) tarafından mütehasısa gönderilmeyen beyannameler, tahakkuk memuru tarafından aynen kabul olunarak, vergiye matrah ittihaz olunur ve başkaca tetkikata tâbi tutulmaz.

MADDE 36 — Beyannamelerin tetkikatı sırasında mütehasıs istihdam edilmeyen yerlerde, varidat tahakkuk memurları mükelleflerden verginin tayinine kadar olacak her türlü hesabın ve bu hesaba müteallik vesaikın bizzat veya tevkil edecekleri zat marifetile gönderilmesini tahriren talebe salâhiyettardır. Bu hususta mükellefin tevkili adi mektupla da yapılabilir. Şu kadar ki bu mektuba mevzu imzanın, mükellefin meslektaşları arasında maruf imzası olması lâzımdır.

Mükellef, tahrirî talep tarihinden itibaren, on beş gün zarfında istenilen malûmat ve vesaikı vermeğe mecburdur. Meşru sebepler dolayısıyla bu müddet zarfında vermediği takdirde keyfiyet tayin edilen müddet zarfında tahriren bildirmek şartile tahakkuk memuru veya hesap mütehasısı tarafından azamî on beş gün daha mühlet verilir. Bu mühlet zarfında istenilen malûmat ve vesaikı vermediği takdirde 39, 40 ve 42 nei maddeler mucibince muamele olunur.

Tahakkuk memuru veya hesap mütehasısı tetkikatı sırasında:

1) Resmî dairelerle, mahkemeler ve noterler-

dan mahallinin varidat müdürüne, (İstanbul vilâyetinde mal müdürlerine) tevdi olunur. Varidat müdürleri (İstanbulda mal müdürleri) on beş gün zarfında beyannamelerden tetkika muhtaç gördüklerini hesap mütehasısına tevdi ve diğerlerini de tahakkuk memuruna iade eder.

Mütehasıs tarafından tetkik ve ticarî defterlere ve evrakı müsbitelerine mutabakatı tasdik olunan beyannameler tetkikat raporile beraber varidat müdüriyetine (İstanbul mal müdürlüğüne) gönderilir.

Ancak varidat müdürleri (İstanbulda mal müdürleri) bu beyannameler hakkında yapılan tetkikatın neticesine kanaat etmeyecek olurlarsa mütehasıstan tahriren izahat talep eder ve indeliktiza mütehasıstan aldığı bu malûmatı mütaleasını da ilâve ederek 53 üncü madde mucibince karar verilmek üzere, beyannameleri, mahallinin en büyük mal memuruna tevdi eder.

Varidat müdürü (İstanbul mal müdürü) tarafından mütehasısa gönderilmeyen beyannameler, tahakkuk memuru tarafından aynen kabul olunarak, vergiye matrah ittihaz olunur ve başkaca tetkikata tâbi tutulmaz.

MADDE 36 — Beyannamelerin tetkikatı sırasında mütehasıs istihdam edilen şehirlerde hesap mütehasısları ve istihdam edilmeyen yerlerde, varidat tahakkuk memurları, mükelleflerden verginin tayinine medar olacak her türlü hesabın ve bu hesaba müteallik vesaikın bizzat veya tevkil edecekleri zat marifetile gönderilmesini tahriren talebe salâhiyettardır. Bu hususta mükellefin tevkili, adi mektupla da yapılabilir. Şu kadar ki bu mektuba mevzu imzanın, mükellefin meslektaşları arasında maruf olması lâzımdır.

Mükellef, tahrirî talep tarihinden itibaren, on beş gün zarfında istenilen malûmat ve vesaikı vermeğe mecburdur. Meşru sebepler dolayısıyla bu müddet zarfında vermediği takdirde keyfiyet tayin edilen müddet zarfında tahriren bildirmek şartile tahakkuk memuru veya hesap mütehasısı tarafından azamî on beş gün daha mühlet verilir. Bu mühlet zarfında istenilen malûmat ve vesaikı vermediği takdirde, 39, 40 ve 42 nei maddeler mucibince muamele olunur.

Tahakkuk memuru veya hesap mütehasısı tetkikatı sırasında,

1) Resmî dairelerle, mahkemeler ve noterler-

dürlerine ve onlar tarafından hesap mütehasıslarına tevdi olunur. Hesap mütehasısları, bu beyannameleri tetkik ederek mütaleasını raporla varidat müdürlerine bildirirler. Varidat müdürleri mütehasısların raporu mündericatına göre muamele ifa olunmak üzere evrakı varidat memuruna tevdi eyler.

MADDE 36 — İktisat encümeninin tadili ay-
nen

MADDE 36 — Beyannamelerin tetkikatı sırasında Maliye müfettişleriyle mütehasıs istihdam edilmeyen yerlerde varidat memurları mükelleflerden verginin tayinine medar olacak her türlü hesabatın ve bu hesabata müteallik vesaikın bizzat veya tevkil edecekleri zat marifetile gönderilmesini tahriren veya şifahen talebe salâhiyettardır.

Bu hususta mükellefin tevkili, adi mektupla da yapılabilir. Şu kadar ki mektuba mevzu imzanın mükellefin meslektaşları arasında maruf imzası olması şarttır.

Mükellef, tahrirî talep tarihinden itibaren, on beş gün zarfında istenilen malûmat ve vesaiği vermesi lâzımdır. Meşru sebepler dolayısıyla bu müddet zarfında verilemediği takdirde, keyfiyet tayin edilen müddet zarfında tahriren bildirilmek şartile azamî on beş gün daha mühlet verilir. Bu mühlet zarfında istenilen malûmat ve vesaiğ veya suretleri yine verilmediği takdirde (39 - 43) üncü maddeler mucibince muamele olunur.

Maliye müfettişleri, hesap mütehasısları ve varidat memurları tetkikatı sırasında :

den her türlü malûmat ve vesâikın verilmesini,

2) Vazifesini kolaylaştırmaya yarayacak malûmatı verebilecek kimselerden her türlü malûmatın itasını,

3) Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, ticaret odalarından ve umumî surette kazanç sahiplerinin mensup oldukları meslekî müseccel teşekküllerden vazifelerinin istilzam ettiği malûmatın bildirilmesini talep ederler.

Resmî daireler, mahkemeler, noterler, bankalar ve hususî müesseseler ve sair eşhas bu malûmatı ve evrakın asıl veya musaddak suretlerini on beş gün zarfında tahakkuk memuruna veya hesap mütehasşısına vermeğe mecburdurlar.

MADDE 37 — Yapılan tetkikat neticesinde, vergiye tâbi kazanç miktarının beyannamede yazılı miktardan % 10 fazla olduğu meydana çıkar, sa işbu fazla için, vergisi alınarak ceza talep edilmez. Tetkikat neticesinde bulunan fark, bu miktarı tecavüz ettiği surette, keyfiyet mükellefe tebliğ ve bunu takip eden günden itibaren on beş gün zarfında buna dair itirazı varsa tahriren beyan etmesi, tahriren tebliğ olunur. Mükellef cevap vermez veya kanaatbahş görülmez veya verdiği cevaplarla vergiden kısmen kurtulmak gayesini takip ettiği anlaşılırsa, aradaki farkın matraha ilâvesi halinde fazla alınacak vergi, iki kat olarak tarholunur.

Mükellefin vereceği cevap üzerine, aradaki farkın maddî bir sehivden ileri geldiği ve sui niyete mahmul olmadığı anlaşılırdığı takdirde, tetkikat neticesinde bulunan fark, zâmansız olarak tarhiyata ilâve olunur.

den her türlü malûmat ve vesâikın verilmesini,

2) Vazifesini kolaylaştırmaya yarayacak malûmatı verebilecek kimselerden her türlü malûmatın itasını,

3) Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, ticaret odalarından ve umumî surette kazanç sahiplerinin mensup oldukları meslekî müseccel teşekküllerden vazifelerinin istilzam ettiği malûmatın bildirilmesini talep ederler.

Resmî daireler, mahkemeler, noterler, bankalar ve hususî müesseseler ve sair eşhas bu malûmatı ve evrakın asıl veya musaddak suretlerini on beş gün zarfında tahakkuk memuruna veya hesap mütehasşısına vermeğe mecburdurlar.

MADDE 37 — Yapılan tetkikat neticesinde, vergiye tâbi kazanç miktarının beyannamede yazılı miktardan % 10 fazla olduğu meydana çıkar, sa işbu fazla için, vergisi alınarak ceza talep edilmez. Tetkikat neticesinde bulunan fark, bu miktarı tecavüz ettiği takdirde, keyfiyet mükellefe tahriren tebliğ ve bir güne itirazı varsa tebliği takip eden günden itibaren on beş gün zarfında tahriren beyan etmesi ihtar olunur. Mükellef cevap vermez, veya cevap kanaatbahş görülmez, veya verdiği cevaplarla vergiden kısmen kurtulmak gayesini takip ettiği anlaşılırsa, aradaki farkın matraha ilâvesi halinde fazla alınacak vergi, iki kat olarak tarholunur.

Mükellefin vereceği cevap üzerine, aradaki farkın maddî bir sehivden ileni geldiği ve sui niyete mahmul olmadığı anlaşılırdığı takdirde, tetkikat neticesinde bulunan fark, zamsız olarak tarhiyata ilâve olunur.

Eshamlı şirketlerde yapılan tetkikat üzerine bu kanunun hükümleri dairesinde bulunacak kâr fazlalarna ait vergi, bunların yekûnu üzerinden ve o sekizinci maddedeki nisbet dairesinde tarh ve şirketlerden tahsil olunur. Yukarıdaki iki fıkra hükmü bu nevi şirketler hakkında da cari-dir.

1 - Resmî dairelerle mahkemeler ve noterlerden her türlü malûmat ve vesaikın verilmesini,

2 - Vazifesini kolaylaştırmağa yarıyacak malûmatı verebilecek kimselerden her türlü malûmatın alınmasını,

3 - Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, ticaret odalarından umumî surette kazanç sahiplerinin mensup oldukları mesleki müseccel teşekküllerden, vazifelerinin istilzam ettiği malûmatın bildirilmesini talep edebilirler.

Resmî daireler, mahkemeler, noterler, bankalar ve hususî müesseseler ve sair eşhas, istenilen malûmatı ve evrakın asıl veya musaddak suretlerini on beş gün zarfında vermeğe mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet edilmediği takdirde, mahallinin en büyük mülkiye memuru tarafından bu malûmat ve vesaikın alınması temin olunur.

MADDE 37 — İktisat encümeninin tadili ay-
nen

MADDE 37 — Yapılan tetkikat neticesinde vergiye tâbi kazanç miktarında beyannamede yazılı miktardan, miktarı bin lirayı tecavüz etmek şartile, yüzde ona kadar bir fazlalık olduğu meydana çıkarsa, işbu fazlanın vergisi alınarak ceza aranılmaz.

Tetkikat neticesinden zuhur eden fark, bu miktarı tecavüz ettiği takdirde keyfiyet mükellefe tahriren tebliğ ve bir gûna itirazı varsa tebliği takip eden günden itibaren on beş gün zarfında bu ciheti tahriren beyan etmesi ihtar olunur. Mükellefin vereceği cevap üzerine, aradaki farkın maddî bir sehivden ileri geldiği ve suiniyeti olmadığı sabit olduğu takdirde, tetkikat neticesinde bulunan fark, zamsız olarak matraha ilâve olunur.

Mükellef tahriren yapılan tebliğe cevap vermez veya cevabı bu kanunun hükümlerine uygun gelmezse, aradaki fark matraha ilâve ve fazlaya ait vergi iki kat olarak tarholunur.

Şirketlerde yapılan tetkikat üzerine bu kanunun hükümleri dairesinde bulunacak kâr fazlalıklarına ait vergi, bunların yekûnu üzerinden ve (19 - 20) inci maddedeki nisbet dairesinde tarh ve şirketlerden tahsil olunur.

Mükellef kazancının noksan bildirilmesinin sehivden ileri geldiğini, verginin taallük ettiği malî sene içinde görüp, alâkadar memurlar tarafından tetkikata başlanılmazdan evvel varidat idaresine tahriren haber verdiği takdirde bu kısma ait vergi zamsız olarak tarh ve tahsil olunur.

MADDE 38 — Mükellef beyannamesindeki kazanç miktarının fevkinde tayin edilen kazançta göre tarhedilip kendisine tebliğ olunan vergiye kanaat etmeyip, itiraz eylediği takdirde, tahakkuk memuru fazla kazanç tayinini istilzam eden delâili zikrederek keyfiyeti mahallinin en büyük mal memuruna bildirmeğe mecburdur.

Resen tarhiyat

MADDE 39 — Beyannamelerini miadında vermeyen veya miadında beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayan veya aranılan vesaiği teslim etmeyen mükelleflerin kazançları resen tarholunur. Hizmet erbabına ait aylık bordroları miadında vermeyenler veya yanlış veya noksan verenler hakkında da aynı suretle muamele edilir.

Resen tarhiyatta matrahın tayini 34 üncü maddede zikredilen hesap mütehasıslarının kullanıldığı vilâyetlerde, en büyük maliye memurunun - veya tevkil edeceği memurun riyaseti altında, bu mütehasıslardan bir zatle mükellefin mensup olduğu müseccel meslekî teşekküller tarafından - ve bu kabil teşekküllerin bulunmadığı yerlerde ticaret odaları ve ticaret odası bulunmayan yerlerde belediyelere müntehap bir heyet marifetile icra olunur.

Hesap mütehasısı istihdam olunmayan vilâyet merkezlerinde matrahın tayini, en büyük mal memurunun riyaseti altında, varidat müdürü ve yukarıki fıkra mucibince intihap olunacak bir ehli vukuftan mürekkep üç kişilik heyet tarafından icra kılınır.

Kazalarda bu vazife, malmüdürünün riyaseti altında, biri belediye diğeri ticaret odası ve ticaret odası bulunmadığı takdirde her ikisi de belediyeye müntehap iki ehli vukuf marifetile ifa edilir.

Ticaret odalarile, belediyeler ehli vukufu ve azayı mahallinin en büyük mal memurunun işarı üzerine intihap ile mükellef ve vergi tarhının teahhurundan mesuldürler.

MADDE 38 — Mükellef beyannamesindeki kazanç miktarının fevkinde tayin edilen kazançta göre tarh ve tebliğ olunan vergiye kanaat etmeyip, itiraz eylediği takdirde, tahakkuk memuru fazla kazanç tayinini istilzam eden delâili zikrederek keyfiyeti mahallin en büyük mal memuruna bildirmeğe mecburdur.

Resen tarhiyat

MADDE 39 — Beyannamelerini miadında vermeyen, veya miadında beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayan veya aranılan vesaiği ibraz etmeyen mükelleflerin kazançları resen tarholunur. Hizmet erbabına ait aylık bordroları miadında vermeyenler veya yanlış veya noksan verenler hakkında da aynı suretle muamele edilir.

Resen tarhiyatta matrahın tayini 34 üncü maddede zikredilen hesap mutahassıslarının kullanıldığı vilâyetlerde, en büyük Maliye memurunun veya tevkil edeceği memurun riyaseti altında, bu mutahassıslardan birile mükellefin mensup olduğu müseccel meslekî teşekküller tarafından ve bu kabil teşekküllerin bulunmadığı yerlerde ticaret odaları ve ticaret odası bulunmayan yerlerde belediyelere müntehap iki ehli vukuftan mürekkep dört kişilik bir heyet marifetile icra olunur. Reylar müsavi olunca reisin bulunduğu taraf tercih olunur.

Hesap mütehasısı istihdam olunmayan vilâyet merkezlerinde matrahın tayini, en büyük malmemurunun riyaseti altında, varidat müdürü ve yukarıki fıkra mucibince intihap olunacak bir ehli vukuftan mürekkep üç kişilik heyet tarafından icra kılınır.

Kazalarda bu vazife, malmüdürünün riyaseti altında, biri belediye diğeri ticaret odası ve ticaret odası bulunmadığı takdirde her ikisi de belediyeden müntehap iki ehli vukuf marifetile ifa edilir.

Ticaret odalarile, belediyeler ehli vukufu ve azayı, mahallinin en büyük malmemurunun işarı üzerine intihap ile mükellef ve vergi tarhının teahhurundan mesuldürler.

MADDE 38 — İktisat encümeninin tadili aynen

Resen tarhiyat

MADDE 39 — Beyannamelerini miadında vermeyen, veya miadında beyanname verdiği halde defteri ibraz etmeyen veya defter tutmayan veya tuttuğu defter bu kanuna muvafık olmayan veya aranılan vesaii teslim etmeyen mükelleflerin kazançları resen tarholunur. Hizmet erbabına ait aylık bordroları miadında vermeyenler veya yanlış veya noksan verenler hakkında da aynı suretle muamele edilir.

Resen tarhiyatta matrahın tayini 34 üncü maddede zikredilen hesap mütehasıslarının kullanıldığı vilâyetlerde, en büyük maliye memurunun veya tevkil edeceği memurun riyaseti altında, bu mütehasıslardan birile mükellefin mensup olduğu müseccel meslekî teşekküller tarafından ve bu kabîl teşekküllerin bulunmadığı yerlerde ticaret odalarınca ve ticaret odası bulunmayan yerlerde belediyelere müntehap iki ehli vukuftan mürekkep dört kişilik bir heyet marifetile icra olunur. Reyler müsavi olunca reisin bulunduğu taraf tercih olunur.

Hesap mütehasısı istihdam olunmayan vilâyet merkezlerinde matrahın tayini, en büyük mal memurunun riyaseti altında, varidat müdürü ve yukarıki fıkra mucibince intihap olunacak iki ehli vukuftan mürekkep dört kişilik heyet tarafından icra kılınır.

Kazalarda bu vazife, malmüdürünün riyaseti altında, biri belediye diğeri ticaret odası ve ticaret odası bulunmadığı takdirde her ikisi de belediyeden müntehap iki ehli vukuf marifetile ifa edilir.

Bu madde mucibince teşekkül edecek komisyonların kararları ekseriyeti mutlaka ile verilir.

Ticaret odaları, belediyeler ehli vukufu ve azayı, mahallinin en büyük malmemurunun işarı üzerine intihap ile mükelleflerdir.

MADDE 38 — Beyannameler üzerine yapılacak tetkikat blâncolarında stok emtia için maliyet fiyatını kabul eden mükelleflerle beyannamelerine blâncolarını raptetmek mecburiyetinde olmayan mükellefler için ikinci taksit zamanına kadar, bilâncolarında stok emtia için kıymet tenezzülünü iddia eden mükellefler için de beyannamenin verildiği tarihten itibaren bir sene zarfında ikmal edilmesi ve neticenin mükellefe tahriren tebliği lâzımdır.

Resen tarhiyat

MADDE 39 — Beyannamelerini miadında vermeyen mükelleflerin şekli mükellefiyetlerine göre, vergi matrahları resen tarholunur.

Beyanname vermiş olupta, tetkikat sırasında bu kanun mucibince tutulması lâzımgelen defterleri ibraz etmeyen veya aranılan vesaii teslim etmeyenlerin kazançları kezalik resen tayin edilir. Bu suretle takdir olunacak kazançlarına göre tahakkuk edecek vergi, beyannamelerine müsteniden muvakkat tarhiyat suretinde tahakkuk eden vergilerinden fazla ise farkı zam ve tahsil olunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroları miadında vermeyenler hakkında da aynı suretle muamele edilir.

Resen tarhiyata matrahlar (34) üncü maddede zikredilen hesap mütehasıslarının kullandığı vilâyetlerde en büyük mülkiye memurunun veya tevkil edeceği memurun riyaseti altında, bu mütehasıslardan birile mükellefin mensup olduğu müseccel meslekî teşekküller tarafından ve bu kabîl teşekküllerin bulunmadığı yerlerde ticaret odalarınca ve ticaret odası bulunmayan yerlerde belediyelere müntehap iki ehli vukuftan mürekkep dört kişilik bir heyet marifetile tayin olunur.

Hesap mütehasısı istihdam olunmayan vilâyet merkezlerinde matrahlar, en büyük mal memurunun riyaseti altında, varidat müdürü ve yukarıki fıkra mucibince intihap olunacak iki ehli vukuftan mürekkep dört kişilik heyet tarafından takdir edilir.

Bu heyetlerde kararlar ekseriyetle verilir. Reyler müsavi olursa reisin bulunduğu taraf tercih olunur.

Kazalarda bu vazife, malmüdürünün riyaseti altında, biri belediye ve diğeri ticaret odası ve ticaret odası bulunmadığı takdirde her ikisi de be-

MADDE 40 — 39 uncu maddede yazılı tarh heyetlerinin nisanın 15 inci gününden itibaren teşekkül etmiş bulunmaları mecburidir. Bu heyetler varidat tahakkuk idarelerinin, mahallinin en büyük malmemrunun delâletile verecekleri (İstanbulda malmüdürlerinin) müzekkereler ve vesikalar üzerine ifayi vazife ederler.

Heyet matrahın tayininde, indeliktiza 36 nci maddede gösterilen menabie müracaat ve mükellefin elinde bulabileceği şayanı itimat kayıt ve vesikalardan istifade eder. Takdir neticesine dair yazılacak kararlarda, takdirin istinat ettiği delâil ve vesaik sarahaten dercolunur.

MADDE 41 — Hizmet erbabının aylık bordroları, bu bordrolara ait ticarî defterin tetkiki suretile tebeyyün ettirilir. Tetkikat neticesinde, hazine hukukunun ziyama sebebiyet vermiş mektumat bulunduğu takdirde vergi birinci defasında üç misil olarak tarhedilir. Ketim tekrar ettiği takdirde vergi beş misil zam ile tarholunur.

Bu suretle vergiye yapılacak zamlar, hizmet erbabına rücu hakkı olmamak şartile, istihdam edenlere ait olur.

MADDE 42 — 39, 40 ıncı maddeler mucibince resen tayin olunan matrahlar üzerine varidat tahakkuk memurluğunca vergi hesap ve ihbarname ile mükellefe ve bir sureti mahallinin en büyük malmemuruna tebliğ olunur.

Resen tarholunan vergi, miadında beyanname verilmemekten mütevellit ise, birinci senede vergi bir misil, müteakip senede tekerrürü halinde iki misil ve bunu takip eden senede, tekerrür ettiği takdirde beş misil olarak tarholunur. Mütevali surette üç defa beyannamelerini vermeyen mükel-

MADDE 40 — 39 uncu maddede yazılı tarh heyetlerinin nisanın on beşinci gününden itibaren teşekkül etmiş bulunmaları mecburidir. Bu heyetler varidat tahakkuk idarelerinin, mahallinin en büyük mal memurunun delâletile verecekleri (İstanbul mal müdürlerinin) müzekkereler ve vesikalar üzerine ifayi vazife ederler.

Heyet matrahın tayininde, indeliktiza 36 nci maddede gösterilen menabie müracaat ve mükellefin elinde bulabileceği şayanı itimat kayıt ve vesikalardan istifade eder. Takdir neticesine dair yazılacak kararlarda, takdirin istinat ettiği delâil ve vesaik sarahaten dercolunur.

MADDE 41 — Hizmet erbabının aylık bordroları, bu bordrolara ait ticarî defterin tetkiki suretile tebeyyün ettirilir. Tetkikat neticesinde, Hazine hukukunun ziyama sebebiyet verilmiş mektumat bulunduğu takdirde vergi birinci defasında üç misli olarak tarhedilir. Ketim tekerür ettiği takdirde vergi beş misli zam ile tarholunur.

Bu suretle vergiye yapılacak zamlar, hizmet erbabından rücu hakkı olmamak şartile, istihdam edenlere ait olur.

MADDE 42 — 39 - 40 ıncı maddeler mucibince resen tayin olunan matrahlar üzerine varidat tahakkuk memurluğunca vergi hesap ve ihbarname ile mükellefe ve bir sureti mahallinin en büyük malmemuruna tebliğ olunur.

Resen tarholunan vergi, miadında beyanname verilmemekten mütevellit ise, birinci senede vergi bir misil, müteakip senede tekerrürü halinde iki misil ve bunu takip eden senede de, tekerrür ettiği takdirde beş misil olarak tarholunur. Mütevali surette üç defa beyannamesini vermeyen mü-

lediyeden müntehap iki ehli vukuf tarafından ifa edilir.

Ticaret odalarile belediyeler, ehli vukufu ve aslı azayı ve aslı aza adedince yedek azayı, vilâyetlerde varidat müdürünün ve kazalarda mahallinin en büyük malmemurunun işarı üzerine intihapla mükelleftirler. Ticaret odaları ve belediyeden tayin olunan ehli vukuf, kendilerine ve yakın akrabalarına ait tarhiyatta rey veremezler. Bu vaziyetlerde yedek aza reye iştirak eder.

MADDE 40 — (39) uncu maddede yazılı heyetlerin nisanın on beşinci gününden itibaren teşekkül etmiş bulunmaları mecburidir. Bu heyetler varidat memurlarının, vilâyetlerde varidat müdürünün kazalarda en büyük malmemurunun delâletile verecekleri müzekkereler ve evrak üzerine tetkikat vazifesini ifa ederler.

Heyetler matrahın tayininde, (38) inci maddede gösterilen menabia müracaat ve icabında mükellefin elinde bulabileceği defterlerle şayanı itimat kayit ve vessikalardan istifade eder. Takdir neticesine dair yazılacak kararlarda, takdirin istinat ettiği delâil ve vesaik sarahaten dercolunur.

MADDE 41 — Hizmet erbabının aylık bordroları, mükellefin ticarî defterlerinin ve sair vesaikın tetkiki suretile tebeyyün ettirilir. Tetkikat neticesinde bazı memur ve müstahdemlerin veya bunlara verilen mebalîğden bir kısmının bordrolara ithal edilmemesi Hazine hukukunun ziyama sebebiyet veren mektumat zuhur ederse bu suretle ketmedilen vergiler veya vergi farkları birinci defasında iki misil olarak tarhedilir. Ketim tekerrür ettiği takdirde beş misil olarak tarholunur. Tekerrürde tevali şarttır.

Bu suretle vergiye yapılacak zamlar hizmet erbabına rücu hakkı olmamak şartile istihdam edenlerden tahsil olunur.

MADDE 42 — (39 - 40) nci maddeler mucibince resen tayin olunan matrahlar üzerinden varidat memurluğunca vergi tarh ve tanzim olunan iki nüsha ihbarnamenin biri mükellefe ve diğeri vilâyetlerde varidat müdürüne, kazalarda mahallin en büyük malmemuruna tebliğ olunur.

Beyanname verilmemesinden dolayı resen tarholunan vergilerle beyanname verilmiş olupta defter ve vesaikle tevsik edilmemesinden dolayı resen tarhiyat üzerine zuhur eden matrahlara veya matrah farklarına ait vergiler birinci

MADDE 40 — 39 uncu maddede yazılı tarh heyetlerinin nisanın 15 inci gününden itibaren teşekkül etmiş bulunmaları mecburidir. Bu heyetler varidat tahakkuk idarelerinin, mahallinin en büyük malmemurunun delâletile verecekleri (İstanbulda malmüdürlerinin) müzekkereler ve vesikalar üzerine vazife ifa ederler.

Heyet matrahın tayininde, 36 ncı maddede gösterilen menabie müracaat ve mükellefin elinde bulabileceği şayanı itimat kayit ve vesikalardan icabında istifade eder. Takdir neticesine dair yazılacak kararlar da, takdirin istinat ettiği delâil ve vesaik sarahaten dercolunur.

MADDE 41 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 42 — 39 ve 40 nci maddeler mucibince resen tayin olunan matrahlar üzerine varidat tahakkuk memurluğunca vergi hesap ve ihbarname ile mükellefe ve bir sureti mahallinin en büyük malmemuruna tebliğ olunur.

Resen tarholunan vergi, miadında beyanname verilmemekten mütevellit ise, birinci senede vergi bir misil, müteakip senede tekerrürü halinde iki misil ve bunu takip eden senede, tekerrür ettiği takdirde beş misil olarak tarholunur. Mütevali surette üç defa beyannamesini vermeyen

leflerin vergileri, beş misil yerine bir misil olarak tahsil edilmek şartile ticaretgâhlarının altı ay müddetle ve hüküm istihsaline hacet kalmaksızın kapatılmasına Maliye vekili salâhiyettardır.

Beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayanların vergileri % 50 zam ile tarholunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroların miadında verilmemesinden dolayı resen tayin olunan matrahlar üzerinden hesap edilecek aylık vergi, % 10 zam ile tarh ve bunları istihdam edenlere tebliğ olunur. Bu suretle yapılacak zam dolayısıyla istihdam edilenlerin, hizmet erbabına rücu hakları yoktur.

MADDE 43 — Resen icra kılman tetkikat neticesinde, mükellefin zararda olduğu sabit olursa, tetkikat için komisyon azalarına verilen ücretin iki misli ceza tahakkuk ettirilerek ihbarname ile mükellefe tebliğ ve kabili itiraz ve temyiz olmak şartile on gün zarfında tahsil olunur.

Fasıl : 2

İşgal ettikleri binaların gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler

MADDE 44 — Bu mükellefler için de, takvim senesi iptidası, mükellefiyet mebdei itibar ve geçmiş sene kazancı esas ittihaz olunur.

Her malî sene için, ona tekaddüm eden senenin şubat ayı iptidasından itibaren, bir ay zarfında ikmal edilmek üzere, varidat tahakkuk memurları dairei memuriyetleri dahilinde bulunan, gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin umumî yoklamasını icraya ve işgal ettikleri binaların gayrisafi iratlarına nazaran, vergi tarhiyatını icraya mecburdurlar, tarholunan vergiler, ihbarname ile mükellefe tebliğ olunur. Tebliğatın mart ayı gayesine ka-

kelleflerin vergileri, beş misli yerine bir misil olarak tahsil edilmek şartile ticaretgâhlarının altı ay müddetle ve hüküm istihsaline hacet kalmaksızın kapatılmasına Maliye vekili salâhiyettardır.

Beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayanların vergileri % 50 zammile tarholunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroların miadında verilmemesinden dolayı resen tayin olunan matrahlar üzerinden hesap edilecek aylık vergi, % 10 zammile tarh ve bunları istihdam edenlere tebliğ olunur. Bu suretle yapılacak zam dolayısıyla istihdam edilenlerin, hizmet erbabına rücu hakları yoktur.

MADDE 43 — Resen icra kılman tetkikat neticesinde, mükellefin zararda olduğu sabit olursa tetkikat için komisyon azalarına verilen ücretin iki misli ceza tahakkuk ettirilerek ihbarname ile mükellefe tebliğ ve kabili itiraz ve temyiz olmak şartile on gün zarfında tahsil olunur.

Fasıl : 2

İşgal ettikleri binaların gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler

MADDE 44 — İşgal ettikleri binaların gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler için takvim senesi iptidası, mükellefiyet mebdei itibar ve geçmiş sene kazancı esas ittihaz olunur.

Her malî sene için, ona tekaddüm eden senenin şubat ayı iptidasından itibaren, bir ay zarfında ikmal edilmek üzere, varidat tahakkuk memurları memuriyetleri dahilinde bulunan, gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin umumî yoklamasını icraya ve işgal ettikleri binaların gayrisafi iratlarına nazaran, vergi tarhiyatını icraya mecburdurlar, tarholunan

mükelleflerin vergileri, beş misli yerine bir misil olarak tahsil edilmek şartile ticaretgâhlarının altı ay müddetle ve hüküm istihsaline hacet kalmaksızın kapatılmasına Maliye vekili salâhiyettardır.

Beyanname verdiği halde defter ibraz etmeyen veya defter tutmayanların vergileri % 50 zammile tarholunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroların miadında verilmemesinden dolayı resen tayin olunan matrahlar üzerinden hesap edilecek aylık vergi, % 10 zammile tarh ve bunları istihdam edenlere tebliğ olunur. Bu suretle yapılacak zam dolayısıyla istihdam edilenlerin, hizmet erbabına rücu hakları yoktur.

MADDE 43 — Resen icra kılınan tetkikat neticesinde, mükellefin zararda olduğu sabit olursa tetkikat için komisyon azalarına verilen ücretin iki misli ceza tahakkuk ettirilerek ihbarname ile mükellefe tebliğ ve kabili itiraz ve temyiz olmamak şartile on gün zarfında tahsil olunur.

MADDE 44 — İktisat encümeninin tadili ay-nen

senede iki misil, müteakıp senede tekerrür ettiği takdirde beş misil olarak tarholunur. Mütevali surette üç defa beyannamesini vermeyen mükelleflerin vergileri, beş misil yerine bir misil olarak tahsil edilmek şartile ticaretgâhlarının altı ay müddetle ve hüküm istihsaline hacet kalmaksızın kapatılmasına Maliye vekili salâhiyettardır.

Şubelerinin hesaplarını merkezlerinde cem ve tevhit eden müesseselerin şubeleri (26) ncı maddede mucibince ihbarname ile hulâsai hesabiyelerini, buldukları mahallin varidat idaresine miadında vermedikleri takdirde, bu suretle ihbarname ve hulâsai hesabiyesi verilmemiş her şube için, merkezin tahakkuk edecek vergisine (% 10) zammolunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroların miadında verilmemesinden dolayı resen tayin olunan matrahlar üzerinden hesap edilecek aylık vergi % 10 zammile tarh ve bunları istihdam edenlere tebliğ olunur. Bu suretle yapılacak zam dolayısıyla istihdam edenlerin, hizmet erbabına rücu hakları yoktur.

MADDE 43 — Resen icra kılınan tetkikat neticesinde, mükellefin zararda olduğu sabit olursa, tetkikat için komisyon azalarına verilen mutat ücretin iki misli ceza tahakkuk ettirilerek ihbarname ile mükellefe tebliğ ve on gün zarfında tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur. Bu mükellefler ihbarnamenin kendilerine tebliği tarihinden itibaren bir ay zarfında kabili temyiz olmamak üzere itiraz hakkına maliktirler.

Fasıl : 2

İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler

MADDE 44 — İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler için takvim senesi iptidası mükellefiyet başlangıcı itibar ve geçmiş takvim senesi zarfındaki kazançlarına bu tarihteki gayrisafi iratları esas ittihaz olunur.

Her malî sene için, ona tekaddüm eden senenin kânunusai ayı iptidasından itibaren, (10) uncu maddedeki hükümler dairesinde ve bir ay zarfında ikmal edilmek üzere, varidat memurları, memuriyetleri dahilinde bulunan, gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin umumî yoklamasını icraya ve işgal ettikleri

dar ikmali lâzımdır.

MADDE 45 — Gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler, kânunuevvelin nihayetine kadar, mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren müracaat ederek, gelecek sene için beyanname itası suretile mükellef tutulmalarını talep edebilirler. Bu takdirde işle-
• miş bulunan takvim senesinin vergisi gayrisafi irat esası üzerinden tarholunarak, müteakip sene için beyannameliler gibi vergiye tâbi tutulurlar.

Beyanname esasma girmiş olupta, miadında beyanname vermeyenler hakkında 39 - 43 üncü maddelerde yazılı hükümler dairesinde muamele olunur.

Bir kere beyanname itasma talip olanlar üç seneden evvel bu usule tebaiyetten feragat edemezler. Bu müddetin hitamından keyfiyetin kânunusani ayından evvel alâkadar varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirilmesi mecburidir.

Fasıl : 3

Serbest mesai erbabından seyyar olanlar

MADDE 46 — On ikinci maddede yazılı seyyar serbest mesai erbabının vergileri bu mükelleflerin gündelik gayrisafi kazançları 13 üncü maddedeki şerait dairesinde tayin ve maktu miktarlarda tesbit kılınıdıktan sonra varidat tahakkuk memurları haziran ayı içinde yoklama yaparak her sınıf mükellefin sınıf ve derecesini ve buna ait vergi miktarını tayin eyler. Bu mükelleflerin vergi tarhiyatı, ıera olunarak ruhsat tezkereleri ita ve vergilerinin birinci taksiti derhal tahsil olunur.

Bu sınıf mükellefler, mali senenin altıncı ayı nihayetinde mensup oldukları varidat tahakkuk idarelerine müracaatle, vergilerinin ikinci taksitlerini tediye ederek ruhsat tezkerelerini vize ettirmeğe mecburdurlar. Seyyar bir halde icrayı ticaret ettiği halde vize muamelesini yaptırmayanlar, tezkeresiz addedilerek haklarında cezaî hü-

vergiler, ihbarname ile mükellefe tebliğ olunur. Tebliğatın mart ayı gayesine kadar ikmali lâzımdır.

MADDE 45 — Gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler, kânunuevvelin nihayetine kadar, mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren müracaat ederek, gelecek sene için beyanname itası suretile mükellef tutulmalarını talep edebilirler. Bu takdirde işle-
miş bulunan takvim senesinin vergisi gayrisafi irat itası üzerinden tarholunarak müteakip sene için beyannameliler gibi vergiye tâbi tutulurlar.

Beyanname esasma girmiş olupta, miadında beyanname vermeyenler hakkında 39 - 43 üncü maddelerde yazılı hükümler dairesinde muamele olunur.

Bir kere beyanname itasına talip olanlar üç seneden evvel bu usule tebaiyetten feragat edemezler. Bu müddetin hitamında keyfiyetin kânunusani ayından evvel alâkadar varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirilmesi mecburidir.

Fasıl : 3

Serbest mesai erbabından seyyar olanlar

MADDE 46 — On ikinci maddede yazılı seyyar serbest mesai erbabının vergileri bu mükelleflerin gündelik gayrisafi kazançları 13 üncü maddedeki şerait dairesinde tayin ve maktu miktarlarda tesbit kılınıdıktan sonra varidat tahakkuk memurları haziran ayı içinde yoklama yaparak her sınıf mükelleflerin sınıf ve derecesini ve buna ait vergi miktarını tayin eyler. Bu mükelleflerin vergi tarhiyatı, ıera olunarak ruhsat tezkereleri ita ve vergilerinin birinci taksiti derhal tahsil olunur.

Bu sınıf mükellefler, mali senenin 6 ncı ayı nihayetinde mensup oldukları varidat tahakkuk idarelerine müracaatle vergilerinin ikinci taksitlerini tediye ederek ruhsat tezkerelerini vize ettirmeğe mecburdurlar. Seyyar olarak icrayı ticaret ettiği halde vize muamelesini yaptırmayanlar, tezkeresiz addedilerek haklarında cezaî hü-

binaların gayrisafi iratlarına nazaran, vergi tarhiyatını icraya mecburdurlar. Tarholunan vergiler ihbarname ile mükellefe tebliğ olunur. Tebliğin mart ayı gayesine kadar ikmali lâzımdır.

MADDE 45 — Gayrisafi varidatları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler ile beyanname vermeği terah eden serbest meslekler erbabı, kânunuvvelin nihayetine kadar, mensup oldukları tahakkuk idarelerine tahriren müracaat ederek, gelecek sene için beyanname vermek suretile mükellef tutulmalarını talep edebilirler; bu takdirde işlemiş bulunan takvim senesinin vergisi gayrisafi varidat esasından tarholunarak, müteakip sene için beyannameliler gibi vergiye tâbi tutulurlar.

Beyannameyi vermeyi talep eden mükellefler, takvim senesi iptidasından itibaren iştigalleri nevine göre 31 inci maddede yazılı defterleri tutmaya mecburdurlar.

Beyanname esasına girmiş olupta miadında beyanname vermeyenler hakkında 37 - 41 inci maddede yazılı hükümler dairesinde muamele olunur.

Bir kere beyanname esasına talip olanlar, üç seneden evvel bu usule tebaiyetten feragat edemezler. Bu müddetin hitamında keyfiyetin kanunusani ayından evvel alâkadar varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirmeğe mecburdurlar.

Fasıl : 3

Ticari olmayan meslekler erbabından seyyar olanlar

MADDE 46 — (14) üncü maddedeki şerait dairesinde gündelik gayrisafi kazançlar tayin ve maktu miktarlar da tesbit kılınıdıktan sonra varidat memurları haziran ayı içinde yoklama yaparak her sınıf mükellefin sınıf derecesini ve buna ait vergi miktarını tayin eyler. Bu mükelleflerin vergileri tarhedilerek vergi karneleri verilir ve vergilerinin birinci taksiti derhal tahsil olunur.

Bu sınıf mükellefler, malî senenin altıncı ayı nihayetinde, buldukları veya mensup oldukları mahallin varidat idarelerine müracaatla vergilerinin ikinci taksitlerini tediye ederek vergi karnelerini vize ettirmeğe mecburdurlar. Seyyar olarak icrayı ticaret ettiği halde vize muamelesini yaptırmayanlar, karnesiz addedilerek haklarında (70) inci maddedeki cezaî hükümler tatbik olunur. Şu kadar ki senelik vergilerini birinci taksit müddeti zarfında tamamen tediye etmiş ve bu ciheti

MADDE 45 — İktisat encümeninin tadili aynen.

Gayriticari meslekler erbabından seyyar olanlar

MADDE 46 — On ikinci maddede yazılı seyyar mükelleflerin vergileri bu mükelleflerin gündelik gayrisafi kazançları 13 üncü maddedeki şerait dairesinde tayin ve maktu miktarlarda tesbit kılınıdıktan sonra varidat tahakkuk memurları haziran ayı içinde yoklama yaparak her sınıf mükellefin sınıf ve derecesini ve buna ait vergi miktarını tayin eyler. Bu mükelleflerin vergi tarhiyatı, icra olunarak ruhsat tezkereleri ita ve vergilerinin birinci taksiti derhal tahsil olunur.

Bu sınıf mükellefler, malî senenin 6 ncı ayı nihayetinde mensup oldukları varidat tahakkuk idarelerine müracaatla vergilerinin ikinci taksitlerini tediye ederek ruhsat tezkerelerini vize ettirmeğe mecburdurlar. Seyyar olarak icrayı ticaret ettiği halde vize muamelesini yaptırmayanlar, tezkeresiz addedilerek haklarında cezaî

hükümler tatbik olunur.

Fasıl : 4

Hizmet erbabının vergileri

MADDE 47 — Hizmet erbabına ait vergiler, mükellefleri istihdam edenler tarafından tediyatın icrası sırasında tevkif edilmiş ve aylık bordrolar bu suretle tevkif edilen mebalığı muhtevi bulunmuş olacağından varidat tahakkuk idarelerince, resen tarhiyatı icap eden ahvalden maada başkaca yapılacak bir tarh muamelesi yoktur.

Fasıl : 5

İşe başlama, devir, terk halleri

MADDE 48 — Yeniden işe başlayan beyanname usulüne tâbi mükelleflerle, işgal ettikleri mahallerin gayrisafi varidat üzerinden vergiye tâbi mükellefler, keyfiyeti bilfiil işe mübaşeretini takip eden bir ay zarfında beyanname ile alâkadar tahakkuk idaresine bildirmeğe mecburdurlar. Teşebbüsün başladığı ticarî seneye ait vergi, müteakip ticarî senede, bu kanunun umumî hükümleri dairesinde tarholunur.

MADDE 49 — Beyannameye tâbi olan mükelleflerde, işgal ettikleri mahallerin gayrisafi varidatları üzerinden vergiye tâbi mükelleflerden ticarî teşebbüslerini terkedenler, terk tarihinden itibaren keyfiyeti on beş gün zarfında alâkadar varidat tahakkuk idaresine tahriren ihbara ve bunlardan beyannameye tâbi mükellefler, terk tarihinden itibaren üç ay zarfında hesap verilmiş müddete ait bilûmum muamelelerini ihtiva etmek üzere beyannamelerini ihzar ve tevdi mecburdurlar.

MADDE 50 — Vefat edenlerin tarh ve tahakkuk muamelâtına ait mükellefiyetlerden, miras kabul etmiş olan mirasçılar mesuldür. Vefat

kümler tatbik olunur.

Fasıl : 4

İşe başlama, devir, terk halleri

MADDE 47 — Yeniden işe başlayan beyanname usulüne tâbi mükelleflerle, işgal ettikleri mahallerin gayrisafi varidatı üzerinden vergiye tâbi mükellefler, keyfiyeti bilfiil işe mübaşeretini takip eden bir ay zarfında beyanname ile alâkadar tahakkuk idaresine bildirmeğe mecburdurlar. Teşebbüsün başladığı ticarî seneye ait vergi, müteakip ticarî senede bu kanunun umumî hükümleri dairesinde tarholunur.

MADDE 48 — Beyannameye tâbi olan mükellefler, işgal ettikleri mahallerin gayrisafi varidat üzerinden vergiye tâbi mükelleflerden ticarî teşebbüslerini terkedenler, terk tarihinden itibaren keyfiyeti 15 gün zarfında alâkadar varidat tahakkuk idaresine tahriren ihbara ve bunlardan beyannameye tâbi mükellefler, terk tarihinden itibaren üç ay zarfında hesap verilmiş olan müddete ait bilûmum muamelelerini ihtiva etmek üzere beyannamelerini ihzar ve tevdi mecburdurlar.

MADDE 49 — Vefat edenlerin tarh, tahakkuk muamelâtına ait mükellefiyetlerden miras kabul etmiş olan mirasçılar mesuldür. Vefat ; tas-

hükümler tatbik olunur.

vergi karnelerine kaydettirmiş olanların ikinci taksit zamanında karnelerini vize ettirmeğe lüzum yoktur.

Fassıl: 4

İşe başlama, devir, terk halleri ve bunlara ait vazife ve mecburiyetler

MADDE 47 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 47 — Yeniden işe başlayan, beyannameye tâbi ve işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergi verecek mukim mükellefler, işe başlamış olduklarını, işe başladıkları tarihi takip eden bir ay zarfında mensup oldukları varidat idaresine tahriren haber vermeğe ve ruhsat tezkeresi almağa mecburdurlar.

Bu mükelleflerin, işe başladıkları takvim senesine ait vergi müteakip takvim senesinde, bu kanunun hükümleri dairesinde tarholunur.

(12) nci maddenin son fıkrasında yazılı mükelleflerin icrayi sanate başlamalarından evvel, icrayi sanat edecekleri mahalli işletenler ve bunlar yoksa icar edenler tarafından en geç yirmi dört saat evvel alâkadar varidat idaresine tahriren ihbar edilmesi lâzımdır.

MADDE 48 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 48 — Beyannameye tâbi olan mükelleflerle, işgal ettikleri mahallerin gayrisafi varidatı üzerinden vergiye tâbi mükelleflerden ticarî teşebbüslerini terkedener, terk tarihinden itibaren keyfiyeti bir ay zarfında alâkadar varidat idaresine tahriren ihbara ve bunlardan beyannameye tâbi mükellefler, terk tarihinden itibaren üç ay zarfında hesabı verilmemiş olan müddete ait bilûmum muamelelerini ihtiva etmek üzere beyannamelelerini ihzar ve tevdi mecburdurlar.

MADDE 49 — Vefat edenlerin tarh, tahakkuk muamelâtına ait mükellefiyetlerden mirası kabul etmiş olan mirasçılar mesuldür. Vefat;

MADDE 49 — Beyannameye tâbi ticarî teşebbüsün devri halinde, devralanlar, devir muamele ve mukavelesinin icra ve teatisinden evvel key-

tasfiye, fesih hâdiseleri, terk hükmündedir. İflâs, hususî hükümlerine tâbidir.

İşe mübaşeret ve terki miadında ihbar etmeyen mükelleflerin vergilerine % 15 zammolunur.

fiye, fesih hâdiseleri hükmündedir. İflâs, hususî hükümlerine tâbidir.

İşe mübaşeret ve terki miadında ihbar etmeyen mükelleflerin vergilerine % 15 zammolunur.

tasfiye, fesih hâdiseleri hükmündedir. İflâs, hususî hükümlerine tâbidir.

İşe mübaşeret veya işini terkettiğini miadında ihbar etmeyen mükelleflerin vergilerine % 15 zammolunur.

fiyeti alâkadar varidat idaresine tahriren haber vermeğe mecburdurlar. Bu ihbar yapılmamış ise, tahsilât idaresi devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek vergileri, devredenden veya devralandan tahsile mezundur.

Devralanlar, devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek kazanç vergileri taksit ve tediye zamanlarında ödemeyi devir mukavele ve muamelesinin imza ve icrasından evvel varidat idaresine karşı tahriren taahhüt ettikleri takdirde, devredenden bu vergi aranılmaz ve devralanlar da tahakkuk etmiş ve edecek vergileri taksit ve tediye zamanlarının hülûlünde tediye ile mükellef tutulurlar.

Gayrisafi varidatları veya icarları üzerinden vergiye tâbi olanların ticaretleri ve teşebbüslerini terkleri halinde, terk tarihine kadar müddete isabet eden vergileri, on beş gün zarfında ve defaten tahsil olunur.

Senenin muayyen mevsimlerinde kır bahçeleri, deniz hamamları ve plâjlar ve emsali yerleri işletenler, her mevsim başında, işe başladıklarını ve işlerini terkettiklerini, işe başlama ve terk tarihlerinden itibaren on gün zarfında tahriren haber vermeğe mecburdurlar. Bu kabil mükelleflerin vergileri derhal tahakkuk ettirilerek, her aya isabet eden miktarı o ayın hitamından itibaren on gün zarfında tahsil olunur.

MADDE 50 — (13) ve (14) üncü maddeler mucibince, mükellefiyetleri gündelik gayrisafi kazançları üzerinden tesis edilecek seyyarlarla maktu vergiye tâbi mükellefler ve gayrisafi iratları beş yüz liradan aşağı olan mukim mükellefler nezdinde çalışanlar birer (vergi karnesi) almak mecburiyetindedirler. Yeniden işe başlayanlar vergi karnelerini işe başlamazdan evvel alırlar.

Vergi karnesi almak mecburiyetinde olan nakliye vasıtaları sahipleri, bu vesaiti istimale nihayet verirlerse, nihayet bir ay zarfında alâkadar varidat idaresine müracaatle keyfiyeti vergi karnesi üzerine kaydettirdikleri takdirde mütehakkak vergileri, müteakip taksitten itibaren terkin olunur. Aksi takdirde işlerini bıraktıkları sabit oluncaya kadar taksitleri alınır. İşbu nakliye vasıtaları satılır veya ahara devredilirse, işletenler, satış veya devir tarihinden itibaren on beş gün zarfında alâkadar vergi idaresine keyfiyeti haber vermeğe ve vergi karnelerinde satış veya devri ve yeni sahibinin isim ve adresini bildirmeğe mecburdurlar. Bu vesaiti ait olup henüz tediye edil-

memiş bulunan taksit mevcut ise devir alandan tahsil olunur.

Malî sene içinde mükellef işlettiği nakliye vasıtasını veya vasıtalarını, daha az vergiye tâbi tutulacak nakliye vasıtalarıyla tebdil ederse keza on beş gün zarfında, alâkadar vergi idaresine müracaat ederek vergi karnesinde keyfiyeti kaydettirdiği takdirde müteakip taksitten itibaren vergisi yeni nakliye vasıtası üzerinden alınır.

Diğer seyyar mükellefler, işlerini terkettikleri takdirde, on beş gün zarfında buldukları mahallin varidat idaresine müracaatla vergi karnelerini iadeye mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet etmeyenlerin, vergi karnelerinin iade edildiği tarihin müsadif olduğu taksite kadar olan taksit veya taksitleri tahsil olunur.

Gayrisafi iratları beş yüz liradan aşağı olan mukim mükellefler nezdinde çalışan müstahdemler, işlerini terkettiklerini, on beş gün zarfında varidat idaresine müracaatla ihbara ve keyfiyeti vergi karnelerine kaydettirmeğe mecburdurlar. Aksi takdirde vergilerinin alınmasına devam olunur. Karnelerin kaydettirilmesinden ve tahsilâtın bunları istihdam edenler mesuldür.

MADDE 51 — (47, 48, ve 49) uncu maddelerde yazılı mükelleflerden işe başladığını veya işini terkettiğini miadında tahriren haber vermeyen mükelleflerin vergilerine % 15 zammolunur. Bu zam, işe başlamayı ihbar etmeyenlerde ilk senenin vergisine, terk halinde, terk vuku bulunduğu ticarî sene mebdinden terk tarihine kadar olan müddete ait vergiye tatbik olunur.

Vefat edenlerin tarh, tahakkuk muamelâtına ait mükellefiyetlerden mirası kabul etmiş olan mirasçılar, kabul tarihinden itibaren bir ay zarfında mesuldürler. Vefat ve tasfiye ve fesih hâdiseleri, terk hükmündedir. İflâs, hususî hükümlerine tâbidir.

Ticaret ve sanatlarını ve mesleklerini terkeden mükelleflerden, ecnebi memleketlere gidecek olanların tahakkuk etmiş vergileri, işlerini terkettikleri günden itibaren, müddetle mukayyet olmaksızın tahsil olunur. Bu kabil mükelleflerin pasaportları, mensup oldukları varidat idaresinden vergiden borçları olmadığına dair vesika ibraz edilmedikçe verilmez veya vize edilmez.

Beşinci kısım

İtiraz

MADDE 51 — Mükellefler, ihbarnamenin tebliğini takip eden günden itibaren otuz gün zarfında tarholunan vergiye itiraz etmek hakkını haizdirler. İtirazların tahriri olması şarttır.

İtiraznameler, mükellefin mensup olduğu varidat tahakkuk memurlarına pulsuz makbuz mukabilinde verilir. Taahhütlü olarak posta ile de gönderilmesi caizdir. Bu takdirde postahänenin tesellüm tarihi, varidat tahakkuk idaresine teslim tarihi itibar olunur.

Resen iera olunan tarhiyata varidat idaresi namına itiraz hakkı, mahallin en büyük mal memuruna aittir. En büyük mal memuru bu hakkını 34 üncü maddede yazılı ihbarnamenin tebliğini takip eden günden itibaren otuz gün zarfında iera eder.

13 üncü madde mucibince komisyonlara tayin olunan gündelik gayrisafi kazanca ait cetvellerin en büyük mal memuruna tevdi tarihini takip eden günden itibaren on beş gün zarfında en büyük mal memurunun, ve yine 13 üncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazançların varidat idaresinde tayini halinde 46 ncı madde hükmü dairesinde birinci taksitin tahsilini takip eden günden itibaren, keza 15 gün zarfında mükelleflerin, itiraz komisyonu nezdinde itiraza hakları vardır. İtiraz komisyonlarının bu hususa dair kararları katidir.

MADDE 52 — Mükellef, itiraz veya temyiz komisyonunca itiraz hakkında bir karar verilmezden evvel birinci itirazına ilâveten ve evvelki itirazını ikmal etmek üzere yeniden itirazname vermek hakkını haizdir. Komisyonlara bu suretle birinci itiraznameyi ikmalen verilmiş olan itiraznamede yazılı hususat ret ve cerhedilmek sizin karar verilecek olursa bu gibi kararlar mafevk merci tarafından nakzolunur.

Beşinci kısım

İtiraz

MADDE 50 — Mükellefler ihbarnamenin, tebliğini takip eden günden itibaren 30 gün zarfında tarholunan vergiye itiraz etmek hakkını haizdirler. İtirazların tahriri olması şarttır.

İtiraznameler, mükellefin mensup olduğu varidat tahakkuk memurlarına pulsuz makbuz mukabilinde verilir. Taahhütlü olarak posta ile de gönderilmesi caizdir. Bu takdirde postahänenin tesellüm tarihi, varidat tahakkuk idaresine teslim tarihi itibar olunur.

Resen iera olunan tarhiyata varidat idaresi namına itiraz hakkı, mahallin en büyük mal memuruna aittir. En büyük mal memuru bu hakkını 34 üncü maddede yazılı ihbarnamenin tebliğini takip eden günden itibaren otuz gün zarfında iera eder.

13 üncü madde mucibince komisyonlara tayin olunan gündelik gayrisafi kazanca ait cetvellerin en büyük mal memuruna tevdi tarihini takip eden günden itibaren on beş gün zarfında en büyük mal memuruna, ve yine 13 üncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazançların varidat idaresince tayini halinde 46 ncı madde hükmü dairesinde birinci taksitin tahsilini takip eden günden itibaren, keza 15 gün zarfında mükelleflerin, itiraz komisyonu nezdinde itiraza hakları vardır. İtiraz komisyonlarının bu hususa dair kararları katidir.

MADDE 51 — Mükellef, itiraz veya temyiz komisyonunca itiraz hakkında bir karar verilmezden evvel birinci itirazına ilâveten ve evvelki itirazını ikmal etmek üzere yeniden itirazname vermek hakkını haizdir. Komisyonlara bu suretle birinci itiraznameyi ikmalen verilmiş olan itiraznamede yazılı hususat ret ve cerhedilmek sizin karar verilecek olursa bu gibi kararlar mafevk merci tarafından nakzolunur.

Beşinci kısım

İtiraz

MADDE 50 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 51 — Mükellef, itiraz veya temyiz komisyonunca itiraz hakkında bir karar verilmezden evvel birinci itirazına ilâveten ve evvelki itirazını tavzih, ikmal etmek üzere yeniden itirazname vermek hakkını haizdir. Komisyonlarca bu suretle birinci itiraznameyi ikmalen verilmiş olan itiraznamede yazılı hususat ret ve cerhedilmeksizin karar verilecek olursa bu gibi kararlar mafevk mercii tarafından nakz olunur.

(Bu nakız keyfiyeti sair itirazlara da aynen tatbik olunur.)

Beşinci kısım

İtiraz

MADDE 52 — Mükellefler ihbarnamenin tebliğini takip eden günden itibaren otuz gün zarfında tarholunan vergiye itiraz etmek hakkını haizdirler İtirazların tahriri olması şarttır.

İtiraznameler, mükellefin mensup olduğu varidat idarelerine veya o mahallin en büyük malmuruna pulsuz makbuz mukabilinde verilir. Tahhütlü olarak posta ile de gönderilmesi caizdir. Bu takdirde postahänenin tesellüm tarihi, varidat idaresine teslim tarihi itibar olunur. Mahallinin en büyük mülkiye memuruna verilen itiraznameler mukabilinde makbuz alınmış olmak şartile kabul olunur.

Resen icra olunan tarhiyatta veridat idaresi namına itiraz hakkı, vilâyetlerde varidat müdürlüğüne kazalarda mahallinin en büyük malmemuruna aittir. Varidat müdürü veya en büyük malmemuru hakkını (41) inci maddede yazılı ihbarnamenin tebliğini takip eden günden itibaren otuz gün zarfında icra eder.

(14) üncü madde mucibince komisyonlarca tayin olunan gündelik gayrisafi kazançta ait cetvelerin vilâyetlerde varidat müdürüne ve kazalarda en büyük malmemuruna tevdi tarihini takip eden günden itibaren on beş gün zarfında varidat müdürünün veya en büyük malmemurunun bu cetveller mündericatına ve yine (14) üncü madde mucibince gündelik gayrisafi kazançların varidat idaresince tayini halinde (46) nci maddede hükmü dairesinde birinci taksitin tahsilini takip eden günden itibaren keza on beş gün zarfında mükelleflerin, takdir olunan yevmiye ve sınıf ve derecesine itiraz komisyonu nezdinde itiraz hakları vardır. İtiraz komisyonlarının bu hususa dair kararları katidir.

MADDE 53 — Varidat tahakkuk memuru, mükellef tarafından verilen itiraznameleri bir hafta zarfında mahallinin en büyük mal memuruna teslim ve en büyük mal memuru da bunları tesellüm tarihinden itibaren on gün zarfında tetkik eyler. İtirazı mucip hâdisenin maddî hata ve yanlış nisbet tatbiki gibi sarih bir kanunsuzluk şeklinde görülmesi takdirinde itiraz evrakı tarhiyat taşih edilmek üzere esbabı mucibesile varidat tahakkuk memurluğuna iade olunur. İtiraz bu kabil hususat haricinde bir cihete taallük ediyorsa en büyük mal memurunun talebile itiraz komisyonuna sevk ve evrakın itiraz komisyonuna sevk edildiği mükellefe tahriren tebliğ edilir.

MADDE 54 — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihap edeceği bir zatin riyaseti altında mahallin en büyük malmemuru ile ticaret odasınca ve bulunmayan mahallerde belediyelere gerek kendi azalarından ve gerek hariçten hesaba aşına erbabı ticaret ve sanattan intihap edilen üç kişiden mürekkep itiraz komisyonu teşkil olunur.

İtiraz komisyonu, itiraz evrakının tetkikatına nisanın 20 inci gününden itibaren başlar.

İtiraz komisyonlarının adedi, mahallî icabat ve ihtiyaca göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları, diğer komisyonda vergi tarhedenlerden maada olmak şartile tensip edecekleri zatlerle temsil olunur.

İtiraz komisyonlarına dahil ve memur olmayan azaya çalıştıkları günler için her mahallin icabat ile mütenasip olarak Maliye vekâletince tensip olunacak miktarda ücret verilir.

MADDE 52 — Varidat tahakkuk memuru, mükellef tarafından verilen itiraznameleri bir hafta zarfında mahallinin en büyük malmemuruna teslim ve en büyük malmemuru da bunları tesellüm tarihinden itibaren 10 gün zarfında tetkik eyler.

İtirazı mucip hâdisenin maddî hata ve yanlış nisbet tatbiki gibi sarih bir kanunsuzluk şeklinde görülmesi takdirinde itiraz evrakı tarhiyat taşih edilmek üzere esbabı mucibesile varidat tahakkuk memurluğuna iade olunur. İtiraz bu kabil hususat haricinde bir cihete taallük ediyorsa en büyük malmemurunun talebile itiraz komisyonuna sevk, ve evrakın itiraz komisyonuna sevk edildiği mükellefe tahriren tebliğ edilir.

MADDE 53 — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihap edeceği bir zatin riyaseti altında mahallin en büyük malmemuru ile ticaret odasınca ve bulunmayan mahallerde belediyelere gerek kendi azalarından ve gerek hariçten hesaba aşına erbabı ticaret ve sanattan intihap edilen üç kişiden mürekkep itiraz komisyonu teşkil olunur.

Ankara, İstanbul ve İzmir şehirlerinde itiraz muamelâtı, Maliye vekâleti tarafından intihap olunacak bir reisin riyaseti altında biri mahallî ticaret odasından diğeri belediyece müntehap üç kişilik muvazzaf komisyonlar tarafından tetkik olunur. Maliye vekili ihtiyaca göre komisyonları taaddüt ettirebilir. Bu komisyonlara tayin edilecek şahısların hariçte başkaca işleri olmaması meşruttur.

İtiraz komisyonu, itiraz evrakının tetkikatına nisanın 20 nci gününden itibaren başlar.

İtiraz komisyonlarının adedi, mahallî icabat ve ihtiyaca göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları, diğer komisyondan vergi tarhedenlerden maada olmak şartile tensip edecekleri zatlerle temsil olunur.

Ankara, İstanbul ve İzmir itiraz komisyonları reis ve azalar ile diğeri mahallerde bulunan itiraz komisyonlarına dahil ve memur olmayan azaya çalıştıkları günler için her mahallin icabat ile mütenasip olarak Maliye vekâletince tensip oluna-

MADDE 52 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 53 — Varidat memuru, mükellef tarafından verilen itiraznameyi on beş gün zarfında vilâyetlerde varidat müdürüne ve kazalarda en büyük malmemuruna mütaleasını ilâve ile teslim eyler. Varidat müdürü veya en büyük malmemuru itirazı mucip hâdiseyi, maddî hata veya yanlış nisbet tatbiki gibi sarîh bir kanunsuzluk şeklinde görürse tashihini varidat memuruna emreder. Bunların haricindeki itiraz evrakını, itiraz edilen cihet, gayrisafi iratların tefrikine veya yeniden takdirine müteallik ise, bina vergisi istinaf komisyonlarına, bunlardan maada hususata taallük eden itirazları da (54) üncü maddede yazılı itiraz komisyonuna tevdi eyler.

İtiraz, malmemurları tarafından yapılacak olursa itiraznamenin muhtasar esbabı mucibesile beş gün zarfında mükellefe tebliği lâzımdır. Mükellef bu tebliğata tebellüğ tarihinden itibaren on beş gün zarfında, itiraz komisyonu nezdinde müdafaaanamesini tahriren dermeyan edebilir.

MADDE 53 — Her kaza ve vilâyet merkezinde en büyük mülkiye memurunun veya onun intihap edeceği bir zatin riyaseti altında mahallinin en büyük malmemuru ile biri ticaret odasından ve diğeri de belediyece ve ticaret odası bulunmayan yerde dahi her ikisi belediyece gerek kendi azalarından, gerek hariçten hesaba âşına erbabı ticaret ve sanatten iki kişi intihap edilmek üzere dört kişiden mürekkep itiraz komisyonu teşkil olunur. Bu komisyonun kararları da ekseriyeti mutlaka ile verilir.

Ankara, İstanbul, ve İzmir şehirlerinde itiraz muamelâtı Maliye vekâleti tarafından intihap olunacak bir reisin riyaseti altında biri mahallî ticaret odasından, diğeri belediyece müntehap üç kişilik muvazzaf komisyonlar tarafından tetkik olunur. Maliye vekili ihtiyaca göre komisyonlara tayin edilecek şahısların hariçte başkaca işleri olmaması meşruttur.

İtiraz komisyonu, itiraz evrakının tetkikatına nisanın 20 nei gününden itibaren başlar

İtiraz komisyonlarının adedi, mahallî icabat ve ihtiyaca göre tezyit olunabilir. Bu takdirde en büyük mülkiye ve maliye memurları, diğerkomisyonlarda vergi tarhedenlerden maada olmak şartile tensip edecekleri zatlerle temsil olunur.

Ankara, İstanbul ve İzmir itiraz komisyonları reis ve azalarile diğermahallerde bulunan itiraz komisyonlarına dahil ve memur olmayan aza-

MADDE 54 — Ankara, İstanbul, İzmir şehirlerle Maliye vekâletinin lüzum ve ihtiyaç göreceği diğershehirlerden muvazzaf itiraz komisyonları teşkil olunur. Bu komisyonlar Adliye vekâleti tarafından seçilecek ticaret işlerinde ihtisas sahibi hâkimler arasından Maliye vekâletince intihap ve tayin olunacak bir reisle Maliye vekâletinin talebi üzerine biri mahallî ticaret odasından ve diğeri belediye tarafından intihap olunacak üç zatten tereküküp eder. Bu komisyonlara dahil olan reisle ticaret odalarından müntehap azanın yüksek mektep mezunu olmaları ve alelûmum komisyon reis ve azalarının malî kanunlara ve hesap işlerine vâkıf ve hiç bir suretle mahkûmiyete uğramamış bulunmaları şarttır. Bu komisyonlara dahil olan şahıslar, hariçte başkaca iş deruhde edemezler. Komisyonlara lüzumu kadar memur ve kâtip verilir. Aynı şehirde müteaddit komisyon teşkili caizdir.

Yukarıki fıkra haricinde kalan vilâyet merkezlerinde itiraz komisyonları, mahallinin en büyük malmemurunun riyaseti altında biri belediyeden ve diğerticaret odalarından intihap edilecek üç zatten tereküküp eder.

Kaza merkezlerinde itiraz komisyonları, kaymakamın riyaseti altında, varidat memurile ticaret odası olan yerlerde ticaret odalarından, olmayan yerlerde belediyelerden intihap edilen bir zatten tereküküp eder.

cak miktarda ücret verilir.

MADDE 55 — Tetkiki itirazat komisyonu, itiraz edilen hususun tetkikında tam bir salâhiyeti haizdir. Tetkikat, itiraznameye ve merbut evrak ve vesaike istinaden yapılır. Muteriz izahat vermediği tahriren talep ederse, dinlemek mecburidir. Komisyon lüzum görürse veya tahriren talep vaki olduğu takdirde tayin edeceği bir zatin nezaret ve mesuliyeti altında mahallen ve muhallef ehli hibre marifetile kuyut ve defatir ve vesaike müracaatle ve sair münasip gördüğü şekilde mükellef ve sair icap edenleri celp ve istima suretile vukubulan itirazın hududu dahilinde gerek matrah ve nisbet ve gerek sair bilûmum hususatta tetkikat ve tahkikat icrasile kararını ittihaz eyler.

Kararların esbabı mucibeye istinat etmesi mecburidir.

İttihaz olunan kararlar hulâsatan ihbarnameye dercedilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe alâkadarlara tebliğ edilmek üzere taallûk ettiği varidat tahakkuk idarelerine sevkolunmak şarttır.

Tetkiki itirazat komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter, bilûmum heyet tarafından varidat idaresine tebliğ edilecek karar reis tarafından imza olunur ve komisyon resmî mühürile mühürlenir.

MADDE 54 — Tetkiki itirazat komisyonu, itiraz edilen hususun tetkikında tam bir salâhiyeti haizdir. Tetkikat, itiraznameye ve merbut evrak ve vesaike istinaden yapılır. Muteriz izahat vermediği tahriren talep ederse, dinlemek mecburidir. Komisyon lüzum görürse veya tahriren talep vaki olduğu takdirde tayin edeceği bir zatin nezaret ve mesuliyeti altında mahallen ve muhallef ehli hibre marifetile kuyut ve defatir ve vesaike müracaatle ve sair münasip gördüğü şekilde mükellef ve sair icap edenleri celp ve istima suretile vukubulan itirazın hududu dahilinde gerek matrah ve nisbet ve gerek sair bilûmum hususatta tetkikat ve tahkikat icrasile kararlarına itiraz eyler. Kararların esbabı mucibeye istinat etmesi mecburidir.

İtiraz olunan kararlar hulâsatan ihbarnameye dercedilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe alâkadarlara tebliğ edilmek üzere taallûk ettiği varidat tahakkuk idarelerine sevkolunmak şarttır.

Tetkiki itiraz komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter heyetçe varidat idaresine tebliğ edilecek karar reis tarafından imza olunur ve komisyonun resmî mühürile mühürlenir.

MADDE 56 — Tetkiki itirazat komisyonu itiraz evrakına ait tetkikatı kânunuevvel nihayeti-

MADDE 55 — Tetkiki itirazat komisyonu itiraz evrakına ait tetkikatı kânunuevvel nihayetine

ya çalıştıkları günler için her mahallin icabatile mütenasip olarak Maliye vekâletince tensip olunacak miktarda ücret verilir.

MADDE 54 — Tetkiki itirazat komisyonu, itiraz edilen hususun tetkikinde tam bir salâhiyeti haizdir. Tetkikat, itiraznameye ve merbut evrak ve vesaike istinaden yapılır. Muteriz gerek kendi gerek vekili tarafından izahat vermediği tahriren talep ederse kendisinin veya vekilinin dinlenmesi mecburidir. Komisyon lüzum görürse veya tahriren talep vaki olduğu takdirde tayin edeceği bir zatin nezaret ve mesuliyeti altında mahallen ve muhallef ehli hibre marifetile kuyut ve defatir ve vesaike müracaatle ve sair münasip gördüğü şekilde mükellef ve sair icap edenleri celp ve istima suretile vukubulan itirazın hududu dahilinde gerek matrah ve nisbet ve gerek sair bilûmum hususatta tetkikat ve tahkikat icrasile kararlarını ittihaz eyler. Kararların esbabı mucibeye istinat etmesi mecburidir.

İtiraz olunan kararlar hulâsatan ihbarnameye dercedilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe alâkadarlara tebliğ edilmek üzere taallûk ettiği varidat tahakkuk idarelerine sevkolunmak şarttır.

Tetkiki itiraz komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter heyetçe, varidat idaresine tebliğ edilecek karar, reis tarafından imza olunur ve komisyonun resmî mührile mühürlenir.

MADDE 55 — İktisat encümeninin tadili aynen

Muvazzaf itiraz komisyonları reis ve azalarına ve diğer vilâyetlerde ve kazalarda müteşekkil itiraz komisyonlarındaki gayrimuvazzaf azaya ve kâtiplere verilecek ücret ve maaşlar, bütçe ile tayin olunur.

MADDE 55 — İtiraz komisyonları, itiraz evrakının tetkikatına en geç nisanın yirminci gününden itibaren başlar. Bu komisyonlar, itiraz edilen hususun tetkikinde tam bir salâhiyeti haiz olup tetkikatını, itiraznameye ve merbut evrak ve vesikalara ve sair delâile istinaden yapar. Gerek muteriz gerek alyehine itiraz olunan taraf, kendi veya vekili tarafından izahat vermediği tahriren talep ederse, kendisinin veya vekilinin dinlenmesi mecburidir. Bu suretle izahat vermediği talep edipte komisyonun tayin ve tebliğ ettiği tarihte ispatı vücut etmeyenlerin bu taleple re ait hakkı sukut eder.

Komisyon lüzum görürse veya tahriren talep vaki olduğu takdirde tayin edeceği bir zatin nezaret ve mesuliyeti altında mahallen ve muhallef ehli hibre marifetile kuyut ve defatir ve vesikalara müracaatla ve sair münasip gördüğü şekilde mükellef ve sair icap edenleri celp ve istima veya kendilerinden malûmat almak suretile gerek matrah ve nisbet ve gerek sair bilûmum hususatta tetkikat ve tahkikat icrasile kararlarını ittihaz eyler.

İtiraz komisyonu, itiraz, (52) nci madde mucibince gündelik gayrisafi kazançları muhtevi ceval mündericatına veya gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi serbest meslekler erbabı sair seyyar mükelleflere ait ise, lüzum göreceği şekil ve surette mesleki teşekküllerden veya hariçten malûmat istihsali suretile tetkikatta bulunarak kararını verir. Kararların esbabı mucibeye istinat etmek şarttır.

İtiraz olunan kararlar hulâsatan ihbarnameye dercedilmek ve mukarrerat ittihaz edildikçe alâkadarlara tebliğ edilmek üzere vilâyetlerde varidat müdürlerine, kazalarda mahallinin en büyük malmemurlarına sevk ve imza mukabilinde ve tarih gösterilerek teslim olunur.

İtiraz komisyonları mukarreratını zapta mahsus defter, heyetçe, malmemurlarına tebliğ edilecek kararlar, reis tarafından imza olunur ve komisyonun resmî mührile mühürlenir.

MADDE 56 — İtiraz komisyonlarının, komisyona tevdi olunan evrakın tetkikatını, tev-

ne kadar bitirmeğe mecburdur.

MADDE 57 — Gerek mükellef, gerek varidat tahakkuk memurları, tetkiki itirazat komisyonu kararı aleyhine tebliği tarihini takip eden günden itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat talebinde bulunabilir. Birinci derecede itiraz edilmeyen tarhiyat aleyhine temyizen tetkikat talebinde bulunulamaz. Ve bu takdirde tarhiyat kesbi katiyet eder.

Temyiz istidanameleri alâkadar varidat idaresine ve tahakkuk şubesine verilir. Bu idareler temyiz istidanamelerine vürudünden itibaren on gün zarfında ait olduğu temyiz komisyonuna göndermeğe mecburdurlar.

MADDE 58 — Biri merkezde, diğeri münhasıran İstanbul vilâyeti işlerle meşgul olmak üzere İstanbulda iki temyiz komisyonu teşkil olunur. Temyiz komisyonları Maliye vekâletince intihap olunacak bir reis ile hukuk işlerinde mütehassıs bir aza ve İktisat vekâletinden tayin edilecek bir ve mahallî ticaret odasından intihap olunan iki azadan tereküp eder.

Devlet memurları ve müstahdemleri bu komisyonlarda tazviz edilemez.

Temyiz komisyonlarına dahil zevata beş liradan aşağı olmamak şartile Maliye vekâletince takdir edilecek miktara göre yevmiye verilir.

kadar bitirmeğe mecburdur.

MADDE 56 — Gerek mükellef, gerek varidat tahakkuk memurları, tetkiki itirazat komisyonu kararı aleyhine tebliğ tarihini takip eden günden itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat talebinde bulunabilir. Birinci derecede itiraz edilmeyen tarhiyat aleyhine temyizen tetkikat talebinde bulunulamaz ve bu takdirde tarhiyat kesbi katiyet eder.

Temyiz istidanameleri, alâkadar varidat idaresine ve tahakkuk şubesine verilir. Bu idareler, temyiz istidanamelerini vürudundan itibaren on gün zarfında ait olduğu temyiz komisyonuna göndermeğe mecburdurlar.

MADDE 57 — Biri merkezde diğeri munhasıran İstanbul vilâyeti işlerle meşgul olmak üzere İstanbulda iki temyiz komisyonu teşkil olunur.

Temyiz komisyonları Maliye vekâletince intihap olunacak bir reis ile hukuk işlerinde mütehassıs bir aza ve İktisat vekâletinden tayin edilecek bir ve mahallî ticaret odalarından intihap olunan iki azadan tereküp eder.

Devlet memurları ve müstahdemleri bu komisyonlarda tazviz edilemez.

Temyiz komisyonlarına dahil zevata beş liradan aşağı olmamak şartile Maliye vekâletince takdir edilecek miktara göre yevmiye verilir.

MADDE 56 — Gerek mükellef, gerek varidat tahakkuk memurları, tetkiki itiraz komisyonu kararı aleyhine tebliğ tarihini takip eden günden itibaren sekiz gün zarfında temyizen tetkikat talebinde bulunabilir. İtiraz edilmeyen tarhiyat aleyhine temyizen tetkikat talebinde bulunulamaz. ve bu takdirde tarhiyat kesbi katiyet eder.

Temyiz istidanameleri, alâkadar varidat idaresine ve tahakkuk şubesine verilir. Bu idareler, temyiz istidanamelerini vürudundan itibaren on gün zarfında ait olduğu temyiz komisyonuna göndermeğe mecburdurlar.

MADDE 57 — İktisat encümeninin tadili aynen

dileri tarihinden itibaren nihayet üç ay zarfında intaç eylemeleri lâzımdır. Muvazzaf komisyon teşkil edilen şehirlerde, bu müddetin Maliye vekâleti tarafından temdidi caizdir.

MADDE 57 — Mükellefler, itiraz komisyonu tarafından kendilerine tebliğini ve malmemurları da itiraz komisyonu kararının kendilerine teslimini takip eden günden itibaren on gün zarfında temyizen tetkikat talebinde bulunabilirler. İtiraz edilmeyen tarhiyat için, itiraz müddetinin hitamını takip eden günden itibaren on gün zarfında temyizen tetkikat talebinde bulunabilirler. Şu kadar ki bu suretle vaki olacak temyiz telepleri, hulûl eden vergi taksitlerinin tahsiline mâni değildir. Gerek itiraz, gerek temyiz müddetleri zarfında itiraz edilmeyen tarhiyat katiyet kesbeder.

Temyiz istidanameleri alâkadar varidat idarelerine verilir. Bu idareler, temyiz istidanamelerini aldıklarından itibaren on gün zarfında vilâyetlerde varidat müdürleri, kazalarda en büyük malmemurları delâletile ait olduğu temyiz komisyonuna göndermeğe mecburdurlar.

Bu istidanamelerin, doğrudan doğruya temyiz komisyonuna verilmesi halinde, temyiz müddeti mahfuz kalır.

MADDE 58 — Temyiz komisyonlarının adedi, muamelâtm hacmi nazarı itibara alınarak her senenin bütçesine merbut kadrolarla tayin olunur. Temyiz komisyonlarının faaliyet merkezlerinin tayini Maliye vekâletine aittir.

Temyiz komisyonları, Adliye vekâletinin, hâkimler kanunu mucibince ikinci sınıf hâkim derecesinde, ticaret mahkemelerinde hizmeti mesbuk zevat arasından, veya muadil evsafı haiz olanlardan intihap edeceği reis ile biri Maliye vekâleti, diğeri İktisat vekâleti tarafından intihap oluncak iki azadan teşekkül eder. Maliye azasının yüksek mektepten mezun ve en az üç sene müddetle defterdarlıkta veya Maliye vekâleti şubelerile vilâyetler birinci sınıf varidat müdürlüklerinde bulunmuş olması ve iktisat azasının da muadil evsafı haiz bulunması lâzımdır. Bu komisyonlara lüzumu kadar kâtip verilir.

Temyiz komisyonlarına dahil olan zevat, harifte resmî ve hususî başkaca hiç iş deruhde edemezler.

Temyiz komisyonlarına dahil zatlara verilecek ücret, bütçe ile tayin olunur.

MADDE 59 — Temyiz komisyonları tetkikatını temyiz istidanamelerinin vürutları tarihinden itibaren altı ay zarfında tetkik ve intağ etmekle mükelleftir. Vazifesini miadında ikmal etmeyen komisyonlara dahil zevat tebdil olunarak bir daha tavzif edilmezler.

MADDE 60 — Tetkiki itiraz komisyonlarına dahil müntehap aza ile temyiz komisyonları reis ve azası mazereti olmaksızın yirmi gün veya sekiz müteakip içtimaa gelmedikleri takdirde müstafi addolunurlar. Komisyon reisleri azanın devamından mesuldürler.

MADDE 61 — Temyiz komisyonları itiraz kararını nakzettiği takdirde nakız esbabını havi kararlar beraber evrakı mahallî itiraz komisyonuna iade ve itiraz komisyonları nakza tebaiyetle noksan muamelâtı temyiz kararı dairesinde ikmal ederek tasdik edilmek üzere evrakı yeniden temyiz komisyonuna sevkederler.

Temyiz komisyonlarının nihaî kararları üye-

MADDE 58 — Temyiz komisyonları tetkikatını temyiz istidanamelerinin vürutları tarihinden itibaren altı ay zarfında tetkik ve intağ etmekle mükelleftir. Vazifesini miadında ikmal etmeyen komisyonlara dahil zevat tebdil olunarak bir daha tavzif edilemezler.

MADDE 59 — Tetkiki itiraz komisyonlarına dahil müntehap aza ile temyiz komisyonları reis ve azası mazereti olmaksızın beş müteakip içtimaa gelmedikleri takdirde müstafi addolunur. Komisyon reisleri azanın devamından mesuldürler.

MADDE 60 — Temyiz komisyonları itiraz kararını nakzettiği takdirde nakız esbabını havi kararlar beraber evrakı mahallî itiraz komisyonlarına iade ve itiraz komisyonları nakza tebaiyetle noksan muamelâtı temyiz kararı dairesinde ikmal ederek tasdik edilmek üzere evrakı yeniden temyiz komisyonuna sevkederler.

Temyiz komisyonlarının nihaî kararları üye-

MADDE 58 — Temyiz komisyonları tetkikatını temyiz istidanamelerinin vürutları tarihinden itibaren altı ay zarfında tetkik ve intaç etmekle mükelleftir. Vazifesini miadında ikmal etmeyen komisyonlara dahil zevat tebdil olunarak bir daha tavzif edilmeyiz.

MADDE 59 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 59 — Temyiz komisyonları tetkikatını, temyiz taleplerinin alındığı tarihten itibaren en geç altı ay zarfında ifa ve intaç ederler.

MADDE 60 — Temyiz komisyonları tarh ve tahakkuk muamelelerinin kanuna muvafık olup olmadığına, tarhedilen vergi miktarına itiraz edilmiş ise mevcut vesikalardan ve icabında mahallinden sorarak alacağı malûmattan hâsıl edeceği kanaatlere göre kararını verir. Temyiz komisyonları resen katî ve nihâî kararı alabilmekle beraber nakzeyledikleri kararları nakız esbabı mucibesi ve işe ait evrak ile beraber mahallî itiraz komisyonuna iade edebilirler. Nakız kararlarının mükellefe tebliği lâzımdır. Bu tebligata karşı mükellefin on gün zarfında bir diyeceği varsa itiraz komisyonuna dermeyan eder. İtiraz komisyonları nakza tebaiyetle noksan muamelâtını temyiz kararı dairesinde ikmal ederek evrakı yeniden temyiz komisyonuna sevkeyler.

Temyiz komisyonlarının nihâî kararları üzerine vergi katiyet kesbeder; bu kararlar alâkadarlara tebliğ edilmek üzere vilâyetlerde varidat müdürlerine ve kazalarda mahallinin en büyük malmemuruna gönderilir.

Temyiz komisyonlarınca nihâî karar verilmezden evvel (57 inci maddedeki hüküm müstesna olmak üzere) ihtilâflı olan tarhiyat tahsil olunmaz.

MADDE 61 — Gerek mükellef ve gerek malmemurları itiraz ve temyiz komisyonlarınca itiraz ve temyiz hakkında birinci itirazlarına ilâveten ve evvelki itirazlarını tavzih ve ikmal etmek üzere yeniden itirazname vermek hakkını haizdirler. Komisyonlarınca bu suretle birinci itiraznameyi ikmalen verilmiş olan itiraznamede ve müdafaalarda yazılı hususat ret ve cerh edilmeksizin karar verilecek olursa bu gibi kararlar mafevk merci tarafından nakzolunur.

MADDE 62 — İtiraz komisyonlarına dahil münthap aza mazeretleri olmaksızın üç müteakıp içtimaa gelmedikleri takdirde müstafi addolunurlar.

Maliye vekâleti, temyiz komisyonlarının devam ve mesailerini muntazaman takip ile her senenin vaziyetini, varidat bütçesi esbabı mucibesile Büyük Millet Meclisine arzeyerler.

MADDE 60 — İktisat encümeninin tadili aynen

rine vergi kesbi katiyet eder. Bu kararlar alâ-kadarlara tebliğ edilmek üzere mahallinin en büyük mal memuruna gönderilir.

Temyiz komisyonlarınca nihaî karar verilmezden evvel ihtilâflı olan tarhiyat tahsil olunamaz.

Altıncı kısım

Fasıl : 1

Verginin tahsili

MADDE 62 — Bu kanun mucibince tahakkuk ettirilecek vergiler, biri temmuz, diğeri kânunuevvel aylarında olmak üzere iki taksitte tahsil olunur:

Aşağıda yazılı vaziyetler bu hükümden harihtir:

A) Anonim, komandit ve kooperatif şirketlerde gerek nama muharrer, gerek hâmiline ait olsun her hisseye isabet eden vergi miktarı, hissedarlara tevzi sırasında mahsup edilmek üzere blânonun heyeti umumiyede tasdikını müteakıp bu şirketlerce hesap edilerek haziran ayı zarfında bir irsaliye ile şirketlerin mensup oldukları varidat tahakkuk idaresine bildirilir ve aynı günde tediye olunur.

B) Sekizinci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükelleflere ait vergiler, ifasını taahhüt ettikleri işin bedeline mahsuben her tediye vukubuldukça Devlet devairi ve imtiyazsız şirketler muhasebecileri tarafından 46 ncı maddedeki nisbet üzerinden hesap ve tevkif olunur. Bu suretle tahsil olunan mebalîğ tevkiyatı takip eden on beş gün zarfında irsaliye ile varidat tahakkuk idaresine irsal ve aynı günde teslim edilir.

Sekizinci maddenin (2) numaralı fıkrasında bordro ile varidat tahakkuk idaresine bildirilen miktarlar aynı günde teslim olunmak mecburidir.

C) 14 ve 15 inci maddelerde yazılı hizmet erbabına ait aylık bordrolardaki tahakkukat yekûnu aylık bordroların varidat tahakkuk idaresine verildiği günde malsandığına teslim edilmek lâzımdır.

Bu maddede yazılı tediya zamanında icra etmeyen mükelleflerden ve muhasebecilerden tes-

rine vergi kesbi katiyet eder. Bu kararlar alâ-kadarlara tebliğ edilmek üzere mahallinin en büyük mal memuruna gönderilir.

Temyiz komisyonlarınca nihaî karar verilmezden evvel ihtilâflı olan tarhiyat tahsil olunamaz.

Altıncı kısım

Fasıl : 1

Verginin tahsili

MADDE 61 — Bu kanun mucibince tahakkuk ettirilecek vergiler, biri temmuz, diğeri kânunuevvel aylarında olmak üzere iki taksitte tahsil olunur.

Aşağıda yazılı vaziyetler bu hükümden harihtir:

A) Anonim, komandit ve kooperatif ve limit şirketlerde her hisseye isabet eden vergi miktarı, hissedarlara tevzi sırasında mahsup edilmek üzere blânonun heyeti umumiyede tasdikını müteakıp bu şirketlerce hesap edilerek haziran ayı zarfında bir irsaliye ile şirketlerin mensup oldukları varidat tahakkuk idaresine bildirilir ve aynı günde tediye olunur.

B) Sekizinci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükelleflere ait vergiler, ifasını taahhüt ettikleri işin bedeline mahsuben her tediye vukubuldukça Devlet devairi ve imtiyazlı şirketler muhasebecileri tarafından 20 ncı maddedeki nisbet üzerinden hesap ve tevkif olunur. Bu suretle tahsil olunan mebalîğ tevkiyatı takip eden on beş gün zarfında irsaliye ile varidat tahakkuk idaresine irsal ve aynı günde teslim edilir.

Sekizinci maddenin (2) numaralı fıkrasında bordro ile varidat tahakkuk idaresine bildirilen miktarlar aynı günde teslim olunmak mecburidir.

C) 14 ve 15 inci maddelerde yazılı hizmet erbabına ait aylık bordrolardaki tahakkukat yekûnu aylık bordroların varidat tahakkuk idaresine verildiği günde malsandığına teslim edilmek lâzımdır.

Bu maddede yazılı tediya zamanında icra etmeyen mükelleflerden ve muhasebecilerden teslim mecbur oldukları tahsilât miktarları % 10 fazlasile tahsil olunur.

Altıncı kısım

Fasıl: 1

Verginin tahsili

MADDE 61 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 63 — Bu kanun mucibince tahakkuk ettirilecek vergiler, biri haziran, diğeri kânunu-evvel aylarında olmak üzere iki taksitte tahsil olunur:

Aşağıda yazılı vaziyetler bu hükümden hariçtir:

A) Anonim, komandit ve kooperatif ve limitet şirketlerde her hisseye isabet eden vergi miktarı, hissedarlara tevzi sırasında mahsup edilmek üzere blânçonun heyeti umumiyede tasdikını müteakıp bu şirketlerce hesap edilerek haziran ayı zarfında bir irsaliye ile şirketlerin men-sup oldukları varidat idaresine bildirilir ve aynı günde tediye olunur.

(30) uncu madde mucibince vergiye tâbi tutulacak ihtiyat akçaları ve bankaların prövizyonları hakkında da aynı suretle muamele olunur.

(7) nci maddenin (3) üncü fıkrası mucibince vergiye tâbi tutulan ticarî mahiyetteki teşebbüslerin ve müesseselerin vergileri (27) nci madde mucibince blânçolarını vermek üzere Maliye vekâletince tayin olunan müddetin hitamından itibaren on beş gün zarfında toptan tahsil olunur.

B) (9) uncu maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükelleflere ait vergiler, ifasını teahhüt ettikleri işin bedeline mahsuben, ister avans ister katı tediye mahiyetinde bulunsun, her tediye vukubuldukça teahhüdün vaki olduğu daire ve müessese muhasebecileri tarafından (21) inci maddedeki nisbet üzerinden hesap ve tevkif olunur.

Bu suretle tahsil olunan mebaliğ tevkifatı takip eden on beş gün zarfında irsaliye ile varidat idaresine ihbar ve aynı günde teslim edilir.

İkinci müteahhit veya mültezim veya tasaron vaziyetinde olanların vergileri, birinci müteahhit veya mültezim tarafından kendilerine tediye vaki

line mecbur oldukları tahsilât miktarları % 10
fazlasile tahsil olunur.

oldukça tevkif edilerek on beş gün içinde, bunların çalıştıkları mahallin mensup olduğu varidat idaresine bordro ile teslim olunur.

(9) uncu maddenin (2) numaralı fıkrasında yazılı olup bordro ile varidat idaresine bildirilen miktarlar aynı günde teslim olunmak mecburidir.

C) (15 - 16) nci maddelerde yazılı hizmet erbabına ve vergileri hizmet erbabı gibi tediye sırasında tevkif edilecek sair mükelleflere ait bordrolardaki tahakkukat yekûnu aylık bordroların varidat idaresine verildiği günde malsandığına tediye edilmek lâzımdır.

(17) nci maddede yazılı daire ve müesseseler tarafından tediye sırasında tevkif olunacak mebalığ de tediye müteakip bir hafta zarfında malsandığına teslim olunur.

Tevkif edilen vergileri bu fıkrada yazılı müdetler zarfında malsandığına teslim etmiş daire, müessese âmiri ita ve muhasebecilerle sair teşebbüsat sahip veya müdür ve muhasebecilerinden teslim mecbur oldukları mebalığ % 10 fazlasıyla tahsil olunur. Muhasipler vazifesini yaptığını ispat ederlerse mesuliyet yalnız âmiri ita, müdür veya teşebbüs sahibi uhdesinde kalır.

D) (9) uncu maddenin (3) üncü fıkrasında yazılı beyiyelerin vergileri, mahallerince tediye sırasında tevkif ve irat edilir.

E) 12 nci maddenin son fıkrası mucibince istimal edilen bilet bedelleri üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerin tahakkuk edecek vergilerinin tediyesinden mükelleflere rücu hakkı mahfuz kalmak üzere, icrayi sanat edilen yerleri işleten veya icar edenlerden alınır. Bu yerleri işleten veya icar edenler, bir haftadan az devam eden temsil ve müsamere ve oyunlarda, bunların hitamını takip eden günden itibaren üçüncü günü akşamına kadar, bir haftadan fazla devam edecek olanlar da, her haftanın hitamından itibaren bir irsaliye ile alâkadar varidat idaresine tediye etmek mecburiyetindedirler. Bu mükellefler, duhuliye bileti istimal etmezler veya aldıkları ücret mukabilinde bilet vermezlerse veya (49) uncu maddede yazılı ihbar yapılmazsa icrayi sanat ettikleri mahallerin istiâp edeceği müşteri adedinin beheri için iki lira üzerinden tayin ve vergileri ona göre hesap ve icrayi sanat edilen mahalli işletenler veya işletmekte olupta muvakkaten icar edenlerden % 15 zammile tahsil olunur.

MADDE 63 — Resen veya ikmalen icra edilecek tarhiyatta, itiraz ve temyiz halinde, temyiz komisyonunun kararını itiraz edilmeyenlerde itiraz müddetinin hitamını müteakip mütehakkak vergilerin nısfı tebliğ tarihini takip eden 15 gün zarfında ve diğer nısfı da dört ay sonra tahsil olunur.

Hizmet erbabına ait resen tarhiyatta mütehakkak verginin tamamı tebliği takip eden günden itibaren on beş gün zarfında kâmilten tahsil olunur.

MADDE 64 — 16 ncı maddede yazılı daire ve müesseselere tevkif edilecek mebalîğ, bu daire ve müesseselerin muhasebecileri tarafından her ayın beşinci günü mal sandıklarına teslim olunmak mecburidir. Hilâfına hareket eden muhasebecilerin birinci defasında birer aylıkları, tekerrürü halinde her defasında üçer aylıkları katolunur.

MADDE 65 — 62 ve 64 üncü maddelerde yazılı tediye mukabilinde her tediye yekûnu için yalnız bir makbuz verilir.

MADDE 66 — Ticarî teşebbüsün devri halinde, devir alanlar, devir mukavele ve muamelesinin icra ve teatisinden evvel keyfiyeti alâkadar varidat tahakkuk dairesine tahriren haber vermeğe mecburdurlar. Bu ihbar yapılmazsa, devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek vergiler devir alandan derhal tahsil olunur.

Devir alanlar, devir edene ait tahakkuk etmiş ve edecek kazanç vergilerini taksit ve tediye zamanlarında ödemeyi devir mukavele ve muamelesinin imza ve icrasından evvel varidat tahakkuk idaresine karşı tahriren taahhüt ettikleri takdirde devir edenden bu vergi aranılmaz ve devir alanlar da tahakkuk etmiş ve edecek vergileri taksit ve tediye zamanlarının hulûlünde tediye ile mükellef tutulurlar.

MADDE 67 — Seyyar mükellefler birinci tak-

MADDE 62 — Resen veya ikmalen icra edilecek tarhiyatta, itiraz ve temyiz halinde, temyiz komisyonunun kararına itiraz edilmeyenlerde itiraz müddetinin hitamını müteakip mütehakkak vergilerin nısfı tebliğ tarihini takip eden on beş gün zarfında ve diğer nısfı da dört ay sonra tahsil olunur.

Hizmet erbabına ait resen tarhiyatta mütehakkak verginin tamamı tebliği takip eden günden itibaren on beş gün zarfında kâmilten tahsil olunur.

MADDE 63 — 16 ncı maddede yazılı daire ve müesseselere tevkif edilecek mebalîğ bu daire ve müesseselerin muhasebecileri tarafından her ayın beşinci günü malsandıklarına teslim olunmak mecburidir. Hilâfına hareket eden muhasebecilerin birinci defasında birer aylıkları, tekerrürü halinde her defasında üçer aylıkları katolunur.

MADDE 64 — 61 ve 63 üncü maddelerde yazılı tediye mukabilinde her tediye yekûnu için yalnız bir makbuz verilir.

MADDE 65 — Ticarî teşebbüsün devamı halinde, devir alanlar, devir mukavele ve muamelesinin icra ve teatisinden evvel keyfiyeti alâkadar varidat tahakkuk dairesine tahriren haber vermeğe mecburdurlar. Bu ihbar yapılmışsa, devir edene ait tahakkuk etmiş ve edecek vergiler devir alandan derhal tahsil olunur.

Devir alanlar, devir edene ait tahakkuk etmiş ve edecek kazanç vergilerini taksit ve tediye zamanlarında ödemeyi devir mukavele ve muamelesinin imza ve icrasından evvel varidat tahakkuk idaresine karşı tahriren taahhüt ettikleri takdirde devredenlerden bu vergi aranılmaz ve devir alanlar da tahakkuk etmiş ve edecek vergileri taksit ve tediye zamanlarının hulûlünde tediye ile mükellef tutulurlar.

MADDE 66 — Seyyar mükellefler birinci tak-

MADDE 62 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 64 — İkmalen icra edilecek tarhiyatta itiraz ve temyiz halinde, temyiz komisyonunun kararını, itiraz edilmeyenler de itiraz müddetinin hitamını müteakip mütehakkak vergilerin nisfı tebliğ tarihini takip eden on beş gün zarfında ve diğer nisfı da dört ay sonra tahsil olunur. (50) inci maddedeki hüküm mahfuzdur.

Resen icra edilecek tarhiyatta, birinci taksit haziran ayında alınır. Şayet henüz tarhiyat ikmal edilmemiş ise, tarhiyatın mükellefe tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay zarfında birinci taksit tahsil olunur. Vergi bakiyesinin tahsili, ikinci taksit müddeti hulûl etse de tarhiyatın ka-tiyet kesbetmesine talik ve bu tarihten itibaren bir ay zarfında tahsil olunur.

Hizmet erbabına ait resen tarhiyatta mütehakkak verginin tamamı tebliği takip eden günden itibaren on beş gün zarfında kâmilen tahsil olunur.

MADDE 63 — 16 ncı maddede yazılı daire ve müesseselerce tevkif edilecek mebalîğ bu daire ve müesseselerin muhasebeileri tarafından, tediye tarihinden itibaren beşinci günü akşamına kadar malsandıklarına teslim olunmak mecburidir. Hilâfına hareket eden muhasebecilerin birinci defasında birer aylıkları, tekerrürü halinde her defasında üçer aylıkları katolunur.

MADDE 64 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 65 — (63 - 64) üncü maddelerde yazılı tediye mukabilinde, ihtiyat akçelerinden vergiye tâbi tutulacak miktarlar için ayrı olarak, yekûn üzerinden yalnız bir makbuz verilir.

MADDE 65 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 66 — Seyyar mükellefler birinci tak-

sit müddeti içinde ticaret ve sanatlerini terk ederek ikinci taksitin hulûlünden evvel keyfiyeti varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirecek olurlarsa ikinci taksit kendilerinden talep edilmez. Terk hâdisesi ikinci taksitin hulûlünden sonra bu taksitin de tediyesi mecburidir.

Mali senenin hulûlünden evvel ticaret ve sanatı terkeden seyyarlar keyfiyeti birinci taksit müddeti başlamadan evvel tahriren varidat tahakkuk memurluğuna ihbar edecek olurlarsa kendilerinden vergi aranılmaz.

MADDE 68 — Kazanç vergisinin tarh ve tahakkuk muamelâtı ikmal ve vergi de tahsil olunduktan sonra gerek sene içinde, gerek müteakip senelerde her hangi bir ihbar olur veya sair suretle mükellefin kazancı noksan beyan edildiği ve vergisi de noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malûmat verilir veya yeni deliller zuhur ederse bu suretle bulunan noksanın ikmalî için mükellef nezdinde yapılması lâzım gelen tetkikat mütahassıs istihdam edilen şehirlerde mütahassıslar tarafından ve mütahassıs bulunmayan şehirlerde 39 uncu maddede yazılı takdir heyetleri tarafından veya Maliye müfettişlerince icra olunur. Bu suretle meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançların tayin ve verginin tahakkuk ve tahsilinde cari usul ve merasim aynen meri olur. Noksanın ikmalî için tarhedilen vergiler % 5 fazlasile tahsil edilir. Mükellef kazancının noksan bildirilmesinin bir sehivden ileri geldiğini senesi içinde görüp alâkadarların teşebbüsünden evvel bizzat ihbar eylediği takdirde işbu zam talep edilmez.

Tetkikat neticesi verginin tamamının ketmedildiğini meydana çıkarırsa, vergi bir misil zam ile tahsil olunur.

sit müddeti içinde ticaret ve sanatlarını terk ederek ikinci taksitin hulûlünden evvel keyfiyeti varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirecek olurlarsa ikinci taksit kendilerinden talep edilmez. Terk hâdisesi ikinci taksitin hulûlünden sonra bu taksitin de tediyesi mecburidir.

Mali senenin hulûlünden evvel ticaret ve sanatı terkeden seyyarlar keyfiyeti birinci taksit müddeti başlamadan evvel tahriren varidat tahakkuk memurluğuna ihbar edecek olursa kendilerinden vergi aranılmaz.

MADDE 67 — Kazanç vergisinin tarh ve tahakkuk muamelâtı ikmal ve vergi de tahsil olunduktan sonra gerek sene içinde, gerek müteakip senelerde her hangi bir ihbar olur veya sair suretle mükellefin kazancı noksan beyan edildiği ve vergisi de noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malûmat verilir veya yeni deliller zuhur ederse bu suretle bulunan noksanın ikmalî için mükellef nezdinde yapılması lâzım gelen tetkikat mütahassıs istihdam edilen şehirlerde mütahassıslar tarafından ve mütahassıs bulunmayan şehirlerde 39 uncu maddede yazılı takdir heyetleri tarafından, veya Maliye müfettişlerince icra olunur. Bu suretle meydana çıkarılan fazla kazançlar hakkında bidayeten kazançların tayin ve verginin tahakkuk ve tahsilinde cari usul ve merasim aynen meri olur. Noksanın ikmalî için tarhedilen vergiler % 5 fazlasile tahsil edilir. Mükellef, kazancının noksan bildirilmesinin bir sehivden ileri geldiğini senesi içinde görüp alâkadarların teşebbüsünden evvel haber verdiği takdirde işbu zam talep edilmez.

Tetkikat neticesinde verginin tamamının ketmedildiğini meydana çıkarırsa, vergi bir misil zam ile tahsil olunur.

sit müddeti içinde ticaret ve sanatlarını terkederik ikinci taksitin hulûlünden evvel keyfiyeti varidat tahakkuk idaresine tahriren bildirecek olurlarsa ikinci taksit kendilerinden talep edilmez. Terk hâdisesi ikinci taksitin hulûlünden sonra olursa bu taksitin de tediyesi mecburidir.

Malî senenin hulûlünden evvel ticaret ve sanati terkeden seyyarlar keyfiyeti birinci taksit müddeti başlamadan evvel tahriren varidat tahakkuk memurluğuna ihbar edecek olurlarsa kendilerinden vergi aranılmaz.

MADDE 67 — Kazanç vergisinin tarh ve tahakkuk muamelâtı ikmal ve vergi de tahsil olunduktan sonra gerek sene içinde, gerek müteakip senelerde her hangi bir ihbar olur veya sair suretle mükellefin kazancı noksan beyan edildiği ve vergisi de noksan tahakkuk ettirildiği hakkında malûmat verilir veya yeni deliller zuhur ederse bu suretle bulunan noksanın ikmalî için mükellef nezdinde yapılması lâzımgelen tetkikat mutahassıs istihdam edilen şehirlerde mutahassıs tarafından ve mutahassıs bulunmayan şehirlerde 39 uncu maddede yazılı takdir heyetleri tarafından, veya Maliye müfettişlerince icra olunur.

Tetkikat neticesinde kuyudat muntazam olmakla beraber bu kanun mucibince tanzim edilmesi lâzımgelen blânço ve beyannameler usulüne muvafık bir surette hazırlanmamış ve bundan dolayı verginin noksan alınmasına sebebiyet verilmiş bulunduğu tahakkuk ederse noksanın ikmalî için tarhedilen vergi yüzde on fazlasile tahsil edilir; tetkikat neticesi verginin ketmedildiğini meydana çıkarırsa bu kısma ait vergi bir misli zam ile tahsil olunur.

Mükellef kazancını noksan bildirmesinin sehivden ileri geldiğini, verginin taallûk ettiği malî sene içinde görüp alâkadarların teşebbüsünden evvel tahakkuk idaresine tahriren haber verdiği takdirde bu kısma ait vergi zamsız olarak tarh ve tahsil olunur.

MADDE 66 — Kazanç vergisinin tarh ve tahakkuk muamelâtı ikmal ve vergi de tahsil olunduktan sonra gerek senesi içinde ve gerek (68) inci madde mucibince tahakkuk müruru zamanları vaki olmadan her hangi bir ihbar olur veya yeni deliller zuhur ederse, bu suretle bulunan noksanın ikmalî için mahallinin en büyük varidat memurunun teşebbüsile mükellef nezdinde yapılması lâzımgelen tetkikat, mütehasıs istihdam edilen şehirlerde mütehasıslar tarafından ve mütehasıs bulunmayan şehirlerde (39) uncu maddede yazılı heyetler tarafından veya Maliye müfettişlerince icra olunur.

Tetkikat neticesinde, ticarî defterlerde hesap hileleri istimali veya muntazam vesikalar bulundurulmamak veya çift defter tutulmak gibi, hileli vasıtalara müracaatle verginin ketmedildiği meydana çıkarsa bu kısma ait vergi üç misil zam ile tahsil olunur.

Bu kanun mucibince mukim mükelleflere ait vergiye tâbi bir teşebbüs, tamamen mektum kalacak olursa, bu teşebbüs beyannameye tâbi işlerden ise mektumiyet müddetine ait vergileri resen ve üç misil olarak tarhedilerek nısfı derhal ve diğer nısfı da tarhiyatın katiyet kesbettiği tarihten itibaren dördüncü ay içinde tahsil olunur, mektum kalan teşebbüs, beyannameye tâbi olmayan işlerden ise, işin mahiyetine göre tarholunacak vergiler iki misil olarak ve aynı suretle tahsil edilir. Ancak bu mektumiyet mükellefin yedi ihtiyarında olmayan sebepler dolayısıyla vukua gelmiş ise ceza aranılmaz.

Resen icra edilen takdir sırasında nazarı dik katê alınmış olan vesaik ve malûmat haricinde 68 inci maddede yazılı tahakkuk müruru zamanları vaki olmadan yeni deliller ve malûmata munhasır olmak üzere ikmalen tarhiyat yapılır ve mükellefin tarzı mükellefiyetine göre yukarıki fıkralarda yazılı misil zamları tatbik olunur.

MADDE 69 — Bu kanunda tayin edilen taksit ve tediye zamanlarında verginin aslı ile zamlarını tediye etmeyenler hakkında tahsili emval kanunu mucibince muamele olunur.

Taksit ve tediye zamlarında taksitlerini ve ruhsat tezkeresi harcını tediye etmeyenlere ait vergi ve harç % 10 zam ile tahsil olunur.

Fasıl : 2

Müruru zaman

MADDE 70 — Malî senenin hitamından itibaren her hangi sebeple olursa olsun üç sene zarfında tarhedilmeyen ve tarhedilipte kesbi katiyet ettiği malî seneden itibaren beş sene zarfında tahsil olunmayan kazanç vergileri müruru zamana uğrar.

Yedinci kısım

Fasıl : 1

Ruhsat tezkeresi

MADDE 71 — İşbu kanunla vergiden müstesna tutulanlarla hizmet erbabından maada olan bilûmum mükellefler, malî senenin birinci ayında ruhsat tezkeresi almağa mecburdurlar.

Malî sene içinde işe başlayan mükellefler dahi, işe başladıkları tarihten itibaren bir ay zarfında ruhsat tezkeresi almak mecburiyetindedirler.

İşbu tezkereler her sene yeniden alınır. Hükümü bir malî sene için muteberdir.

Ruhsat tezkeresi almaksızın faaliyette bulunanlardan ruhsat tezkereleri harcı % 25 zam ile tahsil olunur.

MADDE 68 — Bu kanunda tayin edilen taksit ve tediye zamanlarında verginin aslı ile zamlarını tediye etmeyenler hakkında tahsili emval kanunu mucibince muamele olunur.

Taksit ve tediye zamlarında taksitlerini ve ruhsat tezkeresi harcını tediye etmeyenlere ait vergi ve harç % 10 zam ile tahsil olunur.

Fasıl : 2

Müruru zaman

MADDE 69 — Malî senenin hitamından itibaren her hangi sebeple olursa olsun üç sene zarfında tarhedilmeyen ve tarhedilipte kesbi katiyet ettiği malî seneden itibaren beş sene zarfında tahsil olunmayan kazanç vergileri müruru zamana uğrar.

Yedinci kısım

Fasıl : 1

Ruhsat tezkeresi

MADDE 70 — İşbu kanunla vergiden müstesna tutulanlarla hizmet erbabından maada olan bilûmum mükellefler, malî senenin birinci ayında ruhsat tezkeresi almağa mecburdurlar.

Malî sene içinde işe başlayan mükellefler dahi, işe başladıkları tarihten itibaren bir ay zarfında ruhsat tezkeresi almak mecburiyetindedirler.

İşbu tezkereler her sene yeniden alınır. Hükümü bir malî sene için muteberdir.

Ruhsat tezkeresi almaksızın faaliyette bulunanlardan ruhsat tezkereleri harcı % 25 zam ile tahsil olunur.

MADDE 68 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 69 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 70 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 67 — Bu kanunda tayin edilen taksit ve tediye zamanlarında verginin aslı ile zamlarını ve ruhsat tezkeresi ve vergi karnesi harçlarını tediye etmeyenler hakkında tahsili emval kanunu mucibince muamele olunur.

Taksit ve tediye zamanlarında verginin aslı ile zamlarını ve ruhsat tezkeresi ve vergi karnesi harçlarını tediye etmeyenler hakkında tahsili emval kanunu mucibince muamele olunur.

Takssit ve tediye zamanlarında taksitlerini tediye etmeyenlere ait vergi % 10 zam ile tahsil olunur.

Fasıl : 2

Müruru zaman

MADDE 68 — Verginin tahakkuk ettirildiği malî senenin hitamından itibaren her hangi sebeple olursa olsun hakikî şahıslarda üç sene ve hükmî şahıslarda dört sene zarfında tarhedilmeyen ve tarhedilip kesbi katiyet ettiği malî seneyi takip eden malî seneden itibaren beş sene zarfında tahsil olunamayan kazanç vergileri müruru zamana uğrar. Ruhsat tezkereleri ve vergi karneleri harçları hakkında da aynı suretle muamele olunur.

Ecnebi memleketlerde bulunanlar için tahsil müruru zamanı on senedir.

Yedinci kısım

Fasıl: 1

Ruhsat tezkeresi ve vergi karnesi

MADDE 69 — İşbu kanunla vergiden müstesna tutulanlarla vergileri gündelik gayrissafi kazançları üzerinden hesap edilenler haricinde kalan hizmet erbabından ve menkul kıymetlerin gelirleri eshabından maada bilûmum mükellefler, 70 inci maddede yazılı harçlar mukabilinde (ruhsat tezkeresi) veya (vergi karnesi) almak mecburiyetindedirler.

Ruhsat tezkeresi veya vergi karnesi malî senenin birinci ayda ve yeniden işe başlama halinde başlama tarihinden itibaren bir ay zarfında varidat idarelerinden alınır. Ruhsat tezkeresi bir, vergi karnesi iki malî sene için muteberrdir. Ruhsat tezkeresinin her sene, vergi karnesinin iki senede bir yeniden alınması ve vergi karne-

MADDE 72 — Ruhsat tezkereleri aşağıda yazılı harçlar mukabilinde alınır.

- A) Bu kanunun ikinci kısmının birinci faslında yazılı mükellefler için beş lira,
- B) Bu kanunun ikinci kısmının ikinci faslında yazılı mükellefler için üç lira,
- C) Gayrisafi iratları matrah ittihaz edilen mükellefler için bir buçuk lira,
- D) Gündelik gayrisafi kazançları matrah ittihaz edilenler için elli kuruş,
- E) Maktuiyete raptedilen seyyar mükellefler için yirmi beş kuruş. (Rüsumu bahriye kanunu mucibince taife tezkeresi alanlarla deniz ve kara avcılığı ruhsat tezkeresi alanlar Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen mükellefler ruhsat tezkeresinden müstesnadır.)

MADDE 71 — Ruhsat tezkereleri aşağıda yazılı harçlar mukabilinde alınır:

- A) Bu kanunun ikinci kısmının birinci faslında yazılı mükellefler için (5) lira,
- B) Bu kanunun ikinci kısmının ikinci faslında yazılı mükellefler için (3) lira,
- C) Gayrisafi iratları matrah ittihaz edilen mükellefler için bir buçuk lira,
- D) Gündelik gayrisafi kazançları matrah ittihaz edilenler için 50 kuruş,
- E) Maktuiyete raptedilen seyyar mükellefler için 25 kuruş, (Rüsumu bahriye kanunu mucibince tayfa tezkeresi alanlarla deniz ve kara avcılığı ruhsat tezkeresi alanlar Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen mükellefler ruhsat tezkeresinden müstesnadır).

MADDE 71 — İktisat encümeninin tadili
aynen

sine fotoğraf yapıştırılması mecburidir.

İşgal eyledikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerde, vergi karnesi alarak, vergilerini ve tediyelerini vergi karnelerine kaydettirebilirler.

MADDE 70 — Ruhsat tezkereleri aşağıda yazılı harçlar mukabilinde verilir:

A - Bu kanunun ikinci kısmının birinci faslında yazılı mükellefler için (25) lira,

B - Bu kanunun ikinci kısmının ikinci faslında yazılı mükellefler için (4) lira,

C - İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları vergilerine matrah ittihaz edilen mükelleflerden, gayrisafi iratları 300 liradan aşağı olanlar için bir lira, 300 liradan fazla olanlar için iki lira;

(Bu mükellefler ruhsat tezkeresi yerine vergi karnesi alacak olurlarsa bu harçlar iki ve dört lira üzerinden tahsil edilir.

Kanunî miadında ruhsat tezkeresi almayan mükelleflerden yukarıda (A) fıkrasında yazılı olanların harcı beş misli, (B) fıkrasında yazılı olanların harcı üç misli ve (C) fıkrasında yazılı olanların harcı da iki misli alınır.

Rüsumu bahriye kanunu mucibince tayfa tezkeresi alanlarla deniz ve kara avcılığı ruhsat tezkeresi alanlara, Türkiyede yerleşmiş addedilmeyen mükelleflere (meccanî ruhsat tezkeresi) verilir.

Vergi karneleri aşağıda yazılı harçlar mukabilinde verilir:

A) Deniz vesaitinden 50 tondan yukarı olan her vasıta için üç lira,

B) Deniz vesaitinden 50 tondan aşağı olanlar için iki lira,

C) Otobüs, omnibüs, otomobil ve emsali binek vesaiti için üç lira,

D) Kamyon, kamyonet, çift ve tek atlı binek arabaları, çift atlı yük arabaları için bir buçuk lira,

E) Tek atlı hayvan arabalarile nakliyatta kullanılan kâğır ve emsali arabalar için bir lira,

F) Nakliyatta kullanılan beygir, katır, deve, eşek ve emsali hayvanlar için elli kuruş,

G) Yukarıki fıkralarda yazılı vasıtalarda çalışan ve gündelik gayrisafi kazançları üzerine vergi veren mükelleflerden:

Diplomalı ve diplomasız sanatkâr ve ustalardan iki lira,

Sair işçilerden bir lira,

H) Maktu vergiye tâbi seyyarlar ve emsalin-

Fasıl : 2

Müteferrik hükümler

MADDE 73 — Bu kanunda yazılı tebliğat hukuk muhakemeleri usulü kanununda kabul edilen hükümler dairesinde cereyan eder. İtiraz müddetlerinin hitamı resmî tatil günlerine tesadüf ederse bu günleri takip eden günde vaki olan itiraz kabul olunur.

MADDE 47 — Bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulan şirket ve müesseselerin kendi işleri için kullandıkları nakliye vesaitine ayrıca vergi tarhedilmeyip bu vesait mezkûr şirket ve müesseseler emrinde kullanıldıkça muteber olmak üzere alâkadarlara meccanî ruhsat tezkeresi verilir. Bu suretle ruhsat tezkeresi alınmayan veya ruhsat tezkeresi alıpta vesaiti nakliyeyi şirket ve müessesenin işleri haricinde kullanan vesaiti nakliye ashabı tarafından 12 inci madde mucibince tarholunacak vergi bir misil zam ile tahsil olunur.

MADDE 75 — İşbu kanun mucibince vergi tarhı hususunda tazviz edilen bilûmum eşhas ile hesap mütehasısları, takdir heyetleri, itiraz ve temyiz komisyonu reis ve azaları ifa ettikleri vazife dolayısıyla muttali oldukları ticarî esrarı başkalarına ifşa edemezler. Hilâfında hareketi sabit olanlar mahkeme kararile 25 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasile tecziye olunurlar. Muvazzaf memurların işbu cürmü tekerrür ettiği halde bir daha Devlet hizmetinde istihdam olunmazlar.

MADDE 76 — Bu kanunun 8, 13, 36, ve 56 nci maddelerinde yazılı mecburiyete riayet etme-

Fasıl : 2

Müteferrik hükümler

MADDE 72 — Bu kanunda yazılı tebliğat hukuk muhakemeleri usulü kanununda kabul edilen hükümler dairesinde cereyan eder. İtiraz müddetlerinin hitamı resmî tatil günlerine tesadüf ederse bu günleri takip eden günde vaki olan itiraz kabul olunur.

MADDE 73 — Bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulan şirket ve müesseselerin kendi işleri için kullandıkları nakliye vesaitine ayrıca vergi tarhedilmeyip bu vesait mezkûr şirket ve müesseseler emrinde kullanıldıkça muteber olmak üzere alâkadarlara meccanî ruhsat tezkeresi verilir. Bu suretle ruhsat tezkeresi alınmayan veya ruhsat tezkeresi alıpta vesaiti nakliyeyi şirket ve müessesenin işleri haricinde kullanan vesaiti nakliye ashabı tarafından 12 inci madde mucibince tarholunacak vergi bir misil zam ile tahsil olunur.

MADDE 74 — İşbu kanun mucibince vergi tarhı hususunda tazviz edilen bilûmum eşhas ile hesap mütehasısları, takdir heyetleri, itiraz ve temyiz komisyonu reis ve azaları ifa ettikleri vazife dolayısıyla muttali oldukları ticarî esrarı başkalarına ifşa edemezler. Hilâfında hareketi sabit olanlar mahkeme kararile 25 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasile beraber bir haftadan bir aya kadar hapis cezasile tecziye olunurlar. Muvazzaf memurların işbu cürmü tekerrür ettiği halde bir daha Devlet hizmetinde istihdam olunamazlar.

MADDE 75 — Bu kanunun 8, 13, 36 ve 55 inci maddelerinde yazılı mecburiyete riayet etme-

den elli kuruş,

I) (12) nei maddede yazılı muayenehane ve yazıhane sahibi olmayan doktorlar, avukatlar ve dava vekillerinden on beş lira,

J) İdarehanesi bulunmayan ikrazatçılardan on lira,

K) (13) üncü maddenin (C) fıkrasında mezkûr müşteil mayiatı madeniye satanlardan beş lira,

Bu kanunun tayin ettiği zamanlarda vergi karnesi almayan mükelleflerin harçları bir misil zam ile tahsil olunur. Vize muameleleri harca tâbi değildir.

Faâl : z

Müteferrik hükümler

MADDE 71 — Bu kanunda yazılı tebliğat, hukuk muhakemeleri usulü kanununda kabul edilen hükümler dairesinde cereyan eder. İtiraz müddetlerinin hitamı resmî tatil günlerine tesadüf ederse bu günleri takip eden günde vaki olan itiraz kabul olunur.

MADDE 72 — Bu kanun mucibince beyannameye tâbi şirket ve müesseselerin kendi işleri için kullandıkları nakliye vesaitine ayrıca vergi tarhedilmeyip bu vesait mezkûr şirket ve müesseseler emrinde kullanıldıkça muteber olmak üzere alâkadarlara meccanî ruhsat tezkeresi verilir.

Bu suretle ruhsat tezkeresi alınmayan veya ruhsat tezkeresi alıpta vesaiti nakliyeyi şirket ve müessesenin işleri haricinde kullanan vesaiti nakliye eshabı tarafından (14) üncü madde mucibince tarholunacak vergi bir misil zam ile tahsil olunur.

MADDE 73 — İşbu kanun mucibince vergi tarhı hususunda tavzif edilen bilûmum eşhas ile hesap mütehasısları, resen takdir heyetleri, itiraz ve temyiz komisyonu reis ve azaları ifa ettikleri vazife dolayısıyla muttali oldukları ticarî esrarı başkalarına ifşa edemezler. Hilâfına hareketi sabit olanlar mahkeme kararile 25 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasile beraber bir haftadan bir aya kadar hapis cezasile tecziye olunurlar. Muvazzaf memurların işbu cürmü tekrür ettiği halde bir daha Devlet hizmetinde istindam olunmazlar.

MADDE 74 — Uhdelerine mevdu vazifeleri, bu kanunun hükümlerine göre ifa etmeyen me-

MADDE 72 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 73 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 74 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 75 — İktisat encümeninin tadili aynen

yenlerden mahkeme kararile 25 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası tahsil olunur.

MADDE 77 — Bu kanunda tayin olunan iratlarda tarh ve tahakkuk muamelâtını kanunî hükümleri dairesinde icra eden varidat tahakkuk memurlarına Maliye vekilinin tensibile tahsisatı ile birlikte iki maaş nisbetini tecavüz etmek üzere ikramiye verilir.

MADDE 78 — Bu kanun mucibince tarh olunacak vergilerin itiraz ve temyiz mercileri, itiraz ve temyiz komisyonları ve temyiz komisyonları mukarreratın derecesi ahirede tetkik mercii Şûrayı devlet olduğundan vergi tarh ve tahsilâtından dolayı adli mahkemelere müracaat edilemez.

MADDE 79 — Bu kanun mucibince teşekkül eden temyiz komisyonları, veraset ve intikal vergisi, hayvanlar vergisi ve mülga vergilerden temettü ve harp kazançları vergileri temyiz taleplerini dahi zamanlarında meri kanunlarına göre tetkik ve karar altına alırlar.

yenlerden mahkeme kararile 25 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası tahsil olunur.

MADDE 76 — Kazanç vergisini miadı mukanneninde ve kanuna muvafık surette tarheyledikleri teftiş neticesinde tebeyyün eden varidat tahakkuk memurlarile vazifelerini hüsnü ifa eyledikleri sabit olan tetkik memurlarına Maliye müfettişlerinin gösterecekleri lüzum üzerine iki maaşa kadar ikramiye ita olunur.

MADDE 77 — Bu kanun mucibince tarh olunacak vergilerin itiraz ve temyiz mercileri, itiraz ve temyiz komisyonları mukarreratını derecesi ahirede tetkik mercii Şûrayı devlet olduğundan vergi tarh ve tahsilâtından dolayı adli mahkemelere müracaat edilemez.

MADDE 78 — Bu kanun mucibince teşekkül eden temyiz komisyonları, veraset ve intikal ve hayvanlar ve muamele vergisi ve mülga vergilerden temettü ve harp kazançları vergileri temyiz taleplerini dahi zamanlarında meri kanunlarına göre tetkik ve karar altına alınır.

murlarla hesap mütehasşısırları, takdir heyetleri reis ve azaları hakkında memurin muhakemat kanununa tâbi olmaksızın Türk ceza kanunu hükümleri tatbik olunur.

MADDE 76 — Umumî ve mülhak ve hususî bütçelerle idare edilen daire ve müesseseler ve belediyeler ve menafii umumiyeye hâdim cemiyetler ve müessesatı umumiyeye ve bilûmum şirketler ve Türkiyede yerleşmiş addedilen müesseseler tarafından serbest meslekler erbabına bir defada tediye edilen meblâğ, bin lira veya daha fazla ise tediye takip eden on gün zarfında; ve malî sene bidayetinden itibaren muhtelif defalarda bir şahsa yapılan tediya beş yüz liraya baliğ oldukta, tediyanın bu miktarı bulunduğu tarihi takip eden on gün zarfında pulsuz bir ihbarname ile keyfiyetin alâkadar varidat ve tahakkuk idaresine bildirilmesi mecburidir. Bu ihbarın zamanında yapılmamasında, müdürler ve muhasebeciler müştereken mesuldürler. Hilâfına hareket edenlerden 100 liradan aşağı olmamak üzere mahkeme kararla para cezası tahsil olunur.

MADDE 77 — Bu kanun mucibince tarh olunacak vergilerin itiraz ve temyiz mercileri, itiraz ve temyiz komisyonları ve temyiz komisyonları mukarreratının derecesi ahirede tetkik mercii Şûrayı devlet olduğundan vergi tarh ve tahsilâtından dolayı adli mahkemelere müracaat edilmez.

MADDE 78 — Bu kanun mucibince teşekkül eden temyiz komisyonları, veraset ve intikal ve hayvanlar ve muamele vergisi ve mülga vergilerden temettü ve harp kazançları vergileri temyiz taleplerini dahi zamanlarında meri kanunlarına göre tetkik ve karar altına alırlar.

MADDE 75 — Bu kanun mucibince tarh olunacak vergilerin itiraz ve temyiz mercileri, itiraz ve temyiz komisyonları ve temyiz komisyonları mukarreratının derecesi ahirede tetkik mercii Şûrayı devlet olduğundan vergi tarh ve tahsilâtından dolayı adli mahkemelere müracaat edilemez.

MADDE 76 — Bu kanun mucibince teşekkül eden temyiz komisyonları, veraset ve intikal ve hayvanlar ve muamele vergisi ve mülga vergilerden temettü ve harp kazançları vergileri temyiz taleplerini dahi cari veya zamanlarında meri kanunlarına göre tetkik ve karar altına alırlar.

MADDE 77 — Bu kanun mucibince alınacak verginin tarh, tahakkuk ve tahsiline ait bilûmum evrak, itiraz ve temyiz talepnameleri, ve bunların merbutları damga resmine tâbi değildir. Bu kanun mucibince tutulması mecburî olan (defteri kebir) ile (31) inci maddede yazılı kazanç muamele defterlerinin noterlikçe tasdikından dolayı Devlete ait harç alınmaz.

MADDE 78 — Bu kanun mucibince işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları veya icar bedelleri üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerden, (39) uncu maddede yazılı heyetlerin mü-

Mülga hükümler

MADDE 80 — 27/II/1926 tarihli ve 755 numaralı kazanç vergisi kanunile bu kanunun tadillerine, zeyillerine ve tefsirlerine ait bilûmum kanunlar ve kararlar, 19 - V - 1930 tarihli ve 1629 numaralı eğlence ve hususî istihlâk vergisi kanunu, 19 - VII - 1931 tarihli ve 1847 numaralı kanun ile merakibi bahriyeden alınmakta olan şehriye resmi ve 100 tona kadar olan merakibin müruriye resimleri mülğadır.

Mülga hükümler

MADDE 79 — 27 - X - 1926 tarihli ve 755 numaralı kazanç vergisi kanunile bu kanunun tadillerine, zeyillerine ve tefsirlerine ait bilûmum kanunlar ve kararlar, 19 - V - 1930 tarih ve 1629 numaralı eğlence ve hususî istihlâk vergisi kanunu, 19 - VII - 1931 tarihli ve 1847 numaralı kanun ile merakibi bahriyeden alınmakta olan şehriye resmi ve (100) tona kadar olan merakibin müruriye resimleri mülğadır.

taleası alınarak, lüzum ve ihtiyaç görülenleri, en az bir senelik tatbikatının verdiği neticelere göre, beyannameliler meyanına almağa Maliye vekili mezundur. Bu suretle beyannameye tâbi tutulacak mükellefler ilân olunur ve ilânı takip eden takvim senesi muamelâtı için beyanname vermeğe mecbur tutulurlar.

MADDE 79 — Yanmak, su basmak suretlerle mahvolan sigortasız ticarethanelerin buna tekdüm eden takvim senesine göre tahakkuk ettirilmiş olan vergilerinden, henüz tahsil edilmemiş olanlar Maliye vekâletince terkin olunur.

MADDE 80 — Kara ve deniz nakliye vasıtaları için belediyeler ve liman idareleri seyrişufer ruhsatıyesi ve plâka verirken, bu vesaiti işletenlerin vergi karnelerini ararlar. Vergi karnesi olmayanlara, vergi karnesi alınıp ibraz edilinceye kadar ruhsatiye ve plâka veremezler. Hilâfına hareket eden memurlar hakkında (74) üncü madde mucibince muamele olunur.

MADDE 81 — Bu kanunda yazılı varidat idareleri ve varidat memurları tabirleri, tahakkuk şubesi teşkilâtı olan yerlerde tahakkuk şubelerini ve şube teşkilâtı olmayan yerlerde varidat kalemlerini ifade eder.

Mülga hükümler

MADDE 79 — 27-II-1926 tarihli ve 755 numaralı kazanç vergisi kanunu, 9-VI-1926 tarihli ve 926 numaralı kazanç vergisi kanununun ikinci maddesine bazı fıkralar tezyiline dair kanun, 21 - V - 1927 tarihli 1038 numaralı kazanç vergisi kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun, 18 - VI - 1927 tarihli ve 1088 numaralı kazanç vergisi kanununun 36 ncı maddesinin tadiline dair kanun, 23 - II - 1928 tarihli ve 1209 numaralı kazanç vergisi kanununu muadil kanunun 27 ncı maddesine bir fıkra tezyiline dair kanun, 18 - V - 1929 tarihli ve 1452 numaralı muadil kanunun kazanç vergisini alâkadar eden 3 üncü maddesi, 18-V-1929 tarihli ve 1454 numaralı bilâ vasıta vergilere munzam kesirlerin tevhidine dair olan kanunun kazanç vergisine taallük eden 7, 8, 9, 19, 11 inci maddeleri, 19-VII-1931 tarihli ve 1847 numaralı kanun, 31 - VI - 1927 tarihli ve 349 numaralı tefsir kararı, 1 - XII - 1927 tarihli ve 382 numaralı tefsir kararı, 21 - I - 1929 tarihli ve 474 numara-

Mülga hükümler

MADDE 82 — 27 şubat 1926 tarih ve 755 numaralı (kazanç vergisi kanunu), 9 haziran 1926 tarih ve 926 numaralı (kazanç vergisi kanununun ikinci maddesine bazı fıkralar tezyiline dair kanun), 21 mayıs 1927 tarih ve 1038 numaralı (kazanç vergisi kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun), 18 haziran 1927 tarih 1088 numaralı (kazanç vergisi kanununun 36 ncı maddesinin tadiline dair kanun), 16 şubat 1928 tarih ve 1209 numaralı (kazanç vergisi kanununun bazı maddelerini tadil eden 1038 numaralı kanunun 27 ncı maddesine bir fıkra tezyili hakkındaki kanun) 2 şubat 1929 tarih ve 1388 numaralı (kazanç vergisi kanununun bazı maddelerini tadil eden 1038 numaralı kanunun 71 inci muvakkat maddesinin tadili hakkındaki kanun), 18 mayıs 1929 tarih ve 1452 numaralı (Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanun) un kazanç vergisine müteallik hükümleri, 18 mayıs 1929 tarih ve 1453 numaralı (zabitan ve askerî memurların maaşatı hakkındaki kanun) un ka-

MADDE 81 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden muteberdir.

Muvakkat maddeler

A) 1926, 1927, 1928 senelerinde, 1340 senesinde vermiş oldukları temettü vergilerinin üç mislini vermek suretile mükellefiyetlerini ifa etmiş olanlara hiç bir sebeple bu seneler için yeniden vergi tarhedilemez. Bu suretle tarhedilmiş olupta henüz tahsil edilmemiş bulunan vergiler tayin olunur.

B) Bu kanunun ikinci maddesi mucibince Türkiyede yerleşmiş addedilen cenebi şirket ve firmalar için, bu kanunun mevkii meriyete girdiği tarihe kadar tarhedilmiş olan vergilerden henüz tahsil edilmeyenler cezasız olarak tahsil olunur.

C) Bu kanunun mevkii meriyete girdiği tarihte henüz vergileri tarhedilmemiş olan mükelleflerle tarhedilmiş olupta itiraz ve temyiz safhasında bulunanların itiraz ve temyiz taleplerinden verginin nisbet ve matrahlarına taallük edenler eski kanun hükümleri ve usule ait olanlar bu kanunun hükümleri dairesinde tetkik ve karara rapor olunur. Şu kadar ki beyannameye tâbi olup bu kanunla vergileri matluplarının tediyesi sırasında tevkif edilecek olan mükellefler (bu teşebbüslerinden maada başkaca beyannameye tâbi işletil-

MADDE 80 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden muteberdir.

Muvakkat maddeler

1) 1926, 1927, 1928 senelerinde 1340 senesinde vermiş oldukları temettü vergilerinin üç mislini vermek suretile mükellefiyetini ifa etmiş olanlara hiç bir sebeple bu seneler için yeniden vergi tarhedilmez. Bu suretle tarhedilmiş olupta henüz tahsil edilmemiş bulunan vergiler terkin olunur.

2) Bu kanunun ikinci maddesi mucibince Türkiyede yerleşmiş addedilen cenebi şirket ve firmalar için, bu kanunun mevkii meriyete girdiği tarihe kadar tarhedilmiş olan vergilerden henüz tahsil edilmeyenler cezasız olarak tahsil olunur.

3) Bu kanunun mevkii meriyete girdiği tarihte henüz vergileri tarhedilmemiş olan mükelleflerle tarhedilmiş olupta itiraz ve temyiz safhasında bulunanların itiraz ve temyiz taleplerinden verginin nisbet ve matrahına taallük edenler eski kanun hükümleri ve usule ait olanlar bu kanunun hükümleri dairesinde tetkik ve karara rapor olunur.

Şu kadar ki beyannameye tâbi olup bu kanunla vergileri matluplarının tediyesi sırasında tevkif edilecek olan mükellefler (bu teşebbüsle-

ralı tefsir kararı, 19 - V - 1930 tarihli ve 1629 numaralı eğlence ve hususî istihlâk vergisi kanunu, merakibi bahriyeden alınmakta olan şehriye resmi ve yüz tona kadar olan merakibin müruriye resimleri ve bu kanununa muhalif olan sair hükümler mülğadır.

MADDE 80 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden muteberdir.

Muvakkat maddeler

1) 1926, 1927, 1928 senelerinde 1340 senesinde vermiş oldukları temettü vergilerinin üç mislini vermek suretile mükellefiyetini ifa etmiş olanlara hiç bir sebeple bu seneler için yeniden vergi tarhedilmez. Bu suretle tarhedilmiş olupta henüz tahsil edilmemiş bulunan vergiler terkin olunur.

2) Bu kanunun ikinci maddesi mucibince Türkiyede yerleşmiş addedilen eenebi şirket ve firmalar için, bu kanunun mevkii meriyete girdiği tarihe kadar tarhedilmiş olan vergilerden henüz tahsil edilmeyenler cezasız olarak tahsil olunur.

3) Bu kanunun meriyete girdiği tarihten evvelki zamanlara ait olup henüz tarhiyatı icra edilmemiş veyahut katiyet kesbetmemiş olan vergilerin şekli mükellefiyet ve vergi nisbeti ile muafiyet ve cezaları sabık hükümlere tâbi tutulmak üzere, müruru zaman hükümleri de dahil olduğu halde tarh ve tahakkuk muamelâtı bu kanun hükümlerine tâbidir.

Sekizinci maddede yazılı tarzı mükellefiyete tâbi mükellefler hakkında bu kanun hükümleri meriyete girdiği tarihten tatbik olunur; mezkûr

zanç vergisine müteallik hükümleri, 18 mayıs 1929 tarih ve 1454 numaralı (bilâvasıta vergilere munzam kesirlerin tevhit ve nisbetlerin tadiline dair kanun) un 7, 8, 9, 10, 11 inci maddeleri, 19 mayıs 1931 tarih ve 1847 numaralı (umumî, mülhak ve hususî bütçelerden verilen maaş, ücret, tahsisat, hakkı huzur, tazminat, yevmiye, ikramiye ve ihbariyelerden alınacak kazanç vergisi hakkındaki kanun), 19 mayıs 1930 tarih ve 1629 numaralı (eğlence ve hususî istihlâk vergisi kanun) u, 15 nisan 1338 tarih ve 216 numaralı (merakibi bahriyeden alınacak rüsum hakkındaki kanun) a merbut tarifinin (1) numaralı bendinde yazılı merakipten yüz tona kadar olan müruriye resmile (3) numaralı bendinde yazılı şehriye resmi ve bunlara müteferri bilcümle tefsir kararları ve bu kanuna muhalif olan sair hükümler mülğadır.

MADDE 83 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

Muvakkat maddeler

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — 1926, 1927, 1928 senelerinde, 1340 senesinde vermiş oldukları temettü vergilerinin üç mislini vermek suretile mükellefiyeti ifa etmiş olanlara hiç bir sebeple bu seneler için yeniden vergi tarhedilmez. Bu suretle tarhedilmiş olupta henüz tahsil edilmemiş bulunan vergiler terkin olunur.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun (2) nci maddesi mucibince Türkiyede yerleşmiş addedilen eenebi şirket ve firmalar için, bu kanunun mevkii meriyete girdiği tarihe kadar tarhedilmiş olan vergilerden henüz tahsil edilmeyenler bu kanunun hükümlerine göre tarh ve tahakkuk muameleleri yeniden tetkika tâbi tutularak cezasız olarak tahsil olunur.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun meriyete girdiği tarihten evvelki zamanlara ait olup henüz tarhiyatı icra edilmemiş veyahut katiyet kesbetmemiş olan vergilerde şekli mükellefiyet ve vergi nisbetiyle muafiyetler sabık hükümleri de dahil olduğu halde tarh ve tahakkuk muameleleri bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu nevi muamelelerin tâbi tutulacağı misil veya para cezaları hakkında bu kanun ile sabık kanunda yazılı olanlardan hangisi mükellefin lehine ise o tatbik olunur.

leri yoksa kanunun meriyeti tarihinde muamelelerini katederek eski hükümler dairesinde beyanname vermek mecburiyetindedirler.

rinden maada başkaca beyannameye tâbi işgal-leri yoksa) kanunun meriyeti tarihinde muamelelerini katederek eski hükümler dairesinde beyanname vermek mecburiyetindedirler.

D) 1932 malî senesi vergileri için bu kanunun tarhiyat ve tetkikata ait hükümleri neşrini müteakip tatbik olunur.

4) 1932 malî senesi vergileri için bu kanunun tarhiyat ve tetkikata ait hükümleri neşrini müteakip tatbik olunur.

MADDE 82 — Bu kanunun icrasına Adliye, Dahiliye, Maliye ve İktisat vekilleri memurdur.

15 - II - 1931

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İsmet Yusuf Kemal Zekâi

Ha. V. Mal. V. Mf. V. Na. V.
Dr. T. Rüştü M. Abdülhali Esat Hilmi

İk. V. S. İ. M. V.
Mustafa Şeref Dr. Refik

MADDE 81 — Bu kanunun icrasına Adliye, Dahiliye, Maliye ve İktisat vekilleri memurdur.

maddeye dahil olan müteahhit ve mültezimlerden taahhüt ve iltizama teşebbüslerinden maada beyannameye tâbi iştigalleri bulunmayanlar ile vapur kumpanya ve acentaları bu kanunun meriyeti tarihinde hesaplarını hat ederek üç ay zarfında bu muamelelerin netayicini mübeyyin beyanmelerini vermeğe mecburdurlar.

Hizmet erbabının bu kanunun neşrinden sonraki istihkaklara ait vergileri kezalik bu kanuna göre alınır.

4) 1932 malî senesi vergileri için bu kanunun tarhiyat ve tetkikata ait hükümleri neşrini müteakip tatbik olunur.

(9) uncu maddede yazılı tarzı mükellefiyete tâbi mükellefler hakkında bu kanun hükümleri meriyete girdiği tarihten tatbik olunur. Mezkûr maddeye dahil olan müteahhit ve mültezimlerden taahhüt ve iltizam teşebbüslerinden maada beyannameye tâbi iştigalleri bulunmayanlar ile vapur, kumpanya ve acentaları bu kanunun meriyeti tarihinde hesaplarını katederek üç ay zarfında bu muamelelerin netayicini mübeyyin beyanmelerini vermeğe mecburdurlar. İta emrine raptı bu kanunun meriyeti tarihinden evvel vaki olupta, kanunun meriyeti tarihine kadar tediye edilmemiş olan müteahhit istihkakları ita emrinin tanzim edildiği tarihteki hükümlere tâbi tutulur.

Hizmet erbabının neşrinden evvelki istihkaklarına ait vergileri bu kanunun meriyetinden sonra tediye edilmiş olsalar dahi bu kanuna göre alınır.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — 1933 malî senesi vergileri için bu kanunun tarhiyat ve tetkikata ait hükümleri, neşrini müteakip tatbik olunur.

BEŞİNCİ MUVAKKAT MADDE — Han ve apartımanların asma katlarında, pasaj ve koridorlarında merdiven altı gibi yerlerinde mukim olarak ticaret, sanat ve hırfet ve meslek icra eden mükelleflerin kazanç vergileri, bu kabil mahallerin bina vergisi kanunu mucibince gayrisafi iratları tefrik edilinceye kadar, bunların işgal ettikleri mahaller için noterden tasdikli ve muvazaadan ari kira mukavelenameleri mevcut ise bu mukavelenamelerde yazılı kira bedelleri, bu suretle kira mukavelenameleri yoksas 39 uncu maddede yazılı komisyonlar tarafından emsaline ve işin mahiyet ve icabına göre kiraları takdir ve vergilerine matrah ittihaz olunur.

MADDE 84 — Bu kanunun tatbikat sureti, bir nizamname ile tanzim edilir.

MADDE 85 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Dahiliye, Maliye ve İktisat vekilleri memurdur.

MADDE 81 — Bu kanunun icrasına Adliye, Dahiliye, Maliye ve İktisat vekilleri memurdur.

Hükümetin teklifine merbut
PROJENİN 11 İNCİ MADDESİNDE
MEVZUBAHS CETVEL

Doktorlar, avukatlar, mühendisler, mimarlar
ve alelûmum müşavirler ve mütehasşısar
Mükelleflerin sınıfı

	Birinci sınıf Lira	İkinci sınıf Lira	Üçüncü sınıf Lira	Dördün- cü sınıf Lira
Birinci sınıf şe- hirlerde	250	100	50	25
İkinci sınıf şe- hirlerde	100	50	25	10
Üçüncü sınıf şe- hirlerde	50	25	15	7
Dördüncü sınıf şehirlerde	30	15	10	3
Beşinci sınıf şe- hirlerde	20	10	5	Yoktur
Birinci sınıf şehir :	İstanbul			
İkinci » » :	Ankara, İzmir			
Üçüncü » » :	Nüfusu otuz bin ve da- ha yukarı şehirler			
Dördüncü » » :	Nüfusu on bin ve daha yukarı şehirler			
Beşinci » » :	Nüfusu on binden aşa- ğı şehirler			

Maliye encümeninin tadiline merbut
11 İNCİ MADDEDE MEVZUBAHS CETVEL
Doktorlar, avukatlar, mühendisler, mimarlar ve
alelûmum müşavirler ve mütehasşısar

Mükelleflerin sınıfı

	Fevkalâ- de sınıf Lira	Birinci sınıf Lira	İkinci sınıf Lira	Üçüncü sınıf Lira	Dördün- cü sınıf Lira
Birinci sınıf şehirlerde	2000	250	100	50	25
İkinci sınıf şe- hirlerde		100	50	25	10
Üçüncü sınıf şe- hirlerde		50	25	15	7
Dördüncü sınıf şehirlerde		30	15	10	3
Beşinci sınıf şehirlerde		20	10	5	yoktur
Birinci sınıf şehir :	İstanbul				
İkinci » » :	Ankar, İzmir				
Üçüncü » » :	Nüfusu otuz bin ve daha yukarı şehirler				
Dördüncü » » :	Nüfusu on bin ve daha yukarı şehirler				
Beşinci » » :	Nüfusu on binden aşa- ğı şehirler				

Bütçe encümeninin tadiline merbut
12 inci maddede mevzubahs cetveller

(1) NUMARALI CETVEL

Avukatlar, mühendisler, mimarlar ve alelûmum serbest müşavirler ve mütehasşısar

	Fevkalâ- de sınıf Lira	Birinci sınıf Lira	İkinci sınıf Lira	Üçüncü sınıf Lira	Dördün- cü sınıf Lira
Nüfusu iki yüz binden fazla olan şehirlerde	2 000	250	100	50	25
» elli binden » » »	0	100	50	25	10
» otuz bin ve daha yukarı » » »	0	50	25	15	7
» on bin » » » » »	0	30	15	10	5
» onbinden aşağı » » »	0	20	10	5	yoktur.

(2) NUMARALI CETVEL

Doktorlar, dış tabipleri

	Fevkalâ- de sınıf Lira	Birinci sınıf Lira	İkinci sınıf Lira	Üçüncü sınıf Lira	Dördün- cü sınıf Lira
Nüfusu iki yüz binden fazla olan şehirlerde	1 000	190	50	20	0
» elli binden » » »	0	50	25	15	0
» otuzbinden » » »	0	25	15	10	0
» otuz binden aşağı » » »	0	20	10	5	0

Dış tabiplerinden fevkalâde sınıfa ayrılacak olanlar bu cetveldeki maktu verginin tamamını,
diğer sınıflara ayrılacak olanlar bu cetveldeki maktu verginin nısfını verirler.

ADLİYE VE DAHİLİYE ENCÜMENLERİNDEN MÜREKKEP
MUHTELİT ENCÜMENİN TADİLİ

Kazanç vergisi kanunu lâyihası

BİRİNCİ BAP

Mükellefiyet

Fasıl : 1

Verginin mevzuu

MADDE 1 — Aşağıda yazılı :

A) Kollektif, komandit, limitet, kooperatif, ve anonim şirketlerin, umumî ve mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselerin ve menafii umumiyeye hadim cemiyetlere ait olup ticarî bir gaye takip eden müesseselerin,

B) Ticarî ve sınaî iş yapanların,

C) Serbest meslekler erbabının,

Ç) Hizmet erbabının,

D) Yukarıki fıkralar dışında kalıpta her hangi vasıtasız bir vergiye tâbi bulunmayan sair işler ve teşebbüsler erbabının,

Temin ettikleri kazançlar bu kanun mucibince vergiye tâbidir.

Vergiye tâbi kazançlar

MADDE 2 — Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseseler dahi kazanç vergisine tâbidir.

Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseseler

Türkiyede alım satım veya satım yapmak üzere merkezi ecnebi memlekette bulunan bir müessese :

A) Türkiyede şube açar veya iştigal mevzuu olan işleri yapmak üzere sabit tesisat vücude getirirse,

B) Türkiyede mukim ve müessese namına harekete mezun bir veya bir kaç kimse tarafından temsil olunur ve yazıhane ve depo masrafları veya mütedavil sermayesi temsil edilen işbu müessese tarafından temin edilmiş bulunursa,

Bu kanunun tatbikında Türkiyede yerleşmiş sayılır.

MADDE 3 — Aşağıda yazılı hakikî ve hükmî şahıslara ait işler ve teşebbüsler ve bu şahıslar yergiden müstesnadırlar :

İstisnalar

1) Siyasî fırkaların, hususî kanunlarla teşekkül etmiş umumî müesseselerin ve menafii umumiyeye hadim veya meslekî cemiyetlerin duhuliyeye ve aidatı ve bunlara yapılan teberrular ve müsamereleri hasılatı,

2) Esas mukavelenamelerine göre sermayesi üzerine kazanç dağıtmayan kooperatif şirketler,

3) İştigal mevzuları yalnız sahip oldukları gayrimenkulleri kiraya vermekten ibaret olan şahıslar,

4) Yalnız azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıkları,

5) Bizzat işlettikleri madenlerden istihsalatta bulunan ha-

kikî ve hükmi şahıslar ve bunların istihsal sahası içindeki satışları veya bu saha dışında depo tesis etmesizin yazıhanelerinde yapmış oldukları satışlar ve munhasıran ecnebi memleketlere ihracatta bulunmak üzere iskele ve istasyonlarda tesis ettikleri depolar; teşviki sanayi kanunundan istifade eden fabrikaların fabrika sahası dışında fabrikaların yalnız muamelelerini çevirmek ve mağaza açmaksızın satış yapmak veya nümune göstermek üzere açtıkları yazıhaneler,

6) Mahallî Hükûmetin müsaadesile millî ve beynelmilel mahiyette açılan meşherler, panayırlar, sergiler ve bunlardan temin olunan kazançlar (Bu gibi mahallerde satış yapanlar hakkındaki istisnaiyet üç ay için muteberdir), (Ecnebi tebaanın bu haktan istifadesi mensup oldukları Devletle Türkiye arasında mütekabiliyet esası cari olmasına bağlıdır),

7) İşçi kullanmaksızın kendine veya başkalarına ait malzeme-yi bizzat veya ailesi efradile birlikte, el ve ayakla veya bedenî kuvvetle işler makine ve tezgâhlarda, çalışan ev sanatları erbabı ve birlikte oturan ailesi efradı,

8) Makine ile işlemeyen köy değirmenleri,

9) Çiftçilerin, kendi mahsullerini ve hayvanlarını ve bunlardan çıkardıkları maddeleri dükkân açmaksızın satmaları ve bunların istihsal ve nakil vasıtaları, ambar ve depoları (Avcılar, balıkçılar bu hükümdedir),

10) Bağcılar, bahçıvanlar, ziraat işlerinde ve bahçelerde çalışan işçilerle makinistleri ve balıkçı tayfaları, çobanlar ve ev hizmetçileri,

11) Nüfusu beş binden aşağı olan yerlerde sanat icra eden ebeler, hasta bakıcılar, eczacılar ve nüfusu on binden aşağı olup iskele ve istasyon olmayan yerlerdeki doktorlar ve diş tabipleri,

12) 18 yaşını bitirmeyenler veya altmış beş yaşını bitirenlerden sermayesiz veya sermayesinden ziyade bedenî kuvvet ile çalışanlarla bu iki yaş arasında olupta meflûç veya iki gözü kör veya el ve ayağının ikisinden veya birinden mahrum işçiler ve seyyar satıcılar ve bu suretle malûl resmî ve hususî müstahdemler ve mütekaitletler,

13) Nüfusu beş binden aşağı olan yerlerde yenilecek, içilecek veya yakılacak maddeleri elde, sırtta veya başta satan seyyar satıcılarla, bu gibi maddeleri hayvanla veya hayvanla çekilen arabalarla köyünden getirerek şehir ve kasabada veya başka bir köyde dükkân açmaksızın satan köylüler,

14) Hususî akıl ve frengi hastaneleri ve verem sanatoryoları ile Maarif vekâletinin resmî tedris programlarını ve talimatnamelerini aynen kabul eyleyen hususî ilk ve orta tedrisat mektepleri ve liseler ve meslek mektepleri,

15) Kitap, risale, makale, tefrika, forma, nota ve resim halinde telif ve tercüme yapanlar (Bu işlerden dolayı bir müessesenin daimî memur ve müstahdemi olmamak şartile),

16) Aylık istihkakları veya kazançları yirmi lirayı veya gündelik kazançları ve istihkakları yetmiş beş kuruşu tecavüz etmeyen memur, müstahdem ve işçilerle ayda yetmiş beş lirayı teca-

vüz etmeyen maaş ve ücretlerin yirmi lirası (İstisnanın tatbikinde maaş ve ücret miktarı ne olursa olsun her türlü vergi ayrıldıktan sonra istihkak sahibinin eline geçecek paranın yirmi liradan aşağı düşmemesi şarttır),

Tahsisatı ile beraber elli lira ve ondan aşağı olan tekaüt, malûliyet, yetim ve dul maaşları,

17) Harcırahlar, zarurî masraflar ile ikamet ve seyahat yevmiyeleri, tedavi ve ölüm yardımları, umumî ve mülhak ve hususî bütçelerden verilen mesken bedelleri,

18) Ölüm veya bedenî arızalar ve malûliyetler üzerine verilen tazminat, ikramiye ve para mükâfatları ve askerî malûllere verilen terfi zamları, yangın, hayat ve malûliyet sigorta tazminatları ile yemek ve hayvan yem bedelleri ve bu mahiyetteki tediyeler,

Her nevi atış, uçuş, dalış, yarış, güreş, koşu ve spor, musabaka, ve teşvik ikramiyeleri ve mükâfatları,

19) Devletler arasında cari teamüllere ve hukuku düvel kaidelerine göre sefirler, mümessiller ve konsoloslarla maiyetlerinde çalışan memurlar ve müstahdemler (Mütekabiliyet şartı ile ve bu sıfatlarından dolayı),

20) Her türlü tahvilât ve Hazine bonoları ve bankalardaki adi mevduat ve tasarruf ve kumbara faiz ve ikramiyeleri,

21) Hususî kanunlara veya Devletle aktolunan mukavelelere istinaden temettü ve kazanç vergilerinden istisnaiyeti kabul edilmiş olanlar.

Fasıl : 2

Mükellefin tayini

MADDE 4 — Kazanç vergisi, hakikî ve hükmi şahıslar namına tarholunur. Verginin tahsili sırasında aşağıda yazılı hususî hallere bakılır.

Hakikî ve hükmi şahıslar

1) Hakikî şahıslarda :

A) Karı ve koca bir birinden ayrı işlerde ve teşebbüslerde bulunmakta iseler, her biri ayrı ayrı mükelleftir,

B) Evli kadın kocasının ticarî ve sınaî işlerinde, müdür de olsa, vergi mükellefi kocadır,

C) Evli kadın ticarî ve sınaî işi, sahip sıfatı ile idare eder ve kocası da müdür veya müstahdem vaziyetinde olursa vergi, kadın namına tarholunur,

D) Hususî ve adi şirketlerde mükellef, şirketi idare eden şahıstır.

2) Hükmi şahıslarda :

A) Kollektif şirketlerde, beyanname verilmesi tercih edildiği takdirde, her şerikin hissesi ayrı ayrı vergiye tâbi tutulur (Yüzde otuz ve daha fazla nisbette kazanca iştirak eden müstahdemler, bu kanunun tatbikinde şerik sayılırlar,

B) Anonim, eshamlı ve eshamsız komandit, limitet şirketlerinde vergi, bu şirketlerin hükmi şahsiyetlerinden aranır,

C) Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseselerin vergileri bu

müesseseler şube halinde ise müdürleri, değilse salâhiyettar mümessilleri namına tarholunur,

3) Hizmet erbabına ait vergiler bunları istihdam edenlerden aranır.

Vergiyi tarhedecek da-
ireler

MADDE 5 — Kazanç vergisi, mükelleflerin vergi mevzuuna dahil iş ve teşebbüsleri yaptıkları mahaldeki varidat dairelerince tarholunur.

Muhtelif varidat dairelerini alâkalandıran iş ve teşebbüslerde vergi, bu muameleler bir merkezde toplanıyorsa, o merkezin bulunduğu varidat dairesince tarhedilir.

Deniz, kara, hava nakliye vasıtalarına ve bu vasıtalarda çalışanlara ait vergiler, bu vasıtaların mensup oldukları liman ve belediyelerin bulunduğu mahaldeki varidat dairelerince tarholunur.

İKİNCİ BAP

Matrahın tayini

Fasıl : 1

Beyanname

Şirketler ve müesseseler

MADDE 6 — Aşağıda yazılı şirketler ve müesseseler kazançlarını gösterir beyanname vermeğe mecburdurlar :

1) Merkezleri Türkiyede bulunan anonim, komandit, limitet, ve kazanç dağıtan kooperatif şirketler ve bunların şubeleri,

2) Türkiyede yerleşmiş veya yerleşmiş sayılan ecnebi müesseseler,

3) Umumî, mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselerle menafii umumiyyeye hadim cemiyetlere ait olup ticarî bir gaye takip eden müesseseler.

Müesseseler ve ticarî ve sınaî teşebbüs erbabı

MADDE 7 — Aşağıda yazılı müesseseler ile ticarî ve sınaî iş ve teşebbüs erbabı dahi kazançlarını beyanname ile bildirmeğe mecburdurlar:

1 - Bankalar, bankerler ve bankerlik muameleleriyle uğraşan sarraflar, tasarruf ve teavün sandıkları, ithalât, ihracat ve beynelmilel nakliyat komusyoncuları ile konsinyasyon suretile iş yapan komusyoncular, komusyon üzerine muamele yapan ticaret ve fabrika mümessilleri, toptan ecza tacirleri, fabrikalar, matbaalar, transit depoları ve antrepolar, beheri (300) tondan fazla vapur işletenler, bina vergisi kanunu mucibince (Hamamlar ve fırınlar hariç olmak üzere) gayrisafi iratları iki bin lira ve ondan fazla olan mahallere ticaret ve sanat yapanlar (İki bin liranın hesabında belediye veya köy sınırları içindeki mağaza, depo dahildir),

2) Borsa acentaları, mubayaacılar ve simsarlar, her nevi sigortacılar ve sigorta komusyoncuları, noterler, mültezimler, sahip oldukları madenleri ve dalyanları ve voli mahallerini ki-

râya verenler, şehir ve kasabalarda apartımanları ve nüfusu beş bin ve daha ziyade olan mahallerde toptan kiraladıkları hanları doğrudan doğruya işletmeyip parça parça kiraya verenler, ikrazatçılar.

MADDE 8 — Aşağıda yazılı işler, istisnaî muameleye tâbidir:

1) Umumî, mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselere, bankalara, sermayesinin en az yarısı Devlete ait olan müesseselere, menafii umumiyyeye hadim cemiyetlere ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mültezimler ile bu müteahhit ve mültezimlere karşı derece derece taahhütlerde bulunanlar ve doğrudan doğruya taahhütlere giren ecnebi şirketler ve fertler - Eğer işleri yalnız bu taahhütten ibaret ise - beyanname vermezler.

Yukarıdaki müesseseler ve müteahhit ve mültezimler, taahhüdün yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde keyfiyeti alâkalı varidat dairesine yazı ile bildirmeye mecburdurlar,

2) Beynelmillel ecnebi ve transit nakliye kumpanyaları şube ve acentalarının, Türkiyede veya Türkiyeye ait olarak Türkiye dışında yaptıkları muameleler dolayısıyla bir ay zarfında yolcu ve eşya nakliyatı için aldıkları para ile üçüncü şahıs makamındaki diğer kumpanyalar hesabına aldıkları paralardan uhdelelerinde kalan komusyon veya ücret miktarlarını, ertesi ayın nihayet on beşinci günü akşamına kadar bir bordro ile alâkalı varidat dairesine bildirmeleri mecburidir,

Bu müddet, dış işleri için lüzumuna göre dört ayı geçmemek üzere Maliye vekâleti tarafından uzatılabilir,

3) Damga pulu ve kıymetli evrak satıcılarının vergileri beyileri üzerinden hesap edilir.

MADDE 9 — Kazanç beyannameleri, neticesi alınmış olan ticarî yıl içinde bu kanuna göre vergiye tâbi tutulacak kazanç yekûnunu ihtiva eder.

Ticarî yıl, ikinci kânun iptidasından birinci kânun sonuna kadar süren takvim yılıdır, beyanname vermeğe mecbur olan mükelleflerden ticarî yıllarının takvim yılı sonunda kapatılması imkânı olmadığını iddia edenlere Maliye vekâletinin müsaadesiyle ticarî yıl tayin olunabilir,

İşgal ettikleri mahallin gayrisafi iratlar iki bin liradan fazla olan mükelleflere, beyannameye tâbi oldukları varidat dairesi tarafından ikinci kânun ayından evvel yazı ile bildirilir; bu gibi mükellefler ihbarı takip eden yıl için beyannameye tâbi tutulurlar.

Kazanç beyannameleri, her malî yıldan önce gelen mart ayı (Eshamlı şirketlerde nisan ayı) ve ticarî yılları Maliye vekâletince tayin edilen mükellefler için ticarî yılların sonundan başlayarak dördüncü ay sonuna kadar mükellef tarafından bağlı bulunduğu varidat dairesine makbuz mukabilinde verilir.

Beyannamelerin taahhütlü olarak posta ile gönderilmesi de

İstisnaî muameleler:

- 1 - Müteahhitler ve mültezimler
- 2 - Ecnebi nakil müesseseleri şube ve acentaları
- 3 - Damga pulu ve kıymetli evrak satanlar

1 - Beyannamenin muhteviyatı

2 - Ticarî yıl ve beyannamenin verilme zamanı

3 - İhbar

caizdir; Bu takdirde postaneye teslim tarihi varidat dairesine teslim sayılır.

Muhtelif teşebbüs ve şubelere ait beyannameler

MADDE 10 — Aynı mükellef yekdiğerile memzucen idare ettiği muhtelif teşebbüsleri için bir, yekdiğerinden ayrı olarak idare ettiği teşebbüsler için de ayrı ayrı beyanname vermek mecburiyetindedir.

Bir veya muhtelif mahalde bulunan şubeler için ayrı ayrı beyanname verilir. Yazıhane, depo, imalâthane şube sayılmaz.

Şubelerinin yıllık hesaplarını ve blânçolarını bir merkezde toplayan teşebbüs erbabı, yalnız bir beyanname tanzim ile bunu bütün muamelelerinin toplandığı mahallin varidat dairesine verebilirler. Bu takdirde şubeler, kazanç beyannamelerinin, bağlı oldukları müesseselerin idare merkezi tarafından verileceği hakkında bir ihbarname tanzim ve merkezlerine gönderdikleri hesap hulâsalarının suretini bu ihbarnameye bağlayarak buldukları mahallin varidat dairesine, vaktında, makbuz mukabilinde vermeğe mecburdurlar.

Hesaplarını merkezlerinde toplayan bu gibi şubeler yalnız (Kazanç muamele defteri) tutmakla iktifa edebilirler.

Beyannamelerin şekli

MADDE 11 — Kazanç beyannamelerinde, ticaret unvanları, ticaret odasınınca kayıtlı sınıflar, ticaret mahalli, ikametgâh, iştegalin nevi, gayrisafi kazancın yekûnu, gayrisafi kazançtan tenzili iktiza eden rakamlar gösterilir.

Gayri safî kazanç yekûnundan indirilmesi caiz miktarlar çıkarıldıktan sonra kalan, mükellefin vergiye tâbi kazancı sayılır.

6 ncı maddenin (1) ve (2) inci fıkrası ile 7 inci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, beyannamelerile birlikte blânçolarile kâr ve zarar hesap cetvellerini vermeğe mecburdurlar.

6 ncı maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı müesseselere ait beyanname ve blânçoların ne zaman verileceği Maliye vekâletince tayin olunur.

Blânçoların tanzimi sureti:

1 - Mevcudat ve

matlubat

2 - Düyunat

MADDE 12 — 9 uncu madde mucibince verilecek blânçoların tanziminde aşağıdaki hükümlere riayet olunur:

1) Mevcudat ve matlûbat kısmında:

A) Bina, arazi, alât ve edevat ve mobilye gibi maddî; ihtira beratı ve diğer beratlar ve şirketler için ilk tesis masrafı gibi gayri maddî kıymetler, maliyet fiatı üzerinden yazılmak lâzımdır.

Sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsii ve vapurların tertibatının tanzimi gibi ticarî ve sınaî teşebbüsün inkişafına yaraayan mühim masraflar ilk tesis masrafı hesabına girer. (Bunların dışında kalan tamir ve idame masrafları umumî masraflara kaydolunur).

Bu kanun mucibince amortisman payı indirilmiş olan mallarda maliyet fiatı, bu payların tenzilinden sonra kalan kısımdır.

B) Kasada veya carî hesaplarda mevcut eenebi paraları ve borsada kayıtlı esham ve tahvilât blânçonun tanzimi günündeki

borsa fiatı üzerinden hesap olunur. Bu takdirde fazla veya noksan kıymetler kâr ve zarar hesabına naklolunmak lâzımdır. Borsada kayıtlı olmayan ecnebi esham ve tahvilât borsalardan, borsada kayıtlı olmayan yerli esham ve tahvilât ta ticaret odalarından sorularak kıymetlendirilir.

Tedyat, kefalet akçeleri, temettü hissesine mahsuben verilen para, peşin verilen kira, sigorta masrafları, teminat ve depozito akçeleri aynen kaydolunur.

C) Matlubat senetleri, üzerinde yazılı kıymetlerle geçirilir. Bu kıymetlerle blânçonun tanzimi tarihindeki hakikî kıymetler arasındaki iskonto farkı, blânçonun düyunat kısmında hususî hesapta gösterilir.

Ç) Stok emtia, maliyet fiatı üzerinden geçirilir. (Emtiada maliyet fiatı, mübayaa fiatına, o mal için mağaza ve depoya girinceye kadar ihtiyar edilen masrafların ilâvesile hâsıl olan fiattır).

Fabrikada ve imalâthanelerde, imal edilen maddelerin maliyet fiatı yazılır. (İmalâtta maliyet fiatı, iptidaî maddelerin mübayaa fiatile nakliyat ve fabrikaya kadar olan sair masraflar ve el işi ücretlerinden ve umumî masraflardan o mala isabet eden kısımdan ibarettir).

Ticaret borsaları bültenlerinde yazılı veya borsaya girebilecek olupta henüz girmemiş olan maddelerin kıymetleri, ticarî yıl sonunda maliyet fiatlarına göre artmış veya eksilmiş bulunursa, maliyet fiatları yerine bültendeki kıymetler ve bültende yok ise ticaret odalarından alınacak kıymetler kaydolunur.

Tütün işlerinde ticaret odalarının, Tütün inhisarı iadresinin de mütaleasını aldıktan sonra, bildirecekleri kıymetler kabul olunur.

Yangın, zelzele, seylâp gibi fevkalâde hâdiseler neticesi olarak kıymetleri azalan sigortasız mallar için ekispertiz edilmek şartı ile kıymet azalması kabul edilir.

D) Meşkûk alacaklar, hususî bir hesapta gösterilir (Bir alacağın ödenmesi lâzımgeldiği tarihten itibaren en az iki yıl geçmiş iken tahsil edilmemiş bulunması halinde bu alacak meşkûk sayılır. Bu gibi alacaklar kısmen veya tamamen kâr ve zarar hesabına zarar kaydedilebilir. Sonradan tahsil olunanların üçte biri, tahsil edildiği yılın kâr ve zarar hesabının kâr sütununa kaydedilmek lâzımdır).

2) Düyunat kısmında:

A) Sermaye hesabı bulunur (Sermaye, teşebbüs sahibinin ticaret siciline kaydettirdiği miktar ile sonradan, vergisi verilmiş kazancından veya sair suretle sermayesine ilâve ettiği kıymetlerdir).

Eshamlı şirketlerde sermaye, hisse senetleri bedellerinden tahsil edilmiş olan miktardır.

B) Şirketlerin çıkardıkları tahvilât, üzerinde yazılı kıymetlerle gösterilir. Bu tahvilât ticaret yılı içinde üzerinde yazılı kıymetlerden eksik veya fazla olarak imha edilmiş olursa aradaki fark kâr ve zarar hesabına geçirilmiştir.

C) Kıymet mukabili olan bütün borç senetlerinden henüz ödenmeyenleri, üzerinde yazılı kıymetlerle gösterilir. Kanun ile veya şirketlerin umumî heyetleri kararla kıymetleri indirilmiş olan borç senetleri, indirildikleri kıymet üzerinden kaydolunur. Ecnebi parası üzerinden olan bu gibi senetlerle mevcut cari hesaplar borçları, blânçonun tanzimi günündeki borsa fiyatları üzerinden kayıt ve arada fark var ise kâr ve zarar hesabına geçirilir. Borsada fiatı olmayan ecnebi paraları, müesseseye Türk parasile mal olduğu fiat üzerinden kaydedilir.

Ç) Tescil edilmiş sermayenin (şirketlerde tediye edilmiş sermayenin) dörtte birine balığ oluncaya kadar safi kârdan % 5 ihtiyat akçesi ayrılabilir.

Esas mukavelenameleri Hükûmetçe tasdik edilen şirketler, mukavelenamelerinde yazılı had dahilinde ihtiyat akçesini blânçolarının düyunat kısmına geçirirler. Şu kadar ki ihtiyat akçeleri yekûnu tediye edilmiş olan sermayenin dörtte birini geçerse fazlası kâra ilâve olunur.

D) Umumî heyetleri Türkiyede toplanan ve Türkiyede kazanç dağıtan bankaların tediye edilmiş sermayelerinin % 50 sine ve umumî heyetleri Türkiyede toplanmayan ve Türkiyede kazanç dağıtmayan bankaların da Türkiyede tescil ettirdikleri veya Türkiyedeki işlerine tahsis eyledikleri sermayenin % 20 sine balığ oluncaya kadar muhtemel zarara karşılık olarak kârlarından, ihtiyat akçelerinden maada, provizyon ayrımları caizdir.

Kâr ve zarar hesabının tanzimi

MADDE 13 — Kâr ve zarar hesabına ait cetvelin tanziminde aşağıda yazılı masraflar zarar sütununa geçirilebilir:

A) İşletme masrafı, maaşlar, ücretler, kira (Bina mükellefin malı ise vergisi veya kirası) muhabere, ilân, tamir, sigorta, borç faizi (Sermaye için faiz kabul edilmeyeceği gibi kollektif şirketlerde azanın, komandit şirketlerde komandit azaların veya bunların usul ve furuu ile karı veya kocanın şirkete ikraz edecekleri para sermaye sayılır) ve bu kanun mucibince alınacak vergiden maada mükellefe müessesese namına tarhedilmiş bütün vergi ve resimler, müessesenin çalışması için yapılan umumî ve müteferrik masraflar,

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin munhasıran Türkiyede çalışan şube veya teşekkülleri için tescil edilmiş sermayelerinden başka istikraz edecekleri paranın faiz ve komusyonu.

Eğer istikraz ana merkezi tarafından Türkiyede veya Türkiye dışında bulunan bütün şube veya teşekküller için yapılmış ise, bu istikraza ait faizden, ana merkezin tediye edilmiş sermayesine nazaran, Türkiye şube veya teşekkülünün tescil edilmiş sermayesine isabet edecek miktarı,

(Her iki suretle kabul edilecek faiz hadleri, Türkiye merkez bankası iskonto haddini tecavüz edemez).

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şube ve teşekküllerin merkezleriyle olan kredi hesabı carilerinin faiz ve komusyonu (Merkez ile Türkiye şube veya teşekkülleri arasında kar-

şıklı ve aynı miktarda olmak ve faiz ile komusyon tutarı Türkiye merkez bankası iskonto haddini tecaviiz etmemek şarttır),

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyede çalışan şube veya teşekküllerinin, ana merkezleri umumî masraflarına iştirak için kârlârından ayıracakları miktar (Şube veya teşekküle isabet eden hissenin ana merkezin tediye edilmiş sermayesi yekûnu ile Türkiye şube veya teşekkülünün tescil edilmiş sermayesi arasında mütenasiben ayrılmış olduğunun tevsik edilmesi şarttır) kabul olunur.

Türkiyede çalışan ecnebi şube veya teşekküllerin ana merkezi zararını kapatmak üzere kârlarından hisse ayırmaları ve bunları umumî masraf arasında göstermeleri kabul olunamaz .

B) Ticarete ve mesleke ait işler için yapılacak seyahat masrafları,

C) Meşkûk alacaklar,

C) İlâma veya borç ödemedi aciz vesikasına müstenit olarak tahsili kabil olmayan alacaklar,

D) Sigorta şirketlerince tesviyesi derdest olan tazminat karşılığı,

E) Ticarî ve sınaî vasıtalar kıymetlerinden :

Binalarda yüzde dört, fabrikalarda yüzde altı, makinalar ve alât ve edevatta yüzde sekiz, deniz nakliye vasıtalarından üç yüz tondan yukarı olanlarda yüzde beş, bu ve bundan aşağı tonda olanlar da yüzde on ve bütün kara nakliye vasıtalarında yüzde yirmi beş nisbetlerinde amortisman, (gayrimenkul için amortisman payı hesaba konduğu takdirde ayrıca kira konulmaz.

(İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisatın imtiyaz müddetinin sonunda bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle intikali imtiyaznamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz veya esas mukavelenamesinde sermayenin itfası için senelik muayyen bir miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde kabul olunur. Bu halde; başkaca amortisman nazarı itibare alınamaz).

F) Menafii umumiyeye hadim cemiyetlere makbuz mukabilinde yapılan iane ve teberrular,

G) Müstahdemler gibi vergiye tâbi tutulmak şartile müessesenin eski memurlarına verilen tekaüt maaş ve ücretleri,

H) Bir şirketin, müstahdemler gibi vergiye tâbi tutulmak şartile, müstahdemleri için verdiği sigorta bedeli,

I) Ticaret kanunu hükmüne göre şirketlerin geçmiş seneye ait zararlarından kapatılmayan kısmı,

Masrafların tevsiki faturalar, muhabere ve sair evrak ile olur. Tevsiki mutad olmayan müteferrik masraflar için vesika aranmaz.

MADDE 14 — Bankaların ve şirketlerin ayıracakları ihtiyat akçeleri her ne suretle olursa olsun hissedarlara dağıtılır veya sermayeye ilâve edilir veyahut bunların tasfiyesi yapılırsa bu paralardan vergi alınır.

Bankaların ayıracakları proviziyon, sermayeye ilâve edilir veya hissedarlara dağıtılır, veyahut bankanın tasfiyesi yapılırsa bu proviziyondan da vergi alınır.

Banka ve şirketlerdeki ihtiyat akçeleri ve provizyonların dağıtılması hali

MADDE 15 — Altıncı maddeye dahil olan müesseselerle yedinci maddenin (1) numaralı fıkrasında dahil olan mükellefler, ticaret kanunu mucibince tutulması lâzımgelen defterlerden başka (defteri kebir) tutmağa da mecburdurlar.

Kopye defteri yerine, muhaberatin makine ile alınmış suretleri tarih ve numara sırasile saklanmak ve yıl sonunda ciltlendirilmek şartile kabul olunur.

Yedinci maddenin 2 numaralı fıkrasında yazılı mükellefler, her ticarî yıl için bir (kazanç muamele defteri) tutmağa mecburdurlar. Bu mükelleflerden;

A) Borsa acentaları ve mubayaacıları ve simsarlar, her nevi sigortacılarla komisyoncularının tutacakları kazanç muamele defterinin hasılat kısmında iki sütun bulunacak, birinci sütunda yapılan her muamele bedeli, ikinci sütunda da bu muamelelerden kendilerine kalan para yazılacaktır. Bu defterin masraf kısmında, müstahdemlerin maaş, ücret ve aidatı ve ticaret ve muamele yaptıkları mahallin kirası, tenvir, teshin, muhabere, ilân, masrafları ve meslek veya ticaretlerine lâzım olan eşyanın sigorta parası ve bu kanuna göre alınacak vergilerden başka mükellefe, müessesesi için tarholunan bütün vergi ve resimler ve müessesenin çalışması için yapılan sair masraflar kaydolunur.

Serbest meslekler erbabından beyanname vermek isteyenler, kazanç muamele defterinin hasılât kısmına hizmetleri karşılığı olarak aldıkları ücretleri ve masraf kısmına da yukarıdaki masrafları yazarlar.

Noterlerin kanunî defterleri vergiye esas tutulur.

B) İkrizatçıların tutacakları defterin hasılât sütununa, ödünç para alanın adı ve adresi, ödünç verilen para, faiz miktarı, senet tarihi, (senet resmî ve ipotekli ise hangi noterlikçe veya tapu dairesince tasdik edildiği ve tarih ve numarası) ve masraf kısmına da (A) fıkrasında yazılı masraflar kaydolunur.

C) Ticaret hanları ile, apartimanları toptan kiralayıp parça parça başkalarına kiralayanların tutacakları defterin hasılât kısmına aldıkları kira bedelleri, masraf kısmına da verdikleri kira bedelleri ile müstahdemler ücreti, ve verdikleri kiranın yüzde onunu geçmemek ve mukavelenamesinde yazılmış ve yapılmış olmak şartile kullanmaktan mütevellit tamir masrafları ve müteferrik masraflar yazılır.

Bunlardan oda veya daireleri mobilyalı olarak kiraya verenler, masrafları arasına mobilya maliyet fiatının yüzde on beşini geçmemek şartile mobilya amortismanı koyabilirler.

Yukarıda (A,B,C) fıkralarında yazılı mükelleflerin hasılâtı ile umumî masrafları tutarları arasındaki fark, safi kazançlarını teşkil edip beyannamelerine yazılır; bunlardan ayrıca blânço ve kâr ve zarar hesabı aranmaz.

Ç) Sahip oldukları madenleri ve dalyanları ve voli mahallerini kendileri işletmeyip hasılâttan hisse almak veya kısmen para ve kısmen hasılâta ortak olmak suretile kiraya vermiş olanların tutacakları defterlerin hasılât kısmına aynen aldıkları malların

satış kıymetleri, kiradan bir kısmı para ise bu parayı ve takvim yılı sonunda satılmamış mal kalmış ise bu malların o tarihte bulunduğu mahallin piyasası üzerinden kıymetleri yazılır: Masarifi kısmına da, malların satışına kadar nakliye, sigorta ve depo kirası gibi masraflar yazılır. Kira, yalnız para ise noterden tasdikli kontratolar, kazanç muamele defteri yerini tutar. Bu mükelleflerden hasılâtтан hisse alanlar beyannamelerine hasılâtlarla masraflarını yazarlar, aradaki fark vergilerine matrah olur. Yalnız kira alanlar, beyannamelerinde noterden tasdikli kontratolarında yazılı kiralara gösterirler ve bu kontratonun tasdikli bir suretini beyannameye bağlarlar; bu miktarlar vergiye matrah olur.

MADDE 16 — On beşinci maddede yazılı defterlerin (ikinci nüshalardan tereküp eden ve yıl sonunda ciltlenmiş olan kopya defterleri hariç) her ticarî yıl başında notere tasdik ettirilmesi mecburidir. Defterlerini müteakıp yıllarda da kullanmak isteyenler her ticarî yılın birinci ayı içinde son muamelelerini notere işaret ve tasdik ettirirler.

Yeniden işe başlayanlar, işe başlamadan evvel defterlerini tasdik ettirirler.

Defterlerin tasdiki

Fasıl : 2

Gayrisafi irat

MADDE 17 — Altıncı ve yedinci maddede sayılan şirket ve müesseseler ile ticarî ve sınaî teşebbüs erbabı dışında kalan ticaret ve sanat ve hırfet sahiplerine ait vergi matrahı, bu mükelleflerin işgal ettikleri mağaza, dükkân, yazıhane, idarehane gibi mahallerin gayrisafi iradıdır (Depo ve ardiyeler iradın hesabında dahildir.)

Kıymet esasına göre vergiye tâbi gayrimenkuller için, vergiye matrah ittihaz olunan kıymetlerin yüzde onu, irat sayılarak bu iratlar kazanç vergisine matrah olur.

Bir mahallin bir kısmını ticaret ve sanat mahalli ittihaz edenler için, yukarıdaki fıkralarda yazılı iratlardan bu kısma isabet edecek miktarı vergiye matrah olur. Bu tefrik muamelesi, mahallerinin bina iratları vergisi tadilât komisyonları tarafından yapılır.

İratları veya kıymetleri bulunmayan mahaller için kazanç vergisine matrah olacak miktarlar, kezaik tadilât komisyonları tarafından emsallerine göre tayin olunur.

Tefrik veya yeniden tayin suretile bulunacak iratlara karşı yapılacak itirazlar, kazanç itiraz komisyonlarınca tetkik olunur.

Yukarıki fıkralar mucibince tefrik ve tayin edilmiş olan gayrisafi iratlar, bina vergisi kanununa göre binanın gayrisafi iradı tadil edilinceye kadar kazanç vergisi tarhında esas tutulur.

Bu maddeye dahil olan mükelleflerden aynı dükkân veya idarehanede beyannameye tâbi teşebbüsâtı memzucen yapanlar, ticaret ve muameleleri mecmuu üzerinden umumî hükümler dairesinde beyannameye tâbi tutulurlar.

- 1 - Gayrisafi irat üzerinden mükellef olanlar
- 2 - Kıymete göre gayrisafi irat tayini
- 3 - Müşterek işgal halleri

1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince takdir edilen gayrisafi iratların her senenin ikinci kânun iptidasındaki vaziyeti, vergi tarhına esas olur.

Vergiye tesiri olmayan muameleler

MADDE 18 — İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulanlar, aynı mahalde kazanç vergisinden muaf eşya da satacak olurlarsa, bu satışları için gayrisafi irattan tenzilât yapılmaz.

Serbest meslek erbabı

MADDE 19 — Serbest meslek erbabı işgal eyledikleri yazıhane, idarehane ve muayenchanelerinin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbidirler.

Serbest meslek erbabından evlerinin bir kısmını idarehane, muayenchane, yazıhane ittihaz edenler veyahut muayyen yeri olmaksızın çalışanların ikametlerine ait olan binanın veya apartıman dairesinin gayrisafi iradının üçte biri bu mükelleflerin vergilerinin hesabında matrah olur.

Fasıl : 3

Gündelik gayrisafî kazanç

Diğer meslek ve teşebbüs ve hizmet erbabı

MADDE 20 — Aşağıda yazılı:

A) Denizlerde, nehir ve göllerde (vapur ve istiap haemi üç yüz tonilâtodan ziyade gemiler hariç olmak üzere) ve karada mal sahibi veya müstecir sıfatile her nevi nakil ve cer vasıtası işletenler,

B) Seyyar halinde çalışan her nevi sanatkârlar, simsarlar ve tellâllar, kabzımallar, madrabazlar,

C) Birinci maddenin (D) fıkrasına dahil iş ve teşebbüs erbabı.

Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbidirler.

Sulardaki nakil vasıtalarına ait kazançların takdiri

MADDE 21 — Denizlerde, nehir ve göllerde üç yüz tonilâtoya (üç yüz dahil) kadar istiap haemi olan vapur ve motör ve gemi sahiplerinin ve nakil vasıtalarında çalışanların gündelik gayrisafi kazançları, her yıl ikinci kânun başında mahallinin en büyük malmemurunun veya tevkil edeceği zatin reisliği altında, varsa en büyük liman memuru ile meslekî teşekküller tarafından iki azadan, bu teşekküller bulunmadığı takdirde ticaret odalarınınca, ticaret odası olmayan yerlerde belediyelerce azaları arasından veya hariçten seçilecek ehliyet ve ihtisası olan keza iki azadan mürekkep komisyon marifetile aşağıdaki hususlar gözetilerek vasıtaların nevilerine, yıllık çalışma günlerine ve sahalarına göre takdir olunur.

Vasıtaların:

A - Bir liman dahilinde,

B - Bir liman muhtelif iskeleleri arasında,

C - Muhtelif limanlar arasında,

Çalışmalarına, çalıştırılanların diplomalı ve diplomasız olmalarına ve ihtisaslarına göre üçer dereceye ayrılırlar.

MADDE 22 — Karada her nevi nakil vasıtası sahipleriyle bunlarda çalışanların gündelik gayrisafi kazançları.

Kara nakil vasıtalarına ait kazançların takdiri

Vasıtaların:

- A) Bir şehir veya kaza hududu dahilinde,
- B) Vilâyet hududu dahilinde,
- C) Muhtelif vilâyetler arasında,

Çalışıklarına göre her nevi üç dereceye ayrılarak 21 inci maddeye göre teşekkül edecek komisyonlar tarafından takdir olunur. Bu halde komisyonda liman memuru bulunmaz.

MADDE 23 — Seyyar halinde çalışan her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellâlar, kabzımallar ve birinci maddenin (D) fıkrasına dahil iş ve teşebbüs erbabının gündelik gayrisafi kazançları, her yıl ikinci kânun başında mahallin en büyük mal memuru veya tevkil edeceği zatın reisliği altında var ise meslekî teşekküller tarafından, yok ise ticaret odası ve o da yok ise belediye kendi azalarından veya hariçten seçilecek ehliyet ve ihtisas sahibi iki zatın iştirakile teşekkül edecek komisyon tarafından bunların meslek ve işgal nevilerine göre ve her nevi üç dereceye ayrılmak suretile **takdir olunur.**

Muhtelif sanat ve meslek ve ticaret sahiplerine ait kazançların takdiri

Fasıl : 4

Maaş ve ücretler

MADDE 24 — Bütün hizmet erbabı ile mütekait dul ve yetimler ve sair zat maası alanlar istihkakları üzerinden vergiye tâbidirler.

Hizmet erbabı ve saire

MADDE 25 — Hakikî ve hükmî şahıslar, çalıştırdıkları her sınıf müdür, memur ve müstahdem ve işçilere ve mürakiplere, her ne nam ile olursa olsun, hizmet mukabili olarak bir ay içinde verdikleri parayı veya o mahiyetteki ayniyatı ve idare meclisleri reis ve azalarına verilen huzur ücretlerini ve bunlardan kesilmiş olan vergi miktarlarını gösteren isim üzerine tanzim edilmiş ve müessesenin salâhiyetli adamı tarafından imzalanmış bir bordroyu, ertesi ayın 20 nci günü akşamına kadar, bağlı oldukları varidat dairesine vermeğe mecburdurlar.

Bordrolar

Ecnebi parasile yapılan ödemeler, ödeme günü fiatına ve ayniyat o günün rayicine göre kıymetlendirilerek bordroda gösterilir.

MADDE 26 — Nafia işleri taahhütlerinde bulunanlarla muayyen mevsimlerde fazla işçi kullanan müesseseler, yalnız işçilere ödedikleri para yekûnunu, işçi ve amele adedini muhtevi bordro verebilirler. Bu takdirde istihkak sahiplerinin imza veya mühürlerini havi bordroların alâkalı memurlar tarafından istenildiğinde gösterilmesi mecburidir.

Muhtasar bordro

MADDE 27 — Bir defaya mahsus olsa dahi yaptıkları sanat dolayısıyla artistlere, şarkı söyleyenlere ve çalgı çalanlara verilen paralar ve bunlara ait vergi miktarları, çalıştıkları müessesenin müstahdemlerine ait bordroda gösterilmek lâzım-

Artistler ve emsali sanatkârlar

dır. Artistlerin gündelikleri, nüfusu yirmi bine kadar olan yerlerde iki liradan, yirmi binden elli bine kadar olan yerlerde üç liradan, bundan yukarı olan yerlerde dört liradan aşağı gösterilemez.

Şarkı söyleyenlerin ve çalgı çalanların gündelikleri bunların buldukları yerlerin nüfusuna göre artistler için gösterilen gündeliğin üçte birinden aşağı olamaz.

**Bordrolara girecek
sair istihkaklar**

MADDE 28 — Umumî, müllhak ve hususî bütçeli daire ve müesseseler, bankalar ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseseler, menafii umumiyeye hadim cemiyetler ve imtiyazlı şirketlerle ticaret ve sanayi ve ziraat odalarından ve borsalar ve köy sandıkları tarafından, bir defaya münhasır olsa bile, avukatlık, doktorluk, mühendislik gibi meslekî; veya hakemlik, istişare, proje tanzimi, takip ve tavassut gibi işlere ait istihkakların vergisi tediye sırasında kesilir.

Serbest meslekler erbabının ticarî ve sınaî müesseselerden devamlı hizmetleri dolayısıyla alacakları mebalîğ aylık bordrolara ithal olunur.

Ticaret ve sanat müesseseleri tarafından her ne nam ile olursa olsun, bir defaya münhasır olsa bile, meslekî teşekküllere mensup olmayanlara, hakemlik, istişare, proje tanzimi, takip ve tavassut gibi işler sebebiyle verilen her türlü paralar bordrolarda gösterilir.

Türkiyede bulunan ecnebi ve ecnebi memlekette bulunan Türk müesseselerinin müstahdemleri

MADDE 29 — Ecnebi memlekette bulunan bir müesseseye bağlı olupta Türkiyede çalışan hizmet erbabının istihkakları, çalıştıkları müessese tarafından aylık bordroya konur. Bu gibilere ödemeler, Türkiyede diğer bir müessese tarafından yapılmakta ise çalıştıran müessese keyfiyeti mensup olduğu varidat dairesine yazı ile bildirmeye mecburdur.

Türkiyede bulunan bir müesseseye mensup olup, daimî surette ecnebi memlekette çalışan memur ve müstahdemler, çalıştığı memlekette vergiye tâbi tutulduğu isbat edilmek şartıyla bordroda gösterilmez.

Bordro verilmeyecek haller

MADDE 30 — Umumî, müllhak ve hususî bütçelerle idare edilen daire ve müesseselerden, bankalardan ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseselerden, menafii umumiyeye hadim cemiyetlerden ve imtiyazlı şirketlerden ve köy sandıklarından, ticaret ve sanayi ve ziraat odalarından ve borsalardan, fikrî ve bedenî hizmet mukabilinde maaş, ücret, tahsisat, huzur hakkı, tazminat, yevmiye, ihbariye ve ikramiye alan memur ve müstahdemlerle bu kabîl istihkak erbabı için, aylık bordro tanzim edilmez.

Bina vergisi kanunu mucibince gayrisafi iradı beş yüz liryi geçmeyen mahallerde ticaret ve sanat yapan helvacı, kasa, kömürcü, sebze, bakkal, tenkeci, berber gibi küçük ticaret ve sanat ve hıfret erbabı tarafından dahi bordro verilmesi mecburî değildir. Bunlar yalnız müstahdemlerin isimlerini varidat idaresine bildirirler.

ÜÇÜNCÜ BAP

Verginin nisbeti

MADDE 31 — Merkezleri Türkiyede bulunan anonim şirketlerle eshamlı şirketler ve merkezleri ecnebi memlekette bulunan bu gibi şirketlerin Türkiyede çalışan şube veya teşekkülleri safi kârlarından yüzde on bir nisbetinde vergiye tâbidirler.

Anonim ve eshamlı şirketler

MADDE 32 — Merkezleri Türkiyede bulunan adî komandit, limitet ve kazanç dağıtan kooperatif ve beyanname vermediği tercih eden kolektif şirketleri ve merkezleri ecnebi memlekette bulunan bu gibi şirketlerin Türkiyedeki şube veya teşekkülleri, umumî, mühlak ve hususî bütçeli idare ve müesseseler ve menafii umumiyeye hadim cemiyetlere ait olupta ticarî bir gaye takip eden müesseseler ve bu kanunun yedinci maddesinde yazılı mükellefler ve gayrisafi irat üzerinden vergiye tâbi iken beyanname vermediği tercih edenler aşağıdaki nisbet dahilinde vergi verirler:

Diğer müessese ve mükellefler

Vergiye tâbi kazancın,	
5 000 liraya kadar olan kısmından	% 12
5 001 den 10 000 liraya kadar olan kısmından	% 15
10 001 » 20 000 » » » »	% 20
20 001 » 50 000 » » » »	% 25
50 000 » fazlasından	% 30

Devamlı hizmet kabul eden serbest meslek erbabı hariç olmak üzere vergileri istihkaklarının tediyesi sırasında kesilmesi lâzımgelen 28 inci maddedeki mükelleflerin vergileri de, bu nisbet üzerinden hesap olunur.

İdare meclislerinin reis ve azaları hisselerile huzur bakları, her nevi müessis ve intifa hisseleri ve şirketler müdür ve memurlarının temettü hisseleri ve murakipler aideti da, bu nisbetler üzerinden vergiye tâbi tutulur.

MADDE 33 — Sekizinci maddenin 1 numaralı fıkrasında yazılı mükelleflerin vergi nisbeti kendilerine ödenen paranın yüzde bir buçuğudur.

Mezkûr maddenin 2 numaralı fıkrasında yazılı mükelleflerin vergi nisbeti bordro ile bildirilen miktarın yüzde ikisidir.

Damga pulu ve kıymetli evrak beyiyelerinden alınacak vergi yüzde beşidir.

Müteahhit ve mültezimler, vapur kumpanyaları acentaları ve damga pulu bayileri

MADDE 34 — İşgal ettikleri gayrimenkullerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerden:

Gayrisafi irat üzerinden

A - Kayıkhaneye, ahır, arabalık, garaj, depo, ardiye, açık veya kapalı kömür ve odun depoları işletenlerle çanak, çömlek, tuğla ve kiremit satanlar, munhasıran pişiricilikle meşgul fırıncılar, hasırcılar, mutfaklar, nalıncılar ve muafiyetler haricinde kalan köy değirmenleri, gayrisafi iratlarının % 20 si,

B - Kasaplar, perakende satış yapan bakkallar, sebzeçiler, meyvacılar, oduncu ve kömürcü, attar, kahveci, aşçı, tenekeci, camcı, nalbant, kalaycı, kolacı, tamirci, çiçekçi, balıkcı, müskirat

bayileri, umumî hamamları işletenler, arzuhaleiler, ziraat aletleri yapanlar ve satanlar, gayrisafi iratlarının % 25 şî,

C - Çanak, çömlek, tuğla, kiremit yapanlar, mozayik ve karosman ve mümasilini yapan imalâthanelerle taşçılar, kiremitçiler, köy ve kasaba hanları, deniz hamamları, banyolar, içerilerinde alkollü içki satılmayan pastahaneler, içkisiz ve çalgısız lokantalar, terzi, fırıncı, çilingir, doğramacı, demirci, bakırcı, heykeltıraş ve ressamlar, ilâncılar, tabelâcılar, kitap naşirleri, gazeteciler, çinkoğraf, hakkâk, saatçi, mühürcü, hattat, muakkipler, takibi mesalih idarehaneleri, hizmetçi ve amele tedarik eden idarehane ve iş evleri ve mobilya kiralayıcılar, boyacılar, ipçiler, çuvalcılar, taticılar, helvacılar gayrisafi iratlarının % 30 zu,

Ç) Oteller, şehirdeki hanlar, pansiyonlar, içerisinde alkollü içki kullanılmayan gazinolar, kahvehaneler, çayhaneler, fotoğrafçılar, kitapçılar, berberler, demir ve bakır mamulâtı satanlar, mağaza ve yazıhane sahibi emanetçiler, nakliyeciler, simsarlar, tellâllar ve 7 inci madde haricinde kalan komisyoncular ve mevaddı müştâile satanlar gayrisafi iratlarının % 35 i,

D) Fabrika, matbaa, tamirhane, sabunhane, tabakhane, av derisi işleyenler, otomobil, kamyon ve sair nakil vasıtaları, mobilya, halı, dokuma, örme, meşrubat ve mekûlât imalâthanelerile sair bütün imalâthaneler ve inşaat levazımı satanlar gayrisafi iratlarının % 40 ı,

E) İdarehanelerinde, muayenehanelerinde ve evlerinde sanat ve mesleklerini yapan dışçiler, dava vekilleri, mimarlar, kimyagerler, baytarlar ve bu gibi ilmî ve meslekî ihtisaslarile kazanç temin eden diğer serbest meslekler erbabı, toptancılar, kantariye eşyası satanlar, idarehane sahibi kabzımallar, manufakturacılar, tuhafiyeciler, kırtasiyeciler, tüccar terziler, zücaciye satanlar, hırdavatçılar, kuyumcular, hazır elbiseçiler, şapkacılar, musikî aletleri satanlar, itriyatçılar, halı, kürk, mobilye ve bunlara mümasil her nevi emtia ve eşya satanlarla seyahat ve spor levazımı, esliha, gözlük, durbin, fotoğraf, sinema ve dikiş makineleri ve emsali eşya ve maddeleri satanlar, oyuncakçılar, içinde alkollü içki kullanılmayan kır bahçeleri, çalgılı mahaller ve lokantalar gayrisafi iratlarının % 45 şî,

F) İdarehane ve yazıhanelerinde veya evlerinde sanat ve mesleklerini yapan doktorlar, avukatlar, mühendisler, müşavirler ve mütehassıslar, altın ve zikıymet mücevherat satanlar, antikaçılar, eczacılar ve yedinci madde haricinde kalan sarraflar gayrisafi iratlarının % 60 şî,

G) Tiyatrolar, içkili pastahaneler ve içkili lokanta ve büfeler gayrisafi iratlarının % 75 şî,

H) Sinemalar, dans yerleri, meyhaneler, birahaneler, içkili, çalgılı gazinolar ve lokantalar gayrisafi iratlarının % 90 ını,

I) Bar ve umumhaneler gayrisafi iratlarının % 100 zü,

Nisbetinde vergiye tâbi tutulurlar.

MADDE 35 — Gayrisafi irat üzerinden vergiye tâbi olupta nevi ve nisbeti yukarıki maddede gösterilmeyenler mahallî ticaret odalarının, yok ise belediyelerin, mütalعاتı alınarak mümasili ticaret ve sanat ve meslek ve hırfete göre vergiye tâbi tutulurlar.

Meslek ve iştigalleri gösterilmeyenler

MADDE 36 — Bir mahalde muhtelif vergi nisbetlerine tâbi satış ve muamelelerde bulunduğu takdirde bunların tefriki kabil ise kendi nisbetleri üzerinden, değilse en yüksek nisbete tâbi olandan bir derece aşağı nisbet üzerinden vergiye tâbi tutulurlar.

Bir mahalde muhtelif işlerin içtimal

MADDE 37 — Gündelik gayrisafi kazanç üzerinden vergiye tâbi tutulan mükelleflerden:

Gündelik gayrisafi kazanç üzerinden

A) Hariçten gelen sanatkârların ve temsil ve her nevi oyun heyetlerinin bilet bedellerinden damga resmi, darülâceze hissesi gibi resimler çıkarıldıktan sonra kalanın % 50 si,

B) Denizlerde, nehir ve göllerde ve karada mal sahibi veya müstecir sıfatile her nevi nakil ve cer vasıtası işletenler ve bunlarda çalışanlar, her nevi seyyar sanat erbabile simsarlar ve tellâllar gündelik gayrisafi kazançlarının 12 misli,

C) Birinci maddenin (D) fıkrasına dahil iş ve teşebbüsler erbabının gündelik gayrisafi kazançlarının yirmi misli, üzerinden vergi alınır.

Ç) İstanbul balıkhanesindeki kabzımalların vergi nisbeti, bunlara balıkhaneye tediye edilen paranın % 10 dur.

MADDE 38 — Hizmet erbabının vergi nisbeti % 5 tir.

Hizmet erbabı

DÖRDÜNCÜ BAP

Verginin tarhı

MADDE 39 — Varidat memurları her yıl, mart ayı içinde beyannameye tâbi mükelleflerin umumî yoklamasını yaparlar.

Yoklama, tebliğ

Varidat memurları, her yıl mart ayı (Anonim şirketler için nisan ayı) ve ticarî yılları Maliye vekâletince tayin edilenler için ticarî yılın sonundan itibaren dördüncü ay sonuna kadar beyanname vermeyenlerin isimlerini tesbit ve beyanname vermiş olanların vergilerini beyannamelerinde yazılı safi kazanç miktarına göre hesap ve beyannameye müstenit ilk tarhiyat olduğunu yazarak mükelleflere ihbarname ile bildirirler.

MADDE 40 — Maliye vekâletinin tensip edeceği şehirlerde kazanç vergisi beyannamelerinin tetkiki ile iştigal üzere yeminli hesap mütehassısları kullanılır.

Hesap mütehassısları

Mütehassısların yüksek tahsil görmüş, Maliye müfettişliğinde, Divanı muhasebat birinci sınıf murakıplığında veya azalışında veya malî ve ticarî müesseselerde en az beş yıl muvaffakiyetle çalışmış muhasebe usullerine, vergi ve ticaret kanunlarına vâkif olmaları şarttır. Müsavi şartlar dahilinde lisan bilenler tercih olunur.

Hesap mütehassıslarının vazifeleri, adetleri, ne suretle çalışacakları, seçilme ve murakabe şekilleri nizamnamede gösterilir.

Hesapların tetkiki

MADDE 41 — Beyannamelerin tetkiki sırasında hesap mütehasıssı kullanılan yerlerde bu mütehasıssıslar ve kullanılmayan yerlerde varidat tahakkuk memurları, mükelleflerden verginin tayinine medar olacak her türlü hesabın ve bu hesaplara ait vesikaların kendileri tarafından veya vekilleri ile gönderilmesini yazı ile istemeğe salâhiyetlidirler. Bu hususta mükellefin tevkili, adi mektupla da yapılabilir; şu kadar ki bu mektuba konulan imzanın tanınmış olması lâzımdır.

Mükellef, yazı ile istenme tarihinden başlayarak on beş gün içinde istenilen malûmat ve vesikaları vermeğe mecburdur. Haklı sebepler yüzünden verilemeyeceğini bu müddet içinde yazı ile bildirmek şartile tahakkuk memuru veya hesap mütehasıssı tarafından en çok on beş gün daha mühlet verilir; bu mühlet içinde istenilen malûmat ve vesikaları vermediği takdirde, resen tarhiyat yapılır.

Tahakkuk memuru veya hesap mütehasıssı tetkik sırasında:

1) Resmî dairelerden her türlü malûmat ve vesikaların ve noterlerden kazanç vergisi ile alâkalı ve mahrem olmayan malûmatın,

2) Vazifesini kolaylaştırmağa yarıyacak malûmatı verebilecek kimselerden her türlü malûmatın verilmesini,

3) Bankalardan, borsalardan, şirketlerden, ticaret odalarından ve umumî surette kazanç sahiplerinin mensup oldukları meslekî müseccel teşekküllerden vazifelerinin icap ettirdiği malûmatın bildirilmesini,

Yazı ile isteyebilirler.

Bu isteme üzerine yukarıdaki vesikaların asıl veya suretlerinin veya malûmatın on beş gün içinde hesap mütehasıssına veya tahakkuk memuruna verilmesi mecburidir.

Maliye müfettiş ve mürakipleri dahi yapacakları teftiş ve tetkik sırasında yukarıdaki salâhiyetleri haizdirler.

Doğru çıkmayan beyannameler

MADDE 42 — Yapılan tetkik neticesinde vergiye tâbi kazanç miktarında beyannamede yazılı miktardan, bin lirayı geçmemek şartile, yüzde ona kadar bir fazlalık olduğu meydana çıkarsa, bu fazlının vergisi alınarak ceza aranılmaz.

Çıkan fark, bin lirayı geçerse keyfiyet mükellefe yazı ile tebliğ ve itirazı varsa tebliği takip eden günden başlayarak on beş gün içinde yazı ile bildirmesi ihtar olunur. Mükellefin vereceği cevap üzerine aradaki farkın maddî bir yanlışlıktan ileri geldiği ve sui niyet olmadığı anlaşıldığı takdirde, tetkik neticesinde bulunan fark, zamsız olarak matraha ilâve olunur.

Mükellef yazı ile yapılan tebliğe cevap vermez veya cevabı bu kanunun hükümlerine uygun gelmezse, aradaki fark matraha ilâve ve fazlaya ait vergi iki kat olarak tarholunur.

Şirketlerde yapılan tetkik üzerine bu kanunun hükümlerine göre bulunacak kâr fazlalarına ait vergi, bunların yekûnu ve (31 - 32) nei maddelerdeki nisbet üzerinden tarh ve şirketlerden tahsil olunur.

Mükellef, kazancının noksan bildirilmesinin yanlışlıktan ileri

geldiğini, verginin ait olduğu malî yıl içinde görüp, beyannamesi alâkalı memurlar tarafından tetkike başlanmazdan evvel varidat dairesine yazı ile haber verdiği takdirde bu kısma ait vergi zamsız olarak tarh ve tahsil olunur.

MADDE 43 — Beyannamelerini vaktinde vermeyen veya beyanname vermiş olupta bu kanuna göre tutulması lâzımgelen defterleri tutmayan veya göstermeyen veya istenilen vesikalari vermeyenlerin kazançları resen takdir olunur. Bu suretle takdir olunacak kazançlarına göre hesap edilecek vergi, beyannalarına müsteniden tarhedilen vergilerden fazla ise farkı zam ve tahsil olunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroları vaktinde vermeyenler hakkında da bu suretle muamele yapılır.

Resen tarihyatta matrahlar hesap mütehassıslarının kullandığı vilâyetlerde en büyük malmemurunun veya tevkil edeceği memurun reisliği altında bu mütehassıslardan birile mükellefin mensup olduğu müseccel meslekî teşekküller tarafından ve bu teşekküllerin bulunmadığı yerlerde ticaret odalarınca ve bu da yoksa belediyelerce kendi azalarından veya hariçten seçilecek iki vukuf ehlinen kurulan dört kişilik bir heyet tarafından tayin olunur.

Hesap mütehassısları bulunmayan vilâyet merkezlerinde mütehassısların yerine, bu heyetlerde varidat müdürü veya tevkil edecekleri memur bulunur.

Kazalarda bu heyetler en büyük malmemurunun veya vekilinin reisliği altında varidat memuru ve biri meslekî teşekküllerden, yoksa belediyeden ve diğeri ticaret odası tarafından, ticaret odası da yoksa her ikisi de yukarıki fıkrada gösterildiği surette belediye tarafından seçilmiş iki aza ile kurulur. Meslekî teşekküller ve belediye ve ticaret odaları buludnukları mahallin en büyük malmemurunun işarı üzerine vukuf ehlini ve bunların sayısı kadar da yedek azayı seçerler.

MADDE 44 — Yukarıdaki maddede yazılı heyetlerin nisanın on beşinci gününde vazifeye başlamış olmaları lâzımdır. Bu heyetler varidat memurlarının bağlı buldukları en büyük malmemuru ve varidat müdürü delâletile verecekleri müzekkereler ve evrak üzerine tetkikat yaparlar. Heyetler, matrahın tayininde hesap mütehassıslarının ve varidat memurlarının müracaat edebildikleri membalara müracaat ve icabında mükellefin elinde bulabilecekleri defterlerden ve vesikalardan istifade ederler. Takdir neticesine dair verilecek kararlarda takdirin dayandığı deliller ve vesikalar açıkça gösterilir.

MADDE 45 — Resen yapılan tetkik neticesinde, mükellefin zararda olduğu anlaşılırsa, tetkik için heyet azalarına verilen mutat ücret tahakkuk ettirilerek defaten ve vergi gibi tahsil olunur. Bu miktar yüz elli lirayı geçemez. Kendilerinden ceza istenen mükellefler ihbarnamenin tebliği tarihinden başlayarak bir ay içinde itiraz edebilirler. İtiraz komisyonunun bu kararları temyiz olunamaz.

Resen tarihyat

Resen takdir heyetlerinin vazife ve sa-lâhiyetleri

Tetkik neticesinde zararda olduğu anlaşıl-an mükellefler

Gayrisafi irada göre mükellefiyetin başlangıcı, tarhiyat, ihbar

MADDE 46 — İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler için takvim yılı başlangıcı, mükellefiyet başlangıcı sayılır ve geçmiş takvim yılı içindeki kazançlarına bu tarihteki gayrisafi iratları esas tutulur.

İkinci kânun ayı başından itibaren bir ay içinde bitirilmek üzere, varidat memurları, memuriyetleri dahilinde bulunan, gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin umumî yoklamasını ve işgal ettikleri binaların gayrisafi iratlarına göre vergi tarhiyatını yapmağa mecburdurlar. Tarholunan vergiler ihbarname ile mükellefe tebliğ olunur. Tebligatın mart ayı sonuna kadar bitirilmesi lâzımdır.

Beyanname vermeği tercih edenler

MADDE 47 — Gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerle kollektif şirketler birinci kânun sonuna kadar, mensup oldukları tahakkuk dairelerine yazı ile müracaat ederek, gelecek yıl için beyannameli mükellefler gibi muameleye tâbi tutulmalarını isteyebilirler. Bu takdirde işlemiş bulunan takvim yılının vergisi gayrisafi irat esası üzerinden tarholunarak onu takip eden yıl için beyannameliler gibi vergiye tâbi tutulurlar.

Beyanname esasına girmiş olupta, vaktinde beyanname vermeyenler hakkında resen tarhiyat yapılır.

Bir kere beyanname vermeği istemiş olanlar, üç yıldan evvel bu usulden vaz geçemezler. Bu müddetin sonunda keyfiyetin ikinci kânun ayından evvel alâkalı tahakkuk dairesine yazı ile bildirilmesi mecburidir.

Gündelik gayrisafi kazançların tayini

MADDE 48 — Gündelik gayrisafi kazançları tayin edecek heyetlerin teşkili ve vazifelerine başlaması vilâyetlerde varidat müdürleri, kazalarda mahallin en büyük malmemuru tarafından aza gönderecek daire ve teşekküllere yazı ile bildirilir. Bunun üzerine on beş gün içinde heyet kurulmaz veya vazifeye başlamaz veya vazifeyi noksan yapmış olursa işin mahiyetine göre liman reisi veya memuru veya ticaret odası ve yok ise belediye reisleriyle birlikte varidat memurları tarafından gündelik gayrisafi kazanç takdir olunur.

Gayrisafi kazanç cetvellerinin verilme zamanı

MADDE 49 — Yukarıda gösterilen heyetler tarafından hazırlanacak gayrisafi kazançlara ait cetvellerin her yıl şubat ayı sonuna kadar mahallinin en büyük malmemuruna verilmesi lâzımdır.

Gündelik gayrisafi kazançlarından vergi verenlerin mükellefiyet şeklini değiştirmeleri

MADDE 50 — Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergi veren mükellefler bir müessesede hizmet kabul ederlerse vergi taksitlerini ödemiş iseler isimleri o müessesenin bordrosunda gösterilmekle beraber istihkaklarından taksit sonuna kadar vergi kesilmez.

Hizmet erbabına ait matrahın tayini

MADDE 51 — Hizmet erbabına ait bordrolar, mükellefin ticarî defterlerinin ve sair vesikalarının tetkiki suretile sağlanır.

Tetkik neticesinde bazı memur ve müstahdemlerin veyahut bunlara verilen paralardan bir kısmının bordrolara konulmama-

sı gibi ketimler görülürse bu suretle ketmedilmiş olan vergiler veya farkları birinci defasında iki kat ve tekerrürü halinde beş kat olarak tarholunur.

MADDE 52 — Resen tayin olunan matrahlar üzerinden tarholunan vergiler, mükelleflerile vilâyetlerde varidat müdürüne, kazalarda mahallin en büyük malmemurlarına ihbarname ile tebliğ edilir. Beyanname verilmemesinden veya beyanname verilmiş olupta muhteviyatı defter ve vesikalarla tevsik edilmemesinden dolayı resen tayin olunan matrahlar veya matrah farklarına ait vergiler birinci yılda iki kat ve müteakip yılda tekerrür ettiği takdirde beş kat olarak tarholunur.

Bir biri ardınca üç defa beyanname vermeyen mükelleflerin vergileri, beş kat olarak tahsil edilmekle beraber mahallî idare heyetleri kararile müesseselerinin altı ay müddetle kapatılmasını istemeğe Maliye vekili salâhiyetlidir.

MADDE 53 — Hesaplarını merkezlerinde toplayan müesseselerin şubeleri, ihbarname ile hesap hulâsalarını buldukları mahallin varidat idaresine vaktinde vermedikleri takdirde her şube için merkezin tahakkuk edecek vergisine % 10 zammolunur.

Hizmet erbabına ait aylık bordroları vaktinde vermeyenler hakkında, resen tayin olunan matrahlardan alınacak aylık vergi % 10 zamlı tarh ve çalıştıranlara tebliğ olunur.

Hizmet erbabına ait % 10 zam ile ellinci maddede yazılı vergi zamlarından dolayı çalıştıranların çalışanlara rücu hakları yoktur.

Resen tayin edilen matrahlara ait vergiler

Kanun hükümlerine riayetsizliğin tarihyattaki tesirleri

BEŞİNCİ BAP

İşe başlama, bırakma ve devir halleri

MADDE 54 — Yeni işe başlayan beyannameye tâbi veya işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergi verecek mükellefler işe başladıkları tarihten bir ay içinde keyfiyeti bağlı oldukları varidat dairelerine yazı ile haber vermeğe mecburdurlar.

Bu mükelleflerin işe başladıkları takvim yılına ait vergileri müteakip takvim yılında tarholunur. Hariçten gelen sanatkârların ve temsal ve her nevi oyun heyetlerinin hangi mahalde çalışmaya başlayacaklarını, o mahalli işletenler ve bunlar yoksa kiralanlar tarafından en geç bir gün evvel alacaklı varidat dairesine yazı ile bildirilmesi lâzımdır.

MADDE 55 — Beyannameye tâbi mükelleflerle işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergi verecek mükelleflerden işlerini bırakanlar, bırakma tarihinden itibaren keyfiyeti bir ay içinde varidat dairesine yazı ile haber verirler.

Bunlardan beyannameye tâbi olanlar bırakma tarihinden itibaren üç ay içinde hesabı verilmemiş olan müddete ait bütün

İşe başlama

İşi bırakma

muamelelerini gösterecek şekilde beyannamelerini vermeğe mecburdurlar.

1 - İşi devir

2 - Mevsime göre çalışınlar

MADDE 56 — Beyannameye tâbi mükellefler tarafından işin devri halinde devralanlar, devrin yapılmasından evvel keyfiyeti alâkalı varidat dairesine yazı ile haber verirler.

Devir alanlar devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek kazanç vergilerini taksit zamanlarında ödemeği devir muamelesinin yapılmasından evvel varidat dairesine karşı yazı ile taahhüt ettikleri takdirde devredenden bu vergi aranmaz.

Yılın muayyen mevsimlerinde kır bekçileri, deniz hamamları, plâjları ve emsali yerleri işletenler her mevsimde işe başladıklarını ve işi terk ettiklerini, işe başlama ve terk tarihinden itibaren on beş gün içinde yazı ile haber vermeğe mecburdurlar.

Vergi karnesi alanların işe başlama, işi bırakma veya devir halleri

MADDE 57 — 80 inci madde mucibince vergi karnesi almağa mecbur olan nakil vasıtaları sahipleri, bu vasıtaları kaullandıktan vaz geçmiş olurlarsa, en geç bir ay içinde varidat dairesine müracaat ederek keyfiyeti vergi karnesi üzerine kaydettirirler. Bu takdirde tahakkuk etmiş olan vergileri müteakip taksitten itibaren terkin olunur, aksi halde işlerini bıraktıkları anlaşılinceye kadar taksitleri aranır.

Nakil vasıtaları satılır veya başkasına devrolunursa devredener satış veya devir tarihinden itibaren on beş gün içinde alâkalı varidat dairesine haber vermeğe ve vergi karnesine satış ve devir keyfiyetini ve yeni sahibinin adını ve adresini işaret ettirmeğe mecburdurlar. Bu gibi nakil vasıtalarına ait olup henüz ödenmemiş vergi taksitleri kalmış ise devralandan tahsil olunur.

Malî yıl içinde mükellef, işlettiği nakil vasıtasını daha az vergiye tâbi olan nakil vasıtası ile değiştirir ve bunu on beş gün içinde varidat dairesine haber vererek karnesine işaret ettirirse, müteakip taksitten itibaren vergisi yeni nakil vasıtası üzerinden alınır.

Karne almağa mecbur diğer mükellefler işlerini terk ettikleri takdirde keyfiyeti on beş gün içinde varidat idaresine haber vermeğe ve karnelerine işaret ettirmeğe mecburdurlar.

Cezalar

MADDE 58 — 54, 55 ve 56 ncı maddelerde yazılı mükelleflerden işe başladıklarını veya işi bıraktıklarını vaktinde yazı ile bildirmeyenlerin vergilerine % 15 zammolunur, bu zam işe başlamayı haber vermeyenlerde ilk yılın vergisine; bırakma halinde, bırakmanın vuku bulduğu ticarî yıl iptidasından bırakma tarihine kadar olan zamana ait vergiye tatbik olunur.

Vefat, tasfiye, fesih ve iflâs halleri

MADDE 59 — Vefat edenlerin tarih ve tahakkuk muamelelerine ait mükellefiyetlerinden dolayı, mirası reddetmemiş olan mirasçılar mesuldürler. Vefat, tasfiye ve fesih hâdiseleri, terk hükmündedir. Ancak vefat halinde ihbar mükellefiyeti üç ay daha uzatılır.

İflâs hususî hükümlerine tâbidir.

Ecnebi memlekete gidecek olanlar

MADDE 60 — Ticaret, sanat ve meslekini bırakan mükelleflerden ecnebi memleketlere gidecek olanların tarhedilmiş olan

vergileri işlerini bıraktıkları günden itibaren müddetle kayıtlı olmaksızın tahsil olunur. Bu gibi mükelleflerin pasaportları vergiden borçlu olmadıklarına dair bağlı oldukları varidat dairesinden alınmış bir vesika gösterilmedikçe verilmez ve vize edilmez.

ALTINCI BAP

Kanunî yollar

Fasıl : 1

İtiraz

MADDE 61 — Mükellefler, beyannameye müstenit ilk tarhiyat hariç olmak üzere, ihbarnamenin tebliğinden itibaren otuz gün içinde tarholunan vergiye itiraz edebilirler. İtirazların yazı ile olması şarttır.

İtirazın şekil ve müddeti

İtiraznameler, mükellefin bağlı olduğu varidat dairesine veya o mahallin en büyük malmemuruna pulsuz makbuz mukabilinde verilir. Taahhütlü olarak posta ile gönderilmesi de caizdir. Bu takdirde postahaneye teslim tarihi varidat dairesine teslim tarihi sayılır.

Mahallin en büyük mülkiye memuruna verilmiş olan itiraznameler, mukabilinde makbuz olunmuş olmak şartıyla, kabul olunur.

Resen yapılan tarhiyata, varidat dairesi namına itiraz hakkı vilâyetlerde varidat müdürlüğüne, kazalarda mahallin en büyük malmemuruna aittir.

Varidat dairesi namına yapılacak itirazların müddeti dahi ihbarnamenin tebliğinden itibaren 30 gündür.

Gündelik gayrisafi kazançta ait cetvellerin vilâyetlerde varidat müdürlüğüne ve kazalarda en büyük malmemurluğuna tevdi tarihinden itibaren on beş gün içinde bu cetveller mündericatına varidat dairesince; gündelik gayrisafi kazancın gerek heyetçe, gerek varidat idaresince tayini halinde birinci taksitin tahsili gününden itibaren, kezalik on beş gün içinde mükelleflerin, takdir olunan gündelik gayrisafi kazançta ve sınıf ve derecelerine itiraz komisyonları nezdinde itiraz hakkı vardır. Komisyonların bu hususlara dair kararları katidir.

MADDE 62 — Tahakkuk memuru mükellef tarafından verilen itiraznameyi on beş gün içinde vilâyetlerde varidat müdürlüğüne, kazalarda en büyük malmemuruna mütaleasını ilâve ile teslim eder. Varidat müdürü veya en büyük malmemuru itirazı mucip hâdiseyi maddî hata veya yanlış nisbet tatbiki gibi açık bir kanunsuzluk şeklinde görürse düzeltilmesini tahakkuk memuruna emreder. Bunların haricindeki itiraz evrakını itiraz komisyonuna verir.

İtirazların tebliği ve mükellefin müdafası

İtiraz, varidat daireleri tarafından yapılacak olursa, itiraznamenin kısa esbabı mucibesile beş gün zarfında mükellefe tebliği lâzımdır. Mükellef bu tebliği aldığı tarihten itibaren

on beş gün içinde komisyonlar nezdinde müdafaasını yazı ile yapar.

İtiraz komisyonları

MADDE 63 — Ankara, İstanbul, İzmir şehirleriyle Maliye vekâletinin lüzumlu göreceği diğer şehirlerde muvazzaf itiraz komisyonları kurulur. Bu komisyonlar Adliye vekâleti tarafından gösterilecek ticaret işlerinde ihtisas sahibi hâkimler arasından Maliye vekâletince intihap ve tayin olunacak bir reis ile Maliye vekâletinin talebi üzerine biri mahallî ticaret odasından ve diğeri belediye tarafından seçilecek üç zattan terekküp eder. Bu komisyonlara dahil olan reisle ticaret odalarından seçilecek azanın yüksek mektep mezunu olması ve reis ve azaların malî kanunlara ve hesap işlerine vâkıf bulunmaları şarttır. Bu komisyonlara dahil olan şahıslar memurlar gibi başkaca iş deruhde edemezler. Aynı şehirde müteaddit komisyon teşkili caizdir.

Yukarıki fıkra haricinde kalan vilâyetlerle kaza merkezlerinde itiraz komisyonları mahallinin en büyük mülkiye memurunun ve mazeretleri halinde tevkil edecekleri zatin reislikleri altında, vilâyetlerde varidat müdürü ve kazalarda varidat memuru ile bulunan yerlerde ticaret odalarından, bulunmayan yerlerde belediyelerden, kendi azalarından veya hariçten seçilecek bir zattan teşekkül eder.

İtiraz komisyonları
tetkikatı ve kararları

MADDE 64 — İtiraz komisyonları en geç nisanın yirminci günü vazifelerine başlarlar. Bu komisyonlar tam bir salâhiyeti haiz olup tetkikatını itiraznameye ve merbut evrak ve vesikalara ve sair delillere istinaden yaparlar. Taraflar, kendileri veya vekilleri vasitasile izahat vermediği, yazı ile talep ederlerse, dinlenmeleri mecburidir. Mükellef tarafından tanınmış imzasile gönderilen akrabası veya daimî müstahdemi, vekili gibi, dinlenebilir.

Komisyonun tayin ve tebliğ ettiği günde bulunmayanların dinlenme hakları düşer. Komisyon lüzum görürse veya yazı ile istenirse tayin edeceği bir zatin nezaret ve mesuliyeti altında yeminli vukuf ehli marifetile defterler ve vesikalara müracaat olunmak ve münasip görülecek sair şekillerde mükellef ve icap edenler davet edilmek suretile gerek matrah ve nisbet ve gerek sair hususlarda tetkikat yapar ve ona göre kararını verir.

İtiraz, gündelik gayrisafi kazançlara ait olduğu takdirde komisyon, lüzum göreceği şekil ve surette meslekî teşekküllerden veya hariçten malûmat alarak tetkikatını yapar ve kararını verir.

Komisyon kararının esbabı mucibeye dayanması şarttır.

Kararların tebliğ ve imzası

MADDE 65 — İtiraz üzerine verilen kararların hulâsası alâkâlılara tebliğ olunmak üzere vilâyetlerde varidat müdürlüğüne ve kazalarda en büyük malmemurluğuna imza mukabilinde ve tarih gösterilerek teslim olunur.

İtiraz komisyonlarının kararlarını zapta mahsus defter heyetçe ve malmemurlarına tebliğ edilecek kararlar reis tarafından imza edilir ve komisyonun resmî mührile mühürlenir.

Tetkik müddetleri

MADDE 66 — İtiraz komisyonları tetkiklerini evrakın ken-

dilerine verildiği tarihten itibaren nihayet üç ay içinde karara bağlarlar. Muvazzaf komisyon teşkil edilen şchirlerde bu müddet, Maliye vekâleti tarafından uzatılabilir.

Fasıl : 2

Temyiz

MADDE 67 — Mükellefler, itiraz komisyonu tarafından verilen kararların kendilerine tebliğini ve malmemurları da itiraz komisyonu kararının kendilerine teslimini takip eden günden itibaren 15 gün içinde temyizini isteyebilir. İtiraz edilmeyen tarhiyat için itiraz müddetinin bitmesini takip eden günden itibaren on beş gün içinde temyizen tetkikat talebinde bulunabilir. Şu kadar ki bu suretle vaki olacak temyiz talepleri vakti gelen vergi taksitlerinin tahsiline mani değildir. Gerek itiraz, gerek temyiz müddetleri içinde itiraz edilmeyen tarhiyat katiyet kesbeder.

Temyiz istidânameleri alâkadar varidat dairelerine verilir. Bu daireler temyiz istidalarını aldıklarından itibaren on gün zarfında vilâyetlerde varidat müdürleri, kazalarda en büyük malmemurları vasıtasile temyiz komisyonuna gönderirler.

Bu istidânamelerin doğrudan doğruya temyiz komisyonuna verilmesi caizdir.

MADDE 68 — İcabı kadar temyiz komisyonu teşkili ve bunların faaliyet merkezlerinin tayini Maliye vekâletine aittir. Her temyiz komisyonu bir reis ile iki azadan teşekkül eder. Temyiz komisyonu reisi Adliye vekâletinin hâkimlikte, avukatlıkta, Devlet daireleri hukuk müşavirliği veya hukuk işleri müdürlüklerinde en az on sene çalışmış olanlardan göstereceği üç namzet arasından Maliye vekâletince seçilir. Azadan biri Maliye vekâleti, Diğeri İktisat vekâleti tarafından intihap ve tayin olunur. Maliye azasının yüksek mektepten mezun ve en az üç sene müddetle defterdarlıkta veya Maliye vekâleti şubelerile vilâyetler birinci sınıf varidat müdürlüklerinde bulunmuş olması ve iktisat azasının da muadil vasıfları haiz bulunması lâzımdır.

Temyiz komisyonu reis ve azaları memurlar gibi hariçten iş deruhde edemezler.

MADDE 69 — Temyiz komisyonları tetkiklerini temyiz taleplerinin alındığı tarihten itibaren en geç altı ay içinde bitirirler.

MADDE 70 — Temyiz komisyonları tarh ve tahakkuk muamelelerinin kanuna uygun olup olmadığına, tarhedilen vergi miktarına itiraz edilmiş ise mevcut vesikalardan ve icabında mahallinden sorarak alacağı malûmattan hâsıl edeceği kanaatlere göre kararını verir. Temyiz komisyonları bozdukları kararların bozulma sebeplerini gösterirler. Kararlarını işe ait evrak ile beraber mahallî itiraz komisyonuna iade ederler. Bu komisyonlar resen nihaî kararlar da verebilirler. Bozma kararlarının mükel-

Temyiz müddeti ve şekli

Temyiz komisyonlarının teşkili

Temyizin tetkik müddeti

Kararların tasdik ve bozulma halleri

lefe tebliği lâzımdır. Bu tebliğe karşı mükellefin on gün zarfında bir diyeceği varsa itiraz komisyonuna bildirir. İtiraz komisyonları bozma kararına tebaiyetle bozma muamelelerini temyiz kararı dairesinde tamamlar ve evrakı yeniden temyiz komisyonuna gönderir.

Temyiz komisyonlarının nihaî kararları üzerine vergi katılır; bu kararlar alâkadarlara tebliğ edilmek üzere vilâyetlerde varidat müdürlerine ve kazalarda mahallinin en büyük malmemuruna gönderilir.

Sonradan verilecek
itiraznameler

MADDE 71 — Gerek mükellef ve gerek malmemurları itiraz ve temyiz komisyonlarınca itiraz ve temyiz hakkında birinci itirazlarına ilâveten ve evvelki itirazlarını tamamlamak üzere yeniden itirazname verebilirler. Komisyonlarca bu suretle birinci itiraznameyi tamamlayan itiraznamede ve müdafaalarda yazılı hususlar reddedilmeksizin karar verilecek olursa bu gibi kararlar dahi temyiz komisyonlarınca bozulur.

İcranın tehiri

MADDE 72 — Temyiz komisyonları, itiraz komisyonlarınca verilmiş olan kararların icrasını - tahsilinin tehiri istenilen vergi miktarınca para veya Hazine bonusu ve tahvilâtı veya banka mektubu teminat gösterilmek şartıyla - tehir edebilirler.

Bu gibi tehir talepleri her işe tercihan karar altına alınır.

YEDİNCİ BAP

Vergi ve cezaların tahsili

Fasıl : 1

Tahsilât

Taksitler

MADDE 73 — Bu kanun mucibince tahakkuk ettirilen vergiler, biri haziran, diğeri birinci kânun aylarında olmak üzere iki taksitte tahsil olunur.

Hususî hükümler

MADDE 74 — Aşağıda yazılı mükelleflerden vergi şu suretle tahsil olunur:

A) Anonim, eshamlı komandit ve kazanç dağıtan kooperatif ve limitet şirketlerde, her hisseye düşen vergi, hissedarlara tevzi sırasında mahsup edilmek üzere blâncunun heyeti umumiyede tasdikını müteakip bu şirketlerce hesap edilerek haziran ayı içinde şirketlerin bağlı oldukları varidat dairesine bildirilir ve aynı günde tediye olunur. İhtiyat akçeleri ve privisyonların vergiye tâbi tutulmaları halinde ve aynı suretle muamele olunur. Umumî, hususî ve mülhak bütçeli daire ve müesseselerle menafii umumiyeye hâdim cemiyetlere ait olup ticarî gaye takip eden müesseselerin vergileri, blâncolarını vermek üzere Maliye vekâletince tayin olunan müddetin bitmesinden itibaren, on beş gün içinde toptan tahsil olunur.

B - 8 inci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı mükelleflere ait vergiler, ifasını taahhüt ettikleri işin bedeline mahsuben,

ister avans, ister katî tediye mahiyetinde bulunsun, her tediye yaptıkça taahhüdün vukubulduğu daire ve müesseseler muhasebecileri tarafından hesap ve tevkif olunur. Bu suretle tahsil olunan paralar, kesildiği tarihten itibaren on beş gün içinde alâkalı varidat dairesine teslim olunur.

İkinci ve müteakıp derecede müteahhit ve mültezim vaziyetinde olanların vergileri, birinci müteahhit veya mültezim tarafından kendilerine tediye yapıldıkça alıkonularak on beş gün içinde bunların çalıştıkları mahallin varidat dairesine bordro ile teslim edilir.

Sekizinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı olup bordro ile varidat idaresine bildirilecek miktarların aynı günde teslim edilmesi mecburidir.

C) Hizmet erbabına ve vergileri bunlar gibi tediye sırasında kesilecek sair mükelleflere ait tahakkukat yekûnu, aylık bordroların varidat dairesine verildiği günde malsandığına teslim edilmek lâzımdır.

Daire ve müesseseler tarafından tediye sırasında tevkif olunacak paralar, tediye müteakıp bir hafta içinde malsandığına teslim edilir.

Tevkif edilen vergileri yukarıki fıkralarda yazılı müddetler içinde malsandığına teslim etmeyen daire ve müesseselerin ita âmirleri ve muhasebecileri ile sair teşebbüsat sahip veya müdür ve muhasebecilerinden teslim mecbur oldukları paralar % 10 fazlasıyla tahsil olunur.

Muhasipler vazifelerini yaptıklarını ispat ederlerse mesuliyet yalnız ita âmiri, müdür veya teşebbüs sahibine ait olur.

Ç) Damga pulu ve kıymetli evrak bayilerine verilen beyiyelerin kazanç vergisi tediye sırasında alınır.

D) Hariçten gelen sanatkârların ve temsil ve her nevi oyun heyetlerinin sanat yapımlarını temin eden müesseseler sahipleri, bilet bedelleri üzerinden tahakkuk eden vergiyi mükelleflere rücu hakları mahfuz kalmak üzere vermeğe mecburdurlar. Bu yerleri işleten veya kiralayanlar bir haftadan az devam eden temsil ve müsamere ve oyunlarda, bunların hitamını takip eden günden itibaren üçüncü gün akşamına kadar, ve bir haftadan fazla devam edenlerde, her haftanın hitamından itibaren haftalık vergi tutarını kezalik üçüncü günü akşamına kadar alâkalı varidat dairesine teslim mecburdurlar. Bu mükellefler duhuliyeye bileti kullanmaz veya aldıkları ücret mukabilinde bilet vermezlerse veya 54 üncü maddede yazılı ihbarı yapmazlarsa sanat icra eyledikleri mahallin alabileceği müşteri sayısının beherine iki lira üzerinden tayin ve vergileri ona göre hesap ve o mahalli işletenler veya muvakkaten kiralayanlardan % 15 zam ile tahsil olunur.

E) Beyannameye tâbi mükellefler işlerini devrettiklerini bildirmedikleri takdirde devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek vergiler, devralandan da tahsil olunabilir.

F) - Gayrisafi varidatları üzerinden vergiyeye tâbi tutulan mükellefler işlerini terkeyledikleri takdirde terk tarihine kadar

geçen müddete isabet eden vergileri on beş gün zarfında defaten tahsil olunur.

G) Kır bahçelerini ve deniz hamamlarını ve emsali yerleri senenin muayyen mevsiminde işletenlerin her aya isabet eden vergileri o ayın sonundan itibaren on gün içinde tahsil olunur.

H) Vergi karnesine tâbi mükelleflerden işlerini terkedener karnelerini iade edecekleri güne kadar geçen zamana ait vergilerini defaten ödemeğe mecburdurlar.

İ) Gayrisafi iratları beş yüz liradan aşağı olan mükellefler nezdinde çalışanların işlerini terkeylediklerini, istihdam edenler, terkten itibaren on beş gün içinde bildirmezlerse, bildirinceye kadar vergileri bunları çalıştıranlardan alınır.

J) İstanbul balıkhanesinde iş gören kabzımalların vergileri, balıkthane idaresince bunlara tediye yapılırken kesilir.

Resen ve ikmalen
tahsilatta taksitler

MADDE 75 — Resen veya ikmalen yapılacak tarhiyatta birinci taksit haziran ayında alınır. Henüz tarhiyat ikmal edilmemiş ise, tarhiyatın mükellefe tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde birinci taksit tahsil olunur. Vergi bakiyesinin tahsili ikinci taksit müddeti girse de tarhiyatın katiyet kesbetmesine bırakılarak bu tarihten itibaren bir ay içinde tahsil olunur.

Hizmet erbabına ait resen veya ikmalen tarhiyatta, tahakkuk eden verginin tamamı tebliği takip eden günden itibaren on beş gün içinde tahsil olunur.

Beyannameye müstenit ilk tarhiyatta tahsil, taksit müddetlerinin girmesile başlar.

Ketim

MADDE 76 — Kazanç vergisinin tarih ve tahakkuk muameleleri ikmal ve vergi de tahsil olunduktan sonra gerek senesi içinde ve gerek tahakkuk müruru zamanları olmadan her hangi bir ihbar olur veya yeni deliller çıkarsa bu suretle bulunan noksanın tamamlanması için mahallin en büyük varidat memurunun teşebbüsü ile mükellef nezdinde yapılması lâzımgelen tetkikat, mütehassıs kullanılan şehirlerde mütehassıs tarafından ve mütehassıs bulunmayan şehirlerde resen takdir heyetleri veya Maliye müfettiş veya murakiplerince yapılır.

Tetkikat neticesinde, ticarî defterlerde hesap hileleri veya muntazam vesikalar bulundurulmaması veya çift defter tutulması gibi vasıtalara müracaatle verginin ketmedildiği meydana çıkarsa bu kısma ait vergi, dört kat olarak tahsil olunur.

Bu kanuna göre vergiye tâbi bir iş ve teşebbüs tamamen mektum kalırsa bu iş ve teşebbüs beyannameye tâbi olduğuna göre ketim müddetine ait vergileri resen ve üç kat olarak tarhedilip yarısı derhal ve diğer yarısı da tarhiyatın katiyet kesbettiği tarihten itibaren dördüncü ay içinde tahsil olunur. Mektum kalan teşebbüs, beyannameye tâbi olmayan işlerden ise işin mahiyetine göre tarholunacak vergiler iki kat olarak aynı suretle tahsil edilir.

Resen icra edilen takdir sırasında, nazarı dikkate alınmış olan vesikalar ve malûmat haricinde tahakkuk müruru zamanları vaki olmadan yeni deliller ve malûmata munhasır olmak

üzere ikmalen tarhiyat yapılır. Bu teşebbüs beyannameye tâbi işlerden ise ikmalen yapılacak tarhiyat iki kat ve beyannameye tâbi olmayan işlerden ise vergi zamsız olarak alınır.

MADDE 77 — Bu kanunda tayin olunan taksit ve tediye zamanlarında verginin aslı ile zamlarını ve ruhsat tezkeresi ve vergi karnesi harçlarını tediye etmeyenler hakkında tahsili emval kanununa göre muamele yapılır.

Taksit ve tediye zamanlarında taksitlerini tediye etmeyenlere ait vergi % 10 zam ile tahsil olunur.

Vergi tahsilâtında icra muameleleri

Fasıl: 2

Müruru zaman

MADDE 78 — Verginin tahakkuk ettirildiği malî yılın sonundan itibaren her hangi sebeple olursa olsun hakikî şahıslarda üç ve hükmî şahıslarda dört yıl içinde tarhedilmeyen ve tarhedilip kesbi katiyet ettiği malî yılı takip eden malî yıldan itibaren beş yıl içinde tahsil olunmayan vergiler müruru zamana uğrar. Ruhsat tezkereleri ve vergi karneleri harçları aynı hükme tâbidir.

Tahakkuk ve tahsil müruru zamanları

Enebi memleketlerde bulunanlar için tahsil müruru zamanı on senedir.

YEDİNCİ BAP

Ruhsat tezkeresi ve vergi karnesi

MADDE 79 — Bu kanunla vergiden müstesna tutululardan ve hizmet erbabı ile karne almaları lâzımgelenlerden maada bütün mükellefler ruhsat tezkeresi almağa mecburdurlar.

Ruhsat tezkeresi almağa mecbur olanlar

MADDE 80 — Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi mükelleflerle gayrisafi iratları 500 liradan aşağı olan yerlerde iş yapan mükellefler yanında çalışanlar, vergi karnesi almağa mecburdurlar.

Karne almağa mecbur olanlar

MADDE 81 — Ruhsat tezkereleri ve vergi karneleri malî yılın birinci ayında ve yeniden işe başlama halinde de başlama tarihinden itibaren bir ay içinde varidat idarelerinden alınır.

Ruhsat tezkeresi bir, vergi karnesi iki malî yıl için muteberdir. Vergi karnesine fotoğraf yapıştırılması mecburidir.

Karne ve ruhsat tezkeresinin alma zamanı

MADDE 82 — Ruhsat tezkeresi aşağıda yazılı harçlar mukabilinde verilir:

Ruhsat tezkeresi harçları

A) Altıncı ve yedinci maddelerde yazılı mükellefler için yirmi beş lira,

B) Sekizinci maddede yazılı mükellefler için, damga pulu ve kıymetli evrak bayileri hariç olmak üzere, dört lira,

C - İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları vergilerine matrah ittihaz edilen mükelleflerden gayrisafi iratları beş yüz liradan aşağı olanlar ile damga pulu ve kıymetli evrak bayileri

için bir lira ve beş yüz lira ve daha fazla olanlar için iki lira.

Bedava ruhsat tezkeresi

MADDE 83 — Rüsumu bahriye kanununa göre taife tezkere-si alanlarla Türkiyede yerleşmiş sayılmayan mükelleflere (Bedava ruhsat tezkeresi) verilir.

Vergi karnesi harçları

MADDE 84 — Vergi karneleri aşağıda yazılı harçlar mukabilinde verilir:

A) Deniz nakil vasıtalarında elli ton ve daha yukarı her vasıta için üç lira,

B) Deniz nakil vasıtalarında elli tondan aşağı olan her vasıta için iki lira,

C) Otobüs, omnibüs, otomobil, kaptı kaçtı ve emsali binek vasıtaları için üç lira,

Ç) Kamyon, kamyonet için bir buçuk lira,

D) Çift ve tek atlı binek arabaları, çift atlı yük arabaları üretilerle nakliyatta kullanılan her nevi hayvan arabaları için bir lira,

E) Nakliyatta kullanılan at, katır, deve, eşek için elli kuruş,

F) Yukarıda yazılı vasıtalarda çalışan ve gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergi veren mükelleflerden:

1) Diplomalı ve diplomasız sanatkâr ve ustalardan iki lira,

2) Sair işçilerden bir lira,

G) Yukarıda sayılanlar haricinde kalıp gündelik gayrisafi kazanç üzerinden vergiye tâbi mükellefler için elli kuruş.

Cezaî hükümler

MADDE 85 — Kanunda gösterilen müddet içinde ruhsat tezkeresi almayan mükelleflerden seksen ikinci maddenin (A) fıkrasında yazılı olanlardan beş kat, (B) fıkrasında yazılı olanlardan üç kat ve (C) fıkrasında yazılı olanlardan iki kat harç alınır.

Vaktinde vergi karnesi almayan mükelleflerin karne harçları iki kat alınır.

SEKİZİNCİ BAP

Hususî hükümler

Tebliğ usulleri ve müddetler

MADDE 86 — Bu kanunda yazılı tebliğlerde ve itiraz ve temyiz müddetlerinin hesabında hukuk muhakemeleri usulü kanununda kabul edilen hükümler cereyan eder.

Bu kanunda yazılı diğer müddetlerin son günü resmî bir tatil gününe tesadüf ederse, müddet, tatili takip eden günün akşamına kadar uzar.

Hususî nakil vasıtaları ruhsat tezkeresi

MADDE 87 — Beyannameye tâbi şirket ve müesseselerin kendi işleri için kullandıkları nakliye vasıtalarına ayrıca vergi tarhedilmeyip bu vasıtalar, şirket ve müesseseler emrinde kullandıkça muteber olmak üzere, alâkalılara bedava ruhsat tezkere-si verilir. Bu suretle ruhsat tezkeresi almayan veya ruhsat tezkeresi alıpta nakil vasıtalarını şirket ve müessesenin işleri haricinde kullanan mükelleflere tarholunacak vergi iki kat tahsil olunur.

MADDE 88 — Vergi tarhı hususunda vazifeli olanlarla hesap mütehaşsısları, resen takdir heyetleri, itiraz ve temyiz komisyonu reis ve azaları yaptıkları vazife dolayısıyla öğrendikleri sırları ifşa edemezler. Hilâfına hareket edenler Türk ceza kanununun 198 inci maddesine göre ceza görürler. Bunlardan cürümleri tekerriir edenler, bir daha Devlet hizmetinde kullanılmazlar.

Sırları ifşa edenler

MADDE 89 — Verilen vazifeleri yapmayan memurlarla hesap mütehaşsısları, takdir heyetleri reis ve azaları ve 88 inci maddede yazılı cürmü işleyenler hakkında memurin muhakemat kanununa tâbi olmaksızın takibat yapılır.

Vazifelerini yapmayan memurlar

MADDE 90 — Temyiz komisyonları veraset ve intikal ve hayvanlar ve muamele vergisi ve mülga vergilerden temettü ve harp kazançları vergileri hakkındaki temyiz taleplerini dahi bu vergilere ait kanunlar hükmüne göre ve bu kanunun 70 inci maddesindeki usul dairesinde tetkikle karara bağlanır.

Temyiz komisyonlarının diğer vazifeleri

MADDE 91 — Yanmak, su basmak gibi mücbir sebepler yüzünden mahvolan sigortasız ticarethanelerin buna tekadüm eden takvim yılına göre tahakkuk ettirilmiş olan vergilerinden, henüz tahsil edilmemiş olanlar Maliye vekâletince terkin olunur.

Verginin terkini

MADDE 92 — Kara ve deniz nakliye vasıtaları için belediyeler ve liman idareleri seyrüsefer ruhsatıyesi ve plâka verirken bu vasıtaları işletenlerin vergi karnelerini ararlar. Vergi karnesi olmayanlara vergi karnesi gösterinceye kadar ruhsatiye ve plâka vermezler. Hilâfına hareket eden memurlar hakkında, 89 uncu madde mucibince muamele olunur.

Belediyelere ve liman dairelerine ait vazifeler

MADDE 93 — Bu kanunda yazılı varidat daireleri ve varidat ve tahakkuk memurları tabirleri, tahakkuk şubesi teşkilâtı olan yerlerde tahakkuk şubelerini ve şube teşkilâtı olmayan yerlerde varidat kalemlerini ifade eder.

Tahakkuk şubeleri ve varidat kalemleri

MADDE 94 — Mükellefler bu kanuna göre tutacakları defterleri türkçe yazmağa ve bunlara geçirilecek kayıtlara ait evrakı müsbiteyi tahakkuk müruru zamanları müddetince saklamağa ve talep vukuunda göstermeğe mecburdurlar.

Defterlerin türkçe tutulması ve vesikalarnın saklanması

MADDE 95 — Komisyon ve heyetler, kanunda yazılı adetlerle toplanırlar ve ekseriyetle karar verirler. Reyler denk olursa reisin bulunduğu tarafın dediği olur.

Komisyon ve heyetlerde nısap

MADDE 96 — Komisyon ve heyetlerin reis ve azaları üçüncü dereceye kadar (üçüncü dahil) akrabalarına taallük eden işlerde bulunamazlar.

Akraba işleri

MADDE 97 — Komisyon ve heyetlerde bulunan müntehap aza mazeretleri olmaksızın bir biri ardınca üç içtimaa gelmedikleri takdirde istifa etmiş sayılırlar.

Devamsızlık

MADDE 98 — Muvazzaf itiraz komisyonları ile temyiz komisyonlarının reis ve azalarından mazeret dolayısıyla gelemeyen-

Gelmeyenlere vekâlet

lere Maliye vekilinin tensip edeceği zat vekâlet eder.

Mülga hükümler

MADDE 99 — 27 şubat 1926 tarih ve 755 numaralı (Kazanç vergisi kanunu), 9 haziran 1926 tarih ve 926 numaralı (Kazanç vergisi kanununun ikinci maddesine bazı fıkralar tezyiline dair kanun), 21 mayıs 1927 tarih ve 1038 numaralı (Kazanç vergisi kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun), 18 haziran 1927 tarih 1088 numaralı (Kazanç vergisi kanununun 36 ncı maddesinin tadiline dair kanun), 16 şubat 1928 tarih ve 1209 numaralı (Kazanç vergisi kanununun bazı maddelerini tadil eden 1038 numaralı kanunun 27 nci maddesine bir fıkra tezyili hakkındaki kanun), 2 şubat 1929 tarih ve 1388 numaralı (Kazanç vergisi kanununun bazı maddelerini tadil eden 1038 numaralı kanunun 71 inci muvakkat maddesinin tadili hakkındaki kanun), 18 mayıs 1929 tarih ve 1452 numaralı (Devlet memurları maaşının tevhit ve teadülü hakkındaki kanun) un kazanç vergisine müteallik hükümleri, 18 mayıs 1929 tarih ve 1453 numaralı (Zabitân ve askerî memurların maaşatı hakkındaki kanun) un kazanç vergisine müteallik hükümleri, 18 mayıs 1929 tarih ve 1454 numaralı (Bilâvasıta vergilere munzam kesirlerin tevhit ve nisbetlerinin tadiline dair kanun) un 7, 8, 9, 10, 11 inci maddeleri, 19 mayıs 1931 tarih ve 1847 numaralı (Umumî mülhak ve hususî bütçelerden verilen maaş, ücret, tahsisat, hakkı huzur, tazminat, yevmiye, ikramiye ve ihbariyelerden alınacak kazanç vergisi hakkındaki kanun), 19 mayıs 1930 tarih ve 1629 numaralı (Eğlence ve bususî istihlâk vergisi kanunu) u, 15 nisan 1338 tarih ve 216 numaralı (Merakibi bahriyeden alınacak rüsum hakkındaki kanun) a merbut tarifinin (1) numaralı bendinde yazılı merakipten yüz tona kadar olan müruriye resmile (3) numaralı bendinde yazılı şehriye resmi ve bunlara müteferri bileümle tefsir kararları ve bu kanuna muhalif olan sair hükümler mülgâdır.

MADDE 100 — Bu kanun 1 haziran 1934 tarihinden muteberdir.

Muvakkat maddeler

Temettü vergisi verenler

MADDE 1 — 1926, 1927, 1928 senelerinde, 1340 senesinde vermiş oldukları temettü vergilerinin üç mislini vermek suretile mükellefiyetlerini yapmış olanlara hiç bir sebeple bu seneler için yeniden vergi tarhedilemez. Bu gibilerin 755 numaralı kazanç vergisi kanununa göre tarhedilmiş olupta henüz tahsil edilmeyen vergi cezaları terkin olunur.

Yerleşmiş sayılanların eski vergileri

MADDE 2 — Türkiyede yerleşmiş sayılan cenebi müesseseler için bu kanunun meriyete girdiği tarihe kadar tarhedilmiş olan vergilerden henüz tahsil edilmeyenler cezasız olarak tahsil olunur.

Kanunun meriyetinden evvelki kazançlara ait mükellefiyetler

MADDE 3 — Bu kanunun meriyete girdiği tarihten evvelki zamanlara ait olup henüz tarhiyatı yapılmamış veyahut katiyet kesbetmemiş olan vergilerde mükellefiyet şekli, vergi nisbeti, muafiyetler ve müruru zaman eski hükümlere, tarih ve

tahakkuk muameleleri bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu nevi muamelelerin tâbi tutulacağı misil ve para cezaları hakkında bu kanun ile eski kanunda yazılı olanlardan hangisi mükellefin lehine ise o tatbik olunur.

8 inci maddede yazılı mükellefiyet şekline tâbi mükellefler hakkında bu kanun hükümleri, meriyete girdiği tarihten itibaren, tatbik olunur. Mezkûr maddeye dahil olan müteahhit ve mültezimlerden taahhüt ve iltizam teşebbüslerinden maada beyannameye tâbi iştigalleri bulunmayanlar ile ecnebi nakliyat kumpanya ve acentaları bu kanunun meriyeti tarihinde hesaplarını keserek üç ay içinde bu muamelelerinin neticelerini bildiren beyannamelerini vermeğe mecburdurlar.

Bu kanunun meriyeti tarihine kadar ödenmemiş olan müteahhit ve mültezim istihkakları bu kanun hükümlerine tâbi tutulur.

Hizmet erbabının tahakkuk etmiş olupta henüz tediye edilmemiş olan istihkaklarına ait vergileri bu kanun hükümlerine tâbidir.

MADDE 4 — 1934 malî yılı vergileri için bu kanunun tarh ve tahakkukuna ait hükümleri neşrini müteakip tatbik olunur.

1934 yılı için hazırlık

MADDE 5 — Han ve apartmanların asma katlarında pasaj ve koridorlarında, merdiven altı gibi yerlerinde ticaret, sanat ve hırfet ve meslek icra eden mükelleflerin kazanç vergileri, bu gibi mahallerin bina vergisi kanunu mucibince gayrisafi iratları ayrılmacaya kadar, mükelleflerin işgal ettikleri mahaller için noterden tasdikli kira mukavelenameleri mevcut ise bu mukavelenamelerde yazılı kira bedelleri vergilerine matrah olur.

Kira bedelleri üzerinden tarhiyat

MADDE 6 — Bu kanunun meriyeti tarihine kadar ihtiyata alınmış olan paraların sermayeye nisbeti ne olursa olsun dağıtma veya sermayeye ilâve veya tasfiye yapılmadıkça vergiye tâbi tutulmaz.

İhtiyata almış paralar

MADDE 101 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye Dahiliye, Maliye ve İktisat vekilleri memurdur.

Kanunun hükümlerini icraya memur olanlar

